

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΤΖΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ

"ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ" ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ·ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΝΙΚΟΣ Π. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ : ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ : ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἀθῆναι τῇ 26 Δεκεμβρίου 1934

Φίλε κ. Διευθυντά,

Εἰς τὸ παρ' ὑμῶν ἐκδιδόμενον περιοδικὸν
«Ἀθῆναι», τοῦ ὁποίου ἡ ὥραία εἰς ἐμφά-
νισιν καὶ λίαν ἐπιμεμελημένη κατὰ τὸ πε-
ριεχόμενον ἔκδοσις συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς
τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς τοῦ τόπου
ζωῆς, εὐχομαι ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει πᾶσαν πε-
ραιτέρω πρόοδον, ὅπως τελειότερον ἐκπλη-
ρώσῃ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, καὶ εἰς
τοὺς ἀναγνώστας τοῦ ἐπίσης πᾶσαν εὐτυ-
χίαν ὥς καὶ πρὸς ὑμᾶς.

Μετὰ φιλικῶν αἰσθημάτων
Π. ΤΣΑΛΛΑΡΗΣ

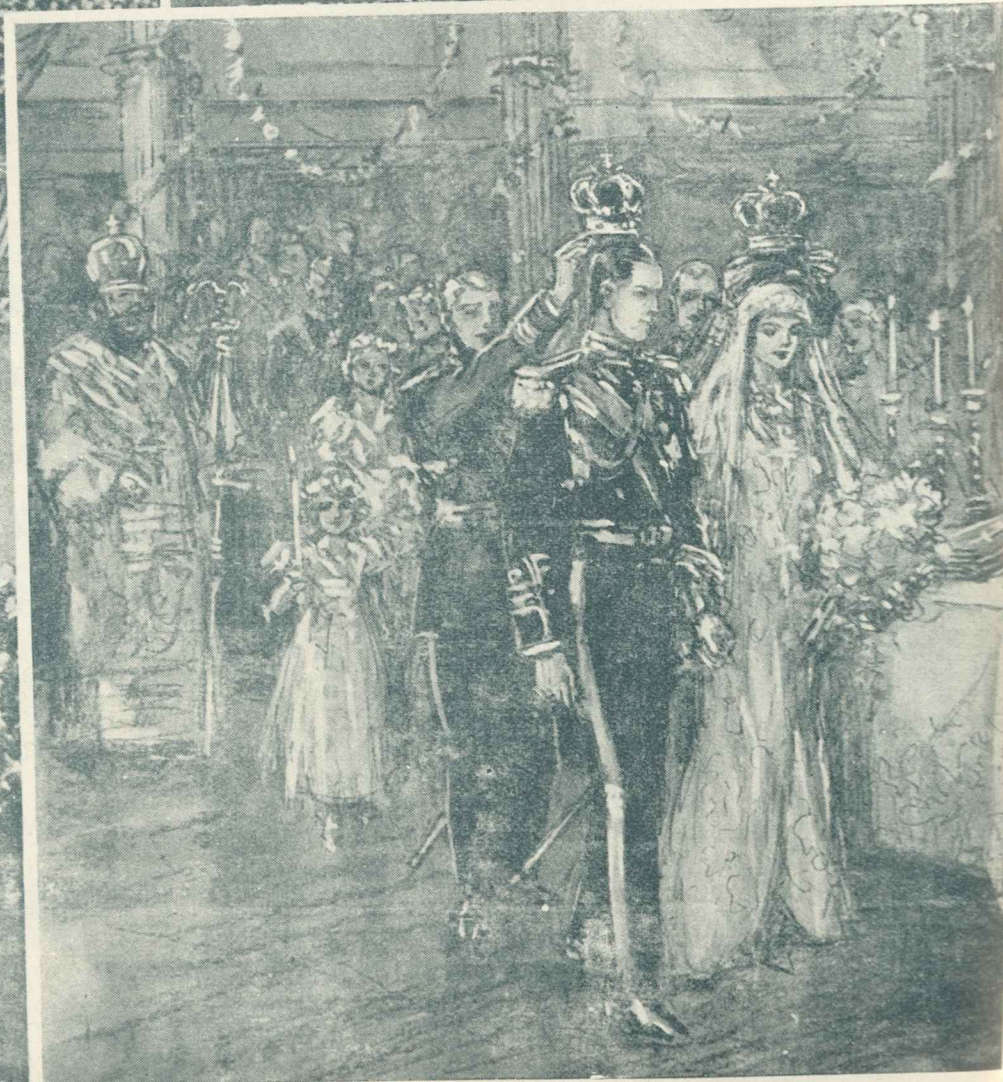
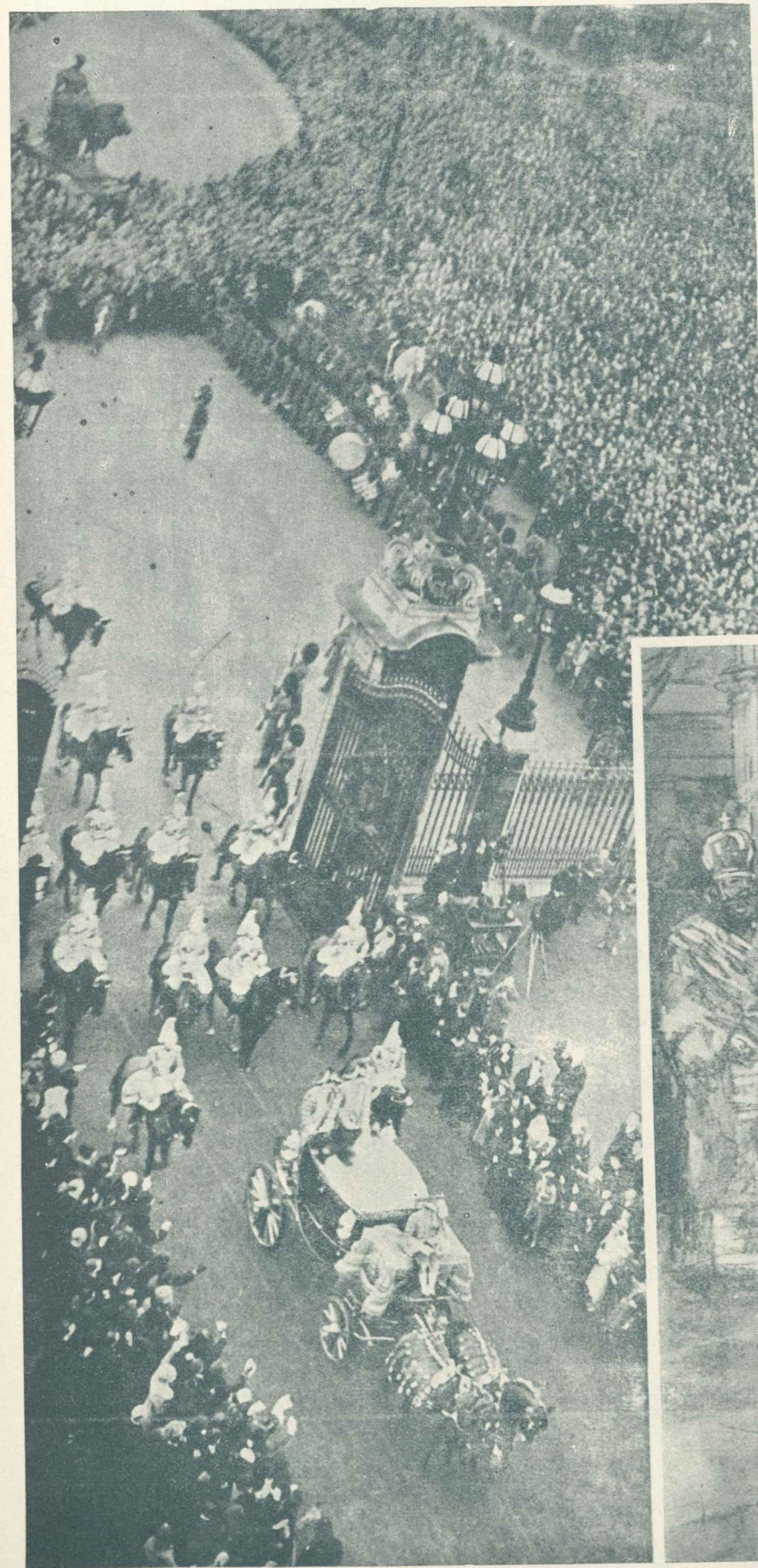
ΟΙ ΓΑΜΟΙ

Όταν ή θύελλα του 1922 έσκόρπισε στα μεγάλα κέντρα της Εύρώπης τούς θησαυρούς των ελληνικών παλατιών, ζήτημα είναι αν ήξεραν οι Έλληνες την ύπαρξί της. Παιδοϋλα ακόμη, έπηρε μαζί με τούς μεγάλους τόν δρόμο της έξορίας και αν την ήμερα της τραγικής φυγής τὰ βουρκωμένα από τὸ θρήνο ελληνικά μάτια την είδαν κάπου σ' ένα άμάξι μαζί με άλλα λουλούδια των ελληνικών παλατιών, κανείς δέν θά εἶπε: «αὐτή είναι ή Μαρίνα». Ερώτησαν: «Ποιοί είναι σ' αυτό τ' άμάξι;»

Κι' άπάντησαν: «Πριγκηποϋλες». Καί εἶπαν όλοι: Τά καϋμένα τὰ παιδιά...

Ήταν μαζί με «τὰ καϋμένα τὰ παιδιά», τὸ μικρὸ λουλούδι πού τόσο πρόωρα ξεριζώθηκε από τὸν κήπο των βασιλικών ανακτόρων της Αθήνας... Ήταν μαζί με «τὰ καϋμένα τὰ παιδιά» ή Μαρίνα...

Κάποια μέρα, ή έφημερίδες έγραψαν: «Ανγγέλησαν επισήμως οί άρραβώνες της πριγκηπίσσης Μαρίνας, κόρης τού πρίγκηπος της Ελλάδος Νικολάου καί τού υἱού τού βασιλέως της Αγγλίας πρίγκηπος Γεωργίου. Ο βασιλεύς έδωσε την συγκατάθεσί του». Καί τὸ όνομα

hς Πριγκηπίσσης Μαρίνας

Μαρίνα έμπηκε στην ψυχή κάθε Έλλη-
νος. Δέν ήταν πιά ή παιδοϋλα πού χα-
νόταν ως όνομα καί ως χωριστή ύπαρ-
ξις μέσα στις άλλες μικρές υπάρξεις
του ελληνικού παλατιού. Ήταν ή όμορφη
Πριγκηπίσσα πού έστελνε στην Ελλάδα
τὸ πρώτο χαρούμενο μήνυμα ύστερ' από
δώδεκα χρόνια θλίψεων. Ήταν ό πρῶ-
τος ήλιος καί τὸ πρώτο φῶς ύστερ' από
έναν ατέλειωτο μαύρο χειμῶνα. Ήλιος
καί φῶς, έπλημύρισαν τίς ελληνικές
καρδιές κι' εθέρμαναν τίς ελληνικές
επιπίδες...

Τίς τελευταίες ήμέρες τού περα-
σμένου Νοεμβρίου, δυὸ λαοί ένωμένοι
στην ίδια χαρά, συνώδευσαν νυφούλα
πιὰ την Μαρίνα στο βωμό τού Γάμου.
Ο ένας, την είχε κοντά του, την άγκά-
λιαζε, την αποθέωνε, την έρρανε με
άνθη, της μιλούσε, την άκουγε. Ο άλ-
λος, μακριά της έδῶ κάτω, ήταν ως
τόσο κοντά της με την σκέψι του καί
με την ψυχή του. Καί έρρανε κι' αυτός
τὸ δρόμο της με τὰ λουλούδια της αγά-
πης του, με τὰ δάκρυα της χαράς του,
με τὰ ροδοπέταλα της άφοσιώσεώς του,
καί ύψώθηκε έως τὸν θρόνο της εὐτυχίας
της γιὰ νά καταθέσει στα πόδια του τίς
εϋχές του.

Ας εἶναι εὐτυχισμένη ή πριγκή-
πισσα Μαρίνα, ή όμορφη παιδοϋλα της
Αθήνας. Κι' ας εἶναι ή αἰώνια χαρά
της, τὸ φῶς πού θ' ξεσχίζη τὰ σκοτά-
δια καί τίς λύπες της έξορίας, τὸ φῶς
πού θά φωτίση τὸν δρόμο τού έρχομού...

ΣΠΥΡΟΣ Α. ΜΕΤΑΞΑΣ

Α' ριστερά, εἰς τὸ άκρον: ή άφειξις
της γαμηλίου πομπής εἰς τὸ παρεκ-
κλήσιον τού Ούεστμίνστερ. Ανω: ή
πριγκηπίσσα Μαρίνα έξερκομένη
της άμοξης. Κάτω, εἰς τὸ μέσον
των δύο σελίδων: ή τελετὴ τού
γάμου κατὰ τὸ ὀρθόδοξον δόγμα
εἰς την ελληνικήν έκκλησίαν.

Δεξιά, άνω: οί δυὸ νεόνυμφοι. Εἰς
τὸ άκρον: Η τελετὴ τού γάμου εἰς
τὸ παρεκκλήσιον τού Ούεστμίνστερ.

ΑΠΟ ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ τῆς Πριγκίπισσας Μαρίας

Ένα οικογενειακό γκρούπ.—Ἡ πριγκίπισσα Μαρίνα στὰ γόνατα τῆς μητέρας της.

Ἡ πριγκίπισσα Μαρίνα ὀδηγεῖται ἀπὸ τὴν πριγκίπισσαν Βικτωρίαν.

Λίγο πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο—ἓνα χαριτωμένο καὶ εὐτυχισμένο κοριτσάκι.

Δυσόμοια χρονῶ σκεπτικῇ.
(Μία χαρακτηριστικὴ στάσις της).

Κόρη καὶ πατέρας.

Παίζοντας στὴν ἄμμουδιὰ στὶς Κάννες.

Ἡ πριγκίπισσα ποζάρει.

Πορτραῖτο μαθητείας.

Φιάνοντας ἓνα παλάτι ἀπὸ ἄμμο.

Τρεῖς σὲ μιὰ καρέκλα. Ἡ Μαρίνα εἶναι βρέφος ἀκόμα.

Μὲ τὶς δύο μεγαλύτερες ἀδελφές της καὶ μὲ τὴν ἀγγλίδα γκουβερνάντα της.

Σὲ ταξίδι.—Ἡ Μαρίνα μὲ τὴ μάνα της.

Στὶς διακοπές μὲ τὶς δύο ἀδελφές της στὸ Bognor.

Στὴν ἀκρογιαλιά, χαμογεῖ στὸν πατέρα της.

ΠΟΤΑ "ΚΟΥΤΣΟΥΝΙΑ" ΤΟΥ

ΤΗ ΖΩΗ
«—'Ο Δάφνος άρχινισε νά βγάινε τά κουτσούνια!»
Ήταν ή μεγάλη είδηση: Πλησίαζε ή Πρωτοχρο-
νιά. Γιατί κουτσούνες τόν καιρό εκείνο λέγαμε κει-
πέρα τις κοκκίες, και κουτσούνια όλα τάλλα άγιο-
βασιλιάτικα παιχνίδια γενικά. Τό μαγαζί πάλι τοῦ
Δάφνου ήταν τό μεγαλύτερο, τό πλουσιώτερο, τό
άριστοκρατικώτερο τής χώρας. Είχε τά καλύτερα
κουτσούνια άπ' όλα τάλλα μαγαζιά. Καί πρώτο αυτό
άρχινοσε νά τά βγάξη στίς μόνες και σιγά-σιγά
στά ράφια του.

Τό θυμάμαι: Άπό τή στιγμή πού κάποιος μου
έδινε τή μεγάλη είδηση, — κανέναν συμμαθητή συ-
νήθως, — άρχινοῦσα κι' εγώ νά περνά άπό τοῦ Δά-
φνου δέκα φορές τήν ήμέρα. Ξεπότηδες διάλεγα τό
μεγάλο δρόμο, τήν Πλατεία Ρούγα, γιά νά πηγαίνω
στό σχολειό και νά σχολάζω. Με κάθε πρόφαση,
με κάθε ευκαιρία, βρισκόμουν εκεί μπροστά στίς μαγι-
κές μόνες με τά πελώρια κρουστάλλια. Καί χάζευα
ώρες. Ήπειτα και στό παράθυρο τής διπλανής άποθή-
κης, όπου οί υπάλληλοι τοῦ μαγαζιού, — ένας προπάντων,
ψηλός, αδύνατος και χλωμός, με μαῦρο μουστακάκι, πού
πέθανε φθισικός, — έτοιμάζαν τά κουτσούνια γιά τίς μόν-
ες ή τά ράφια. Ήτσι τά παρακολουθούσα άπό τή
στιγμή πού έβγαιναν άπό τίς κάσες, άπό τίς καλαμιές,
άπό τή στρατσόχαρτα, ως τή στιγμή — συχνά τώβλεπα
κι' αυτό — πού κάποιος τάγόραζε γιά κανένα ευτυχι-
σμένο παιδί...

Έγώ δέν ήμουν τόσο και τώξερα... 'Ο πατέρας μου,
ό θεός μου κι' ένας πατρικός φίλος, υποχρεωμένος, — οί
μόνοι πού μου έκαναν μποναμά, — δέν ήταν οὔτε Κου-
μοῦτοι, οὔτε Ρώμηδες οὔτε Λούντζηδες. Καί μόνο τέτοιοι
μπορούσαν νά ψωνίζουν τάγιοβασιλιάτικα τών παιδιών
τους άπό τοῦ Δάφνου. Άκριβά «κουτσούνια», πολυτελέ-
στατα και κομψότατα, πού έρχόνταν ίσια άπ' τό Παρίσι.
Παγώνια με φτερά αληθινά, πού κουρδίζόνταν και σφύ-
ριζαν κι' άνοιγαν τήν ούρά τους σά χρυσοπράσινη βεν-
τάγια. Κάτι αλογάκια κάτασπρα με ρόδες, με ούρες τρι-
χινες, με σέλλες πέτσινες, με σκάλες μεταλλινες και με
χερούλια σταυτιά, νά τά καβαλικεύς, νά τά γυρίζης και
νά τρέχουν, άίντε-ντέ!... Κοῦκλες μεγάλες σάν παιδιά,
ντυμένες στο μετάξι, πού τίς πατοῦσε στο στήθος κι' έ-
λεγαν «μαμά!» Καί σπιτάκια τής κούκλας, και σαλόνια,
και κρεβατοκάμαρες, και τραπέζιες, και κουζίνες, — άχ,
έκείνες οί κουζίνιτσες, ως και τσιμπίδες γιά τή φωτιά εί-
χαν!... Καί βιολάκια, και πανάκια, και σάλπιγγες με κλει-
διά, και στρατοί δλόκληροι με ίππικό και με κανόνια...

Ή, τώξερα πώς αυτό δέν ήταν γιά μένα. Οὔτε νά
όνειροπολήσω δέν τολμούσα, οὔτε νάγαπήσω πολύ κα-
νέν' άπ' αυτά τά παιχνίδια τών ευτυχισμένων. Ά, μπά!
νά τά βλέπω μόνο μου έφτανε. 'Ο πατέρας μου, ό θεός
μου κι' ό πατρικός φίλος θά ψωνίζαν και γιά μένα, άπό
μαγαζιά παρακατινά, τίποτα ψεύτικα παιχνίδια Ιταλιά-
νικα ή άκομψα και πρόστυχα τής Νυρεμβέργης. Δέν
ήθελα τίποτ' άλλο. Τά παριζιάνικα πού έφερνε ό Δά-
φνος, ήταν μόνο γιά τά παλατάκια τών άφεντάδων.

Κι' όμως!

Μιά χρονιά χωρίς κι' εγώ νά καταλάβω πώς, τήν
έπαθα: έρωτεύηκα στα γερά ένα κουτσούνι τοῦ Δά-
φνου! Ήταν ένας Καραγκιόζης, Παριζιάνος όμως,
φαντασθήτε. Φορούσε δλομέταξη στολή, κόκκινη κι' ά-
σπρη, λουρίδες-λουρίδες. Παντοῦ είχε κουδουνάκια
χρυσά. Στα χέρια του κρατοῦσε δύο τούμπανα, χρυσά
τό ίδιο. Κι' άμα τοῦ έσφιγγες λιγάκι τήν κοιλιά, — ώ
Θεέ μου! ζωντάνευε: Καί χοροπηδοῦσε, και χτυποῦσε
τά τούμπανά του και — τί άλλο έκανε νομίζετε; — γε-
λοῦσε! μάλιστα! γελοῦσε σάν κοκκινομάγουλο παιδί
αληθινό!

Μά δέν άστειεύουμαι καθόλου. 'Ο Καραγκιόζης
έκείνος, πού τό πρόσωπό του ήταν, φαίνεται, κομμα-
τιαστό σάν τή στολή του, μισόκλεινε τά μάτια του,
άνοιγε τά χείλη του, έδειχνε τά δόντια του, ζάρωνε τά
φουσκαμένα μάγουλά του, — έγελοῦσε!

Ή, λοιπόν, αυτό τό γέλιο με τρέλλανε. Ήταν κάτι

πού ποτέ μου δέν τό είχα ίδῃ σέ κουτσούνι και πού δέν
θά τό φανταζόμουν ποτέ. Μ' άρεσε πολύ. Για πρώτη φορά
στή ζωή μου είπα: «Θέλω αυτόν τόν Καραγκιόζη!» Καί
με τήν ώραία πεποίθηση τών έρωτευμένων, πού πιστεύουν
έπιτέλους και στο θαῦμα, έπρόσθεσα: «Θά τόν άποκτήσω!»

Μά πώς;

«Όσο κόρτε κι' άν τοῦ έκανα, — και μπο-
ρείτε νά φαντασθήτε πόσο χάζευα τώρα
μπροστά στοῦ Δάφνου, — ό Καραγκιό-
ζης δέν θά έφευγε ποτέ άπό τό ράφι
του ναρθῇ στήν άγκαλιά μου. Για νά
τόν άποκτήσω, έπρεπε νά μου τόν
άγοράσω ή ό πατέρας μου ή ό θεός
μου ή ό πατρικός φίλος, ό υπο-
χρεωμένος.

«Ω, β βαια! σ' έναν άπό τούς
τρεῖς έπρεπε νά τό πώ, έναν
άπό τούς τρεῖς έπρεπε νά πα-
ρακαλίσω. Μά ποιόν;...

«Άν και παιδί ακόμα, ήξε-
ρα πώς ό πιδ πλούσιος ή-
ταν ό φίλος μας. Ήπει-
τα ό θεός μου, πού ήταν
άνυπαντρος, και τελευ-
ταίος ό καυμένος ό
πατέρας μου, με μιά
τσούρμα παιδιά. Εἰ-
κολότερα λοιπόν
θά μου άγόρα-
ζε τό ακριβό
κουτσούνι ό
πρώτος.

Μά έλα
πάλι
πουάι-
σθανό-
μ ο υ ν
πώς ό
πατέρας
μου μ' ά-
γαποῦσε
περισσό-
τερο κι' άπό
τούς τρεῖς!

Μόνο σ' αυ-
τόν θά τολ-
μούσα, θά ξε-
θάρρυνα νά έ-
ξομολογηθώ. Κι'
άν και παιδί, ήξε-
ρα, καταλάβαινα,
πώς μόνο ή άγάπη
τουμπορούσε νά κάμῃ
τό θαῦμα.

Ήπειτα, δέν πίστευα νά
ήταν και τόσο πολύ άκρι-
βός ό Καραγκιόζης έκείνος,
πού νά μήν μπορεῖ ό πατέρας
μου νά τόν άγοράσῃ! Τι διάβολο!

οὔτε αλλογο με ρόδες θά τοῦ γύρευα
οὔτε παγώνι. Ένα Καραγκιόζη μόνο,
όχι πιό μεγάλο άπό μιά συνειθισμένη κού-
κλα. Καί θυμώμουν πώς ό πατέρας μου, μιά
χρονιά, μου είχε άγοράσει ένα προβατάκι πολύ
μεγαλύτερο...

Τελοσπάντων, νά μήν τά πολυλογώ, μιά μέρα φα-
νέρωσα στον πατέρα μου τόν έρωτά μου.
Συγκινήθηκε ό φτωχός, — θά τόν κρίζουν πώς συγκι-
νήθηκε. Γιατί ήταν κι' ή πρώτη φορά, πού μάκουγε νά
τόν γυρεύω, σάν παιδί, κάτι άλλο άπό τετράδιο ή βιβλίο.

Ή, τόσο έφερε τίς άντιρρήσεις του:
— Μά, παιδί μου, ... στοῦ Δάφνου είπες;... Θάδνε
ακριβό, πολύ ακριβό...

— Δέν τό πιστεύω... Εἶνε μικρό...
— Χμ! δέν έχει νά κάνῃ...
— Άς πᾶμε νά ιδοῦμε... Κι' άν δέν εἶνε πάρα πολύ
ακριβό... Ή;

Αυτό ήθελε κι' ό πατέρας μου. Νά πᾶμε νά ιδοῦμε.
Με τήν έλπίδα πώς θά μποροῦσε νά μ' ευχαριστήσῃ.

Και τήν παραμονή τήν άπόγεμα, ό πατέρας μου κι' εγώ
σχίσαμε τόν κόσμο τής Πλατείας Ρούγας, δέν σταματή-
σαμε άλλοῦ πουθενά και μῆκαμε στοῦ Δάφνου.

«Άχ, τί παλμός κι' ό δικός μου έκείνη τήν ώρα!...
Μας υποδέχτηκε ό χλωμός υπάλληλος με τό μαῦρο
μουστακάκι, πού πέθανε φθισικός:

— Τι άγαπά ό κύριος;
— Χμ, εγώ τίποτα! τοῦ άποκρίθηκε ό πατέρας μου
χαμογελώντας. 'Ο μικρός άγαπά κάποιο Καραγκιόζη.

— Έκείνον εκεί! φώναξα εγώ, χαρούμενος πού τόν
έβλεπα' ακόμα στή θέσι του.

Γιά φαντασθήτε νά μου τόν είχαν πάρει!...
«Όχι και με πολύ μεγάλη προθυμία, — γιατί άραγε; —
ό υπάλληλος κατέβασε τόν Καραγκιόζη κι' άρχισε νά τόν
παίξῃ γιά νά τόν ιδοῦμε.

Μά γιά μένα ήταν περιττό. Τόν είχα ίδῃ τόσες φο-
ρές νά χτυπά τά τούμπανά του γελώντας.

Κι' ό πατέρας μου δέν έπέμενε νά τόν παραξετάσῃ.
Ρουχο ήταν ή καπέλλο; Παιχνίδι γιά σπάσιμο. Οὔτε τόν
έπιασε καν στα χέρια του. Μόνο είπες:

— Καλός εἶνε... Καί πόσο κοστίζει;

«'Ο υπάλληλος έμόρφωσε τώρα λιγάκι, — μᾶ γιαντί
άραγε; — κοιτάζε κάποιον χαρτάκι με χρυσή οὔγια, κολ-
λημένο στή ράχη τοῦ Καραγκιόζη, κι' είπες ξερά:

— Πεννηταπέντε δραχμές, κύριε!

— «Άς τον εκεί! άποκρίθηκε άμέσως ό πατέρας μου.
Και χωρίς άλλη λέξη, μ' έπιασε άπό τό παγωμένο
χέρι και με τράβηξε έξω.

— Δέν εἶνε αυτά γιά μας!... ψιθύρισε δυό-τρεῖς φορές.
Μου φαίνονταν σά στενοχωρημένος. Ίσως πειράχτηκε
κι' αυτός πού δέν μπόρεσε νά μ' ευχαριστήσῃ.

Έγώ... έκλαιγα. 'Ο πατέρας μου μ' έσηρνε ανάμεσα
άπό τό πλήθος και τά δάκρυα τρέχανε άπ' τά μάτια μου
ποτάμι, ποτάμι...

Δέν τώθελα. Θάδυνα μάλιστα κάτι τι άν μπορούσα
νά κρατήσω τήν ώρα εκείνη τά δάκρυά μου. Μά ήταν
αδύνατο! Έτρεχαν μονάχα τους, όπως θάτρεχε αίμα
άπό πρόσφατη πληγή.

«'Ο πατέρας μου με είδε και θύμωσε. Μπορεῖ και νά
ψευδοθύμωσε. Μά μου έσφιξε τό χέρι δυνατά.

— Πάψε, ανόητε; μου είπες. Έγώ φταίω πού σάκουσα
και ήρθα στοῦ Δάφνου... Άκούς εκεί πενηνταπέντε δρα-
χμές; Μά ξέρεις εἰς τί εἶνε πενηνταπέντε δραχμές;

Έγώ δέν ήξερα τίποτα. Έκταίγα μόνο. Καί άπο-
ροῦσα πολύ πώς έβλεπα άλλα παιδιά κι' άλλους πατέ-
ρες, στο δρόμο, νά γελοῦν, νά σφυρίζουν, νά φωνάζουν.

«'Ο πατέρας μου μ' έτράβηξε στο πρώτο καντούνι κι'
έξηκολούθησε:

— Με πενηνταπέντε δραχμές, ανόητε, πού ήθελες γιά
τίς πετάδες γιά έναν Καραγκιόζη, — ένα παιχνίδι, πού
αῦριο θά τώσπαζες, — κάνεις δυό φορές, τό ξέρεις;...
Με πενηνταπέντε δραχμές, αγοράζεις έξη καπέλλα... Με
πενηνταπέντε δραχμές έχεις όλα τά τετράδια, όλα τά
βιβλία τοῦ χρόνου σου... και τά πασχάτικα τοῦ έπιστά-
τη... Με πενηνταπέντε δραχμές κάνεις τρία ζευγάρια πα-
πούτσια... Με...

Μου έκανε τώρα φρίκη.
— Φτάνει πιά! τοῦ είπα. Δέν κλαίω!...

Κι' αλήθεια, τά δάκρυά μου, δέν έτρεχαν πιά σά νά
τά εξατμίζε ή φλόγα πού αίσθανόμουν στα μάτια και
στα μάγουλα. Καί μιλούσα άγρια κι' άπότομα.

«Άκούς εκεί νά ποῦθώ εγώ ένα τέτοιο χαριτωμένο
Καραγκιόζη, και νά μου λέει αυτός γιά παπούτσια, γιά
καπέλλα, γιά τετράδια και γιά βιβλία!

... Καί γιά πρώτη φορά στή ζωή μου, κατάλαβα πό-
σον άτυχος ήμουν νά μή γεννηθώ κι' εγώ σέ κανένα πα-
λατάκι και γιά πρώτη φορά ακόμα συλλογίστηκα, πώς
κι' ό πατέρας μου ό ίδιος δέν μ' άγαποῦσε όσο ένόμιζα.

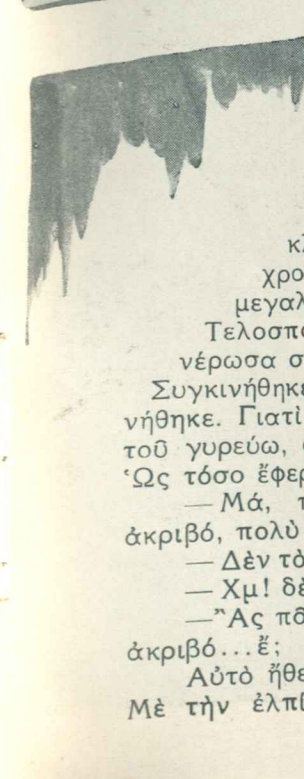
Ή, άχ!...

Γιά μέρες ήμουν πικραμένος, μελαγχολικός. Κι' όταν
γελοῦσα ακόμα, ένας πόνος με δάγκανε άπό μέσα. 'Ο
κόσμος δέν μου φαίνονταν πιά τόσο άμορφος. Μου έκανε
κακό νά περνά κι' άπό τοῦ Δάφνου. Είχα άρχίσει νά
καταλαβαίνω τή ζωή. Είχα άρχίσει νά πονά. Είχα άρ-
χίσει... νά γίνουμαι άνθρωπος.

Άκριβέ μου Καραγκιόζη, πού σ' άγάπησα τόσο και
δέν στάθηκε βολετό νά σ' άποκτήσω. Τι σοῦ χρωστῶ!

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

(τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν)

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ *στον Πειραιά*

Είχα πάρει διάφορα πολύχρωμα χαρτιά, καλάμια και πολεμούσα. Θά του έβαζα γύρω και φαναράκια χάρτινα χρωματιστά απ' αυτά που ανοιγοκλείνουν σά φυσαρμόνικα, και σημαιούλες. Είχα σχέδιο μεγάλο... Κέκανα ένα πράγμα που ούτε με καράβι έμοιαζε, ούτε με βάρκα, ούτε με κάθε τι που είχε στη θάλασσα και στη στεριά. Σά να έμοιαζε όμως λίγο με εξέδρα μικροσκοπική, αποκριάτικη. Έμένα μου έρεσε...

Στόλισα αυτό το καράβι, που δεν ήταν καράβι, αλλά έτσι τώλεγα, και φανταζόμουν πώς είναι, και με σημαιούλες στά σχοινιά των καρτιδιών, γιατί είχε και κατάρτια. Κέτσι ήταν έτοιμο να κουβαλήσει απ' την Καισάρεια τον άγιο Βασίλη περνώντας βουνά, λαγκάδια, δάση, και να τον φέρει στον Πειραιά!...

Φαίνεται όμως, πώς δε μάρεσε έτσι στολισμένο, τώθελα με περισσότερα στολισμάτα, και τούβαλα και φτερά πετεινού! Σε μία αύλη διπλανή, που μάς χώριζε χαμηλός τοίχος, είχε κάποιος έμπορος, που λεγόταν Μωρόπουλος, μέσα σε ύπόγειο δριβές και κάτι πετεινούς με θαυμάσια φτερά. Αυτά τα θαυμάσια φτερά, σκέφθηκα, πώς θα στόλιζαν καλά το καράβι του άγιο Βασίλη, και χωρίς να χάσω καιρό πήδω το μαντρότοιχο, βρίσκομαι στην αύλη του γειτονικού, χώνουμαι έπειτα στο ύπόγειο και καταμαθώ τους πετεινούς του Μωρόπουλου. "Α, δίχως άλλο, όταν θα τους είδε ο Μωρόπουλος δε θα τους γνώρισε. Όλοι είχαν μικρύνει κατά δυο πιθαμιές!...

"Έκανα όμως κι' άλλο κακό κείνη την ημέρα. Τά φτερά που μου περίσπεσαν, κάνα δυο, πήγα στο συμβολαιογραφείο του πατέρα μου και τάβαλα στο καπέλλο του Κουμπάρουτσο, του κήρυκα των πλειστηριασμών. Τό βρήκα σ' έναν καναπέ άημέμο και του τά κόλλησα. Και ο Κουμπάρουτσος χωρίς να τά δει, τό φόρεσε και άρχισε να γυρίζει στις ταβέρνες όπως έκανε πάντα, πίνοντας ένα δυο στο πόδι, υπερήφανος, με τά φτερά στο καπέλλο, σάν Τυρολέζος...

Τό καράβι του άγίου Βασιλείου ήταν έτοιμο, έτοιμα και τά όργανα. Δηλαδή τό σουράβλι, τό τρίγωνο, κ' ένα τύμπανο. Μά τί τύμπανο! Αυτό τόχε ένα παιδί που τόλεγαν "Αγία Ζώνη! Παρατσόκλι, αλλά τόχε φάει για καλά τώνομα. Κακομούτσουνο, ποιηρό. Είταν όμως όνομαστό στον πετροπόλεμο.

Δέν είχε πάλι ποτέ του σχολείο και περιγελοόσε εμάς, που πηγαίναμε. "Ε, ρε κουτοί! Πάτε να φάτε ευλιές!.. Μωρέ δεν τον μουτζώνετε!.. Και όχι: "Ο δάσκαλος!.. Και σάς πάει ριπιτί!.. "Ο πατέρας της "Αγίας Ζώνης έβγαζε τις αποκρήες την καμήλα και τό τρομερό τύμπανο, που είχε πάρει ο γιός του για τον άγιο Βασίλη, ήταν δικό του. Αυτό χτυπούσε στην καμήλα να χορεύει και να μαζεύεται ο κόσμος.

Τόχαμε και τά Χριστούγεννα, και όταν άρχισε να τό χτυπά, ο κόσμος νόμισε πώς βγήκε ή καμήλα. Είχαμε δυο άτυχίες όμως τά Χριστούγεννα. Σ' ένα μέρος μάς πέταξαν άντι λεπτά, ένα κοτσάνι από κουνουπίδι, και σ' ένα άλλο άπάντησα ένα πρόσωπο, που δεν ήθελα διόλου να δω: Τό δάσκαλό μου!..

Ξύπνησα την παραμονή της πρωτοχρονιάς πολύ πρωί. "Αλλ' έπρεπε να φύγει ο πατέρας για να πάρω δρόμο κέγώ. "Εκεί κοντά μου, σ' ένα τραπέζακι, είχα τό καράβι του άγιο Βασίλη, έτοιμο για φευγάλα, να σηκώσει άγκυρα.

"Ακουσα τον πατέρα μου να φεύγει. Κέτριζε ή σκάλα, έτριζε και σά να μουλέγε: Φεύγει, φεύγει!.. Πετάχτηκα τότε απ' τό κρεβάτι να ντυθώ. Για να πιω καφέ, ή γάλα, δεν ήθελα. "Ενα κομμάτι ψωμί στην τσέπη και δρόμο. Μιά χοντρή ύπνέτρια που είχαμε, την είδα να περνά απ' τη γαλαρία. Οί άλλοι όλοι κοιμόντουσαν. Ντύθηκα. Ζήτησα έπειτα τά παπούτσια μου, αλλά δεν τά βρήκα. Κοιτάζω από κάτω απ' τό κρεβάτι, στο βάθος, ούτε κεί. Ψάχνω. Τίποτα. Μιά σκέψη με τάρσε: — Μου τά κρύψανε!.. Πώς χάθηκαν!.. Θυμόμουνα καλά, ότι τάχα βγάλεϊ μέσ' στο δωμάτιό μου και κοντά στο κρεβάτι μου. Τρέχω και ρωτώ την ύπνέτρια, μήπως είχε δει τά παπούτσια μου... — Δέν ξέρω γώ, δεν τάδα! μου άπάντησε και χασμουρίθηκε. Πήγα πάλι στο δωμάτιό μου. Τό καράβι σημαιοστόλιστο ήταν εκεί και σά να μουλέγε: — "Ακόμα!.. "Η ώρα περνά!.. "Εφασα πάλι εκεί, κέπειτα στην τραπεζαρία, στη σάλα και όπου άλλοο μπορούσα. Τά παπούτσια μου είχαν χαθεί. "Ετρεμα. Πήγαίνα απ' έδω, πήγαίνα απ' εκεί. Ξαφνικά άκούω σουράβλια... Θάταν οί φίλοι μου και με είδοποιούσαν... Χωρίς να χάσω καιρό άρπάζω τό καραβάκι και παίρνω δρόμο με τις κάλτσες. — Τί, με τις κάλτσες! "Ακούω την ύπνέτρια να μου λέει. Δεν της έδωσα καμμιάν άπάντηση. Κατέβηκα ή σκάλα, βρέθηκα στο δρόμο. Είδα τότε πέρα λίγο τους φίλους μου. "Ελα λοιπόν! Φώναζε ή "Αγία Ζώνη και χτύπησε τό τύμπανο δυνατό.

Βούιζε ο τόπος, και κεφάλια φάνηκαν στα παράθυρα. — Μά τά παπούτσια σου; με ρώτησαν οί άλλοι! — Μου τάκρυψαν! — Δέ βαριέσαι, είπε ή "Αγία Ζώνη, τί θα πεί παπούτσια!.. "Εγώ δε φόρεσα ποτές μου! Τί, νάχω άνάγκη τους τσαγκαράδες!.. Ξεκίνησαμε πανηγυρικά. Τό τύμπανο βούιζε, τό σουράβλι και τό τρίγωνο έπαιζαν, χτυπούσαν.

"Απ' τώνα σπίτι, στάλλο, στάλλο. Παντού μάς δεχόντουσαν να τους ποόμε τον "Αγιο Βασίλη. "Αλλ' αυτή ή φορά τό τύμπανο της "Αγίας Ζώνης δεν έκανε καμιά έντύπωση, όταν μπαίναμε σε σπίτι ή αύλη να τά ποόμε. Ούτε ο ξυπόλυτος στραβομούτσουνος που τό κρατούσε, και που σχεδόν είταν ίσαμε αυτό. "Όλοι και όλες, γυναίκες και κορίτσια πρό πάντων μόλις έβλεπαν έμένα φώναζαν:

— "Ελένη, Μαριγώ, έλάτε γρήγορα να δείτε ένα παιδί με τις κάλτσες μόνο που τά λέει!

Πλησίαζε και ή πρωτοχρονιά, κέγώ, όπως και όλα τά παιδιά της γειτονιάς μου, βρισκόμουνα σε κίνηση και ταραχή. Αυτό είχε γίνει και τις ημέρες που πλησίαζαν τά Χριστούγεννα.

Τόπος δε με χωρούσε! "Εμπαινα στο σπίτι, έφευγα γρήγορα, έτρεχα έδω και κεί, εύρισκα άλλα παιδιά, μιλούσαμε με μιά νευρικήτητα σά να μάς κύκλωνε κίνδυνος μεγάλος, κάναμε συμβούλια σά να μάς είχαν βάλει να κάνουμε κανένα σοβαρό πράγμα.

Και όμως, για μάς, κάτι σοβαρό πράγμα σκεπτόμαστε να κάνουμε.

"Ετοιμάσαμε τις παρέες μας, τις συντροφίες μας, που θα βγαίναμε να ποόμε τον "Αγιο Βασίλη!

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

"Εγώ είχα βαλθεί να κάνω κάτι που να μοιάζει με καράβι.

Και μοιάζουν τά παιδιά, όταν έτοιμάζουν αυτές τις συντροφίες, με πολιτικούς, που έτοιμάζουν τους συνδυασμούς τους για να βγούν στην παλαίστρα της έκλογής.

Και όπως στους πολιτικούς προτιμούνται οί παραδοόχοι και οί εξακουστοί, έτσι σχεδόν γίνεται και στις παρέες των παιδιών.

Οί παραδοόχοι και εξακουστοί εκεί είναι τά παιδιά που έχουν όργανα, και όσα είναι δυνατό κ' έξυπνα.

Κέτρεχαν να με δούν, ένω έγώ υπερήφανα κρατούσα τό καράβι, που δεν ήταν καράβι, του άγιο Βασίλη.

Και ο κιτρινιάρης Αύγουλας, που χτυπούσε τό τρίγωνο και μάζευε τά λεφτά, που μάς έδιναν, έλεγε στις γυναίκες και στα κορίτσια τί συνέβαινε και είμουν με τις κάλτσες τις κόκκινες:

— Ξέρετε γιατί είναι ξυπόλυτος; Νά γιατί του κρύψανε τά παπούτσια του ο πατέρας του και ή μάνα του.

— Βρέ, βρέ, έκαναν οί γυναίκες.

— "Αλλες πάλι λέγανε:

— Βρέ τό τρελλόπαιδο, άκούς εκεί να βγει στους δρόμους μόνο με τις κάλτσες και δίχως παπούτσια!

Και κάποιος κοίταρας που ξεφύτρωσε από κάτω, με κάτι παντουφλάρες και πεσμένα βρακιά, είπε κι' αυτός:

— "Αν τόχα γώ παιδί, θα τόδεναι... Σε μένα δεν έκαναν τίποτε αυτά. "Υψωνα τό καράβι του άγιο Βασίλη, που τόχαμε άνάψει και τά φαναράκια, και άρχιζα:

«Αρχιμηνιά κιάρχιχρονιά ψηλή μου δενδρολιβανιά!...»

Μαζί με μένα έβαζαν έμπρός και τά όργανα, τό τύμπανο άκουμπισμένο κάτω βούιζε τρομερά. "Η "Αγία Ζώνη τό χτυπούσε σά να ήθελε να τό σπάσει, και φώναζε κι' αυτός.

Οί γυναίκες και τά κορίτσια γελοόσαν και βούλωναν τάφτιά τους, και μάς πλήρωναν για να πάσουμε και να φύγουμε...

Κέτσι γυρίζαμε από σπίτι σε σπίτι και οί δεκάρες και τά φράγκα καμιά φορά πέφτανε βροχή στο σκούφο του Αύγουλα, που είχαμε ταμιά.

Τά παιδιά τάλλα, που τάλεγαν κι' αυτά, στέκονταν και μάς κοίταζαν με θαυμασμό. Κοίταζαν τό τύμπανο, κοίταζαν και τό καράβι, που δεν ήταν με θαυμασμό. Κοίταζαν τά στολισμάτα του, τά φαναράκια του, που τάχαμε άναμμένα σά νάταν νύχτα. Και διάφορα χρώματα. Πράσινα, κόκκινα, θαλασσιά...

Φθάσαμε και σ' ένα σπίτι μ' ένα μεγάλο πολύ μπαλκόνι. "Ο Αύγουλας, που πήγαίνα μπρός, χτύπησε την πόρτα.

"Εγώ φορτωμένος τό καράβι του άγιο Βασίλη, δεν πρόσεξα στο σπίτι, σε ποίο σπίτι θέλαμε να τά ποόμε.

— Τί θέλετε, άκούσαμε μιά φωνή γυναικεία, να μάς ρωτά από ένα παράθυρο, που είταν πάνω απ' την πόρτα.

— Νά τά ποόμε; ρώτησε ο Αύγουλας.

"Υψωσα κέγώ τό κεφάλι και είδα τό δουλικό που είταν από πάνω. Και θυμήθηκα...

Και άντι νάνοιζε ή πόρτα, σά νάνοιζε για μιά στιγμή όλα κάποιος καταράχτης τουρανού, νερά, νερά με πάταγο πέσαν από πάνω.

"Εγώ και ο Αύγουλας γινήκαμε μούσκεμα. "Αλλά και τό καράβι του άγιο Βασίλη δεν ύπήρχε πεία!..

Μαύτην την κυρά δούλα, είχα έγώ προηγούμενα. "Όταν περνούσα τις χτυπούσα την πόρτα.

Και περνούσα άρκετές φορές την ημέρα, γιατί είταν τό σπίτι στο δρόμο που πήγαίνα σχολείο.

"Εβγαίνα, μεβρίζε, έγώ από μακριά την περιγελοόσα. Μου τά πλήρωσε όμως όλα μαζεμένα. "Αλλά, καλά σε μένα, τί έφταιγε ο καυμένος ο Αύγουλας;

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ
(Αριστέιον Γραμμάτων και Τεχνών)

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Κάθε Κυριακή, όταν δεν έχω δουλειά, κατεβαίνω πρωί στον Πειραιά και πέρνω κάποια βενζίνη για ένα από τα δυο νησάκια του Σαρωνικού: την Αίγινα ή την Σαλαμίνα. Δεν με τρομάζει ο καιρός ούτε η εποχή. Έχω κάνει χίλιες φορές το ταξίδι στο Καματερό ή τα Παλούκια—αν μπορώ να ονομασθώ αυτό ταξίδι—και χειμώνα με βροχή, με χιόνι, με μπουνατισμένη θάλασσα ή άγριεμένη από τον Νοτιά. Έκείνο κυρίως που μ' εύχарιστεί περισσότερο, στις μικρές μου αυτές θαλασσινές διαδρομές, είναι το πέταγμα των γλάρων και τα ιστιοφόρα ή ψαράδικα σκάφη που συναστῶ στον δρόμο μου, τὰ καϊκια, τὰ γριγκριά, και οι μικροῦλες ψαρόβαρκες ακόμα

με τὰ άσπρα τους πανιά. Μπορείτε να μου πείτε, τι θέλετε για την πρόοδο της μηχανικής και τον

σημερινό έκμηδενισμό των αποστάσεων. Την ποίηση, την ευμορφιά που έχει το πανί καμιά μηχανή στον κόσμο δεν μπορεί να του την διαμφισβητήσει!..

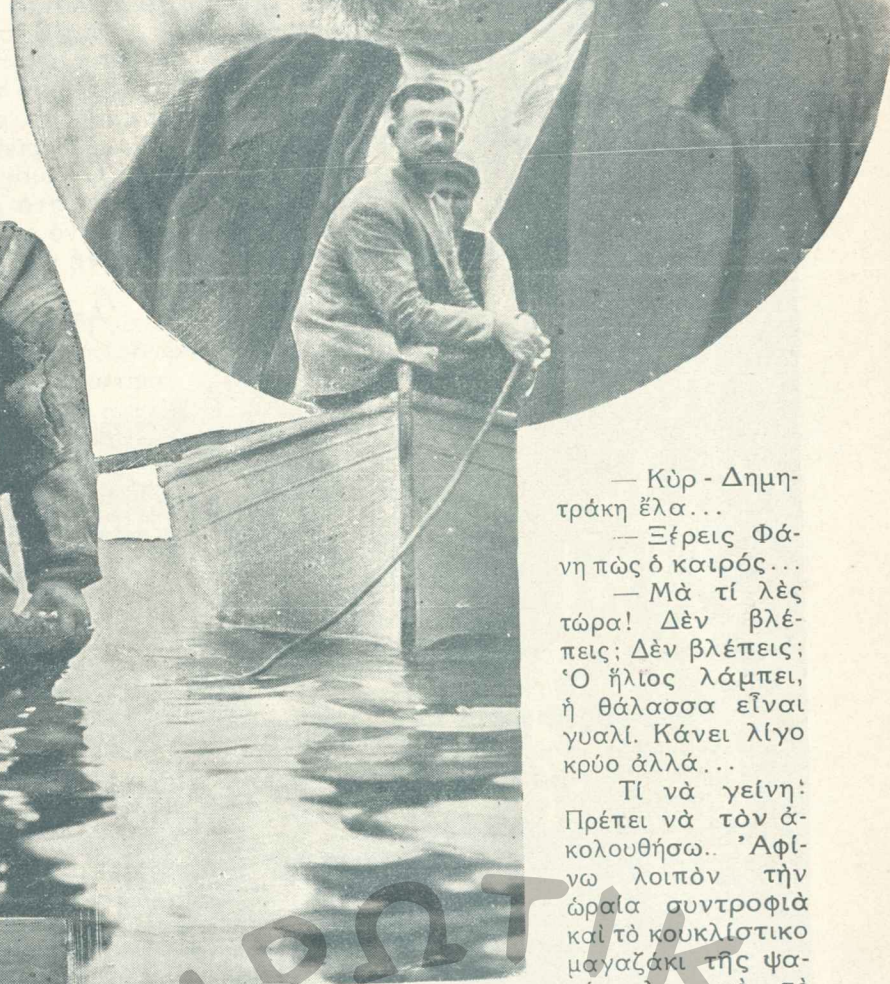
Έχω πολλούς φίλους σε διάφορα νησιά, μα τους περισσότερους τους έχω στην Σαλαμίνα. Να!... Έκεί βρίσκεται ο «Μπαγιαντέρας» ο ξακουστός από την Πόλη γριγκιτζής που σαν διηγείται τὰ ψαράδικα κατορθώματά του αστράφτουν τὰ μάτια του και κοκκινίζει σαν παπαροῦνα. Έκεί ο φημισμένος «λαμπαδόρος» Ντάρζαλης που ξέρει τι δρόμο ακολουθούν τὰ ταξιδιάρικα ψάρια σαν κατεβαίνουν από τον Έλλησποντο για να χυθούν στις θάλασσές μας. Έκεί ο Γέρο-Σαρφατής, άλλος ψαρῆς, πανεπιστήμιο για ό,τι αφορά την ζωή του έναλου κόσμου. Έκεί ο Λεμπέσης, ο δυναμιστής, ἡσυχος και ντροπαλός σαν κορίτσι, μά, με καρδιά λεονταριού όμως.

Και στην Αίγινα; Α! Έκεί έχω συναντήσει ένα σπάνιο ναυτικό διαμάντι, τον όνειροπαρμένο Σαλαμπά. Πιστεύει στις Νεράιδες και στ' άλλα «ξωτικά» της θάλασσας, βλέπει τὰ «στοιχεία» του νερού να παίζουν, έξω, έξω, στις ακρογιαλιές, με τ' άφρογάλανο κύμα....

Λίγο πιο μακριά, στον Πόρο, ο ταξιθεμένος Σαλτάρης θά μᾶς πῇ για ό,τι έχει δει ἴσαμε σήμερα στον κόσμο. Τὰ γερατειά δεν του επιτρέπουν πια να ταξιδεύη, μα του δίνουν όλο το δικαίωμα να πίνει όλημερίς στην ταβέρνα κιχλιμαρένιο κρασί και να διηγείται... Είναι σωστό ταξιδιωτικό βιβλίο που κλίνει στις σελίδες του όλη την υδρόγειο από τον Ἰσημερινό ἔως τους Πόλους. Ζαλίζεται κανένας να τον ακούη σαν έχει οἶστρο... Πηδᾷ από την Αυστραλία στην Ἀμερική, από την Μαδαγασκάρη στην Ἀγγλία... Έκεί που σᾶς μιλεῖ ἄξαφνα για την πλούσια βλάστηση των νησιών του Ειρηνικού, για τὰ κοκόδενδρα, για τὰ ὑπεροχα πουλιά της τροπικής ζώνης με τις δόχρους φτερούγες των, τον βλέπετε με μιάς στίς απρόσιτες ἀκτές της Βρεττανίας, της τόσοσ επικίνδυνες για τους ναυτιλομένους, κι' απ' εκεί στὰ «φιόρδ» της Νορβηγίας, πὼ ψηλά ακόμα στίς καλὲς τῶν Ἑσκι-

μών και στους πολικούς πάγους με τις άσπρες ἄρκοῦδες... Μά τι να πῶ και για τον Ὑδραίο βουτηχτή, τον φίλο μου Πελέκυ; Παράλυτος από τὸ ἓνα πόδι, μ' ἓνα μαρκοῦται διαρκῶς στο δεξί χέρι, προπαγανδίζει, ο άθεόφοβος, καθισμένος από τὸ πρωί ἔως τὸ βράδυ σε μιὰ καρέκλα του καφενέ, για τον βυθὸ της θάλασσας! Ὅχι! Ἐμείς, οι «στεριανοί» δεν μπορούμε να ξέρουμε τίποτε από την ζωή. Αὐτός μονάχα που γνώρισε, που εἶδε τὰ ρουμάνια του βυθοῦ, τους μπαξέδες που είναι κάτω στὰ βάθη με τὰ κοράλια και τὰ γιούσουρα, με τὰ κογχύλια και τις ἀχυβάδες—όλο συντέφι—αὐτὸς κατάλαβε τί θὰ πῇ Θεός... Οι ἱστορίες του υπερβάλουν σε τόλμη κάθε Μεσαιωνικό ἱπποτικό ἀνάγνωσμα, κάθε ἀρλούμπα του Σεβᾶχ-θαλασσινοῦ... Πότε για να σώση κάποιον Καλύμνιο σφουγγαρά από τους «σκύλους» βοιτάει μ' ἓνα μαχαίρι στὰ δόντια και ἔκκοιλιάζει τρεῖς από δαύτους, «θεόρατα» θειά, σωστά ὑποβρύχια». Πότε πάλι μπαίνει μέσα σε μιὰ σπηλιὰ και βλέπει «ἓνα χταπόδι γίγαντα ναχει τυλίξει στὰ πλοκάμια του ἓναν ἀστακό μεγάλον σαν μιὰ βάρκα». Στοιχηματίζω πῶς ἂν βλέπατε σεις, στὰ καλά καθούμενα, ἓνα τέτοιο πράγμα θὰ πεθαίνατε, ὅπως κι' ἐγώ, από συγκοπή. Ἐ, λοιπόν! Ὁ Πελέκυς ὄχι μονάχα δεν τρώαξε ἀλλὰ τόσο ἐνθουσιάσθηκε από τὸ θέαμα ὥστε κρύφθηκε πίσω από κάτι θεόρατα σφουγγάρια για να...

Ἐς διακόψουμε ὁμως την ἱστορία του «γίγαντα» ὄχταποδιού γιατί ἔρχεται ὁ φίλος μου, ὁ Φάνης, να με πάρη για να βγοῦμε στο ψάρεμμα με την ἀνεμότρατά του. Μοῦχε μυνήσει από την Παρασκευη πῶς θὰ με περιμένει... Τὸ κρύο είναι τσουχτερό...

— Κύρ - Δημητράκη ἔλα...

— Ξέρεις Φάνη πῶς ὁ καιρός...

— Μά τί λές τώρα! Δεν βλέπεις; Δεν βλέπεις; Ὁ ἥλιος λάμπει, ἡ θάλασσα εἶναι γυαλί. Κάνει λίγο κρύο ἀλλά...

Τί να γεινῇ; Πρέπει να τον ἀκολουθήσω... Ἀφίνω λοιπόν την ὥρα συντροφιά και τὸ κουκλίστικο μαγαζάκι της ψαρόσκαλας με τὸ

τόσο «τοπικό χρώμα» και πηδάω στο καϊκι του.

Σε λίγο τὰ δίκτυα ρίχνονται στη θάλασσα. Τὰ συρματόσχοινα δένονται καλά. Ψαρεύουμε σ' ἓνα συρματόσχοινο βάθος γατὰ μήκος της ἀκτής. Τι θὰ βγῇ ὀρισμένο βάθος γατὰ μήκος της ἀκτής. Τι θὰ βγῇ ὀραγε στην ἐπιφάνεια ὕστερα από δυο τρεῖς ὥρες!.. Μεσημέρι... Στην κουβέρτα του «Ἀν-Μηνᾶν»—ἔτσι λεγόταν ἡ ἀνεμότρατα—βρίσκεται ἓνας μεγάλος σωρὸς ψαριῶν ἀνακατεμένος με φύκια και με λάσπη. Οι συντρόφοι με «μπουγέλα» ρίχνουν πάνω τους νερό και σε λίγο, κάτω από τις ἀκτίδες του ἡλίου, ἀρχίζουν να λαμποκοποῦν λιθινία, χρυσοκόκλιου, μπαρμπούνια, τσιπρόρες, σάρπες, καπόνια και μπακαλοῖ, γλῶσσες, καλαμαράκια, σουπιές...

Ναί, φίλοι μου. Κάθε Κυριακή, όταν δεν έχω δουλειά, κατεβαίνω πρωί στον Πειραιά και πέρνω κάποια βενζίνη για ἓνα από τὰ δυο νησάκια του Σαρωνικού, την Αίγινα ή την Σαλαμίνα. Κάτι τὸ ἀπρόοπτο με περιμένει ἐκεῖ από τους φίλους μου τους ναυτικούς, τους ψαράδες, τους καπεταναίους, τους ναυτες.

Και τὸ βραδάκι, όταν ὁ ἥλιος σκορπίζει ὤκεανους από πορφύρα στὰ μολοβενία σύννεφα του οὐρανοῦ, ξαναγυρίζω ξεκουρασμένος από τις χίλιες δυο ὥρες ἐντυπώσεως που μοῦ χάρισε ἡ θάλασσα με τὰ πλεούμενα, τους γλάρους της, τους ἀνθρώπους της, με μιὰ λέξι... με τὸν κόσμο της...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΟΓΡΗΣ

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Οι επίσημοι κράχται στο Παλάτι, τα παιδιά στους δρόμους και στις πλατείες, από βραδύς έχουν δώσει το σύνθημα της μεγάλης εορτής στην Θεοφύλακτον Πόλιν.

«Κυρά ψηλή, κυρά λυγρή, κυρά καμαροφρύδα
"Αγιος Βασίλης έρχεται..."»

Στο Αυτοκρατορικό Τριβανάλιο, οι βεσιτόρες έτοιμάζουν τις στολές και τα έμβλήματα που θα φορέσουν ο Κυρίου Χριστός και οι Πορφυρογέννητοι. Η χρυσοστόλιστος ράβδος του Μωυσέως, το σκήπτρον τόσων και τόσων Αυτοκρατόρων, βγαίνει πάλι από τη θήκη της. Οι προεστοί καθαρίζουν τα άρματα, τα κοντάρια, τα δώρατα και όλοι ψάλουν με μιά φωνή: «'Αστήρ τόν ήλιον προμηνύει έν Βηθλεέμ Χριστόν ανατέλοντα έκ Παρθένου».

Στο Βασιλικό νυναικωνίτη, όλόκληρο συνεργείο γυναικών και ευνούχων υπό τας διαταγάς της 'Αρχιβεστατόρισσας, κονταίνουν και μακραίνουν τις πολύτιμες πορφύρες, τους φαρδομάνικους μανδύες και έτοιμάζουν τα μαφόρια, τα διαδήματα, που θα φορέση ή Αυγούστα και ή Πατρίκιες-Ζωστές που θα την ακολουθήσουν στην 'Αγία Σοφία.

Ο 'ίδιος πυρετός της προετοιμασίας για τη μεγάλη τελετή, βεσιλεύει στα μέγαρα τών αρχόντων και τών τιτουλαρίων ένω ό λαός τρέχει νά κάνει τα ψώνια του για τα κατά 'Ιωάννην τόν Χρυσόστομον: «ή άγορά τών φιλοτίμων έκαλωπίσαστο σήμερον».

Από τα εξημερώματα την άλλη μέρα, ό λαός έχει καταλάβει τούς δρόμους και τις πλατείες και άνυπομονεί. Τέλος, άργά-άργά ξεκινάει ή μεγάλη πομπή, από τό παλάτι. Μετά τούς τιτλούχους και τούς άξιωματικούς που προπορεύονται σέ χρυσοστολισμένα άλογα, έμφανίζεται «άπαστράπτων ως ήν ήλιος», ό Αυτοκράτωρ και κοντά οι Πορφυρογέννητοι, όλοι σέ άρματα από γαλκό και άργυρο, με άνάγλυφα από σμάλτο και χρυσό. 'Ακολουθούν, πολυάριθμοι ευνούχοι, τιμητική φρουρά της Αυγούστας που την φέρουν, ως και τις Πατρίκιες-Ζωστές, μέσα στα βαρύτιμα φορία από μυρωδάτα ξύλα της 'Ινδίας. Πρωτοσπαθάρια, 'Υπάτισσαι, Στρατόρισσαι, Κομήτισσαι, Σιλιντιάρισσαι την συνοδεύουν και τα μεταξωτά που στολίζουν τα φορία κάθε μιάς, έχουν τό χρώμα του βαθμού της. «Πολλοί ύμών χρόνοι ή έν-θεος βασιλεία».

Στή Χαλκή είσοδο στέκον-

ται οι Βένετοι με επί κεφαλής τόν Δημοκράτην τους. Ψάλλουν τόν Αυτοκράτορα και ό λαός άντιφωνεί:

—«Πολλά! πολλά! πολλά! έτη εί πολλά!».

Τα σπίτια, οι έξώστες, έχουν στολισθή από τη νύχτα με ότι πολύτιμο έχει κάθε νοικοκύρης και οι δρόμοι είναι σπαρμένοι με τριαντάφυλλα, δάφνες, μυρτιές, με άρωματικά πριονίδια.

Η γυναίκες στα παράθυρα κρατούν θυμιατά:

—«Πολλοί, πολλοί ύμών χρόνοι Αυτοκράτορα Ρω-μαίων, Αυγούστα, Πορφυρογέννητοι!» και σκύβουν με χάρη τα κεφάλια τους νά προσκυνήσουν και κάθε μιάς τό μεταξωτό προπόλωμα με τα διαμάντια και τα μαργαριτάρια, λαμποκοπά στον ήλιο.

Και όλο προβαίνει, άργά-άργά ανάμεσα στο πλήθος, ή Αυτοκρατορική πομπή, μά στην Πύλη τών 'Αποστόλων πάλι, την σταματά ό Δημοκράτης τών 'Ιρσάινων με τούς όσαδούς του.

—«'Αστήρ προτρέχει και λάμπει έν σπηλαίω», ψάλλουν αυτοί και όλος ό λαός άντιφωνεί: «Πολλοί-πολλοί 'Υμών χρόνοι», ώσπου πεζεύει ό Αυτοκράτωρ στη Βασιλική Πύλη της Μεγάλης 'Εκκλησίας και ό Πατριάρχης τόν προσφωνεί:

«Δόξα τώ Θεώ τώ άναδείξαντί Σε Βασιλέα.
Φυλάξοι Σε εις πλήθος χρόνων έν τη πορφύρα
σύν ταίς Αυγούσταις και τοίς Πορφυρογεννήτοις
εις δόξαν και άνέγερσιν Ρωμαίων».

Μέσα στο Ναό αρχίζει τώρα ή ιεροτελεστία Βασιλείου του Μεγάλου και 'Ακτα έφημίας ψάλλουν, παπάδες και λαός, κάτω από τούς ήχηρούς θόλους της 'Αγίας Σοφίας... Μά ως εκεί, τελειώνει τό χριστιανικό μέρος της εορτής της πρώτης 'Ιανουαρίου.

Μόλις ή Αυτοκρατορική πομπή, με την ίδια τάξη, επιστρέφει στα 'Ανάκτορα, μόλις οι Διάκονοι και οι καντηλανάφτες προφταίνουν νά φυλάζουν τα ιερά σκεύη και τις εικόνες τών ναών, χιλιάδες μετεμφεσμένοι χύνονται στους δρόμους και στις πλατείες του Βυζαντίου, με φωνές, μ' άλλαλαγμούς, Βακχικά και άσεμνα τραγούδια. Τρουμπέτες, τουμπιά, ανακαράδες, σκορπούν ήχους διαπεραστικούς, παπάδες και καλόγηροι χορεύουν με τό λαό.

Από τη στιγμή αυτή, ή χριστιανική εορτή, με τις Διονυσιακές τών Βρουμαλίων, τών Βοτών, τών Καλενδών που ή πηγή τους χάνεται μέσα στους αιώνας της είδωλο-λατρείας, με τις διάφορες δεισιδαιμονίες τών λαών, συγχέονται, επικρατούν.

(Festum calendarum hypodiconorum stultorum). Οι ύποδιά-

κονοι γιορτάζουν τας καλένδας. 'Ανάμεσά τους βρίσκουν τόν πιό κουτό και με τό ξύλο... τόν χειροτονούν δεσπότη και έπίσκοπο, μέσα στο ναό γελοιοποιούν τό σχήμα, τραγουδούν, χορεύουν, ντύνονται γυναίκες.

Η θεά 'Αφροδίτη, στημένη σέ ένα ύψωμα δεσπόζει τόν Κεράτειο και τόν Μαρμαρά, τη μέρα της πρωτοχρονιας κάνει τα θαύματά της. 'Αρχόντισσες και γυναίκες του λαού, ντυμένες με τα γιορτινά τους, κόβουνε βόλτες γύρω στο άγαλμα. Μά άλλοίμονο, άν καμιανής ό άέρας σήκωνε λίγο τό φουστάνι! Τη μέρα αυτή, ή θεά της εύμορφιάς, συνήθιζε νά ξεσκεπάσει τις «πομπές» και ή δύστυχη έκείνη γυναίκα, είναι από τότες στιγματισμένη και τό πάθημά της λόγος διαζυγίου για τόν άνδρα της.

«'Επινομηδες», άνταλλαγή τών δώρων κατά τόν άρχαίον 'Αθήναιον, εξακολούθησε και στο Βυζάντιο τη μέρα της Πρωτοχρονιας. Η Αυγούστα μοιράζει «όδύ» που φτιάχνουν τις πορφύρες, σ' όλες τις γυναίκες του παλατιού κι' όλος ό λαός προσφέρει και δέχεται δώρα από συγγενείς και φίλους.

«Ποιον ίμάτιον μέρραφας; Ποιον δίμητον με έποίηες;
Και ποιον γυρίν μοι έφόρεσας; ούκ οίδα πασαλίαν.
Ούκ έβαλα εις την ράχιν μου μεταξωτόν ίμάτιν
Ούκ οίδα εις τόν δακτύλιν μου κρικέλιν δακτυλίδιν».

Αυτά γράφει ό Πτωχοπρόδρομος πώς τοψαλε ή μοχθηρή γυναίκα του, γιατί δέν κατάρθωσε ό κακομοίρης νά τη φιλοδώρηση και τόν πρόσβαλε αυτή και τόν κακομεταχειρίστηκε, χρονιάτικη μέρα, τόσο πού:

«'Εγώ δε μόνος κοιμηθείς άνευ παραμυθίας
χωρίς δείπνον και σκοτεινά και παραπονεμένα
ήγέρθην ταχυνότερον, ήλθον επί την κλίνη».

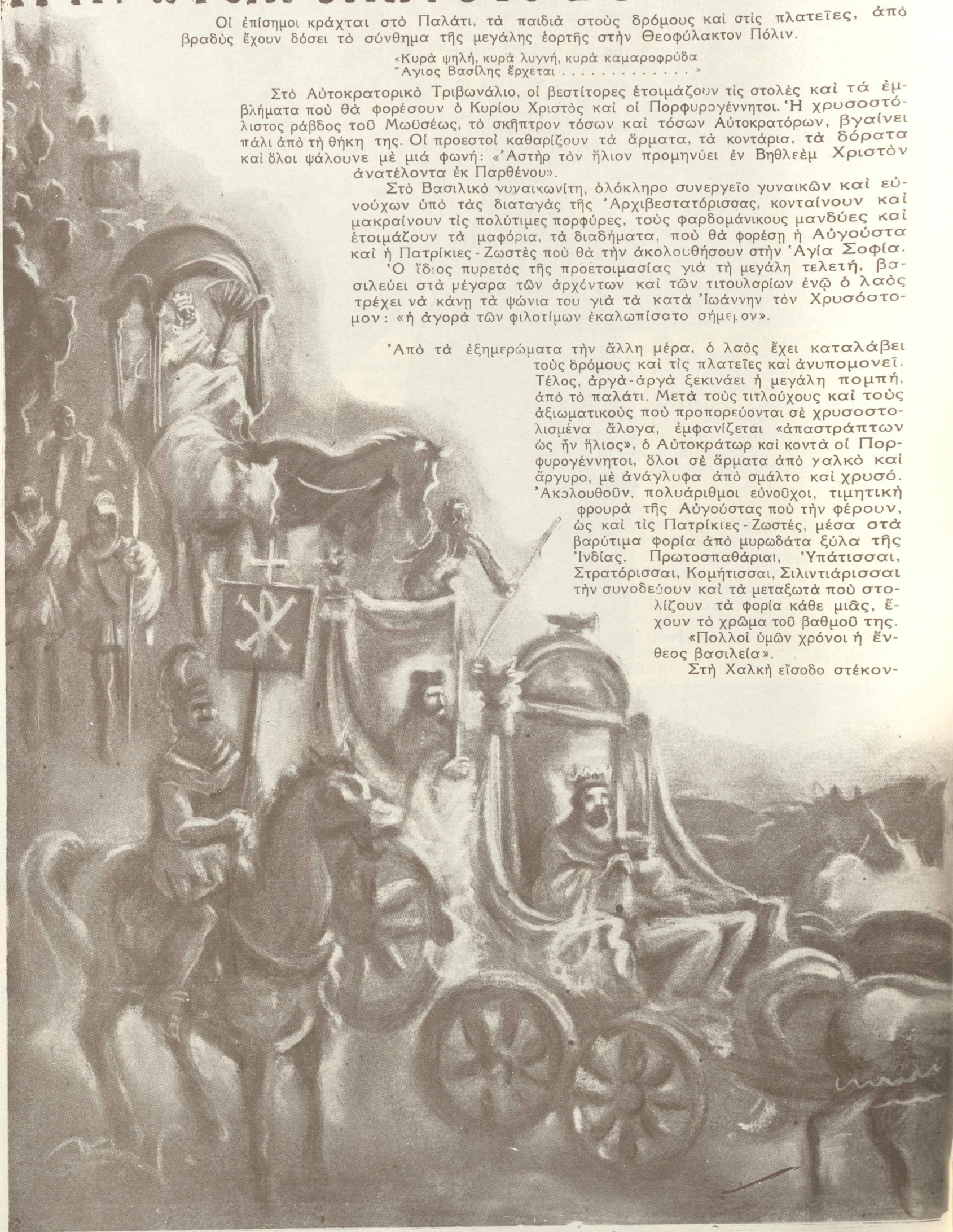
Οι καλικάντζαροι στο Βυζάντιο κάθε πρωτοχρονια κάνουνε τα δικά τους.

Τα καλογεροπαίδια και τα παπαδοπαίδια μασκαρώνενα μπαίνουν στα σπίτια από τα παράθυρα, τις στέγες, τούς φεγγίτες, κι' άφού τρομάζουν τα παιδιά και τις γυναίκες, άρπάζουν τα γλυκίσματα, φιλάνε τα κορίτσια και του κάκου οι καλές νοικοκυρές καίνε, καθ' όλο τό Δωδεκαήμερο, δαδιά στο τζάκι για νά διώξουν τούς έπιδρομείς. 'Ο κόσμος, λέει ή ποιητική φαντασία του λαού, στηρίζεται πάνω σέ τέσσερες κολώνες που όλοχρονίς οι Καλικάντζαροι πασχίζουν νά τις κόψουν, για νά γκρεμίσουν τό θείο δημιούργημα. Τα Χριστούγεννα, άποσταμένοι οι Καλικάντζαροι, ανεβαίνουνε στη γή ν' άναπαυθούνε κι' όπως είναι παίδες του διαβόλου, κάνουν ότι κακό μπορούνε στους ανθρώπους.

Μά...τ' άγια Φώτα μαζί, με όλες τις τελετές, τα γλέντια, τις μασκαράτες οι Καλικάντζαροι αφήνουν τό Βυζάντιο γιατί:

«Φυγετε νά φύγ' υμε
κι' έρτασ ό τουρλόπαπας
έκ της άγιστούρας του
και με τη βαρχτούρα του»

Α. Ν. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ

ΠΑΡΙΖΙΑΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Μιά θαραμονή πρωτοχρονιάς

Σε λιγάκι θά μπαίναμε στην τελευταία προπολεμική πρωτοχρονιά, γιατί από στιγμή σε στιγμή θά χτυπούσαν μεσάνυχτα κι' όλος ο έτερόκλητος, ο παρδαλός εκείνος κόσμος που είχαν σιτταγμένοι στο πολυφώτιστο κοσμοπολιτικό κέντρο του παριζιάνικου καρτιέ έτοιμαζόταν να την χαιρετήση σαν την άγνωστη κυρία, για την οποία όλοι μιλούν και κανείς δεν την έχει ιδεί, κανείς δεν την ξέρει. Τά βουνά των πιατέλων με τὰ ποτά που είχαν μαζευτεί επάνω στα τραπέζια των γλεντζέδων Άμερικανών, Σκανδιναβών, Ρώσων, Άγγλων και Γερμανών προέγγιναν τὸ διονυσιακό σε λιγάκι έξασπασμα τῆς χαρᾶς ταν. Τοῦ κόσμου όμως ἐγὼ προσπαθοῦσα νὰ κάμω κέφι. Κι' οὔτε τὰ καλέσματα πού έπαιρνα ἀπὸ συντροφίες, στολισμένες με ὠραίες κυρίες, οὔτε τὰ προκλητικά χαμόγελα τῆς Μιμής, τῆς Λολῆς καὶ τῆς Σιμόνης δὲ μ' ἔκαναν ν' ἀφήσω τὸ τραπέζι μου τῆς γωνιάς καὶ τῆ μοναξιά μου. Δὲν ξέρω γιατί ὅλη ἐκείνη τὴ βραδυὰ συλλογίζομαι τὴ μικροῦλα Μπλάνς. Τί μου ἦρθε; Εἶχα κανένα αἰσθημα μαζί τῆς καὶ δὲν τὸ καταλάβαινα; Πῶς εἶταν δυνατό; Ἀλλὰ καὶ ποιά εἶταν αὐτὴ ἡ Μπλάνς; Μοῦ τὴν εἶχε συστήσει ἐδῶ καὶ λίγους μῆνες ἕνας γιατρός συμπατριώτης. Κοντοῦλα, λεπτοῦλα, κατάξανθη, μεγαλομάτα, ἔμοιαζε πὺ πολὺ με κοῦκλα, παρὰ με ἄνθρωπο ζωντανό. Τὴν ἐντύπωση αὐτὴ τὴ δυνάμωνα καὶ τὸ βλέμμα τῆς τὸ σβυσμένο, τὸ μακρυνὸ καὶ πάντα λυπημένο, καθὼς κι' ἡ μιλιὰ τῆς πού ἔβγαине ἀπὸ τὸ μικρὸ τὸ βαμμένο χεῖλάκι τῆς σὰ στάλα νεροῦ. Κι' ὅμως εἶταν τόσο ὁμορφη καὶ τόσο ἑλκυστικὴ! Τί νᾶχε ἡ καμμένη; Ποιὸν καημό, ποιὸν πόνο νᾶκρυβε σ' ἐκεῖνο τὸ στηθάκι πού ἀνεβοκατέβαινε κάθε λίγο ἀπὸ τὸ στεναγμὸ τῆς; Ὁ φίλος μου ὁ γιατρός μοῦ εἶπε, ἄκρες-μέρες, τὴν ἱστορία τῆς. Εἶχαν ἔρθει πρὸ τριῶν-τεσσάρων ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἐπαρχία τῆς, τὴ Ντιζόν, ὑστερ' ἀπὸ κάποια ἐρωτικὴ τῆς ἐκεῖ περιπέτεια κι' ὕστερα ἀπὸ μιά σφοδρὴ φιλονεικία με τὴ μητέρα τῆς. Συγκεκριμένα πράγματα. Ἀλλὰ ἕνα κατάλαβα. Πῶς ἡ μητέρα τῆς, χήρα καὶ νέα τριανταπεντάρα, εἶχε καταφέρει νὰ τῆς ξελογιάσῃ τὸν ἀρραβωνιαστικὸ τῆς, νὰ τὸν κἀνὴ δικὸ τῆς ἑραστὴ καὶ νὰ τὸν παίρνῃ στὸ κρεβάτι τῆς μπροστὰ στὰ μάτια τῆς. Πούφι! Τί ἀπαίσιο εἶταν τὸ πρῶτο αὐτὸ συναίσθημα τῆς ἀπογοιτεύσεως τοῦ ἔνοιωθε ἡ καμμένη ἡ Μπλάνς ἐπὶ τὸν δὲκαφτὰ τῆς χρόνια! Ἔτσι ἔριξε πέτρα πίσω τῆς, ἐπῆρε τὸ τραῖνο κι' ἔφτασε στὸ Παρίσι με μιά βαλιτιούλα καὶ με λίγα φράγκα στὴν τσάντα τῆς γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴ λήθη στὸν πόνο τῆς. Ὡραία καθὼς εἶταν, ἑλκυστικὴ, με μίαν ἐπιδερμίδα ὀλόασπρη κι' ἐπιθυμητὴ, πουπουλένια στὸς μᾶλους καὶ γλυκεῖα στὴ κουβέντα τῆς, δὲν ἀργήσε ν' ἀγαπηθῇ με πάθος ἀπὸ ἕνα πλούσιο φοιτητὴ ρουμάνο κι' ἔτσι νὰ τῆς ἀνοιχτῇ διάπλατα μπροστὰ τῆς ὁ δρόμος τῆς εὐτυχίας. Ὅλα τ' ἀπόκτησε μονομιάς. Κοιμῶ διαμέρισμα σὲ ἀριστοκρατικὸ καρτιέ, ἐπιπλά δικὰ τῆς, λουῖσα, τουαλέτες, γοῦνες, κοῦρσες, θεάματα, ἐκδρομές. Ἀλλὰ καμμιὰ ἀπὸ τίς φιλενάδες τῆς δὲν τὴν ἐξήλεσε. Ὅλες τὴ μακάριζαν γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς καὶ τὴν ἀγαποῦσαν γιατί εἶταν πάντα καταδεχτικὴ, πονετικὴ καὶ γενναία. Ὅμως ἡ εὐτυχία τῆς δὲ βάσταξε πολὺ. Κι' ἕνα βράδυ πού γύριζε ἀπὸ τὰ μαγαζιά, σφυρίζοντας ὅπως πάντα ἀξένοιαστη, τὸν ἀγαπημένο σκοπὸ τῆς, τὰ μάτια τῆς ἔπεσαν σ' ἕνα γράμμα τοποθετημένο ἐπὶ τὸν τραπέζι τῆς μικρῆς τῆς τραπεζαρίας. Εἶταν τοῦ Ρουμάνου φοιτητῆ, τοῦ φίλου τῆς. Τὸ ἀρπάξε καὶ τὸ ἀνοίξε, χωρίς καλὰ-καλὰ νὰ προφτάσῃ νὰ κἀνὴ τὸν παραμικρὸ συλλογισμό. Ἀχ, τί ποτὴρι με φαρμάκι!

«Μικρὴ μου Μπλάνς!—τῆς ἔλεγε. Ὁ πατέρας μου, πού ἀπὸ καιρὸ ἤξερε τίς σχέσεις μας, ἦρθε ξαφνικά καὶ με παίρνει με

»τὸ στασιό. Φεύγω με ραγισμένη καρδιά. Ἀλλὰ μὴ φοβάσαι τίποτε. Θὰ γυρίσω πίσω ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι, ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ. Δὲ θ' ἀργήσω οὔτε μῆνα. Στὸ μεταξύ σοῦ στέλνω αὐτὸ τὸ τοσκάκι γιὰ νὰ βολευτῇς, ὅπως-ὅπως, ὡς τὴν ἡμέρα τοῦ γυρισμοῦ μου. Χίλια φιλιὰ γιὰ νὰ τὰ σκορπίσῃς σὲ ὅλο σου τὸ κορμάκι, ἀπὸ τὰ νύχια ὡς τὴν κορφή κι' ὅπου πέσουν τὰ πιὸ πολλά... Δικός σου: Τάκης.»

Τὸ χτύπημα εἶταν πολὺ τρανὸ, γιὰ μιά ὑπαρξοῦλα σὰν τὴ Μπλάνς, πού εἶχε μίαν εὐαισθησία σὰν τὰ φύλλα τῆς μιμίδας καὶ πού με ὅλη τὴν πρώτη τῆς ἀπογοήτευση τῆς Ντιζόν, εἶταν ἀνίκανη νὰ σκεφθῇ τὸ κακό.

Ὁ μῆνας ἔπερασε μ' ἀναφυλλητὰ καὶ δαρμούς. Ὅμως καὶ με κάποιες ἐλλπίδες πού ἀναβαν τὸ πρωὶ κι' ἔσβυναν τὸ βράδυ, σὰν καντηλάκι πού ξεχνιότουν νὰ γανιριστῇ. Κι' ὕστερα οἱ μαῦροι μῆνες τῆς ἐγκαταλείψαυ ἀπὸ φίλους καὶ γνωστούς πού στὴν ἀρχὴ τὴν ἐβοήθησαν ἀπὸ βρώμικους ὑπολογισμούς καὶ σιγὰ σιγὰ ἐξαφανίστηκαν σὰν εἶδαν πῶς δὲ βγαίνει τίποτε. Τὰ νοίσια τοῦ ἀπαρταμένου στὸ μεταξύ ἔτρεχαν, ὁ σπιτονοικοκύρης φοβέριζε κι' ἡ Μπλάνς γιὰ νὰ τὰ βγάλῃ πέρα, ἀρχισε νὰ πουλᾷ ὅσα ὅσα, πότε τὸ ἕνα καὶ πότε τὸ ἄλλο ἀπὸ τὰ μπιπλά τῆς, τὰ ἐπιπλά τῆς, τὰ χρυσαφικά τῆς, τὰ φορέματά τῆς, τίς γοῦνες τῆς, ὅσοι δὲν τῆς ἤμερα πού ἕνας δικαστικὸς κλητῆρας τῆς ἐκόλλησε στὴν πόρτα τῆς τὴν ἔξωση. Τὸ ἴδιο τῆς ἔατῆρας πὺ ὕστερα καὶ στὸ πρῶτο ξενοδοχεῖο πού κατέφυγε, νᾶνιye πὺ ὕστερα καὶ στὸ δεύτερο κι' ὕστερα καὶ στὸ τρίτο. Κατέβαινε ὁλόενα. Κι' ἀπὸ τὸ δωμάτιο τῶν ὀχτακοσίων φράγκων τὸ μῆνα, εἶχε φτάσει στὸ δωμάτιο τῶν ἑκατὸ. Ἐνα δωμάτιο χωρὶς παράθυρο πού μύριζε πάντα μούχλα καὶ σαπλά. Ὅμως κι' αὐτὸ δὲν κατάρθωνε νὰ τὸ πληρώσῃ. Γιατί δὲν ἤθελε νὰ παραδοθῇ σὲ κανέναν. Ἦθελε νὰ μείνῃ πιστὴ στὸν ὠραῖο φοιτητὴ τῆς. Τίποτε δὲν τῆς ἔλλαζε τὴ γνώμη τῆς. Πολλοὶ τὴν περιτριγυρίζαν καὶ τὴν καλοῦσαν σὲ γεύματα καὶ δείπνα, ἀλλὰ μόλις τῆς ἔκαναν τὴν πρόταση, με τὴν πεποιθήση πὺ πῶς θὰ δεχόταν, τοὺς ἀπαντοῦσε μ' ἕνα ξερό: «Ὅχι!». Καὶ πρόσθετε σὲ λιγάκι δαρμωμένη:

— Γιατί δὲ με θέλετε γιὰ συντροφιά σας; Πέστε πῶς δὲν εἶμαι γυναίκα!.. Πῶς εἶμαι ἄντρας σὰν ἐσᾶς!.. Πῶς εἶμαι φίλος σας!.. Μήπως σᾶς ἐμποδίζουν γι' αὐτὸ τὰ φουστάνια μου; Θέλετε νὰ ντυθῶ σὰν ἄνδρας; Νὰ φορέσω παντελόνια, σακκάκι, κολλάρια, ὑμψηλό; Θέλετε νὰ κόψω τὰ μαλλιά μου σὺρριζα; Ὅμως αὐτὸ πού ζητᾶτε ἀπὸ μένα, μῆν τὸ περιμένετε. Δὲν θὰ τῶχτε ποτέ!..

Κι' ἕνας, ἕνας ἐξεκόβανε. Τὴν ἔπαιρναν γιὰ τρελλή, γιὰ ἄρρωστη. Καὶ μήπως δὲν εἶταν; Μήπως δὲν τὴν εἶχαν πιάσει νὰ βάζῃ κοκαίνη στὴ μυτούλα τῆς καὶ νὰ ναρκώνεται, νὰ μισοποκοιμείται ὀρθία στὰ πόδια τῆς; Κι' ἄλλες φορές πάλι, πού δὲν εἶχε λεφτὰ γιὰ νὰ τὴν προμηθευτῇ, ν' ἀγριεύῃ στὰ καλά καθούμενα καὶ νὰ σπάῃ πιάτα καὶ ποτήρια, ὅπου κι' ἂν βρισκόταν,

εἶτε σὲ κοσμικὸ ἐστιατόριο τῶν Ἡλυσίων Πεδίων, εἶτε σὲ μι-
στρὸ ἐργατικῆς συνοικίας;

Σ' αὐτὴ τὴν ἄσκημη περίοδο τῆς ζωῆς τῆς τὴν ἐγνώρισα κι' ἐγὼ. Εἶταν ντυμένη μ' ἕνα ταγιέρ μπῆξ κι' εἶχε ριχμένη ἐπάνω στοὺς ὤμους τῆς μίαν ἐρμίνα πού ἡ ἀσπράδα τῆς συναγωνιζό-
τουν με τὴν ἀσπράδα τοῦ προσώπου τῆς καὶ τῶν στρογγυλωπῶν ἐκείνων μπράτσων πού εἶταν φτιασμένα γιὰ τὸ ἀγκάλιασμα. Ὅμως ἡ κρυφὴ ἐπιθυμία πού μοῦ ἀναψε κατάβαθα, ἔσβυσε σιγὰ σιγὰ σὰν εἶδα καλύτερα τὸ ὄφος τῆς τὸ ἀνήσυχτο, τὸ λυπημένο, τὸ μακρυνὸ καὶ μ' ὄλ' αὐτὰ ἐπιβλητικό. Παράξενη γυναίκα! εἶπα μέσα μου. Τὴν παρεκάλεσα νὰ πάρῃ κάτι καὶ παραγγείλε εἶπα ἀπὸ πού εἶμαι, τί κάνω, ἂν μ' ἀρέσῃ τὸ Παρίσι κι' ἄλλες τέτοιες κοινοτυπίες. Ὑστερα, σὰν πῆρα λίγο θάρρος, τὴ φλερ-
τάρισα, ἀλλὰ πολὺ δειλά, πολὺ διακριτικά, ὅπως φλερτάρει κα-
νείς ἕνα ὠραῖο λουλοῦδι, ἕναν κρίνο. Σὰν εἶδα πῶς τὴν εὐχα-
ριστοῦσε, προχώρησα πὺ πολὺ καὶ τῆς εἶπα, μ' ἐνθουσιασμό βέ-
βαια, ἀλλὰ συγκρατημένο πάντα, γιὰ τὰ μεγάλα τῆς μάτια, γιὰ
τὰ ξανθὰ τῆς μαλλιά, γιὰ τὸ θαυμάσιο σύνολό τῆς. Τὴ ρώτησα
τὰ ξανθὰ ἀρέσῃ ἡ μουσικὴ καὶ τῆς πρότεινα νὰ πᾶμε, μετὰ τὸ φαί,
σ' ἕνα κονσέρτο. Τὰ δέχτηκε ὀλα. Στὸ ἐστιατόριο πού τὴν ἐπῆγα,
σ' ἕνα κονσέρτο. Τὰ δέχτηκε ὀλα. Στὸ ἐστιατόριο πού τὴν ἐπῆγα,
σ' ἕνα κονσέρτο. Τὰ δέχτηκε ὀλα. Στὸ ἐστιατόριο πού τὴν ἐπῆγα,
σ' ἕνα κονσέρτο. Τὰ δέχτηκε ὀλα. Στὸ ἐστιατόριο πού τὴν ἐπῆγα,

— Ζερετε; Δὲν αἰσθάνομαι καλὰ τὸν ἑαυτοῦ μου. Θὰ εἶχατε
τὴν καλωσύνη νὰ με πᾶτε στὸ ξενοδοχεῖο μου;
Τὴν ἀρνήσῃ τῆς νὰ συνεχίσουμε μαζί τὴ βραδυὰ μας τὴν
ἄκουσα με κάποιαν ἀνακούφιση, πού φυσικά δὲν τῆς ἔφανε-
ρωσα. Ἡ μελαγχολία τῆς εἶχε ἦδη μεταδοθῇ στὴν ψυχὴ μου
κι' ἀφορμὴ ζητοῦσα νὰ χωριστοῦμε ὅσο τὸ δυνατό πὺ γλήγορα.
— Δὲν πειράζει! τῆς εἶπα μ' εὐγένεια.
— Δὲ σᾶς κακοφαίνεται;
— Λυποῦμαι γιὰ τὴν ἀδιαθεσία σας. Μήπως θέλετε νὰ στα-
ματήσουμε σὲ κανένα φαρμακεῖο; Καμμιὰ ἀσπρίνη!..
— Ὅχι, σᾶς εὐχαριστῶ.

Τὴν ἄλλη μέρα στὸ καφενεῖο μ' ἐρώτησε ὁ φίλος μου ὁ
γιατρός πού μοῦ τὴ σύστησε, πῶς ἔπερασα τὴ βραδυὰ μου μαζί
τῆς καὶ πού εἶπα ὅλα τὰ κατέκαστα καὶ τὸ συμπέρασμά μου,
τῆς καὶ τὴν γυναίκα αὐτὴ ἔχει κάποια τρικυμία στὴν ψυχὴ τῆς. Τότε
κι' αὐτὸς μοῦ διηγήθηκε τὴ θλιβερὴ ἱστορία τῆς καὶ τὴ βαθειὰ
συμπόνια πού ἔνοιωθε γιὰ δαύτην.

— Ἐχάρηκα χθές, μοῦ πρόσθεσε, σὰν τὴν εἶδα νὰ εὐχαρι-
στιεῖται ἀπ' τὰ φιλοφρονήματά σου καὶ νὰ σ' ἀκούῃ με τόση
προσοχή. Κάπου-κάπου μάλιστα εἶδα νὰ περνοῦν ἀπὸ τὰ ὠραῖα
μάτια τῆς κάποιες ἀχτίδες ἀπὸ τὸ παλιό, τὸ σβυσμένο φῶς
τους. Ἀλλὰ εἶταν, φαίνεται, παροδικές. Ἐπειτα, καὶ μόνο πού
δέχτηκε ἀμέσως τὴν πρόσκλησή σου, μοῦ ἔδωκε κάποιες ἐλπί-
δες. Ποιὸς ξέρει! ἐσέφεηκα. Μπορεῖ νᾶχῃς εὐθὺς τὴ δύναμη νὰ
τὴ βγάλῃς ἀπὸ τὸ λήθαργό τῆς τὸν λήθαργό τῆς τῶν
τόσων μηνῶν καὶ νὰ τὴν ξαναφέρῃς
στὴ ζωὴ. Τώρα ἀπελπίζομαι πάλι...

Τὴν ξανα συνάντησα ἀπὸ τότε
πολλὲς φορές καὶ πάντοτε, με ὅποιαν
δήποτε συντροφιά κι' ἂν εἶταν, τὴν ἄ-
φηνε ἀπότομα κι' ἐρχόταν πρὸς ἐμέ-
να, στὸ τραπέζι μου, παραγγέλλε τὸν
καφέ τῆς ἢ τὸ ποτὸ τῆς, ἀνάλογα με
τίς ὥρες, ἄκουγε μ' εὐχαρίστηση τίς
ἱστορίες πού τῆς διηγούμουν γιὰ χῶ-
ρες μακρυνές πού γνώρισα, γιὰ περι-
πέτειες φανταστικές ἢ ἀληθινές, γιὰ
ἀγάπες, γιὰ φίλες, γιὰ δνειρα. Πολ-
λὲς φορές ἐδέχτηκε νὰ με συντροφίῃ
στὸ φαγητό μου καὶ νὰ τὴν διηγῇ
ὕστερα σὲ κανένα καμπαρέ, σὲ κανέ-
να μπαλὸ, σὲ κανένα βουεβαριέικο
θεάμα. Ἀλλὰ πάντα στὴ μέση, με τὴν
πρόφαση μιᾶς ξαφνικῆς ἀδιαθεσίας,
μοῦ ζητοῦσε νὰ τὴν πᾶω στὸ ξενοδο-
χεῖο τῆς κι' ἐγὼ, χωρὶς σχεδὸν ἀντί-
σταση, ἐκτελοῦσα τὴ θέλησή τῆς. Τέσ-
σερες ὡς πέντε ἀπ' ὅλες τίς φορές,
θυμάμαι μονάχα, ἔκανε χρῆση τῆς φι-
λιάς μας τῶν τόσων μηνῶν καὶ τὸλ-
μησε νὰ μοῦ ζητήσῃ λίγα χρήματα
πού μετὰ λίγες ἡμέρες ἐρχόταν νὰ
με βρῇ γιὰ νὰ μοῦ τὰ ἐπιστρέψῃ, ἀλλὰ
πού ἐγὼ ἀρνιόμουν νὰ τὰ δεχτῶ, προσ-
παθώντας πάντα νὰ μὴ θίξω τὴν εὐαι-
σθησία τῆς καὶ νὰ μὴν τὴν προσβάλ-
λῶ στὸ παραμικρὸ. Ἐνα χιονισμένο
καὶ κρύο ἀπόγεμα τοῦ περασμένου
χειμῶνα τὴν εἶδα νᾶρχεται στὸ καφε-
νεῖο πρὸς ἐμένα, χωρὶς τὴν ἐρμίνα
τῆς. Ἐτοῦρτοῦριζε ἀπὸ τὸ κρύο. Πα-
ράγγειλα στὸ σερβιτόρο νὰ τῆς φέ-
ρουν ἕνα γκρόγκ-ἀμερικαῖν γιὰ νὰ ζε-
σταθῇ. Ὑστερα τὴ ρώτησα ἀπότομα,
νευρικά καὶ γιὰ πρώτη φορὰ, χωρὶς νὰ
θελῶ, στὸν ἐνικό ἀριθμό:

— Γιατί ἔκανες τόσες μέρες ναρ-
θῆς;
Κι' ἐκείνη κοκκινίζοντας γιὰ
πρῶτη φορὰ καὶ κομπιάζοντας, μοῦ
ἀπάντησε δειλά:
— Εἶμουν ἀδιάθετὴ!.. Κι' ἔπειτα...
— Κι' ἔπειτα, τί;

Με κοίταξε με τὰ μεγάλα μάτια της γιά μιὰ στιγμή με μιὰ έκφραση πόνου μὰ κι' ικανοποίησως μαζί κι' ύστερα έσκυψε τὸ κεφαλάκι της καὶ δὲν εἶπε τίποτε.
— Κι' ἡ ἑρμίνα σου; Ποῦ εἶνε ἡ ἑρμίνα σου;
— Τὴν ἄφησα στὸ ξενοδοχεῖο.
— Τέτοια μέρα; Μὲ τέτοιο κρύο; Πές μου, ποῦ εἶνε ἡ ἑρμίνα σου, ἀλλοιῶς μὴ με θεωρεῖς ἀπὸ τὴ στιγμή αὐτὴ φίλο σου.
— Τὴν ἔβαλα ἀμανάτι.
— Γιά πόσα;
— Γιά ὀχτάκόσια φράγκα.
— Ποῦ; Σὲ ποιόν;
— Στὸν ἐπόπτη τοῦ καφενείου.
Εἶπα στὸ σερβιτόρο νὰ φωνάξῃ τὸν ἐπόπτη, ἔβγαλα ὀχτα-

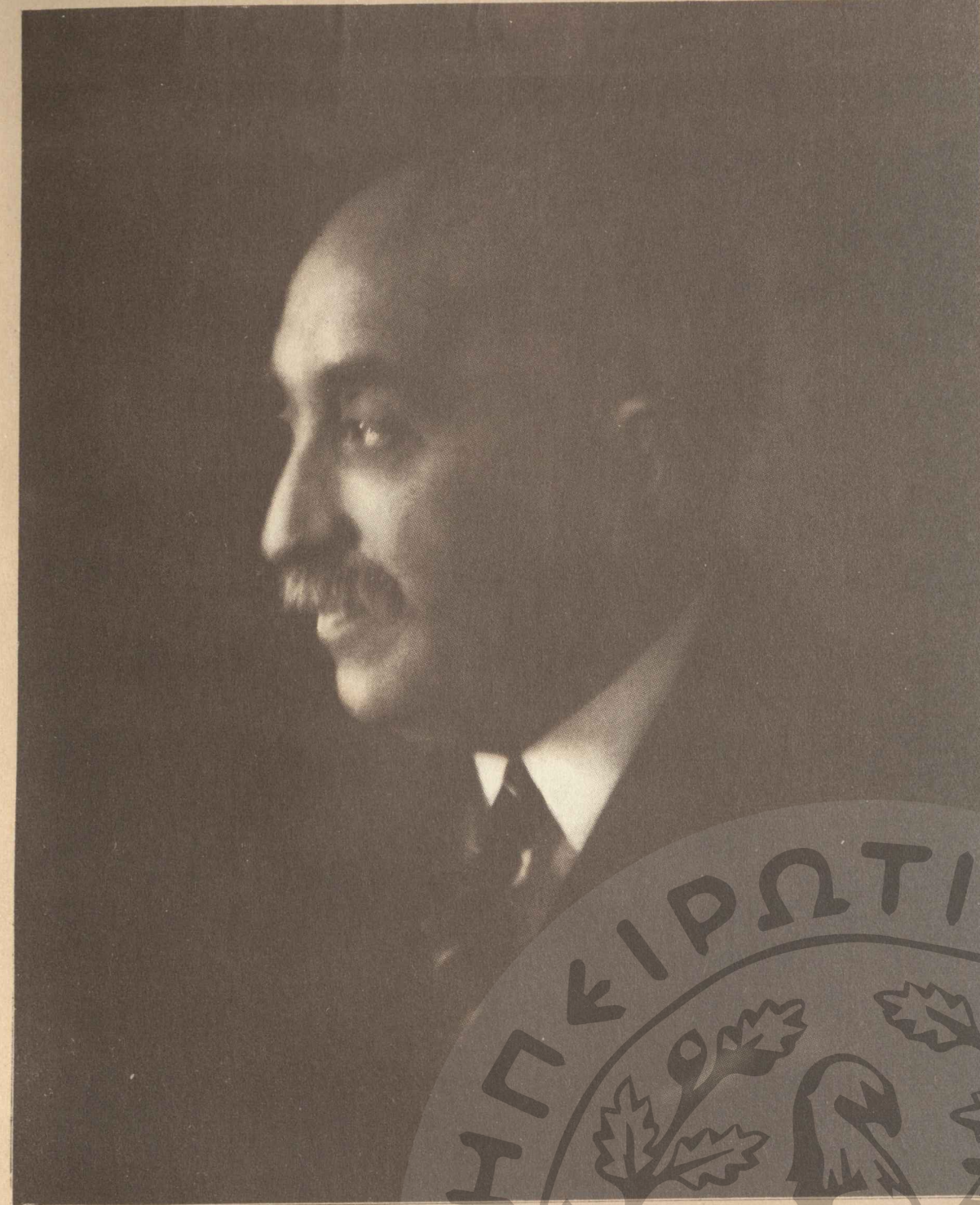
κόσια φράγκα κι' ἄλλα τριάντα γιά φιλοδώρημα, τάβαλα μπροστά της καὶ τῆς εἶπα:
— Δός του τα ἀμέσως καὶ πές του νὰ σοῦ φέρῃ τὴν ἑρμίνα σου.
Σὲ λιγάκι τῆς τὴν ἔφερε κι' ἐπειδὴ ἐδίσταζε νὰ τὴ ρίξῃ στοὺς ὤμους της, τῆς τὴν ἔρριξα μόνος μου.
— Εἶσαι εὐχαριστημένη; τὴν ἐρώτησα.
— Ὁχι.
— Γιατί;
— Γιατί δὲ θέλω νάχω καμμιά ὑποχρέωση ἀπέναντί σου.
— Ὑποθέτω πὼς δὲ σοῦ ζήτησα κανένα ἀντάλλαγμα. Οὔτε πρόκειται νὰ σοῦ ζητήσω.
— Τότε γιατί τὸ κάνεις;
— Γιατί; Γιατί εἶσαι φίλη μου.
— Ἔτσι κάνεις μὲ τοὺς φίλους σου ἐσύ;
— Ὅταν μπορῶ!..
Ἡ Μπλάνς πρὶ ἡσυχῇ τώρα, ἦπιε τὸ ζεστό της ποτό, μοῦ ἔπιασε δυο-τρεις φορὲς τὸ χέρι καὶ μοῦ τῶσφιζε γερά καὶ σὲ λιγάκι σηκώθηκε νὰ φύγῃ.
— Ποῦ θὰ πάς; τῆς εἶπα.
— Ἐχω κάποια δουλειά.

Τῆς ἔβαλα στὸ χέρι ἓνα μικρὸ χαρτονόμισμα, μὰ ἀδύνατο ἐστάθηκε νὰ τὸ δεχτῇ. Κι' ἔφυγε χωρὶς νὰ μοῦ πῇ πότε θὰ τὴν ξαναῖδῶ. Καὶ μόνος ἐγὼ συλλογίζομαι τὴν ἐρώτησή της: «Γιατί τῶκανα αὐτό; Γιατί τῆς πλήρωσα τὸ χρέος της; Τί με παρακίνησε; Τὸ ἔκανα ἀπὸ κάποιο ὑπολογισμό; Μήπως ἔχω κανένα αἶσθημα μαζί της καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνω; Ἡ μήπως τῶκανα ἀπὸ ψευτο-εγωισμό, ἀνόητο καὶ γελοῖο;» Μὰ με ὅλα τὰ ψαξίματα μέσα στὸ βάθος τοῦ εἶναι μου, εἶταν ἀδύνατο ν' ἀνακαλύψω τὴν αἰτία. Σιγὰ-σιγὰ πνιγόμενος στὴ θάλασσα τῶν συλλογισμῶν μου σάν τὸ βουτηχτὴ τοῦ Σίλλερ γυρεύοντας τὴ χρυσὴ κούπα. Ἐπρεπε νὰ δώσω μιὰ ὁποιαδήποτε ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματά μου γιά νὰ ἡσυχάσω. Καὶ τὴ βρῆκα. Ἡ Μπλάνς, εἶπα μέσα μου, εἶνε μιὰ ζωγραφιά, ἓνα ταμπλώ, ἓνα πορτραῖτο γιά μένα. Τὴν ἐγνώρισα μὲ τὴν ἄσπρη γούνα της καὶ θέλω νὰ τὴ βλέπω πάντα, ὡς ποῦ νὰ χωριστῶ, μὲ τὴν ἄσπρη γούνα της.
Ὑστερ' ἀπὸ τρεῖς-τέσσερες ἡμέρες ἦρθε πάλι στὴ γωνία μου τοῦ καφενείου. Τὴν ἔβλεπα γιά πρώτη φορὰ γελαστή, σχεδὸν διαχυτικὴ μαζί μου. Τῆς ἐπρότεινα νὰ καθίσῃ, ἀλλὰ μοῦ εἶπε πὼς ἔχει ἀμάξι πού τὴν περιμένει κι' ἐρχόταν νὰ με πάρῃ νὰ κάνουμε ἓνα γύρο. Στὸ ἀμάξι στριμώχθηκε ἑπάνω μου σὰ γάτα. Σὲ λιγάκι μ' ἄρπαξε ξαφνικά καὶ με φίλησε στὸ στόμα. Ἀλλὰ σὰν ἐδοκίμασα νὰ τῆς ἀνταποδώσω τὸ φιλί, τραβήχτηκε φοβισμένη καὶ μοῦ εἶπε: «Ὁχι!». Κι' ἐγὼ τὴν ἄφησα ἀμέσως ἡσυχῇ. Ὑστερα ἔβγαλε ἀπ' τὴν τσάντα της μιὰ πίπα ἀπὸ κεχριμπάρι μὲ χρυσὸ στόμιο καὶ μοῦ τὴν ἔδωκε. Ἐδίστασα. Δὲν ἤθελα νὰ τὴν πάρω. Μοῦ ἔκανε μεγάλο κακό. Ἀλλὰ εἶδα ξαφνικά τὸ βλέμμα της. Εἶταν τόσο ἱκετευτικό... Τόσο τρεμουλιαστό...

— Καλὰ! τῆς εἶπα. Σ' εὐχαριστῶ. Ἀλλὰ γιατί τῶκανες αὐτό;
— Γιατί εἶσαι φίλος μου! μοῦ ἀπάντησε ἀποφασιστικά.
— Ἔτσι κάνεις ἐσύ με ὅλους τοὺς φίλους σου;
— Δὲν ἔχω κανέναν! εἶπε καὶ γύρισε τὸ πρόσωπό της πρὸς τὸ παράθυρο, λέγοντας στὸν ἀμαξῶ νὰ σταματήσει. Ἡ Μπλάνς ἀνοίξε τὴν πόρτα ξαφνικά καὶ χάθηκε σ' ἓνα ὑποπτο καφενεδάκι. Τὴν εἶδα νὰ χάνεται πίσω ἀπὸ τὸ μπάγκο του μ' ἓναν τύπο, — τὸν καταστηματαρχὴ φαίνεται, — ποῦ ἔμοιαζε σὰν δραπετὴς φυλακῆς καὶ νὰ ξανάρχεται πεταχτὴ στὸ ἀμάξι, κοντά μου.
— Τί γύρευες μέσα σ' αὐτὴ τὴν τρώγλη, Μπλάνς;
— Αὐτό!

(Τὸ τέλος στὴ σελίδα 80)

Σ. ΣΚΙΠΗΣ
(Ἀριστεῖον Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν)

Τὸ πρὸς τοὺς φίλους τοῦ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΤΣΟΓΙΑΝΝΙΔΗ
ΙΑΤΡΟΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ
ΙΟΑΝΝΙΝΑ

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΑΘΗΝΑΙ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ "ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΜΕΛΟΝΤΟΣ"

κάποιο βλέπει και ή Τύχη

Πρωί, πρωί, μόλις μπήκε στο γραφείο του, πριν ακόμη ανοίξει την ιδιαίτερη αλληλογραφία του, έλαβε ένα τηλεγράφημα.

Τό άνοιξε με αδιαφορία, αλλά τό διάβασε με κατάπληξι.

Τό τηλεγράφημα ήταν άπ' τή Θεσσαλονίκη και έλεγε:

«Κώσταν Χαιρέτην, μηχανικόν, δόδς... άριθ...
Αθήνας.

Ένεκρίθη, συγχαρητήρια, έρχομαι αύριον.

Πέτρος Άργύρης»

Έπιτυχία! Μεγάλη έπιτυχία!

Ένα τεράστιο έργο τοῦ δημοσίου, πού τό είχε αναλάβει μιá σοβαρά έταιρία, θά τό εκτελοῦσε αὐτός, ὁ Κώστας Χαιρέτης, ένας νέος μηχανικός, μόλις 30 ετών. «Ένεκρίθη» τό δικό του σχέδιο καί ὁ προϋπολογισμός. Ένώ είχε συναγωνισθῇ με παλαιότερους συναδέλφους του, μηχανικούς μεγάλης φήμης, πού δέν τόν άφηναν νά ξεμυτίσει σέ κανένα διαγωνισμό.

Έπί τέλους! Ήταν πιά καιρός ν' αναγνωρισθῇ κι' αὐτός, άφοῦ πάλαιψε τόσα χρόνια στή μετριότητα καί στήν άφάνεια. «Άχ, Καίτοῦλα μου, Καίτοῦλα μου, θά κρατηθῆς βέβαια, δέ θά σέ παρασύρῃ ἡ χαρά. Πάνε... τέλειωσαν τά βάσανά μας. Πρέπει νά τό μάθης άμέσως».

Πῆρε τό τηλέφωνο καί ζήτησε τήν Καίτη του, τή γυναίκοῦλα του, στό σπίτι του.

— Έδῶ Κώστας, αὐτοῦ;

— Καίτη.

— Άκουσε, Καίτη μου, θά σοῦ πῶ κάτι δυσάρεστο. Δέ θά ξαφνιαστῆς.

— Μὲ ξέρεις.

— Δηλαδή, ὄχι καί πολύ δυσάρεστο, μάλλον εὐχάριστο.

— Τί έπαθες πρωί, πρωί. Άσε με κι' εἶναι τό σπίτι άνω κάτω.

— Καίτη, κουράγιο. Ή «ὑπόθεσίς μας» ἡ μεγάλη μας ὑπόθεση τέλειωσε. Τό σχέδιό μου έγινε δεκτό. Πῆρα τώρα τηλεγράφημα άπό τόν Άργύρη, τόν άντιπρόσωπό μου στή Θεσσαλονίκη.

Σιωπή.

— Άκούς, Καίτη;

Καμμιά άπάντησις.

— Καίτη, Καίτη... δέ μιλάς;.. ὥρισμένως κάτι έπαθε.

Έκλεισε τό τηλέφωνο, εἶπε στοὺς ὑπαλλήλους του πὼς θά γυρίσει άμέσως κι' έφυγε βιαστικά γιά τό σπίτι του.

Ή καϋμένη ἡ Καίτη είχε πραγματικά λιποθυμήσει. Μ' ὅλο τό θάρρος πού έδειχνε, μ' ὅλη τήν ὑπομονή πού είχε στίς κακές ἡμέρες, μ' ὅλη τή φιλοσοφία πού είχε χαλυβδώσει τήν ψυχή της, όταν άκουσε τή μεγάλη εἰδησι, πού θά έλυε ὀριστικά καί θριαμβευτικά τό πρόβλημα τῆς ζωῆς των, άπ' τή χαρά της, έπεσε άναίσθητη.

Όσο νά φτάσει ὁμως ὁ Κώστας, ἡ Μαργαρώ ἡ ὑπηρετρια τήν είχε συνφέρει, με λίγη κολώνια καί μερικά τριψίματα.

— Τό κατάλαβα, τῆς εἶπε κείνος, ἡ χαρά...

— Μὲ σώριασε χάμω.

— Τώρα;

— Εἶμαι καλά... Δέν έχω τίποτα... Πές μου...

— Νά τό τηλεγράφημα, διάβασε.

Ή Καίτη τό διάβασε, τό φίλησε, τό ξαναφίλησε, έπειτα άγκάλιασε τόν άντρα της κι' έγυρε τό ξανθό κεφάλι της στό στήθος του.

Πόσα ὄνειρα έμελλε νά πραγματοποιήσει τό τηλεγράφημα εκείνο! Πόσων χειμῶνων βάσανα, πόσων χρονῶν στερήσεις θά πλήρωνε τώρα ἡ γεμονικά ἡ εργασία πού κατακυρώθηκε στόν άντρα της. Κι' ὅλα τά χρόνια αὐτά, ἡ ξανθή καί λεπτή Καίτη, με τήν εὐθραστη ὑγεία της, τά ὑπέφερε με γενναιότητα, με ὑπομονή, με έγκαρτέρησι, με μιá άφοσίωσι στόν άντρα της, πού τήν έξηγοῦσε μονάχα ἡ άγάπη.

Τόν αγαποῦσε πολύ, πάρα πολύ.

Καί κείνος τό έβλεπε, τό έννοιῶθε, τό ἀπελάμβανε καί ήταν εὐτυχής.

Ή Καίτη δέ λογάριαζε τήν εὐζωία καί τόν πλοῦτο. Άγαποῦσε τόν άντρα της.

Τώρα ὁμως με τόν πλοῦτο θ' άντίκρυζαν τήν εὐτυχία.

Τά εἶπαν γιά λίγη ὥρα, κι' έπειτα σηκώθηκε κείνος γιά νά φύγῃ.

— Στάσου ακόμη.

— Τώρα, Καίτη μου, έχω δουλειές, πολλές δουλειές... Μὲ περιμένουν στό γραφεῖο.

— Στάσου λίγο, νά χαροῦμε αὐτή τή μεγάλη στιγμή.

Τῆς χάιδεψε τό κεφάλι.

Έπειτα άρχισαν τίς λεπτομέρειες.

— Γιατί έρχεται ὁ κ. Άργύρης;

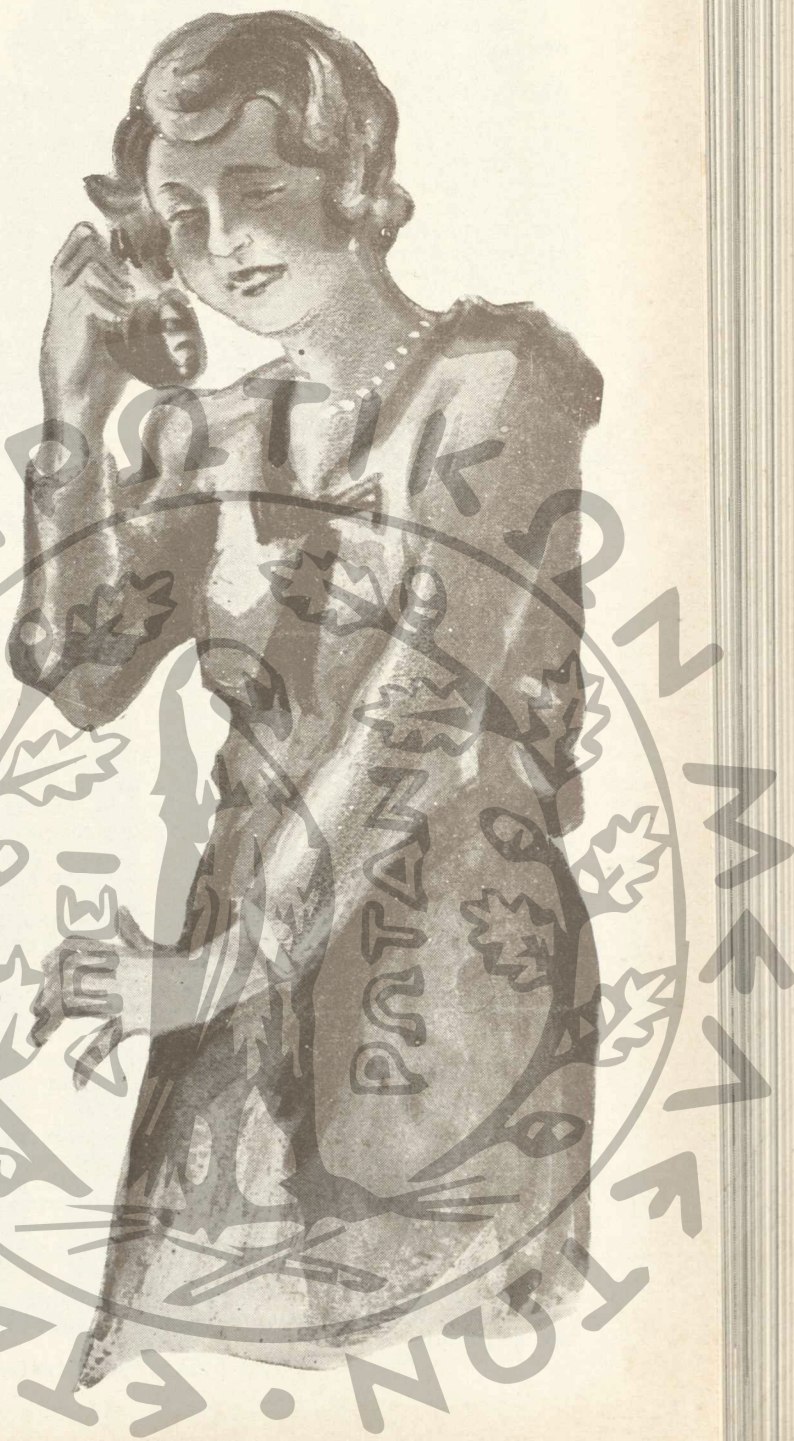
— Έρχεται;.. Έχεις δίκιο. Φαντάσου, δέν τό πρόσεξα.

Τέσσερες λέξεις είχε τό τηλεγράφημα καί άπό τή χαρά του δέν εἰδία-
βασε τίς δύο.

Ό Πέτρος Άργύρης πού τοῦ τηλεγραφοῦσε τή μεγάλη εἰδησι, έρχό-
ταν αύριο.

Ήταν ένας δικηγόρος στή Θεσσαλονίκη, πού είχε αναλάβει τήν αντι-
προσωπεία τοῦ Κώστα γιά τήν «ὑπόθεσι» αὐτή.

Ό Πέτρος είχε κάνει ὅλες τίς ενέργειες γιά νά έγκριθῇ τό σχέδιο τοῦ Κώστα. Έννοεῖται, με ποσοστά. Άπό τή μεγάλη άμοιβή πού θάπερνε ὁ μη-

χανικός, δέκα τοίς εκατό θα κρατούσε ο δικηγόρος, για τις ενέργειες που είχε κάνει και όσες θακανε και στο μέλλον, έως ότου συμπληρωθώ το έργο.

— Θάρρη μόνος του; ρώτησε η Καίτη, η θά φέρη και τη γυναίκα του;

— Έχει και γυναίκα; πρώτη φορά τ' ακούω.
— Μήπως πρέπει να τον φιλοξενήσουμε σπίτι μας;
— Αυτό μάς έλειπε. Θά κερδίση τώρα κι' αυτός τόσα πολλά, ώστε να μη μάς έχη ανάγκη.

Την άλλη μέρα, άργα το απόγευμα μπήκε στο γραφείο του Κώστα, ο αντιπρόσωπος της Θεσσαλονίκης.

Ο δικηγόρος Άργύρης ήταν ένας καλοφτιαγμένος ξανθός νέος με ζωηρά γαλανά μάτια, καλό ανάστημα, ευκίνητος και θερμός στις εκφράσεις του.

Άνοιξε την αγκαλιά του και έσφιξε τον Κώστα, ο οποίος σοβαρότερος και ψυχρότερος από το δικηγόρο, ήρθε σε κάποια άμηχανία από τον άπρόοπτο εκείνο έναγκαλισμό.

Είχαν συναντηθή δυο ή τρεις φορές προηγουμένως, αλλά τώρα για πρώτη φορά ο μηχανικός έβλεπε την εγκαρδιότητα στο δικηγόρο.

Την εξήγησε βέβαια από τη χαρά που έδοκίμαζε και κείνος για την επιτυχία.

— Το βράδυ θά φάμε μαζί, του είπε ο Κώστας.
— Δεν είμαι μόνος, έχω και τη γυναίκα μου.
— Ακόμη καλλίτερα, θά περάσωμε μαζί τη βραδυά. Πού μέινετε;

Του είπε το ξενοδοχείο.

— Θά το πιστέψης, φίλε μου, ξανέλαβε ο Κώστας. Δεν είχα ιδέα πως είσαι παντρεμένος, ή γυναίκα μου μου το είπε.

— Φυσικά, γιατί, εσύ, το ξέχασες, ενώ ή γυναίκες δεν ξεχνούν αυτή τη λεπτομέρεια.

— Είσαι παντρεμένος καιρό πολύ;
— Ούτε ξη μήνες.

— Λοιπόν στις 8 και μισή το βράδυ, θά σάς περιμένουμε σπίτι. Ξέρεις πού μένουμε.

— Δεν είναι ή πρώτη φορά που θαρθώ.

Στις οκτώ και μισή η Καίτη δέχτηκε μονάχη το ζευγάρι.

Η Νίτσα είχε τη δική της ηλικία, περίπου 22 χρονών.

Αυτό ήταν το μόνο κοινό που είχαν ή δυο γυναίκες. Σ' όλα τ' άλλα αντίθετες. Η Καίτη ξανθή, ή Νίτσα μελαχροινή. Η Καίτη ήρεμη, αξιοπρεπής, ρωμαντική, σοβαρή. Η Νίτσα ζωηρή, παιχνιδιάρικη, ανήσυχη, θερμή, προκλητική.

Από την πρώτη ματιά ή Καίτη δεν έμεινε ευχαριστημένη. Ο τύπος αυτός δεν της γούσταρε πολύ. Έννοείται, την περιποιήθηκε μ' όλη τη δυνατή ευγένεια και δεν την άφησε να μαντέψει την εντύπωση που της προέβλεπε.

Σ' ή λίγο ακούστηκαν τ' αβήματα του συζύγου. Μόλις όμως ο Κώστας αντίκρισε από την πόρτα του σαλονιού τη νεοφερμένη τάχασε λίγο, άλλαξε χρώμα και υπέρβηκε τ' λόγια του.

Η Νίτσα ήταν ή ιστορία του, το παρελθόν του. Προσπάθησε να μη φανερώσει την έκπληξή του, αν και ή γυναίκα του με την υπερβολική αγάπη που του είχε, κάτι διέκρινε και κάτι διαίσθανθηκε.

Η Νίτσα ήταν το κορίτσι που είχε αγαπήσει πριν γνωρίση την Καίτη. Ο Κώστας τέλειωνε τότε τις σπουδές του στο Πολυτεχνείο των Αθηνών, όταν είχε γνωρίσει τη Νίτσα. Η σχέση τους κράτησε δυο ολόκληρα χρόνια, πριν ο Κώστας φύγη για την Εύρωπη, και τέλειωσε μ' ένα τρόπο λίγο κωμικό.

Ήταν παραμονές και τότε της Πρωτοχρονιάς και ή Νίτσα είχε εκδηλώσει την επιθυμία να είχε ένα ρολογάκι του χεριού. Ο Κώστας της το υποσχέθηκε και με χίλια βάσανα κατώρθωσε να εξοικονομήση το ποσόν που χρειαζότανε για να το αγοράση.

Την προπαραμονή όμως της πρωτοχρονιάς έμπλεξε κάπου, έπαιξε χαρτιά και... έχασε τ' χρήματα, τ' α προωρισμένα για το ρολογάκι.

Τότε... ντράπηκε να πάη στη φίλη του χωρίς το δώρο, απέφυγε λίγες μέρες να την συναντήση και έπειτα από διάφορες συμπτώσεις, την έχασε, έφυγε για την Εύρωπη και... τώρα μονάχη την έβλεπε για πρώτη φορά ύστερα από ξη χρόνια, και την εύρισκε παντρεμένη, παντρεμένος τώρα κι' αυτός.

Όλ' αυτά ήρθαν σάν μιά ξαφνική μπόρα στο κεφάλι του, κατώρθωσε όμως να κρατήση την ψυχραιμία του και να μη προδοθή.

Η Νίτσα δεν ταράχτηκε διόλου, γιατί εκείνη

ήξερε πως θά τον έβλεπε, αφού είχε ακούσει τ' όνομά του, και αυτή μάλιστα είχε διοργανώσει το ταξίδι της Αθήνας, ακριβώς για να τον συναντήση.

Στο τραπέζι ο δικηγόρος, που δεν κουραζόταν να μιλή απέκάλυψε ότι ή γυναίκα του με την προσωπική της επιβολή, συνετέλεσε πολύ, στην επιτυχία της «υποθέσεως», χάρις στις γνωριμίες που είχε κάνει στη Θεσσαλονίκη.

Η Νίτσα άκουε με μετριοφροσύνη και πότε-πότε, έρριχνε τη φλογερή ματιά της στον Κώστα, που εξακολουθούσε τρώγοντας να άρμενίζη στα περασμένα και να θυμάται σκηνές και έπεισόδια της παλιάς εκείνης ιστορίας, ως που τέλειωσε το δείπνο.

Στον καφέ ή Νίτσα τον έπλεούρισε και με άθωα πειράγματα άρχισε να άνασκαλεύη μέσα στην καρδιά του τις μισοξεχασμένες άναμνήσεις.

— Αγαπάς τη γυναίκα σου; τον ρώτησε ξαφνικά, σε μιά στροφή της όμιλλας των.

— Σάν γυναίκα μου, ψιθύρισε κείνος.

— Αυτό με φτάνει.

— Τι θες να πής;

— Στην καρδιά σου υπάρχει πάντα ή θέσις για μιά φίλη, κι' ή θέσις αυτή είναι άδεια.

Δεν πρόφτασε να της άπαντήση, γιατί πλησίασε ή γυναίκα του.

Η καυμένη ή Καίτη έννοιωσε γύρω της κάποιο κίνδυνο, κάποιο άόριστο συναίσθημα ταραχής, κάποια άπροσδιόριστη ύποψια, αλλά δεν τολμούσε να ένοχοποιήση τον άντρα της.

Ήταν τόσο βέβαιη για την αγάπη του!

Η συμπεριφορά όμως της Νίτσας, το θράσος που είχε στα βλέμματά της, τ' α χαμόγελα, ή κινήσεις, τ' α προκλητικά της λόγια την πείραζαν σ' α νεύρα και άρχισε με κάποια βιασιότητα να παρατηρή το μικρό χρυσό ρολογάκι της, κληρονομιά προγο- νική. Ένα όραίο γυναικείο ρολόι με σμάλτο.

Όταν ή νοικοκυρά βλέπει το ρολόι, οί επισκέπται πρέπει να έτοιμάζωνται.

Η Νίτσα όμως δεν το πρόσχε και σε μιά στιγμή ή Καίτη με τη νευρικότητα που το ξανακτύταξε, έσπασε τη χρυσή καδένα. Ταράχτηκε, της γλύστρησε το ρολόι απ' τ' α χέρια και κύλησε στο πάτωμα.

Ο Κώστας έτρεξε και το μάζεψε. Δεν είχε πάθει σοβαρή ζημιά, είχε όμως σταματήσει.

Όταν έφυγε το ζευγάρι, ή Καίτη από συζυγική υπερφάνεια δεν έκανε λόγο στον άντρα της, για την εντύπωση που της άφησε ή κυρία του δικηγόρου.

Έκείνος όμως υποπτεύθηκε ότι ή γυναίκα του δεν είχε μέινει πολύ ένθουσιασμένη από τη γνωριμία της Νίτσας, αλλά, φυσικά απέφυγε κι' αυτός να της μιλήση σχετικά.

Η συναντήσις όμως εξακολούθησαν.

Τ' α Χριστούγεννα είχαν περάσει, θά έκαναν άκόμη την Πρωτοχρονιά στην Αθήνα κι' ύστερα θάφευγαν. Γεύματα στο ξενο- δοχείο, στο σπίτι, κινηματογράφος, θέατρο σχεδόν όλες τις ήμέρες και τις περισσότερες νύχτες ήσαν μαζί.

Η Καίτη δεν ήθελε να δείξη την άνησυχία της.

Ο Κώστας πάλι έπρόσχε πολύ στην συμπεριφορά του.

Έπειτα πόσες μέρες θά κρατούσε άκόμη αυτή ή ιστορία; Μετά την Πρωτοχρονιά θάφευγαν.

Η μέρες αυτές έφθασαν για να ξαναγύρη ή παλιά φωτιά στην καρδιά του Κώστα. Η σπιθα που έμεινε κρυμμένη στη στάχτη ζώηρε και τ' α μαύρα μάτια της Νίτσας του θύμισαν τις παλιές συγκινήσεις. Τώρα ύπήρχε κάτι περισσότερο. Πώς ήταν παντρε- μένη. Το αίσθημά της δηλαδή δεν είχε πιά τον ύπολογισμό του γάμου και συνεπώς ήταν άγνοτο.

Άρχισαν νύχτες δύσκολες, σκέψεις ένυχες, τύψεις, προφυλάξεις, λίγα ψέμματα και πολύ ύποκρισία.

Η Καίτη, με τη σταθερότητα των τιμών γυναικών, υπέμενε με την έλπίδα ότι μιά αγάπη ποτισμένη με τόσες θυσίες, όσες είχε προσφέρει αυτή, δε μπορεί να σκοτωθή έτσι γρήγορα από δυο μάτια παιχνιδιάρικα, από ένα προκλητικό στόμα και από ένα κορμί που προκαλεί με κάποια αθάδεια.

Τάχα δεν έχει κι' ή αγάπη τη δική της δύναμη;

Και όμως. Η καρδιά του Κώστα είχε λυγίσει.

Την παραμονή της πρωτοχρονιάς έπρόκειτο να κόψουν τη Βασιλόπηττα στο σπίτι του, μαζί μ' άλλους καλεσμένους.

Έπειδή είχαν κάνει όμιλία με τη Νίτσα, για την παλιά ιστορία του ρολογιού, και γέλασαν κι' οί δυο για το νεανικό τους πάθημα, ο Κώστας της ύποσχέθηκε ότι αυτή τη φορά θά της έκανε το δώρο που δεν κατώρ- θωσε να της κάνη τότε.

Και πραγματικά είχε αγοράσει ένα κομψό και ακριβό ρολογάκι του χε- ριού, από πλατίνα, γαρνιρισμένο με διαμαντόπετρες.

Το είχε στο χαριτωμένο κουτάκι του, μέσα στην τσέπη του και περί- μενε μιά κατάλληλη στιγμή της νύχτας της παραμονής, για να της το προσφέρει.

Οί καλεσμένοι άρχισαν να φτάνουν και με τους πρώτους ή Νίτσα με τον άντρα της.

Η Καίτη άπασχολημένη με τις έτοιμασίες είχε βγί από το σαλόνι. Όταν όμως γύρισε το βλέμμα της συνέλαβε μιά κίνησι που την πλήγωσε. Η Νίτσα τραβούσε το χέρι της, απ' τ' α χέρια του Κώστα, που προσπαθούσε να το χαϊδέψη.

Προσποιήθηκε πως δεν το είδε, έννοιωσε όμως μέσα της, κάτι τρο- μερό, σάν γκρέμισμα, σάν χαλασμό.

Είναι δυνατόν ή αγάπη τους να σωρια- σθή έτσι άότομα έπειδή το θέλει μιά άλλη γυναίκα;

Βρήκε κάποια δικαιολογία και φώναξε τον άντρα της έξω, σ' ένα μισοσκότεινο διάδρομο.

Έκνευρισμένη, πειστωμένη, με τη ζή- λεια να της τρώη τ' α σπλάγχνα, δεν κρα- τήθηκε.

Άναλύθηκε σε δάκρυα, τον άγκάλιασε, τον έσφιγγε και δε μπορούσε ν' άρθρώση λέξι.

— Καίτη... τί έπαθες;

Έκείνη όμως, καθώς τον είχε άγκα- λιάσει, έννοιωσε στο χέρι της το σκληρό κουτάκι, που είχε στην τσέπη του ο Κώστας.

— Τ' είν' αυτό;

Το τράβηξε έξω.

Το σκοτάδι δεν άφησε τον Κώστα να προδοθή. Το χρώμα του είχε αλλάξει και τ' α χείλια του είχαν άσπρίσει. Είχε την έτοι- μότητα να μέινη σιωπηλός.

— Τ' είν' αυτό, Κώστα; Για μένα;... έπα- νέλαβε ή γυναίκα του.

— Μ' α βέβαια για σένα. Το δικό σου ρολογάκι θά μέινη για κειμήλιο οικογε- νειακό. Σου πήρα αυτό για δώρο πρωτοχρο- νιατικό.

Έκείνη άρχισε να κλαίη σάν παιδί και να ψιθυρίζει:

— Και γώ ή κουτή... ένόμιζα...

Και τον φιλούσε με παραφορά.

Όταν άργότερα ο Κώστας βρέθηκε κοντά στη Νίτσα της είπε όλη όλη την αλήθεια.

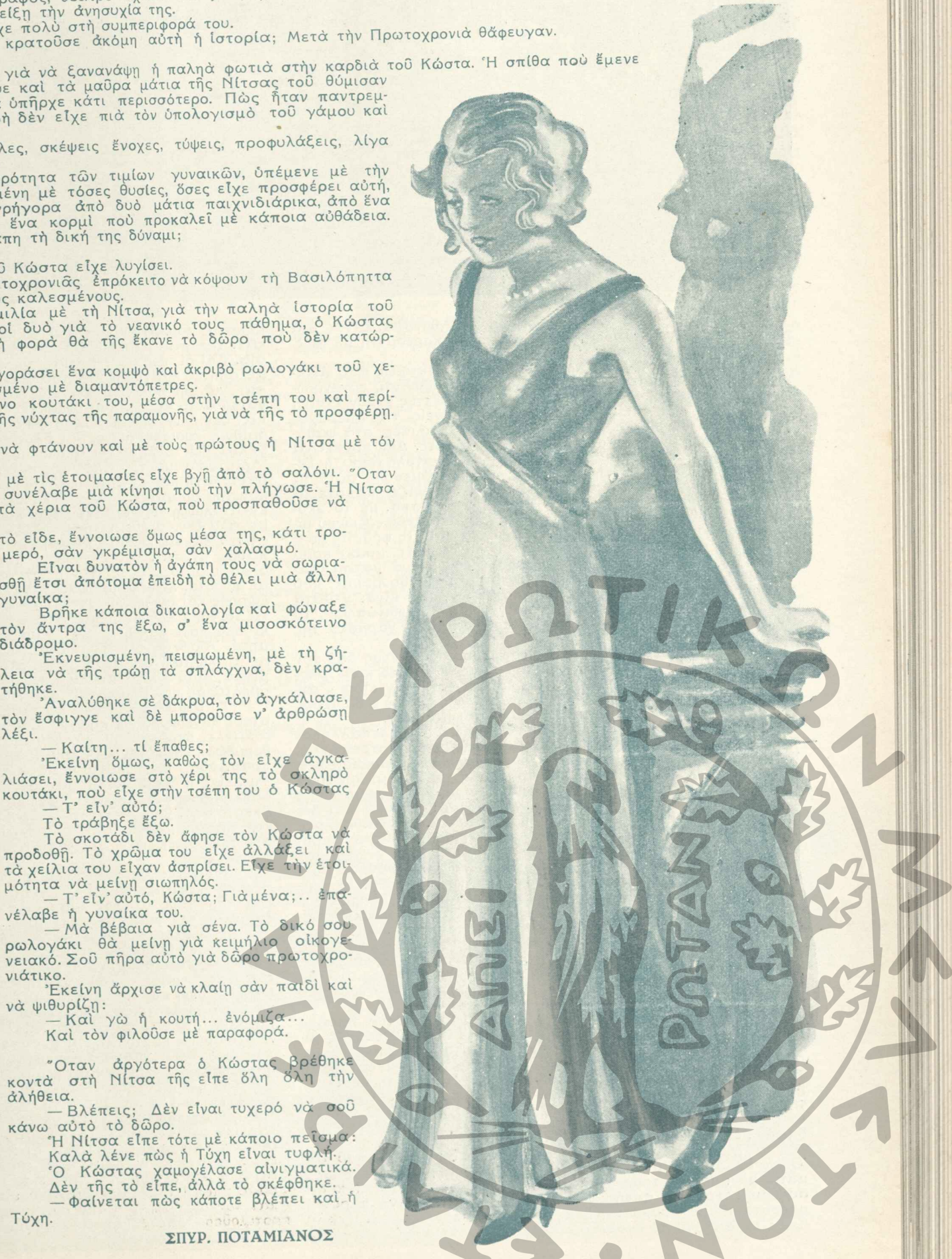
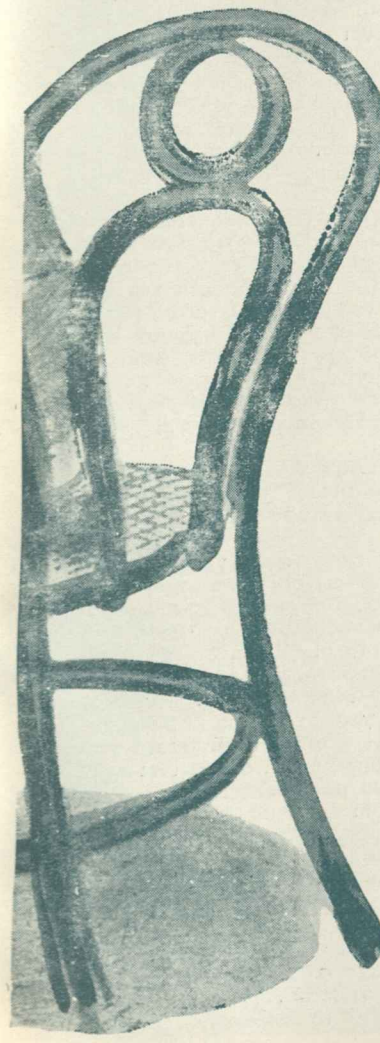
— Βλέπεις; Δεν είναι τυχερό να σου κάνω αυτό το δώρο.

Η Νίτσα είπε τότε με κάποιο πείσμα: Καλά λένε πως ή Τύχη είναι τυφλή.

Ο Κώστας χαμογέλασε αινιγματικά. Δεν της το είπε, αλλά το σκέφθηκε.

— Φαίνεται πως κάποτε βλέπει και ή Τύχη.

ΣΥΡ. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

Ἀθήνα. Ἔτσι τὴ λένε οἱ σημερινοὶ Ἀθηναῖοι. Εἶναι μιά πόλις χαριτωμένη. Θαρρεῖ κανεὶς πὼς εἶναι κορεσμένη με φῶς. Ὅλα τῆς εἶναι ἄσπρα.

Ὁ ἀθηναϊκὸς δρόμος λουλουδίζει κυριολεκτικῶς ἀπὸ ἀνοιχτόχρωμες ἐνδυμασίες πού τῆς φοροῦν νέοι σβέλτοι, εὐγενικώτατοι καὶ γελαστοί. Ἡ γυναικεῖες πάλι τουαλέττες ἔχουν ἐκεῖνη τὴν ἀρμονία πού ἐπιτρέπει νὰ μαντεύῃ κανεὶς τὶς ὑπέροχες γραμμὲς τῶν σωμάτων. Στὶς γκρίζες ρεμπόμπλικες, στὰ ψαθάρια, ἀνακατώνονται κάποτε ἀποικιακὲς κάσκες. Δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε πὼς βρισκόμαστε στὴν Ἑγγὺς Ἀνατολὴ ὅπου ἡ ζέστη εἶναι μεγάλη, γεμάτη ὑγεία καὶ ρώμη. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ ἀνοιχτὰ χρώματα πάνω στ' ἄσπρο φόντο, ξεχωρίζει κάποτε τὸ βελουδινὸ μαῦρο ἐνὸς σοβαροῦ καὶ γενάτου παπᾶ, μετ' ὅσο τεχνὸ καλλιμαχί του, ἢ τὰ πλουμιστὰ χρώματα ἐνὸς εὐζώνου μετ' ὅσο ἀλικο φέσι, τὴν κάτασπρη φουστανέλλα καὶ τὶς φοῦντες πού στολίζουν τὰ τσαρούχια του. Σ' ὅλες τὶς γωνιές, μικρὰ κοριτσάκια μετ' ὀρθογώνια βλέμματα προσφέρουν μικρὰ μάτσα ἀπὸ γιασεμί. Κάπου-κάπου παρουσιάζονται καὶ γαϊδουράκια πού γέρνουν κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῶν καλαθίων πού εἶναι γεμάτα ἀπὸ ὑπέροχα τσαμπιά, λιλά, ροζ καὶ χρυσά. Τὸ φθινόπωρο, τὸ ἀσύγκριτο ἐλληνικὸ σταφύλι ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ χάρματα τῆς Ἀττικῆς.

Μ' ἀρέσει αὐτὸς ὁ ὄχλος, πού σάν μουσμεθυμένος ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἐπιδεικνύει μιά θέληση χαρὰς δυνατώτερη ἀπὸ κάθε σκοτοῦρα καὶ ἀπὸ κάθε δοκιμασία. Σὲ κανένα τόπο δὲν εἶδα ν' ἀνθίζουν τόσα χαμόγελα στὰ χεῖλη τῶν ἀνθρώπων, πού ψυθιρίζουν τὶς νεοελληνικὲς λέξεις μετ' ἑνὶ ἀφάνταστη μελωδία.

Κι' ὁμῶς ὁ τόπος αὐτὸς εἶναι πολὺ φτωχός. Ἀλλεπάλληλοι πόλεμοι τὸν ἐξάντλησαν, ὁ τελευταῖος ὑπῆρξε καταστρεπτικός, καὶ ἀνάγκασε ἕνα λαὸ ἐπὶ ἑκατομμυρίων νὰ ἀφομοιώσῃ ἕνα ἑκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες πρόσφυγες πού ξεμυρᾶραν ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία σὲ ἀθλία κατάσταση, καὶ πού χρειάσθηκε νὰ τοὺς θρέψουν, νὰ τοὺς ντύσουν, νὰ τοὺς στεγάσουν καὶ νὰ τοὺς χρησιμοποιοῦν. Τὸ ἐλληνικὸ ἔδαφος ἀνέκαθεν ὑπῆρξε φτωχό, πετρώδες καὶ σχεδὸν ὁλότελα στερομένο ἀπὸ νερό. Ἡ τιμὴ τῆς δραχμῆς βρίσκεται τόσο χαμηλὰ ὥστε ντρέπομαι σχεδὸν πού ἐπωφελοῦμαι τόσο πολὺ τῆς ἀξίας τῶν φράγκων μου.

Τὸ ἔθνος ὁμῶς αὐτὸ θέλει νὰ ζήσει, νὰ ἐργασθῇ, νὰ ἐπιβληθῇ τῆς δυστυχίας. Ἀρνεῖται νὰ εἶναι αὐτὸ πού ὑπῆρξε κάποτε ἡ Ἰταλία, ἕνα ὠραῖο δηλαδὴ σκηνικὸ ἀπὸ ἱστορικὰ εἰρήνια, πού νὰ τὸ ζοῦν οἱ ξενοδόχοι καὶ οἱ περιηγηταί. Ἡ Ἑλλάς ἐννοεῖ νὰ ζήσει. Τὴν ἀπόφαση αὐτὴ τὴ διαβάξω σὲ ὅλα τὰ βλέμματα. Ἐχει μεγάλη ἐμπιστοσύνη στὸ ἀστέρι του ὁ σβέλτος, τίμιος καὶ εὐγενικός αὐτὸς λαός, πού δὲν ἐκμεταλλεύεται τὸν ξένο κι' ἀνάμεσα στὸν ὅποιο κανένας πολιτισμένος ἄνθρωπος δὲν νοιώθει τὸν αὐτὸ τοῦ ξένο.

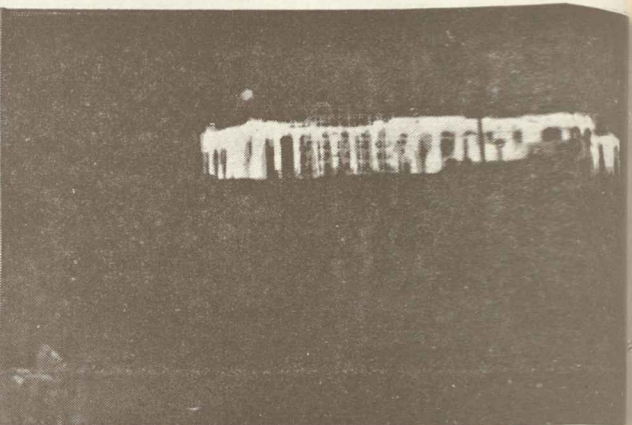
Περὶ πλανῶμαι μετ' ἡμᾶς κάτω ἀπὸ τὶς εὐωδιαστὲς σκιὰδες τῆς Πλατείας τοῦ Συντάγματος. Εἶναι τὸ κέντρον αὐτὸ τῆς μικρῆς καὶ ὑπέροχης αὐτῆς ζώνης πού, μέσφ τῆς Λεωφόρου Ἀμαλίας, τοῦ Ἑθνικοῦ Κήπου καὶ τῶν ἀνακτόρων ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν ἴσαμε τοὺς πρόποδας τοῦ Λυκαβηττοῦ, περιλαμβάνει τὶς παλινε συνοικίες, διασχιζόμενες ἀπὸ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ, τὴν ὁδὸν Σταδίου καὶ τὴν Λεωφόρον Πανεπιστημίου καὶ φθάνει ἴσαμε τὴν θορυβώδη Πλατεία Ὀμονοίας καὶ τὸ Διπύλον. Εἶναι δηλαδὴ, ἐπάνω-κάτω, ἡ περιοχὴ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

Τὰ βήματά μου μετ' ἔφεραν πρὸς τὰ εἰρήνια τοῦ Ναοοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Καὶ νὰ τὸ θέαμα πού φανερώθηκε στὰ ἔκθαμβα μάτια μου: μερικὰ τραπεζάκια, ὅπου μερικοὶ ἀργόχοιλοι πίνουν σιγὰ-σιγὰ τερνάσια ποτήρια νερό καὶ λίγο οἶζο. Λίγο παρῆκε, μπροστὰ σὲ μιά πυροστιά, ἕνας μάγερας σούβλιζε καὶ ξεσοῦβλιζε τὸ ἀρνὶ καὶ τὸ ἔκοβε σὲ μικρὰ κομματάκια γιὰ χάρη τοῦ

ΟΙ ΞΕΝΟΙ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ

Η ΑΓΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

πελάτου του. Ἡ κνίσσα καὶ τὸ καμμένο πάχος ἀνέβαιναν πρὸς κατὰ τερᾶστια βαρέλια σάν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ μιάν ἀρχαία θυσία. Καὶ οἱ πελάτες, περιποιημένοι μικροαστοί, ἀνακατωμένοι μετ' ἀλήτες καὶ χωρικούς, τσαλάκωναν ἐφημερίδες καὶ συζητοῦσαν γιὰ τὴν πολιτικὴ καπνίζοντας ἀμέτρητα τσιγάρα. Τὸ ἀθηναϊκὸ αὐτὸ πάθος, πού διαρκεῖ εἴκοσι πέντε δλόκληρους αἰῶνες, δὲν ἐλιγότεψε. Ὁλὸς ὁ κόσμος διαβάζει ἐφημερίδες, πού βρίθουν κυριολεκτικῶς, καὶ ὅλοι πιστεύουν τὶς κομματικὲς ἀπαγγελίες. Ὁ Ἕλλην ἔχει μείνει πολιτικάντης, ὅπως τὸν καιρὸ τοῦ Ἀριστοφάνους, τοῦ Κλέωνος καὶ τοῦ Δημοσθένους. Τὸ νὰ ἀπειραντολογῇ καὶ νὰ ζητᾶ ψήλους στ' ἄχυρα ἀποτελεῖ τὴν βασικὴν του ἀμαρτίαν, πού τοῦ ἐστοίχισε πανάκριβα. Δὲν ἐννοεῖ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὶς διαμάχες τῶν κομμάτων, οὔτε ὅμως καὶ μερικὰ μεγάλα ἐθνικὰ ὄνειρα. Μὰ πὼς νὰ μὴ συμπάθησῃ κανεὶς τὸν φτωχὸ καὶ εὐθύμο αὐτὸ λαό; Ποτέ του δὲν γινώρισε τὶς εὐρωπαϊκὲς ἀνέσεις, καὶ ἐπομένως τυραννικὲς ἀνάγκες. Λιτότατος, ὁ λαὸς αὐτὸς ἀγνοεῖ τὴν μάστιγα τοῦ ἀλκοολισμοῦ, τρέφεται μετ' ἡμεροῦς, λίγο ψωμί καὶ πιλάφι, πίνει νερό. Γι' αὐτὸ εἶναι ζωηρὸς καὶ ὀγίης. Φθάνει νὰ ὑπάρχῃ ἡ ἐξάλια τὸ ἀπόγευμα καὶ τὰ τσιγάρα πού κι' ὁ πιὸ φτωχὸς δὲν μπορεῖ νὰ τὰ στερηθῇ, κι' ὅλα πάνε καλά. Ἡ ψυχὴ εἶνε ἐλεύθερη, καὶ τὸ γέλοιο αὐθόρμητο. Ἀλήθεια, τὸν ἀγαπᾷ αὐτὸν τὸν λαὸ τέτοιος πού εἶναι, μετ' ἡ λεκτικὴ του μέθη μέσα στὸ θαλασσινὸ ἀέρα, καὶ μετ' ὅσο μύγμα αὐτὸ τοῦ ἀνατολικοῦ ραχαιοῦ καὶ τῆς μεσογειακῆς οὐρανοδόξης πού βρίσκεται μέσα του...

Τὸ βράδυ, γύρω ἀπὸ τὰ ἄσπρα κτίρια τοῦ Ζαππείου, μέσα στοὺς πανεύμορφους κήπους ὅπου ἀναβλῶζουν φωτισμένα νερά, ἀποτελεῖ ἀφάνταστον εὐχαρίστησι ὁ περίπατος ἀνάμεσα στὸν θορυβώδη καὶ εὐγενικὸν κόσμον, πού χαίρεται τὴν δροσιά καὶ τὴν πρασινάδα, τὰ πολύτιμα αὐτὰ δῶρα τῆς καλῆς βασιλίσσας Ἀμαλίας ἡ ὁποία ἐδημιούργησε τὸν Ἑθνικὸν κήπον. Ἡ χρυσὴ νεολαία, ἡ ὁμορφὴ γυναικὲς καὶ τὰ κοριτσόπουλα τῶν Ἀθηνῶν, φλερτάρουν, χαίρετιῶνται, κουβεντιάζουν, μετ' ἡν χάρη ἐκεῖνη καὶ τὴν εὐχέρεια πού εἶναι στὸ αἷμα τοὺς, καὶ μετ' ἡν εὐγένεια πού τὴν βρίσκει κανένας τόσο στοὺς πλοῦσιους ὅσο καὶ στοὺς φτωχοὺς.

Πάνω ἀπὸ τὶς σκοτεινὲς μάζες τῶν φυλλωμάτων πεθαίνει σιγανὰ ἡ ἡμέρα, καὶ βλέπω τὶς σιλουέτες τῶν στυλῶν τοῦ Ναοοῦ τοῦ Διός καὶ τῆς Ἀκροπόλεως νὰ μεταβάλλονται σὲ φαντάσματα τοῦ ἴδιου τοὺς ἑαυτοῦ...

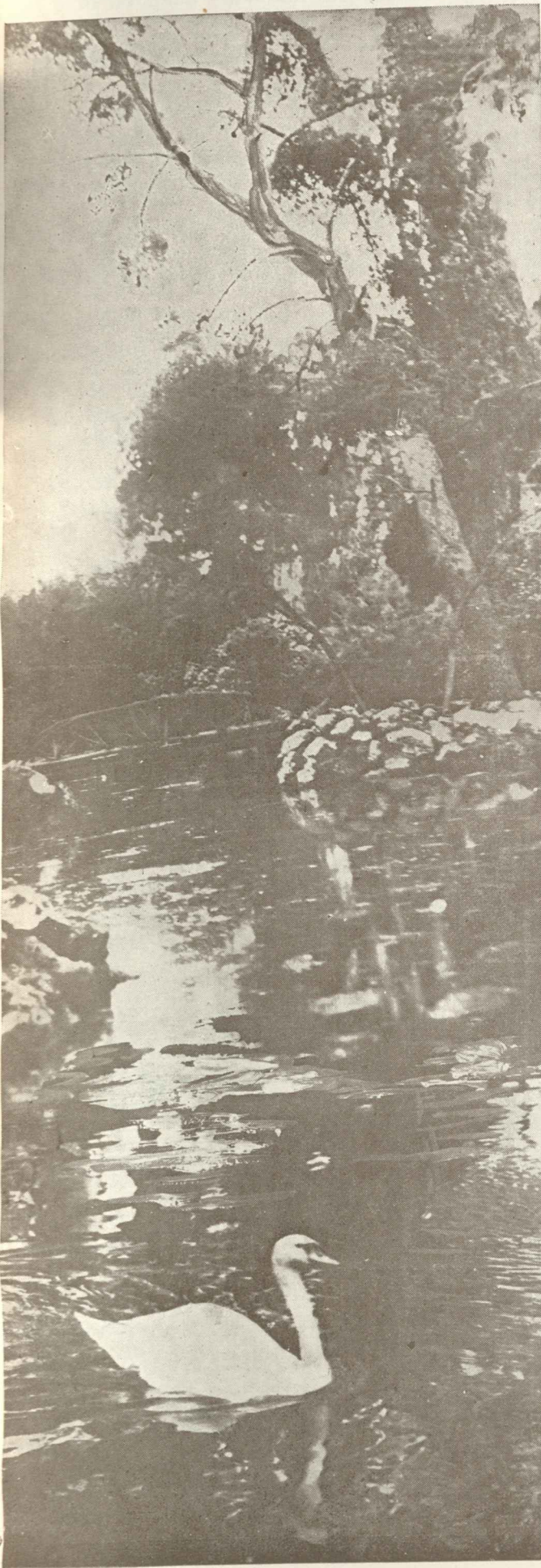
Ἐνα ἄλλο ἀπόγευμα, ξεναβυθίσθηκα στοὺς χαρούμενους δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, πάλι πρὸς τὸ βράδυ. Κόσμος πάρα πολὺς, ντυμένος στὰ κάτασπρα ἢ μετ' ἡ χρώματα ἀνοιχτὰ, ἔχασκε μπροστὰ στὶς βιτρίνες τῶν καταστημάτων πού ἦσαν γεμάτες ἀπὸ διάφορα εἶδη πολυτελείας, γιὰ τὰ ὁποῖα οἱ Ἕλληνες τρελλαίνονται κυριολεκτικῶς. Οἱ φτωχοὶ νέοι προτιμοῦν νὰ κάνουν οἰκονομίες στὸ φαί τοὺς καὶ σὲ ἄλλα ζωτικὰ πράγματα. Ἐνα καλοφτιασμένο κοστούμι, μιά ὁμορφὴ γραβάτα, ἕνα κομψὸ παπούτσι φτάνουν γιὰ νὰ τοὺς κάνουν νὰ ξεχάσουν κάθε θυσία πού ὑπέστησαν γιὰ τὴν ἀπόκτησιν τοὺς. Ἰδια μετ' ὅσο συμβαίνει στὴν Ἰσπανία ἢ στὴν Ἰταλία. Εἶναι κι' αὐτὸ ἕνα μεσογειακὸ γινώρισμα.

Ἡ Πλατεία τοῦ Συντάγματος εὐωδίαζε. Ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ ξενοδοχείου μου κοίταξα τὴν Ἀκρόπολιν πού οἱ ναοὶ τῆς εἰσφαικᾶ φωτίστηκαν. Ἦταν ἑορτὴ. Ὁμολογῶ πὼς ἡ φωταγώγησις αὐτὴ δὲν μοῦ ἄρεσε. Τὸ Ἐρεχθεῖον καὶ ὁ Παρθενὼν μοιάζανε σάν νὰ ἦσαν καμωμένα ἀπὸ ζάχαρη, ἀλάβαστρο ἢ κερί, ψεύτικα καὶ νεκρὰ ἀντίγραφα τοῦ ὑπέροχου ἑαυτοῦ τοὺς. Βέβαια, μπορεῖ τὸ θέαμα αὐτὸ νὰ εἶναι ὠραῖο δταν τὸ ἀντικρίζει κανένας μακρυὰ, ἀπὸ τὴν θάλασσα, μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, πέρα ἀπὸ τὴν κουραστὴ ἐνὸς βαποριοῦ. Πόσο ὁμῶς θὰ προτιμοῦσα ν' ἄφηναν τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὰ θεῖα τῆς εἰρήνια,

μόλις θὰ βράδιαζε, νὰ διεξαγάγουν μόνον τὸν αἰῶνιόν διάλογόν τοὺς μετ' ἡν νύχτα καὶ τ' ἀστέρια, νὰ ἀπομονώνονται ἀθέλητα πάνω ἀπὸ τὴν μεγάλην πολιτείαν πού δέχεται τὴν αἰῶνιαν εὐλογία τοὺς! Ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουν πιά τὰ φῶτα τῶν ἱερῶν, ἄς μείνῃ μόνον αὐτὸ φῶς τῆς Ἀρτέμιδος Σελήνης γιὰ νὰ προσδίδῃ περισσότερο μυστήριο στὰ παθητικὰ αὐτὰ ἐρείπια!

Ἐνα πρωί, ἔφυγα γιὰ τὴν Κόρινθον. Ἀκολούθησα στὴν ἀρχὴ τὸν ὑπέροχον αὐτοκινητόδρομον πού ὀδηγεῖ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας στὸν Πειραιᾶ, δηλαδὴ σὲ μιά πόλιν νέαν, ριγμένη ἀνάμεσα σ' ἕνα ὕψωμα καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πού ἐκπλώθηκε τώρα σὲ τεράστια ἔκταση. Ὁ Πειραιεὺς εἶναι μιά ἄλλη Μασσαλία μετ' ἡν κοσμοπολιτικὸν ὄχλον τοῦ, τὸ δάσος ἀπὸ τὰ κατάρτια, τὰ ἀτέλειαια βαπόρια, πού ἄλλα εἶναι σηματοστολισμένα καὶ καπνίζουν, καὶ ἄλλα πάλι σιωποῦν σκουριασμένα σάν θαλάσσια κήτη πού τὰ πέταξε ἔξω ἡ φουρτουνιασμένη θάλασσα.

Ὁ Πειραιεὺς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕναν δαιδαλὸν λεωφόρων, εἶναι γεμάτος ἀπὸ ὠραῖες ἐπιστάσεις, ἀπαίσια στενοσόκακα, σιδηροδρομικοὺς σταθμούς, τράμ, παράγκες ὅπου σκοτώνεται ἡ φτωχολογία γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ ψωμί τῆς. Τὸ σύνολον τῆς πόλεως δίνει τὴν ἐντύπωσιν ἐκεῖνης τῆς ρώμης, τοῦ θορύβου, τῆς βρωμίας καὶ τοῦ πλοῦτος ὅλων τῶν μεγάλων μεσογειακῶν λιμανιῶν, μετ' ἡν διαφορὰν πὼς ἐδῶ ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀνακατεμένα μετ' ἡν γοητευτικὴ μαζὺ καὶ ἀποκρουστικὴ μυρωδιὰ τῆς Ἀνατολῆς.

Στὴν Κόρινθον, στὴν ἱστορικὴ πόλιν τῆς ἡδονῆς, ἐκεῖ πού στὴν ἀρχαιότητα δοξάστηκε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος ὁ ἔρωτας καὶ πού καταστράφηκε ἀπὸ σεισμό, ἕνα καινούργιον κύμα κόσμου, ἀμέριμνον, χαρούμενον, διστικόν, μετ' ἡν ἰδιόρρυθμες στολές τοῦ στάθηκε μπρὸς στὰ μάτια μου γιὰ νὰ μοῦ αὐξήσῃ τὶς ἐντυπώσεις. Τί νὰ θυμῇ κανεὶς ἀπ' ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος. Οἱ χωριάτες κι' οἱ χωριάτισσες ξένοιισατα, μετ' ἡν ρούχα τῆς δουλειᾶς τοὺς σταματοῦσαν καὶ καλόκαρδα χαίρετοῦσαν ὅλους. Ἡ χαρὰ ζωγραφιζόταν στὰ πρόσωπά τοὺς λὲς κι' ἦσαν οἱ πιὸ εὐτυχισμένοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου...

Σάν γυρνοῦσα ὕστερα ἀπὸ τὴν Κόρινθον, μέσα στὸ μυαλό μου ξεναζώντανε ἕνα σαρὸ παραστάσεις. Ἡ Ἀθήνα, ὁ Πειραιεὺς, τὸ Φάληρον, μετ' ἡν ζωὴ τοὺς, τοὺς ἀνθρώπους τοὺς, τὴν κίνησιν τοὺς. Χίλιες δυὸ ἄλλες εἰκόνες, μετ' ἡν χωριάτες, τὰ κάρρα, τὰ ζῶα, τὶς καλαμένιες καλύβες τῆς Ἀττικῆς, πού τίποτα ὅμως δὲν μποροῦσε νὰ ξεχωρίσῃ, ν' ἀποτελέσῃ δική του εἰκόνα, δική του σύνθεσις. Ὅλα μαζὺ, ἀνακατωμένα, μὰ κι' ὅλα μαζὺ εὐχάιστα, γλυκὰ, εὐθύμα, χαρούμενα, μετ' ἡν λέξι θεῖα...

Μιά ἄλλη μέρα, ἔφυγα γιὰ τὸ Σούνιον, διὰ μέσου τῆς περιοχῆς ἐκεῖνης τῆς Ἀττικῆς, πού ἄλλοτε μοιάζει μετ' ἡν τοπεῖα τῆς Προβηγκίας καὶ ἄλλοτε πάλι μετ' ἡν ἄγριες περιοχὲς τοῦ Μαρόκου. Τὸ πετρώδες ἔδαφος κάπου-κάπου παίρνει μιάν εὐχάριστη ὄψη ἀπὸ μιά συστάδα θαλασσινῶν πεύκων, ἢ ἀπὸ ἐλαιῶνες ἢ ἀπὸ ἀμπέλια. Ἀκούει κανεὶς τὸ τσιτσίρισμα τῶν τζίτζικιών, καὶ κάπου-κάπου ξεπετιῶνται ὀρνέκια ἢ τρυγόνια. Κόρρα φορτωμένα μετ' ἡν σταφύλια περνοῦν, ἀφήνοντας πίσω τοὺς μὴ μυρωδιὰ μούστου. Χωριάτες ζοῦν σὲ ψεύτικες καλαμένιες καλύβες. Γαϊδουράκια περνοῦν, ἔχοντας στὴν πλάτη τοὺς χωριάτισσες. Εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν Μεσογείων, ὅπου ἀνάμεσα στοὺς ἱριδένιους λοφίσκους, εὐρίσκοντο ἄλλοτε οἱ ἀθηναῖοι ἄνθρωποι.

Πλησιάζοντας πρὸς τὰ δρυχεῖα τοῦ Λαυρίου καὶ πέρα ἀκόμα, πρὸς τὸ Σούνιον, ὅπου ὠνέται ὁ ὑπέροχος ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος, συνήντησα ζευγάρια ἐρωτευμένων πού γυρνοῦσαν ἀπὸ τὴν ἀκτὴ καὶ βιάζοντο νὰ καταφύγουν στὶς κομμὲς ἐπαύλεις πού ὀρθώνονται τριγύρω. Καὶ λίγο πέρα πέρα, εἶδα τὸ ὑπέροχον δράμα τοῦ ναοοῦ πού ὠνέται πάνω ἀπὸ τὰ κύματα...

ἔφυγα ἀπὸ τὴν Ἀθήναν, ἔχοντας γιὰ πάντα μέσα στὴν καρδίαν μου τὸν θαυμασμό γιὰ τὴν εὐφῶτα καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια μετ' ἡν ὅποιον ὁ λαὸς αὐτὸς, πού ὁ σημερινὸς ρόλος του μόλις τώρα ἀρχίζει, ἀνταποκρίνεται στὶς μεγάλες ὑποχρεώσεις πού κληρονόμησε ἀπὸ τὸ ἀπάραικτον καὶ διεφύλαξε πρὸς χάριν αὐτὸν μετ' ὅποιον ἐπαρουσίασε στὴν ἀνθρωπότητα καὶ διεφύλαξε πρὸς χάριν αὐτὴν τὸς θησαυροὺς πού εἶχαν χαθῇ στὸ ὑπέδαφος τῆς ἑσπέρης αὐτῆς προμῆας τῆς, καὶ τί εὐγνωμοσύνη, τί ἐκτίμησις χρῶστούμε στὴν νεορὴ αὐτὴν προμῆαν τῆς, καὶ τί ἐκτίμησις χρῶστούμε στὴν νεορὴ αὐτὴν προμῆαν τῆς, καὶ τί ἐκτίμησις χρῶστούμε στὴν νεορὴ αὐτὴν προμῆαν τῆς. Ἐνῶ ἐκ παραλλήλου ὁ ἰταλικὸς φασισμὸς κάνει ἀξέπαινες προσπάθειες γιὰ νὰ τιμῇ τὴν ἀρχαιότητα, μετ' ἡν ὁμολογημένην ὅμως φιλοδοξία τοῦ νὰ κατακτήσῃ στὸ πολιτικὸν πεδίο τὸ μεγαλεῖον τῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας, ἢ Ἑλλάς ἐργάζεται μετ' ἡν πλήρη ἀφιλοκέρδεια, ἀπὸ ἀγάπῃ μόνον πρὸς τὴν τραυματισμένη ὁμορφίαν, ἀπὸ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν αἰῶνιαν Καλλονήν.

Αὐτὰ σκεπτόμουν σάν περνοῦσε νύχτα τὸ βαπόρι μου ἀπὸ τὸ περίεργον κόμμιον τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κόρινθου, πού οἱ βλοσυρὲς πλευρές του θυμίζουν τὰ βαρεῖα τεῖχη τῆς Τύρινθος καὶ τῶν Μυκηνῶν. Μιά τελευταία ματιὰ στὰς Πάτρας, κοντὰ τὴν αὐγὴν, κι' ὕστερα ἀνοιχτήκαμε στὸ πέλαγος ἀπὸ τὸ κατάρωμα, μέσα σὲ μιά ρόδινη πύλη, εἶδα νὰ ἐξαφανίζεται ἡ ἐλληνικὴ γῆ. Ὅλα σβύστηκαν μέσα σ' ἕνα ὄνειρον γεμάτον ὠραῖες γυνεὲς μορφές, ἁρμονικοὺς στόλους, μαγικοὺς λόφους, γεμάτον στίβαρον θαλασσινὸν ἀέρα...

Στὴν ψυχὴ θρονιάστηκε γιὰ πάντα ἡ Ἀγνὴ Μορφὴ τῆς Ἑλλάδος...

CAMILLE MAUCLAIR

Copyright Περιόδικον «Ἀθήναι»

2ο Μοδελιό 2η Περμανάντ

τρομερά μόνο στους μη ενδιαφερομένους και όχι στις γυναίκες, που με τη βοήθειά τους εξασφαλίζουν για έξη τουλάχιστον μήνες ωραίες φυσικές σκάλες στα μαλλιά τους.

Απεναντίας οι γυναίκες καταφεύγουν στην προστασία τους με πολλήν οικειότητα, κάθονται υπομονετικά κοντά τους έως ότου τελειώσει δηλαδή η διαδικασία και ο κόπος αναπληρώσει σ' αυτές εκείνο που η φύσις τους αρνήθηκε.

Τό ότι όλες οι κινήσεις και «επεμβάσεις» του κομμωτού είναι δυσάρεστες γι' αυτές που τις ύφιστανται, τό αποδεικνύει ο τρόπος της λειτουργίας του μηχανήματος της περμανάντ, ό οποίος είναι πολυσύνθετος και δαιδαλώδης. Και μόνη ή αγωνία της ανσμονής αφ' έτέρου είναι αρκετή για νά φέρη τόν εκνευρισμό.

Αλλά όχι, αυτά όλα τά αναρίθμητα σύμματα δέν πρέπει νά προξενούν φόβο σέ κανένα, ακόμη και σ' εκείνους που τούς πειράζει ή παραμικρή συνάφεια με τόν ηλεκτρισμό...

Γιατί έκτος από τήν ακινησία του σώματος τίποτε άλλο δέν είναι σοβαρό και ανυπόφορο. Αλλωστε, ό,τι γίνεται, γίνεται αποκλειστικά κοί μόνο στα μαλλιά, τά οποία κατά κυριολεξίαν «βράζονται» με φωτισέριο και ηλεκτρισμό. Τό δέρμα της κεφαλής δέν έχει καμμίαν απολύτως σχέση και ούτε έρχεται σέ επαφή με τά διάφορα εργαλεία της περμανάντ.

Ίσια-Ίσια τίς ευαίσθητες ιδιοσυγκρασίες είναι που ευνοεί αυτή ή διαδικασία, γιατί αφ' ενός τούς συντομεύει τήν αγωνία της άναμονής και τούς χαρίζει άκοπα τήν χαρά της ώμορφιάς του κεφαλιού αφ' έτέρου.

Η περμανάντ, τό παράξενο αυτό δημιούργημα της μοντέρνας τεχνικής, άς μη θεωρηθή από κανέναν ως ένα από τά πολλά παιχνίδια

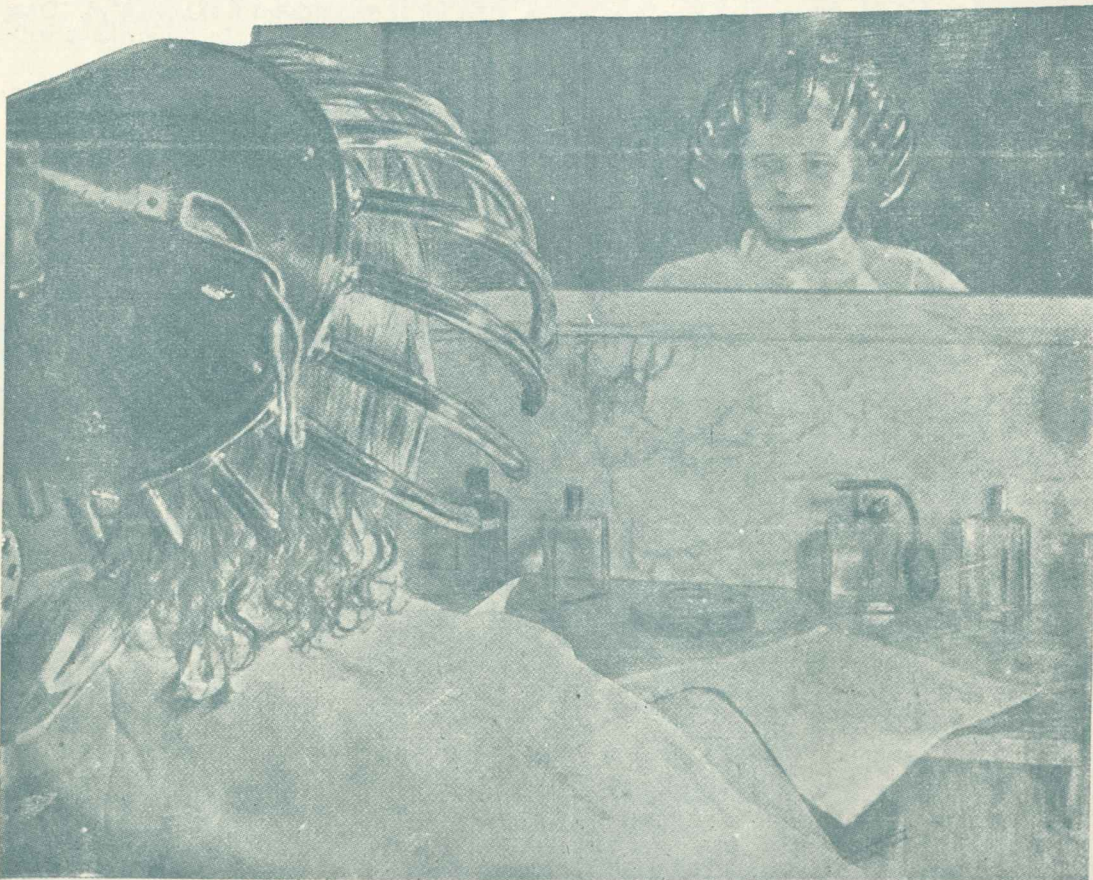
Η τελευταία λέξις της κομμώσεως είναι οι στενοί και έλαφροί κυματισμοί των μαλλιών.

Φυσικά ή φύσις δέν έχει καμμία ιδιαίτερη συμφωνία με τή Μόδα και γι' αυτό σέ έλάχιστες μόνο γυναίκες έχει δώσει τό προνόμιο του είδους αυτού της διακοσμώσεως της κεφαλής.

Ό,τι όμως έχει άρνηθή νά χαρίση ή φύσις στα παιδιά της, κατορθώνουν εύτυχώς νά τούς τό παρέχουν τά χέρια του καλλιτέχνου κομμωτού και τά διάφορα εργαλεία που έφευρε ή μηχανική γι' αυτό τό σκοπό.

Τά σημερινά εργαλεία για τό καταράμμα των μαλλιών είναι πραγματικά μεγαθήρια και από τά παράξενα σχήματά τους μοιάζουν με τρομερούς Ρομπότ, που παράγουν ύψηλες έκκενώσεις ηλεκτρικού ρεύματος, άστραπές και καταιγισμούς από φώς.

Τά Ρομπότ ωστόσο αυτά ίσως νά παρουσιάζονται

2ο Μοδελιό 2η Περμανάντ

της φαντασίας. Απεναντίας έχει στενωτάτη σχέση με τήν τέχνη της κομμώσεως. Αλλά αποκλειστικά, βέβαια, για τή γυναίκα!

Ας δοίμε τώρα τό μυστικό της περμανάντ, άναλύοντας λεπτομερώς ποιό από τά πολύμορφα και παράξενα εργαλεία προηγείται και ποιό έπακολουθεί.

Σημειωτέον, πριν από κάθε τι άλλο, ότι τά μαλλιά δέν ηλεκτρίζονται!

Τά μαλλιά αφού λουσθούν καλά πρώτ' απ' όλα, στεγνώνονται κατόπιν έπίσης καλά. Η συνήθης μασιά, που στο σπίτι παίζει πρωτεύοντα ρόλο για τό χτένισμα κάθε γυναίκας, στη σειρά των εργαλείων του καλλιτέχνου κομμωτού δέν είναι παρά ένα άπλως βοηθητικό έξάρτημα. Ο κομμωτής έχει στην διάθεσί του άλλα, ταχύτερα και πιο άποτελεσματικά για κάθε λεπτομέρεια έργαλεία: Κι' έχει κυρίως τά μηχανήματα που παράγουν θερμό άέρα και που εφαρμόζουν στο κεφάλι δλόκληρο, δίνοντας από μπρός μόν τήν εντύπωση ενός γιγάντιου μεταλλινου χεριού κι' από πίσω τήν εντύπωση κατέλλου.

Κάθε ένα από τά στενόμακρα δάχτυλα του μεταλλινου χεριού είναι άκρη-άκρη γεμάτο τρυπούλες. Από τίς τρυπούλες αυτές διοχετεύεται τό ζεστό κύμα του άέρα, που χωρίς καμμία δυσάρεστη ένέργεια, άερίζει τά μαλλιά σ' όλη τήν επιφάνεια της κεφαλής. Δηλαδή τό στέγνωμα των μαλλιών είναι ή άπαραίτητη προεργασία για τό καταράμμα.

Από τή στιγμή αυτή κι' έπειτα άρχίζει ή κυρίως διαδικασία της περμανάντ.

Πρώτη δουλειά του κομμωτού είναι τώρα νά χωρίση τά μαλλιά σέ μικρές-μικρές κοτσίδες ή δεσμίδες τριχών, που ή καθεμιά νάχη πάχος τό λιγώτερο 6-8 έκατοστόμετρα. Μία-μία κατόπιν απ' αυτές τίς δεσμίδες πιάνονται σ' ένα από τά πολυπληθή γαντζάκια που κρέμονται από τά σύμματα του μεγάλου μηχανήματος της περμανάντ. Τά γαντζάκια αυτά έχουν σκοπό νά διοχετεύσουν τήν ύγρασία και τή θερμότητα στα μαλλιά και ταυτοχρόνως νά κρατούν σέ απόσταση τίς τρίχες από τό δέρμα της κεφαλής, γιατί και ή παραμικρή επαφή με τό κρανίο μπορεί νά φέρη δυσάρεστα άποτελέσματα.

Όταν κατ' αυτόν τόν τρόπο τά μαλλιά άπομονωθούν και μοιραστούν σέ δεσμίδες, τότε ό κομμωτής άρχίζει τό τύλιγμα. Κάθε δεσμίδα τήν βρέχει με ένα ειδικό άλκαλικό υγρό και τήν τυλίγει προσεκτικά επάνω στην θερμαντική βελόνη, που είναι προσαρμοσμένη στον γάντζο. Η εργασία αυτή άπαιτεί ύπομονή και χρόνο.

Μόλις τελειώσει όμως και όλες πιά οι δεσμίδες είναι έτοιμες διοχετεύει, στρέφοντας μία βίδα, τόν ηλεκτρισμό. Τό ρεύμα δέν είναι βέβαια έντάσεως ούτε 110 βόλτ ούτε 220, αλλά μόλις 24.

Η βελόνες, γύρω από τίς οποίες είναι τυλιγμένες οι διάφορες δεσμίδες, ζεσταίνονται τότε άμέσως και μεταδίδουν τή θερμότητα στις τρίχες, που όπως είπαμε είναι πιασμένες κι' από τούς γάντζους για νά τίς άπομονώνουν από τό δέρμα του κρανίου.

Τά μουσκεμένα από τό άλκαλικό υγρό μαλλιά θερμαίνονται έτοι απ' όλες τίς μεριές και μετά 3-4 λεπτά άρχίζει νά γίνεται τό... βράσιμό του, που συντελεί στο νά τά μαλακώνη ολωσδιόλου.

Ολόκληρη τότε ή δεσμίδα παίρνει ένα όβάλ σχήμα. Η διάρκεια αυτής της μηχανικής διαδικασίας, δηλαδή του «βρασίματος», κανονίζεται πάντα από τόν καλλιτέχνη κομμωτή αναλόγως της άντοχής των μαλλιών της πελάτισσας του. Τά χονδρά και σκληρά χρειάζονται περισσότερο «βράσιμο», ένφ τά λεπτά λιγώτερο.

Τά μαλλιά όμως από τήν μαλακή κατάσταση στην όποία βρίσκονται, πρέπει νά ξαναγίνουν σκληρά, ούτως ώστε τό καταράμμα τους νά είναι διαρκές.

Για τόν σκοπό αυτόν μουσκεύονται με

μιάν διάλυσι ξυδιού, ή όποία έξουδετερώνει τήν μαλακότητά τους. Τά μαλλιά τώρα ξαναστεγνώνουν. Και ό κομμωτής προβαίνει στην πραγματική πλέον κόμωση.

Τό θερμοπαγωγόν μηχανήμα μπαίνει για δεύτερη φορά εις ένέργειαν. Και όταν τά μαλλιά στεγνώσουν πιά έντελώς, τότε χτενίζονται κοί άποκοτούν τούς κυματισμούς που πρέπει.

Η περμανάντ είναι έτοιμη.

Και θά διατηρηθή για πολύ καιρό. Θά διατηρείτο μάλιστα πολύ περισσότερο, άν τά μαλλιά όλων των ανθρώπων δέν έμάκραιναν κατά μέσον όρο από 0,3 έως 0,35 χιλιοστόμετρα ήμερησίως, ήτοι 1 έκατοστόμετρον μέσα σ' ένα μήνα και 6 έκατοστόμ. περίπου τό έξάμηνο.

Τά νέα μαλλιά όμως δέν φυτρώνουν «κατασπαρμένα» αλλά ίσια σαν σέλλινα.

Η γυναίκα λοιπόν θά ξαναπάη στον κομμωτή και θά ξανακαθήση επί μίαν ώρα υπομονετικά μπροστά στον καθρέφτη για ν' άποκτήση εκ νέου εκείνο που ό χρόνος κατέστρεψε...

Αυτή είναι όλη-όλη, κυρίες μου, ή μυστηριώδης τεχνική της μοντέρνας κομμωτικής. Λίγη ύπομονή και λιγώτερο θάρρος για ν' άποκτήσετε τήν περμανάντ σας σύμφωνα με τήν τελευταία λέξι της μόδας.

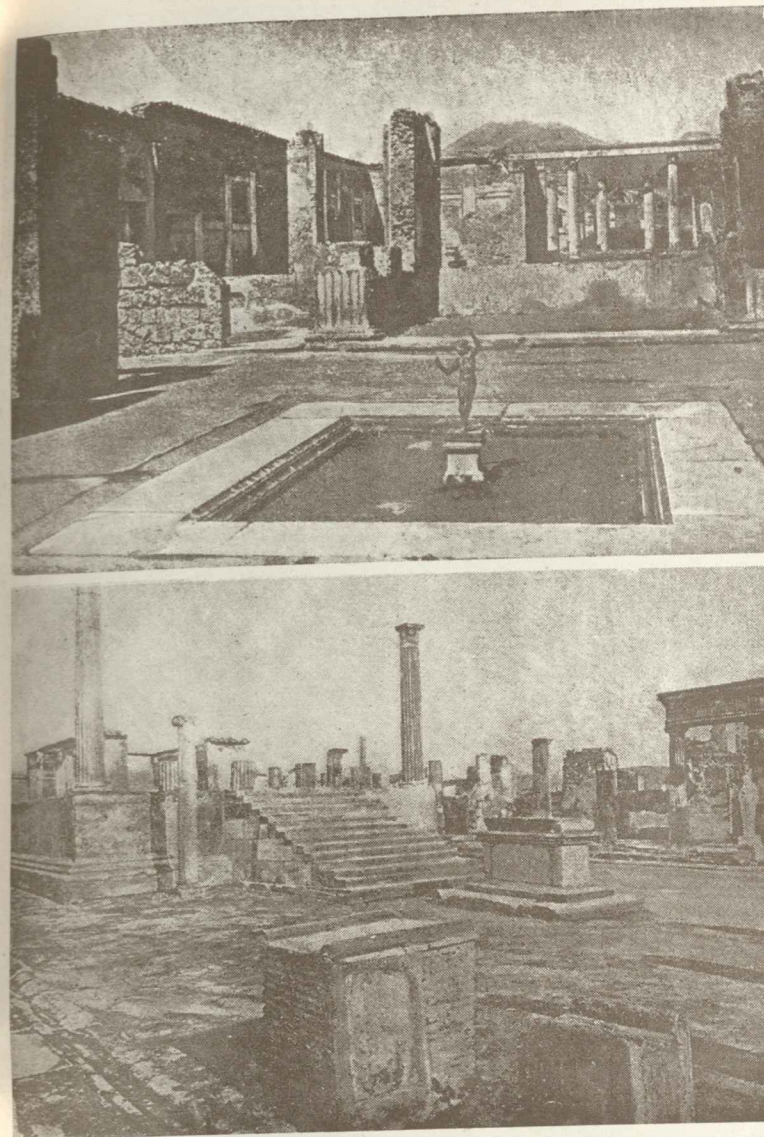
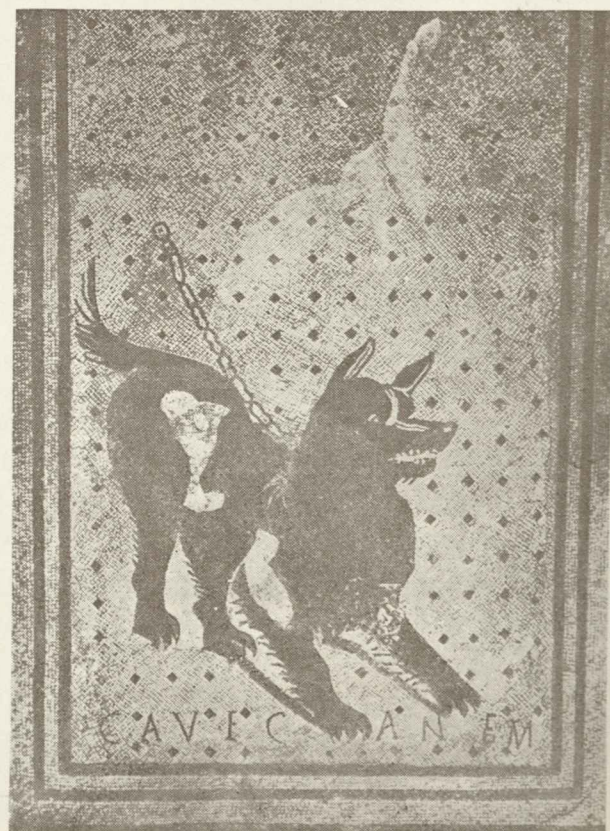
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΜΠΗΪΑΣ...

Σ' ενός τετάρτου απόσταση από τη Νεάπολη, το αυτοκίνητο, έπειτα από μια θαυμάσια διαδρομή έπάνω σ' έναν πραγματικά ασφαλτοστρωμένο δρόμο, σε φέρνει στην Πομπηία. Είναι αδύνατο να φανταστεί κανείς το θέαμα της μεγάλης αυτής σημερινής νεκρουπόλεως, που, πριν από την τραγική καταστροφή της, ήταν η ωραιότερη και η περὶ σαγηνευτική πόλις της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Σε πληροφορούν ότι έφθασες στη Πομπηία και μένεις έκπληκτος. Νομίζεις ότι σε κοροϊδεύουν, γιατί δεν βλέπεις τίποτε τό... αρχαίο. Πληρώνεις εν τούτοις τις 35—παρακαλώ!—λίρες που ζητούν για... είσοδο, τις 10 λίρες των... διδίων και αφού εκλέξης τόν... δραγουμάνο σου με τās απαραίτητους αρχαιολογικάς ή μάλλον πομπηϊανὰς γνώσεις, προχωρείς εις τό... άγνωστον. Ένα τείχος φτιαγμένο έπάνω στον φυσικό λοφίσκο, που καλύπτει την νεκρά πόλη, υψώνεται μπροστά σου. Περνάς μια καταπακτή, ένα είδος «τούννελ» μικρού κι' άμέσως νοιώθεις την πρώτη έκπληξη. Είναι το μουσείο της νεκρουπόλεως. Τέσσερα μεγάλα δωμάτια γεμάτα από ευρήματα των ανασκαφών. Άπολιθωμένοι άντρες και γυναίκες. Στα πρόσωπά τους είναι φανερός και διάχυτος ο τρόμος της καταστροφής που έδοκίμασαν και που τους αφήρεσε τη ζωή. Πέντε άπολιθώματα ανθρώπων, και τὰ πέντε σε διάφορες στάσεις. Μία γυναίκα—κορμί λαξευτό και λιγερό, όπως φαίνεται στο άπολιθωμά της—έχει αποθανάτισει το τρόμο που αισθάνθηκε τη στιγμή του σεισμού. Η κλίση της κεφαλής της, τὰ μισοσηκωμένα χέρια της και τὸ στραβωμένο δόλανιχτο στόμα της δείχνουν καθαρά πὸς θὰ ξεψύχῃσε την ίδια εκείνη στιγμή που τρομαγμένη θὰ φώναζε «βοήθεια!». Όλος ο πολιτισμός της Πομπηίας είναι κλεισμένος στις μεγάλες γυάλινες προθήκες που έχουν τὰ τέσσαρα αὐτὰ δωμάτια τοῦ μουσείου. Εἶδη της μαγειρικής: Χύτρες, σιδερένια τσουκάλια, δοχεία παντός είδους, πυροσιέες, μαγκάλια και τσιμπίδες ακόμη με τὰ χέρια τους σκαλιστά με θαυμάσια τέχνη. Κομψὰ δοχεία και φιαλίδια, τικνευμένα με σπάνια τέχνη, που εφόλαγαν τὰ καλλυντικά της Ρωμαίας! Τὰ χάνεις με την τέχνη, με τὴ λεπτότητα, με τὴ διακοσμητικὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ αρχαίου πολιτισμοῦ, που έσβυσε τραγικά και απότομα ένα βράδυ, πριν από αἰῶνες, από την έκρηξη τοῦ Βεζουβίου. Σ' ένα δοχείο μικρό, που ασφαλῶς θὰ ετοποθετείτο, τίς οἶδε, ποῖο από τὰ μεθυστικότερα αρώματα της Ἀραβίας, είναι σκαλισμένος άπάνω σ' έλεφαντόδοντο ὁ Έρωας. Σ' άλλο, ήμίγυμνη, ἡ Ἀφροδίτη. Σὲ τρίτο, μία ἡδονική παράσταση ενός ζευγαριοῦ.

Η τέχνη έχει βρῇ τίς ωραιότερες εἰκόνες για νὰ ἐκδηλώσῃ τοὺς ανθρώπινους πόθους και τίς ανθρώπινες σκέψεις και τὰ ἡδυπαθέστερα συναισθήματα.

Τί δεν βλέπει κανείς σ' αὐτὸ τὸ μουσείο! Τὰ κρεβάτια των Ρωμαίων, τὰ τραπέζια, τὰ καθίσματα, τὰ σχέδια των αετωμάτων που είχαν τὰ σπία τους, τὰ μεγάλα αγγεία τους, τὰ κολλίε τους, τὰ δαχτυλίδια τους, τὰ βραχιόλια τους, τίς σπάνιες πέτρες με τὰ ποικίλα και ποικιλόμορφα σγέδια, που πουλιούνται σήμερα, όταν συμβῇ νὰ μὴν εὑρίσκωνται στὰ μουσεῖα, σ' άμύθητες τίμες, γιατί είναι σπάνιες και δυσεύρετες.

Ο έπισκέπτης τοῦ μουσείου νομίζει, όταν θαυμάσῃ όλα αὐτὰ τὰ ἐκθέματα, ότι ἡ έπισκεψὶ του τελείωσε. Ἀπ' ἐδὼ όμως ἀρχίζει ἡ έκπληξη. Μετὰ τὸ θαῦμα τοῦ μουσείου ὁ ἀγαθὸς δραγουμάνος τοῦ μουσείου, ὁ σνιόρ Γκιουζέππε Βασίλειος, ... Ἕλληνας ὡς μου αὐτοαποκαλύφθηκε ὀλίγον πρὸ της ὥρας τοῦ «πουμπουάρ», με ὡδήγησε από μία περίεργη πύλη στη νεκρούπολη! Θαῦμα θαυμάτων και έκπληξις έκπληξεων! Μία ὁλόκληρη παμμένη—στη πόλις μπροστὰ στὰ μάτια μου. Ἀπὸ τὰ περισσότερα σπίατα δεν λείπουν παρὰ οἱ στέγες. Φυσικά, δεν υπάρχουν κουφώματα και πολλῶν σπιτιῶν υπάρχουν μόνο ἱχνη θεμελίων. Μ' ὅλο τοῦτο ἡ πόλις δεν παύει από τοῦ

*Εναντί: Δύο τοιχογραφίες εἰσκόμμενες στὸ μουσεῖο της Πομπηίας. Κατ' ἄ. σειράν: Ἑρεΐα της ἀρχαίας Πομπηίας. Δύο ἀπόψεις τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος.

νὰ ὑπάρχῃ ὁλόκληρη, πόλις με τοὺς δρόμους της, τίς πλατεῖες της, τίς ἐκκλησίες της, τὰ μέγαρά της, τοὺς βωμούς της, τ' ἀειοθέατά της, τὰ θεάτρά της. Ὁ ἀγαθὸς Ναπολιτάνος Γκιουζέππε, ἕνας εὐφύεστατος ὅσο και εὐτραφέστατος κοντούλης ἀνθρωπάκος, ἀγαθὸς ὅσο και πονηρός, ἡγείται θριαμβευτικά μιάς ομάδος ξένων ἐπισκεπτῶν και πληροφορεῖ και ἐξηγεῖ και ἐπεξηγεῖ. Ἐδὼ ὁ ναὸς τοῦ Διὸς. Ὁ τεράστιος βωμὸς τοῦ ἀρχαίου θεοῦ ἐπιβάλλει και τώρα τὸν σεβασμόν. Ἐκεῖ τὸ ἀρχαῖο «Forum». Πέρα πέρα ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος. Τὸ γυμναστήριον. Τὸ θέατρο. Τὸ λουτρό. Ἡ ὁδὸς των ἐμπορικῶν καταστημάτων. Τὰ σιδηρουργεῖα. Τὰ ἐλαιοτριβεῖα. Τὰ «τριβεῖα» και ἡ ἀγορὰ των σκλάβων! Ἡ Πομπηία ζωντανεῖ ἐμ— πρὸς ὅσο προχωροῦμε πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ της νεκρουπόλεως και θαυμάζουμε τὴν ἀπίστευτη λεπτομέρεια της ἀρχαίας ζωῆς που ἀποκαλύπτεται μπροστὰ μας ἀληθινὴ και πραγματικὴ και ὄχι μέσα σὲ βιβλία και σὲ ἀρχαῖα κείμενα. Στὴ μνήμη σου ἐρχονται δὲ ὅσα ἔχεις διαβάσει γιὰ τὸν Ρωμαϊκὸ πολιτισμό. Μὰ τώρα τὰ βλέπεις περὶ ὁλοζώντανα μπροστὰ σου...

Τὰ πόδια μας όμως ἔχουν ἐν τῷ μεταξὺ κουραστῇ. Τὰ μάτια μας ἔχουν βαρεθῇ νὰ βλέπουν, τὸ πνεῦμα μας νὰ θαυμάσῃ και τὸ στομάχι μας νὰ... διαμαρτύρεται, όταν ὁ τετραπέρατος δὴγός μας μὰς ἀποκαλύπτει ότι «τώρα θὰ δοῦμε και τὸ καλύτερο σπία της Πομπηίας»! Ὁ σατανὰς αὐτὸς μὰς ἐπιφυλάσσει μίαν ἀφαντάστως εὐχάριστη έκπληξη όταν μὰς ὡδήγῃ σ' ἕνα πραγματικὸ μεγαλεῶδες... μέγαρο. Αὐτὸ, ἡ καταστροφὴ τὸ ἔχει λυπηθῇ και ὁ χρόνος πέρασε ἀπὸ πάνω του με σεβασμό. Διαφυλάσσεται σχεδὸν ἀκέραιο. Εἶνε μεγαλοπρεπές, διώροφο με καλλιμάρμαρους στύλους ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, με ἀγάλματα Ἑλληνικῆς τέχνης, με ὁλόκληρη τὴ σύνθεσί του, τοὺς κήπους του, τὰ λουτρά του, τοὺς ξενῶνες του, τὰ δωμάτια τοῦ ὕπνου, τὰ μαγειρεῖα του, τοὺς θαλάμους των δούλων, τίς θαυμάσιες τοιχογραφίες του και τὴν τελειότατη διακόσμῃ του που και σήμερα ἀκόμα θὰ ἐλάμπρυνε τὸ καλύτερο μέγαρο.

Μένουμε ὅλοι ἐνθουσιασμένοι κι' ἐτοιμαζόμαστε περὶ νὰ ἀπομακρυνθούμε, όταν ὁ φύλαξ—ἐδὼ ὑπάρχει ἰδιαίτερος φύλαξ γιὰ τὸ ἀρχαῖο αὐτὸ μέγαρο—μὰς εἰσάγει και εἰς τὸ κλειστὸ δωμάτιο τοῦ... ἔρωτος. Ἀγάλματα και τοιχογραφίες... «σάκιν»! Ἐφηβοι και ἄνδρες ἐν καταστάσει, που ἀπαγορεύει τὴν εἰσοδο στίς κυρίες και τίς δεσποινίδες, και τοιχογραφίες με εἰκόνες εἰδυλίων θεῶν και ἀνθρώπων ἐργαζομένων διὰ τὴν ἀναδημιουργίαν τοῦ εἰδους των! Μὲ τὴν ἀποκάλυψι αὐτὴ δικαιούται στὴ συνείδησί μας και ἡ ὑπάρχουσα... κακὴ φήμη γιὰ τὴ Πομπηία και τὰ ὄργια της. Τώρα ἐννοοῦμε γιατί ἡ ἀρχαία Πομπηία ἐθεωρήθη ἀπὸ τοὺς... ἠθικοὺς και τοὺς σεμνότερους ὡς ἄλλη πόλις ὑπενθυμίασσα τὰ παλαιότερα Σόδομα και Γόμορρα. Ἐξηγοῦμε γιατί οἱ θρησκώληπτοι και οἱ ὑπεράγαν θεοσεβεῖς ἀπέδωκαν στή...θεῖα δίκη τὴν καταστροφὴ της.

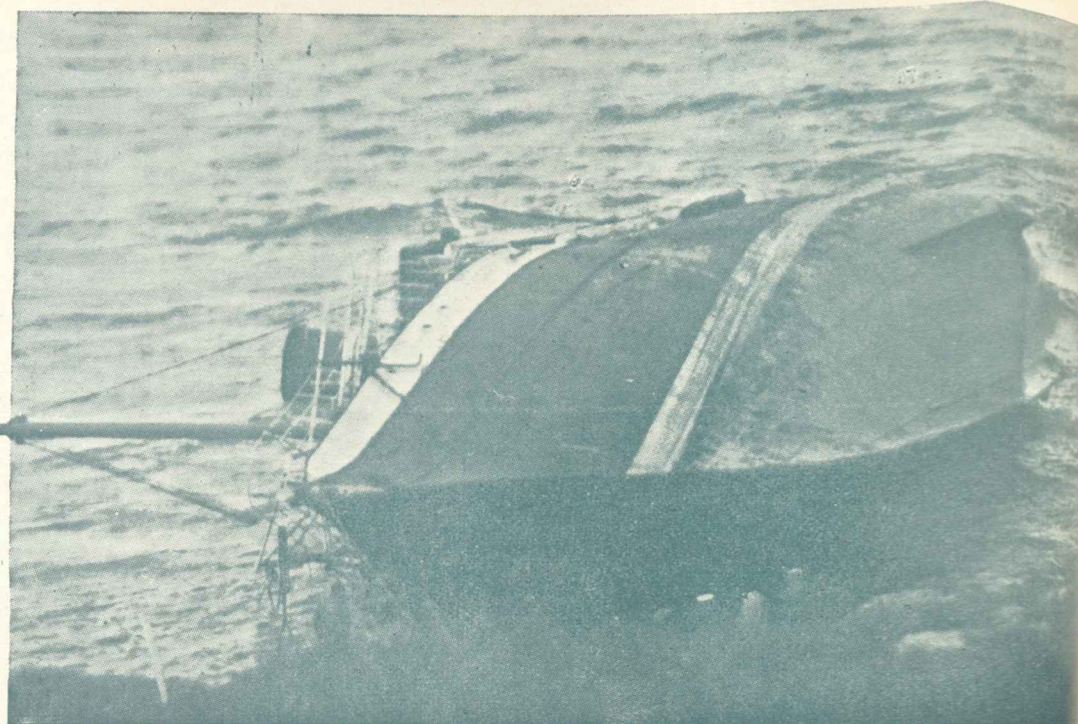
Ἐμεῖς όμως—κι' αὐτὸ χωρὶς νὰ κακοφανεῖ στοὺς...θρησκώληπτους—προτιμάμε νὰ παραδεχθούμε μίαν ἄλλην ἐξήγησι, σύμφωνα με τὴν ὁποία ἡ Πομπηία δεν κατεστράφη γιὰ τὰ ὄργια της, ἀλλὰ γιατί εἶχεν ἀνεγερθῇ κοντὰ στὸ παλαιὸ ἡφαίστειο που εἶνε ἀκόμα σβυσμένο και που τὸ ὑπέθεταν ὡς ὀρατικὸ βράδυ, πρὶν δυὸ περίπου χιλιετηρίδες, ἀνεφάνῃ ἄγριος και καταστρεπτικὸς ὁ σημερινὸς μισοσβυσμένος Βεζουβίος...

Ν. Π. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΤΡΑΓΙΚΟ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑ

ΠΩΣ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ ΚΑΙ ΠΩΣ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΓΕΝΙΚΩΣ Η
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΩΝ ΦΑΡΩΝ
ΣΤΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΩΝ ΦΛΕΒΩΝ.— Η ΤΡΑΓΙΚΗ
ΖΩΗ ΤΩΝ ΦΑΡΟΦΥΛΑΚΩΝ.— ΠΩΣ ΚΑΝΟΝΙΖΟΥΝ ΟΙ
ΝΑΥΤΙΚΟΙ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΡΑΒΙΩΝ ΤΟΥΣ.— ΟΙ
«ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ» ΤΟΥ ΣΟΥΗΔΟΥ ΝΤΑΛΕΝ.

Το τραγικό ναυάγιο της «Πόπη» άφου γέμισε τις στήλες των έφημερίδων με τις δραματικές λεπτομέρειές του, έγινε χρονογράφημα, άπησχόλησε τη δικαιοσύνη και τέλος ξεχάστηκε. "Ετσι κι' οι υπεύθυνοι κατάρθωσαν να ξεγλυστρήσουν από την άγανάκτησι του κόσμου, ό όποιος με την ίδια μοιρολατρεία έμπιστεύεται τη ζωή του στα μαθουσάλια καράβια τους. Κι' όμως κανείς δεν ρώτησε ούτε τόν πλοίαρχο του τραγικού πλοίου, ούτε τούς κ. κ. έφοπλιστάς γιατί ή «Πόπη» πέρασε από τό στενό τών Φλεβών και δεν περνούσε από την άνοικτη θάλασσα. "Η δικαιολογία είναι κωμική. "Ηθελαν να συντομεύσουν τό ταξίδι της... κατά ένα μίλλι! Ναι, μη σ'αφάνεται περίεργο. Τόση ακριβώς απόστασι θα προστίθετο στα μίλλια του δρομολογίου της με την «παράλλαξι» του νησιού τών Φλεβών! Οί άτυχοι έπιβάτες βέβαια δεν ήξεραν ότι έκινδύνευε ή ζωή τους κι' ό άνεγνωρισμένης ικανότητος πλοίαρχός της, ό κ. Πυλάλης, τό θεωρούσε παιχνιδάκι να περάση εκείνο τό στενό. "Ωστόσο δλ' οι ναυτικοί ξέρουν ότι σ' αυτό τό μέρος είν' ένα πλήθος ύφαλοι και μόνο στο μέσον του στενού σχηματίζεται ένα αυλάκι άσφαλείας από τό όποιο μπορεί να περάση άκίνδυνα ένα πλοίο. "Αν δέν «πέσει» εκεί μέσα είναι χαμένο. "Η «Πόπη» δέν στάθηκε τυχερή. Τό σκοτάδι της νύχτας δέν την βοήθησε καθόλου κι' αντί να βρεθή στον κανονικό δρόμο της έπεσε ανάμεσα στις ξέρες και μπατάρησε. Για τό άτύχημά της δέν φταίει κανείς άλλος από την... τύχη. Ούτε τά μηχανήματά της ήταν χαλασμένα, ούτε ή πυξίδα, ούτε ό καπετάνιος διασκέδαζε. "Ο άνθρωπος ήθελε να περάση κι' εκείνος όπως δλοι οι πλοίαρχοι της "Ακτοπλοίας από τό επικίνδυνο στενό χάριν συντομίας! "Ετσι χωρίς να τό θέλη έκανε τόν κόσμο ν' αναστατωθή και βύθισε στο πένθος οίκογένειες φτωχών βιοπαλαιστών. Αυτή είναι ή τραγική αλήθεια την όποιαν δέν τολμοϋν να παραδεχθούν οι υπεύθυνοι. "Η «Πόπη» όσο... γρηά κι' αν ήταν θα εξακολουθοϋσε σήμερα τά ταξίδια της αν δέν περνούσε από τό επικίνδυνο στενό τών Φλεβών.

Αυτά μας ειπαν άνθρωποι της ύδρογραφικής ύπηρεσίας που ξέρουν τά παράλια της "Ελλάδος σαν την τσέπη τους. Τό πέρασμα λοιπόν του στενού τών Φλεβών πρέπει ν' απαγορευθή τουλάχιστον για τά έπιβατικά πλοία αν δέν θέλουμε ύστερα πάλι από λίγο να θρηνήσουμε και τά θύματα κανενός άλλου... τυχαίου ναυαγίου. "Η ρωμέικη στενοκεφαλιά μερικών ανθρώπων δέν μπορεί να θέτη σε κίνδυνο τό φτωχό κοσμάκι ό όποιος του έμπιστεύεται τη ζωή του. Γιατί τότε δέν υπάρχει λόγος τό ύπουργείο τών Ναυτικών να ξεδεύη ένα σωρό εκατομμύρια τό χρόνο για την συντήρησι τών φάρων και την μισθοδοσία τών ανθρώπων τους. "Ας δοθι μιá διαταγή να σβύσουν δλ' οι φάροι που σημειώνουν τά επικίνδυνα περάσματα και να ξαναγυρίσουν στον κόσμο οι ήρωικοί έρημιτες. "Ετσι θα έχουν μιá δικαιολογία οι διάφοροι έφοπλιστάι ότι τά καράβια τους ταξιδεύουν στην τύχη κι' δ,τι να τούς συμβή κανείς βέβαια δέν θα κατα-

φερθή ενάντιόν τους. Είν' όμως πασίγνωστο ότι ύπηρεσία τών φάρων λειτουργεί με μαθηματική ακρίβεια κι' οι φανοφύλακες με κίνδυνο της ζωής τους έκτελούν μέρα και νύχτα τό καθήκον τους. Γι' αυτό θεωρούμε σήμερα ύποχρέωσί μας να δώσουμε, στους άγαπητούς μας άναγνώστες, μερικές πληροφορίες για την άσκητική ζωή τους, τόν τρόπο της λειτουργίας τών φάρων και τις προσπάθειες τών ειδικών του πολεμικού ναυτικού, οι όποιοι κατάρθωσαν να δημιουργήσουν στην "Ελλάδα ένα τόσο κανονικό φαρικό δίχτυο ώστε να θεωρηται ως τό καλύτερο τών Βαλκανίων.

Στό ακρότατο σημείο του άριστερου λιμενοβραχίονος του Πειραιώς υπάρχει ή Φαρική Βάσις και τό έργοστάσιο κατασκευής κι' έπιδιορθώσεως τών φάρων. Γενικός διοικητής της είναι ό "Ακαδημαϊκός κ. Λυκούδης, ύποδιοικητής της ύπηρεσίας ό κ. Μπακόπουλος, διοικητής της βάσεως ό κ. Δανιήλ κι' ύποδιοικητής ό κ. "Α. Λούσης. "Επίσης υπάρχουν ακόμη δέκα αξιωματικοί κι' ένα πλήθος ύπαξιωματικών οι όποιοι έχουν εκπαιδευθεί ειδικώς για την παρακολούθησι και την κανονική λειτουργία τών φάρων. Μπροστά στο μικρό κολπίσκο της Φαρικής Βάσεως είναι άγκυροβολημένα τά μικρά πλοία «Κίσα» και «Πλειάς» τά όποια κάθε χρόνο ξεκινούν για τόν άνεφοδιασμό τών φάρων και για να φέρουν νέα από τόν κόσμο στους θαρραλέους φύλακες τών ναυτιλομένων. Αυτά τά καράβια φεύγουν πάντα τό Μάιο και μέχρι τού "Οκτωβρίου επισκέπτονται έναν προς σ' έναν τούς 336 φάρους, τούς φανούς, τούς φωτοβόλους σημάτωντες και τούς ναυδέτες τών ελληνικών άκτών. Σ' αυτά έπιβαίνει ένα δλόκληρο συνεργείο τεχνιτών με έπικεφαλής αξιωματικούς οι όποιοι έπιθεωρούν τά μηχανήματα τών φάρων, τούς άνεφοδιάζει με πετρέλαιο ή με άσετυλίνη εν διαλύσει και τροφοδοτεί τούς φανοφύλακες με τρόφιμα και φάρμακα. "Ο αριθμός τών φανοφυλάκων φτάνει περίπου τούς 750. "Ολοι τους ζούν σ' αυτές τις βραχώδεις άκτές ή στα έρημονήσια μαζί με την οίκογένειά τους. "Ετσι ή μοναξιά τους είναι λιγώτερο αισθητή. Κάθε φάρος κάτω από τό μηχανήμά του έχει ένα διαμέρισμα δυό τριών δωμάτων στο όποιο μένουν οι φύλακές του. Αυτοί οι άνθρωποι είναι πραγματικοί Ροβινσώνες. "Εχουν φτιάξει με χίλιους κόπους πάνω στα βράχια λαχανόκηπους, έχουν τις κόττες τους, την κατοίκα τους κι' έχουν μεταβάλλει αυτή την άπόκριμνη άκτη σ' ένα μικρό παράδεισο. "Ολη τη νύχτα από τόν μικρό πυργίσκο παρακολουθούν τη γύρω θάλασσα, πρόθυμοι πάντα να βοηθήσουν τούς ναυτιλομένους αν τούς συμβή κανένα άτύχημα, προσέχουν να λειτουργή κανονικά τό μηχανήμα του φάρου και τη μέρα φροντίζουν για τη συντήρησί τους. "Η ζωή τους είναι σκληρή κι' άπάνθρωπη. Τό χειμώνα οι τρομαχτικές θύελλες τούς καταστρέφουν τό νοικοκυριό τους, τ' άφρισμένα κύματα τούς μουσκεύουν ως τό κόκκαλο και τούς βασανίζει τό μαρτύριο της μοναξιάς. Πολλοί απ' αυτούς χάνουν τά λογικά τους. Τέτοια

κρούσματα εύτυχώς δέν έχουν παρατηρηθή στην "Ελλάδα. Μά οι κόποι κι' ή στερήσεις στις όποιες ύποβά- λονται είνε άφάνταστοι. "Ιδού μιá από τις πιό δραματικές περιπέτειές τους:

Μερικά μίλλια από τη Σκόπελο προς τό ΒΑ. μέρος της ύπάρχει ένας πετρελαιοφάρος μεγάλης ορατότητος ό όποιος καθοδηγεί τούς ναυτιλομένους στην κανονική πορεία τους. Σ' αυτόν μένουν πάντα τέσσερες φανοφύλακες κι' ένας έπιστάτης με την οίκογένειά του. Καθώς λυγίσθησαν λοιπόν εδώ και λίγα χρόνια, ένα χειμώνα οι φανοφύλακες ό ένας μετά τόν άλλο άρρώστησαν από τις κακουχίες κι' έμεινε μόνος ό έπιστάτης με τη γυναίκα του. "Ηταν ύποχρεωμένος τώρα να μένη άγρυπνος δλη τη νύχτα για να προσέχη τό φως του φάρου. "Η γυναίκα του περιποιείτο μ' άφοσίωσι τούς άρρωστούς συναδέλφους του και πολλές φορές τη νύχτα έμεινε άγρυπνη εκείνη στη θέση του για να τόν ξεκουράση.

Αυτή ή μαρτυρική ζωή διήρκεσε ένα μήνα. "Ο έπιστάτης κι' ή γυναίκα του είχαν τσακίσει από τις κακουχίες. Εύτυχώς ότι οι άλλοι φανοφύλακες άρχισαν ν' αναλαμβάνουν και να μπορούν να κάνουν τη βάρδια τους. Μά ό φάρος δέν έμειν' έρημος ούτε μιá στιγμή σ' δλο αυτό τό χρονικό διάστημα χάρις στον ήρωισμό της γυναίκας του έπιστάτη κι' εξακολούθησε να στέλνει τό παρήγορο φως του στους ναυτικούς και να τούς δείχνη την πραγματική πορεία τους.

Οι φάροι τών ελληνικών άκτών είναι δύο ειδών: πετρελαιοφάροι και αυτόματα. Οι τελευταίοι είν' έφεύρεσι του μεγάλου Σουηδό μηχανικού Νταλέν. Λειτουργούν μ' άέριο άσετυλίνης και κλείνουν αυτόμάτως με μιá ήλιοβαλβίδα μόλις χαράξει ή μέρα. Αυτοί οι φάροι άνάβουν μόνοι τους τη νύχτα και σβύνουν τη μέρα με τόση ακρίβεια ώστε τούς έπωνομάζουν «μηχανικούς ανθρώπους»! "Ο ύποδιοικητής της Φαρικής Βάσεως κ. "Α. Λούσης είχε την καλωσύνη να ικανοποιήση την περιέργειά μας και να μας δώση μερικές πληροφορίες για τόν τρόπο της λειτουργίας τους:

— Οι φάροι, μας ειπε, είναι γνωστοί στους ναυτιλομένους από τών αρχαιοτάτων χρόνων.

"Ο "Ομηρος άναφέρει τη χρήσι τους από τούς "Ελληνες της έποχής του. "Η πρώτη όμως γόνιμος έγκατάστασι φάρου έγινε την έποχή του Πτολεμαίου, δηλαδή στα 300 π.Χ.

Έξω από τό λιμάνι της "Αλεξανδρείας σ' ένα νησάκι που λεγόταν Φάρος κι' από τό όποιο πήρε και την όνομασία του.

«Επειτα ο Στράβων περιγράφει έναν άλλο μεγαλοπρεπή φάρο στις έκβολές του ποταμού Γουαδελκιβίρ. Τό 1784 καταρρώθη όμως η εφεύρεσι της λυχνίας δι' όρυκτο έλαιου και τό 1786 εφευρέθη τό πρώτο περιστροφικό μηχανήμα φάρου. Τέλος τό 1821 άνεκαλύφθη από έναν Γάλλο μηχανικό τό διοπτρικό σύστημα τό όποιο τελειοποιήθέν έτέθη σ' έφαρμογή απ' όλα τά κράτη. Οί ναυτικοί γνωρίζουν τούς φάρους και κανονίζουν τήν πορεία τους από τό χαραχτηριστικό φώς τους κι' από τήν όρατότητά τους. Έτσι τούς διαιρούν στίς ακόλουθες κατηγορίες: Φάροι με φώς σταθερό τό όποιο δέν σταματάει καθόλου. Φάροι με φώς σκαρδαμύσσον, φώς δηλαδή σταθεράς έντάσεως τό όποιο διακόπτεται από έκλείψεις. Φάροι με φώς αναλάμπον τό όποιο στήν άρχή μόλις φαίνεται, έπειτα δυναμώνει και κατόπιν έλαττώνεται πάλι. Φάροι με φώς ισχυρώς άστραπιαίν. Φάροι με φώς σταθερόν τό όποιο ακολουθεί παρατεινόμενη αναλαμπή και τέλος φάροι με φώς σταθερό τό όποιο ακολουθεί έκλαμπή. Όσο για τήν όρατότητα τών φάρων ή πρώτης τάξεως έχουν άκτίνα όπτικού 920 χιλιομέτρων, ή δευτέρας 700, ή τρίτης 500, ή τετάρτης 250, ή πέμπτης 187 κι' ή έκτης τάξεως 150 χιλιομέτρων.

—Οί δικοί μας φάροι από τί απόστασι φαίνονται από τούς ναυτικούς μας;

—Μέχρι άποστάσεως πενήντα μιλίων. Αύτοι λέγονται φάροι πορείας. Τέτοιους φάρους έχουμε πέντε στήν Ελλάδα. Έννοείται ότι ή όρατότης τους κανονίζεται κι' από τήν καθαρότητα της άτμοσφαιρας. Αμα είνε μίχλη οί ναυτικοί μας δέν μπορούν βέβαια νά τούς διακρίνουν από τόσο μακριά.

—Πώς καταλαβαίνουν οί ναυτικοί τά επικίνδυνα μέρη, τίς απόκρημνες άκτές, τίς ύφάλους;

—Όλοι ή χάρτες και της ύδρογραφικής ύπηρεσίας μας και του Άγγλικού Ναυαρχείου σημειώνουν λεπτομερώς τήν κατηγορία του φάρου και του φωτός του. Έτσι οί ναυτιλόμενοι μπορούν νά τόν άναγνωρίσουν άμέσως μ' έναν πρόχειρο ύπολογισμό τών αναλαμπών του με τό στιγμόμετρο. Έκτός όμως τών φάρων αύτών από τό 1923 άποκτήσαμε κι' ένα άεροφάρο αυτόματο, για τά άεροπλάνα, ό όποιος έχει τοποθετηθεί στή νησίδα τών Χριστιανών πού βρίσκεται ΝΑ. της Σαντορίνης.

—Πώς άνάβουν οί φάροι μας; Ρωτάμε περίεργοι τόν κ. Λούση.

—Οί φάροι πυρακτώσεως, όπως λέγονται στή γλώσσα μας οί πετρελαιοφάροι, άνάβουν με τόν ακόλουθο τρόπο. Όταν τό πετρέλαιο πού βρίσκεται στή πετρελαιοδόχη, πιεζόμενο από τόν άέρα της είδικής άντλίας γεμίζει τόν έξατμηστήρα. οί φαροφύλακες τοποθετούν κάτω απ' αυτόν ένα καμινέτο του όποιου ή φλόγα θερμαίνει τό πετρέλαιο τό όποιο μεταβάλλει σ' άτμό. Ό άτμός εισέρχεται στο θάλαμο άναμίξεως συμπαρασύρων ποσότητα άέρος, άνέρχεται στή φωτοβολίδα κι' έτσι ό φάρος άνάβει. Σήμερα όμως στους περισσότερους φάρους πορείας εφαρμόζεται τό σύστημα Τσάνς τό όποιο τούς μετέβαλε σέ φάρους πυρακτώσεως μεγάλης φωτιστικής έντάσεως.

—Τί προσωπικό άπασχολεί ένας φάρος;

—Αυτό έξαρτάται από τήν κατηγορία του. Αμα είναι φάρος πρώτης τάξεως έχει έναν έπιστάτη και τέσσερες φαροφύλακες. Της δευτέρας έναν έπιστάτη και τρεις φαροφύλακες, της τρίτης τάξεως έναν έπιστάτη και δυό ή τρεις φαροφύλακες και της τετάρτης δυό φαροφύλα-

κες. Όσο για τούς φανούς αύτοι άπασχολούν έναν φαροφύλακα. Έννοείται ότι όλοι τους ζούν εκεί πέρα με τίς οικογένειές τους. Έτσι δέν τούς στενοχωρεί ή μοναξιά.

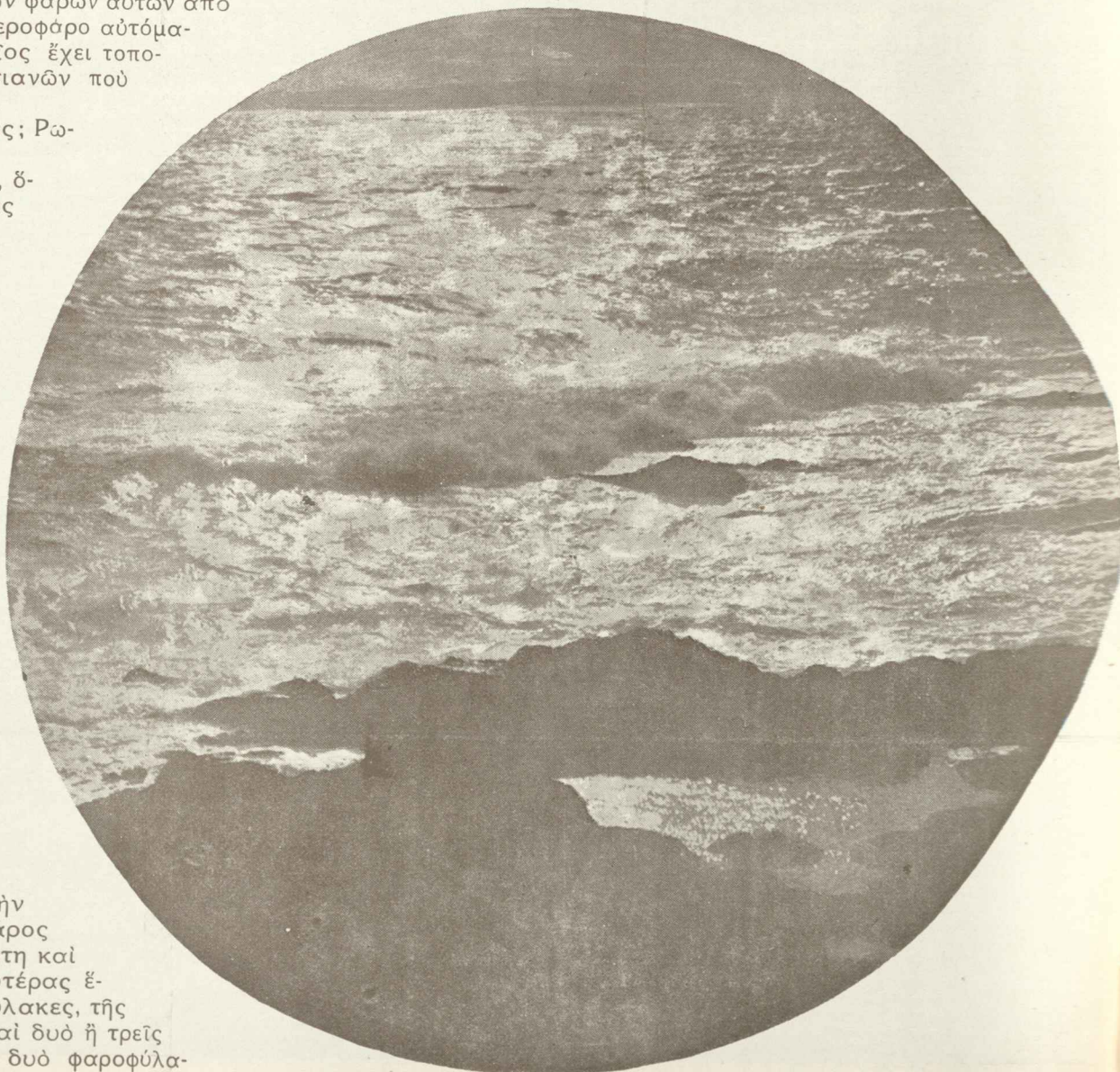
—Ποιοί είναι οί μισθοί των; Ίκανοποιούνται τό ύλ-χιστον καλύτερα από τούς άλλους ναυτικούς;

—Ο κ. Λούσης προσπαθεί νά ξεφύγη απ' αυτή τήν έρωτησί μας. Όστόσο άναγκάζεται νά μας όμολογήσει ότι παίρνουν τούς ίδιους μισθούς με τούς ύπαξιωματικούς κι' ότι έχουν τήν ίδια διαβάθμισή τους.

—Ο κ. Λούσης κατόπιν μας εξήγησε τόν τρόπο της λειτουργίας τών αυτόμάτων φάρων και τών φανών τύπου Νταλέν. Μά είναι τόσο πολύπλοκη ή λειτουργία τους ώστε δέν θέλουμε νά κουράσουμε τούς άναγνώστες μας με τήν περιγραφή τους. Η αλήθεια όστόσο είναι ότι έχουν δίκιο νά τούς άποκαλούν «μηχανικούς ανθρώπους». Είν' ένα θαύμα της μηχανικής τό όποιο άπαλάσσει τόν άνθρωπο από τήν τραγική παραμονή σέ ξερονήσια. Στήν Εύρώπη αύτοι οί φάροι εφαρμόζονται σ' εύρύτατη κλίμακα και τούς έχουν μεγάλη έμπιστοσύνη.

Και τώρα για νά κλείσουμε τήν έρευνά μας θά σας όμολογήσουμε κάτι τραγικό. Όσοι άνθρωποι μένουν πολλά χρόνια στους φάρους άποκτηνώνονται. Χάνουν τήν αίσθησι του κόσμου κι' όταν καμιά φορά ξαναγυρίζουν σ' αυτόν στενοχωρούνται όπως τά θηρία πού ξφυγαν από τη ζούγκλα. Τρομάζουν από τούς θορύβους, από τήν κίνησι τών δρόμων από τούς ίδιους τούς συνανθρώπους τους. Θέλουν νά ξαναγυρίσουν στήν απόκρημνη άκτή ή στο μικρό ξερονήσι εκεί πού μόνη συντροφιά τους έχουν τούς λευκούς γλάρους και τ' άφρισμένα κύματα. Είναι οί Ροβινσώνες τών θαλασσών μας. Και πεθαίνουν εύχαριστημένοι βλέποντας τά καράβια πού ακολουθούν τόν ασφαλή δρόμο τους οδηγημένα από τό δυνατό φώς του φάρου πού φυλάνε. Οί φαροφύλακες είναι οί άνώνυμοι ήρωες του ναυτικού...

Θ. ΔΡΑΚΟΣ

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Η μητέρα της Ιωάννας στεκόταν μπροστά στο κομοδίνο. Για μία στιγμή άφέθηκε στήν εύχαρίστηση νά θαυμάσει τά κομψά κι' άραχνοϋφαντα εκείνα εσώρουχα, πού ήσαν γυαλιστερά και κάτασπρα σάν τό χιόνι. Η μητέρα έννοιωσε τόν έαυτό της χαρούμενο, εύτυχημένο και άρχισε νά τραγουδά.

Πήρε ένα πενιούαρ για τήν Ιωάννα, και ξεδιπλώνοντάς το, έμεινε σκεπτική. Τό τραγοϋδι έσβυσε στα χείλη της. «Οί δαντέλλες αυτές...», άναλογίσθηκε... Λί-

γα χρόνια πρίν, ή άξία τών δαντελλών αύτών θά άντιπροσώπευε γι' αυτήν μιάν όλόκληρη περιουσία: δέν θά χρειαζόταν νά σκοτώνεται στή δουλειά, δέν θά ύπέφεραν από τή πείνα, ούτε αυτή, ούτε τά παιδιά της. Θά μπορούσε νά είχε ζήσει χωρίς σκοτούρες, χωρίς φροντίδες, τίς φροντίδες αυτές πού και τώρα ακόμα έτρεμε σάν τίς αναλογιζόταν.

Σκεφτόταν ακόμα τήν Ιωάννα. Τό παιδί της αυτό, με τό ύπέροχο τραγοϋδι του, τήν είχε γλυτώσει από τή φτώχεια. Η Ιωάννα είχε τραβήξει με μιάς πρὸς τήν εύτυχία και τόν πλοϋτο, παίρνοντας μαζί κι' όλόκληρη τήν οίκογένειά της. Κ' ή μητέρα μουρμούρισε έκστατικά: «Τό παιδί μου!», έκστατικά σάν νά βρισκόταν μπροστά σ' ένα θαύμα. Αλήθεια, ήταν αληθινό θαύμα αυτό πού είχε συμβεί. Η μητέρα είχε εγκαταλείψει τό φριχτό δωμάτιο, τό άπαίσιο σοκάκι όπου είχε ζήσει ίσα με τότε, όπου είχε γεννήσει τά παιδιά της, κι' όπου τό είδε νά μεγαλώνουν. Είχε εγκαταλείψει τή μικρή έπαρχιώτικη πόλη, πού ζούσε καταδικασμένη στήν άπελπισία. Χάρης στήν κοροϋλα της με τή κρουσταλλένια φωνή, ζούσε τώρα σ' έναν κόσμο πού πρίν άγνοούσε όλότελα τήν ύπαρξή του. Μά είνε δυνατόν ό Θεός νά έπιβραβεύη έτσι μιά μητέρα;» άναρωτιόταν. Είχε άποκτήσει περισσότερα απ' όσα τολμούσε νά έλπίζει. Στήν άρχή είχε έλθει ή έπιτυχία, κι' ύστερα ή δόξα. Τώρα, δέν ήταν μιά πρωτεύουσα μονάχα πού μιλούσε για τήν κόρη της, αλλά ή Εύρώπη όλόκληρη. Κι' ακόμα, τήν καλούσε ή μαγεμένη Αμερική...

Η μάνα χαμογέλουσε, κρατώντας στα χέρια τό πενιούαρ. Η Ιωάννα της είχε γίνει αληθινή πριγκπέσσα. Βασιλικά κοσμήματα στόλιζαν τό νεανικό της στήθος. Η μάνα χαμογέλασε και ξανάρχισε τό τραγοϋδι της. Τραγοϋδισε τήν άρια με τήν όποία ή κόρη της είχε θριαμβεύσει χθές τό βράδυ στήν όπερα. Η αίθουσα είχε σεισθή από τά χειροκροτήματα. Η μάνα γνώριζε νότα με νότα αυτή τήν μελωδία, πού τήν είχεν άκούσει τόσες φο-

ρές να την μελετά ή κόρη της. Ξαφνικά όμως κάποιος χτύπησε την πόρτα, και μπήκε μέσα ο Μύτερμπεργκερ. Κοίταξε παραξενεμένος δλόγυρά του και ρώτησε:

— Πού είναι η δεσποινίς Ίωάννα;

— Βγήκε έξω.

— Ο άντρας την κοίταξε χαμογελώντας πονηρά:

— Για δες αυτές ή μεγάλες άρτίστες! Κρύβονται κι' άπ' αυτόν ακόμα τόν Ιμπρεσάριο τους.

— Η μάνα τόν κοίταξε χωρίς να καταλαβαίνει:

— Κύριε Μύτερμπεργκερ, σάς βεβαιώ ότι ή κόρη μου δεν είναι σπίτι.

— Ο Ιμπρεσάριος σήκωσε τούς ώμους:

— Μπάρ; είπεν ειρωνικά. Καί ποιός ήταν λοιπόν που τραγουδοῦσε όταν μπήκα μέσα;

— Μά δεν ήταν ή Ίωάννα! είπεν ή μητέρα γελώντας. Έγώ ήμουν!

— Ο Μύτερμπεργκερ ξαφνιασθηκε:

— Έσείς; ρώτησε. Κι' ύστερα πρόσθεσε κάπως βάνουσα: δέ μπορώ να σάς πιστέψω.

— Μά αφού σάς λέω πώς ή Ίωάννα δεν είναι εδώ! επέμεινε ή μητέρα.

— Ο Ιμπρεσάριος τώρα τά έχασε, σώπησε και έμεινε σιωπηλός. Ύστερα είπε, με κάποια στενοχώρια:

— Δεν σάς άκουσα ποτέ να τραγουδάτε, κυρία μου...

Κι' όμως συνεχώς μπαινοβγαίνω σπίτι σας...

— Άγαπητέ κύριε, είπε σιγά-σιγά ή μητέρα, πάει πολὺς καιρός που δεν τραγούδησα. Άλλοτε, όταν ήμουν φτωχεία, τραγουδοῦσα κάπου-κάπου για να λησμονώ τίς πίκρες μου... Ήμουν πιό νέα τότε, τραγουδοῦσα για ν' άποκοιμίζω τὰ παιδιά μου, για να μου φαίνεται πιό άκοπη ή βαρεία δουλειά μου...

— Η μάνα χαμογέλασε, κι' έμεινε σκεπτική. Ο Ιμπρεσάριος την κοίταξε καλά-καλά προτοῦ συνέλθῃ τελείως.

— Έ, τότε... είπε ξαφνικά, λυποῦμαι που δεν πέ- ρασα τότε από τὸ χωριό σας, και δεν σάς άκουσα να τραγουδάτε: και σάς βεβαιώ πώς δεν θα σάς άφηνά εκεί στην βαρεία δουλειά σας...

Με κάποιαν έκπληξη κοίταζε την περασμένη αὐτή γυναίκα. Ήταν μικροκαμωμένη, κακοφτιαγμένη. Ρυτίδες γέμιζαν τὸ μαραμένο πρόσωπό της, μά από τὰ σκοτεινά μάτια της έβγαίνει μιὰ γλυκειά έσωτερική φλόγα.

— Τί κρίμα! ξαναείπε ὁ Ιμπρεσάριος. Ύστερα σήκωσε πάλι τούς ώμους του, και μὴ έχοντας τί άλλο να κάνει, έφυγε.

Μιά ώρα αργότερα ή Ίωάννα καθόταν μπροστά στὸν καθρέφτη τῆς τουαλέττας της; και άφηνε τὴ μητέρα της να την κτενίζει, ενώ ή ίδια της τῆς κουβέντιαζε για τὴ δεξίωση στὴν ὁποία επρόκειτο να πάνε και ή δυὸ μαζί εκείνο τὸ βράδυ.

— Θα είναι εκεί ένας άρχιδούξ, έλεγεν ή νέα, και δεν ξέρω πόσοι πρίγκηπες! Θα περάσουμε τρέλλα!

— Η μάνα χαμήλωσε τὸ βλέμμα της πάνω στὴν Ίωάννα. Γοητευόταν αληθινὰ βλέποντας τίς άσπρες δαντέλλες να χαϊδεύουν τούς αλαβάστρινους ὤμους τῆς κόρης της. Κοίταξε στὸν καθρέφτη τὸ λεπτὸ προσωπάκι τοῦ παιδιοῦ της, πού τὸ φῶς τοῦ προσέδινε μιὰ ρόδινη ανταύγεια. Έβλεπε τὰ μαῦρα της μάτια να γυαλίζουν κάτω από τὸ χιονάτο μέτωπο. Έννοιωθε τὴν χλιαρὴ ζεοτασιά τῶν μαλλιών τῆς Ίωάννας πού, σάν ζωντανὰ κι' έμψυχωμένα, θαρροῦσε κανέναν πὼς σπαρταροῦσαν κάτω από τὰ δάχτυλά της. Καί ξαφνικά, γεμάτη χαρά και εὐγνωμοσύνη, ξανάρχισε να τραγουδά.

— Η Ίωάννα καθόταν σάν ένα μικρὸ παιδάκι, κι' ενώ άφηνε τὴ μητέρα της να την κτενίζει, τὴν άκουγε να τραγουδά, ὅπως τότε όταν ήταν μικρούλα.

— Εκείνη τὴ στιγμή μπήκε ή καμαριέρα και ἀνήγγειλε:

— Ο κύριος διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας έπιθυμεί να δῇ τὴ δεσποινίδα.

— Άς περιμένη! διέταξεν ή Ίωάννα.

Τότε, ὁ διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας φώναξε από τὸ άλλο δωμάτιο στοῦ ὁποῖο βρισκόταν:

— Δεν σοῦ είπα, χίλιες φορές, Ίωάννα, να μὴν τραγουδάς χωρίς λόγο; Γιατί να κουράζης τὴ φωνή σου;

— Η μητέρα σταμάτησε τὸ τραγουδι τῆς. — Η Ίωάννα δεν άπάντησε. Ο διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας ξαναφώναξε από τὸ άλλο δωμάτιο:

— Έξ' άλλου τὸ τραγουδι σου είναι πάντα ὑπέροχο. Μόλις άκούσω τὴ φωνή σου, δέ μπορώ παρά να μένω κατάπληκτος από θαυμασμό!

— Η μητέρα είδε μέσα στὸν καθρέφτη να περνά μιὰ σκιά από τὸ πρόσωπο τῆς Ίωάννας. Ο διευθυντῆς τῆς ὀρχήστρας φώναξε από τὸ πλαϊνὸ δωμάτιο, παραξενεμένος:

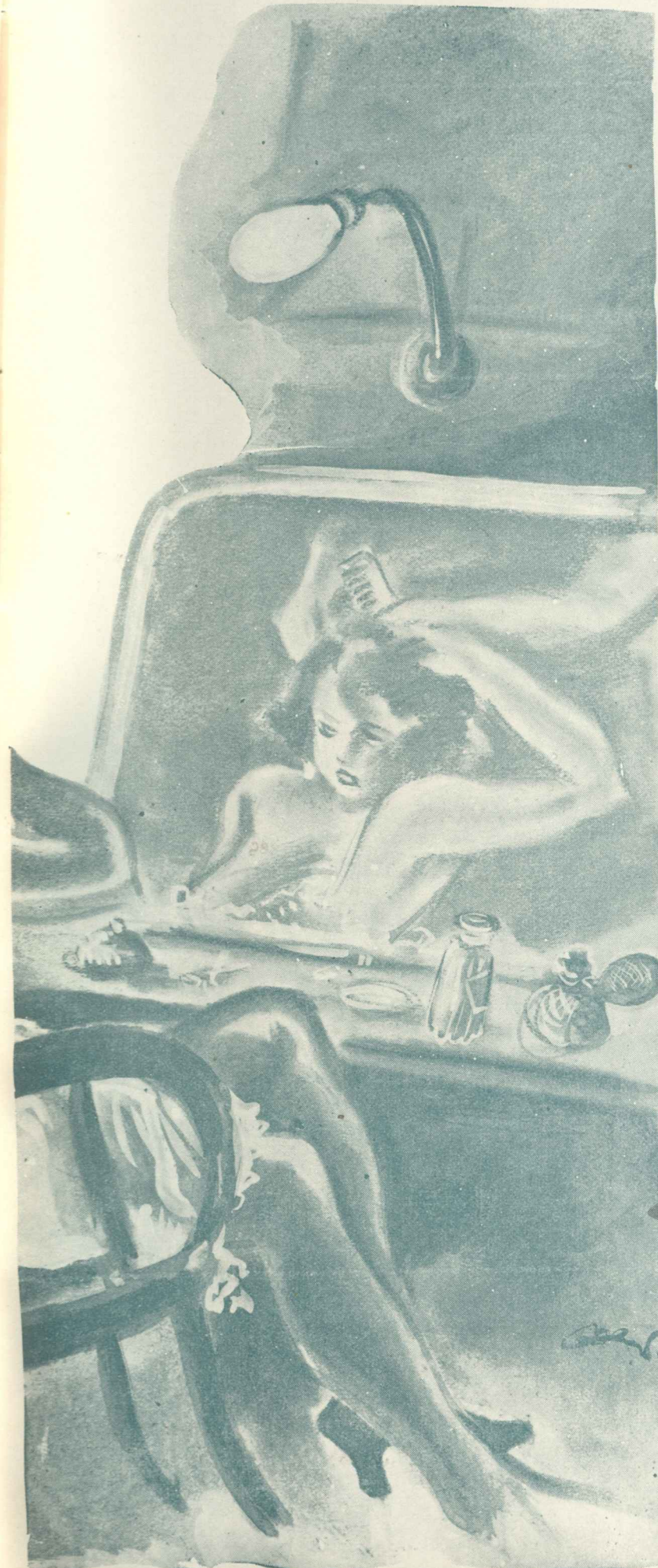
— Γιατί δεν μοῦ άπαντᾷς;

— Άφσέ με ήσυχη, σέ παρακαλῶ... Δεν άκους πὼς δεν τραγουδῶ, άπάντησε νευριασμένη ή Ίωάννα.

— Η μάνα συνέχισε τὴν εργασία της σιωπώντας, και πάντοτε σιωπηλή, βγήκε από τὸ δωμάτιο.

Τὸ ἴδιο βράδυ, πῆγε και εγκαταστάθηκε στὴ μεγάλη πριγκηπική αίθουσα ὅπου θ' άντηχοῦσε ή φωνή τῆς κόρης της. Λίγο παρά πέρα άκούοταν ὁ θόρυβος τῆς κομπῆς εκείνης συγκεντρώσεως. Η Ίωάννα βρισκόταν εκεί, περιτριγυρισμένη από χαμόγελα, περιποιήσεις, κομπλιμέντα. Η μητέρα της βρισκόταν επίσης εκεί, ντυμένη μ' ένα μαῦρο φόρεμα. Ὁλόγυρά της, μερικές γρήες κυρίες σιγανομουρμούριζαν. Η μάνα στεκόταν στὴ μπάντα και περι-

μενε. Πολὺς κόσμος είχεν ὑποκλιθῇ μπροστά της εκείνο τὸ βράδυ, διάφοροι άρχοντες τὴν είχαν χαιρετήσει. Ο ἴδιος ὁ άρχιδούξ τῆς είχε τείνει τὸ χέρι του, και αὐτὴ τὸς έκανε μιὰ ρεβεράντσα. Τῆς είχαν πῆ: «Πῶς να μὴν σὰς ζηλεύῃ κανείς που έχετε τέτοια κόρη...» Πέντε ή έξ φορές τὴν είχαν ρωτήσει: «Άσφαλῶς θα είσθε τρισευτυχισμένη!» ή ακόμα: «Πόσο θα ὑπερφηανεύσετε για τὴ κόρη σας!»

Είχε καθήσει, περιμένοντας να γεμίση ή σάλλα, πού θα τραγουδοῦσεν ή Ίωάννα. Έννοιωθε και μιὰ μικρὴ αγωνία: Θα είχε τάχα έπιτυχία ή κόρη της; Καί έτρεμε λιγάκι, έπιθυμώντας σχεδόν με σαρκική έπιθυμία τὸν θρίαμβο πού περίμενε τὴν κόρη της.

Μά στα κατάβαθα τοῦ είναι της, μεγάλωνε και γιγάντωνε μιὰ περίεργη ταραχή. Σάν τὸ τικ-τάκ ἐνὸς ρολογιοῦ, επανελαμβάνοντο μέσα της τὰ λόγια τοῦ Ιμπρεσαρίου: «Τί κρίμα!» Κι' ύστερα ξανάρχονταν τὰ λόγια τοῦ διευθυντοῦ τῆς ὀρχήστρας: «Είναι ὑπέροχο!»

— Η σάλλα είχε τώρα γεμίσει από μεγαλοπρεπεῖς τουαλέττες, από μεταξωτὲς έξωμες άμφιέσεις, από χρυσοκενητμένες στολές.

— Η Ίωάννα πλησίασε στοῦ πιάνο. Η μητέρα τὴν καμάρωνε με τὸ βλέμμα: άστραφτε δλόκληρη από νεανική γοητεία, ὑψηλὴ ὅπως ήταν, σβέλτη κι' ὑπερήφανη. Τὰ μαῦρα της μαλλιά, κι' ή σκοτεινὴ καμπύλη τοῦ κεφαλιοῦ της ξεχώριζαν κάτω από τὸ κάτασπρο καπέλλο. Καί ξαφνικά, ή μάνα έννοιωσε τὴν αἴσθηση πὼς ή ίδια της βρισκόταν εκεί πέρα και ὄχι ή κόρη της... Ξανάβλεπε με τὰ μάτια τῆς φαντασίας τὸν έαυτὸ της ὅπως ήταν νέα, τυλιγμένο μέσα σέ κείνη τὴν ὑπέροχη τουαλέττα, ὑπερήφανη, θεληματική, νικήτρια. Έβλεπε τὸν έαυτὸ της ὅπως θα μπορούσε να ήταν.

— «Τὰ νειάτα μου...», ἀναλογίσθηκε, και κάτι μέσα της σχίστηκε, συντρίφτηκε σέ χίλια κομμάτια.

— Η φωνή τῆς Ίωάννας ὑψώθηκε, άγνή σάν μιὰ μαγική μέρα, άρμονική και ζεστὴ σάν τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ. Η μάνα άκουγε τὸ παιδί της με πιότερη ακόμα προσοχή από συνήθως. «Έγώ είμαι...», ἀναλογιζόταν. «Έγώ είμαι...» Κι' έτρεμε, από τὴ θέση της, με τὴν παράξενη αἴσθηση ὅτι άκουγε τὸν έαυτὸ της να τραγουδά.

— Η σκέψεις της μπερδεύονταν και γλυστροῦσαν ἀκατάπαυτα σέ μιὰ άβυσσο ὅπου άντηχοῦσαν σάν αντίλαλος, ή δυὸ αὐτὲς λέξεις: «Τί κρίμα!».

— Αναγκάστηκε να κρατηθῇ από τὴ πολυθρόνα της, τόσο πολὺ έτρεμε. «Η ζωή μου...» σκέφθηκε, «ή ζωή μου!...» Η σκέψις αὐτὴ τὴν κατέλαβε τόσο έντονα πού κοίταξε δλόγυρά της, τρομαγμένη στὴν ἰδέα πὼς μπορεῖ να είχε μιλήσει δυνατά. Αὐτὸ πού ὁ άραιόκοσμος εκείνος ἀναζητοῦσε με τόσο ένθουσιασμό, πού τὸ θαύμαζε με τόσο θέρμη, ή γρηὰ εκείνη γυναίκα τὸ είχε δικὸ της, τὸ είχεν άγνοήσει και τὸ είχε καταστρέψει. Τὸ ταλέντο! Τὸ είχε αφήσει να χαθῇ ἀνάμεσα στὸς αἰτμούς τῶν φτωχικῶν φαγητῶν! Σήκωσε τὰ βλέμματα πάνω στὴν κόρη της και τὴν κοίταξε. Πλασιωμένη με τὴν αἴγλη τῆς δόξας της, ντυμένη με τὴν ἰσχύ τῆς άρμονικῆς φωνῆς της, νόμιζε κανένας πὼς ή τέχνη της τὴν είχε παρασύρει από τὸν ὀλικὸ κόσμο. Η μάνα κοίταξε τὴν κόρη της και δεν μπορούσε να κάη τίποτε άλλο παρά να σκέπτεται: «Νά μοῦ πῆρε τάχα τὴ ζωή μου; Νά μοῦ τὴν έκλεψε τάχα μ' αὐτὴ τὴ θρσεία απαιτητικότητα, τὴν αλύπητη ἀπληστία πού δείχνουν τὰ παιδιά για τίς μάνες τους;...» Η μήπως μοῦ έπιστρέφει αὐτὸ πού έχασα; Μήπως διατηρεῖ αὐτὸ πού έγώ άφῆσα να μοῦ φύγῃ; Μήπως ξαναφτιάνει μπροστά μου μιὰ ζωὴ κατεστραμμένη, για να μπορέσω να περάσω σ' αὐτὴ τὴν ἀναδημιουργία και να χαρῶ;...

— Μ' ένα ὑπεράνθρωπο, συγκινητικὸ, τραγικὸ τρόπο, έννοιωσε να τὴν συνδέη κάτι βαθύτερο με τὴν κόρη της, πού ὄρθια εκεί πέρα τραγουδοῦσε. Ταυτοχρόνως όμως έννοιωθε τέρστιες άβυσσοι να τὴν χωρίζουν ἀπ' αὐτήν. Όταν άντήχησαν τὰ χειροκροτήματα και ὁ ἦχος τῶν έγέμισε τὴν αἰτμόσφαιρα, σάν ένα ποτάμι πού σπάει τὰ φράγματα του και ξεχύνεται πλημμυρίζοντας, μιὰ δυνατὴ συγκίνησης τὴν κατέλαβε και ξέσπασε σέ λυγμούς.

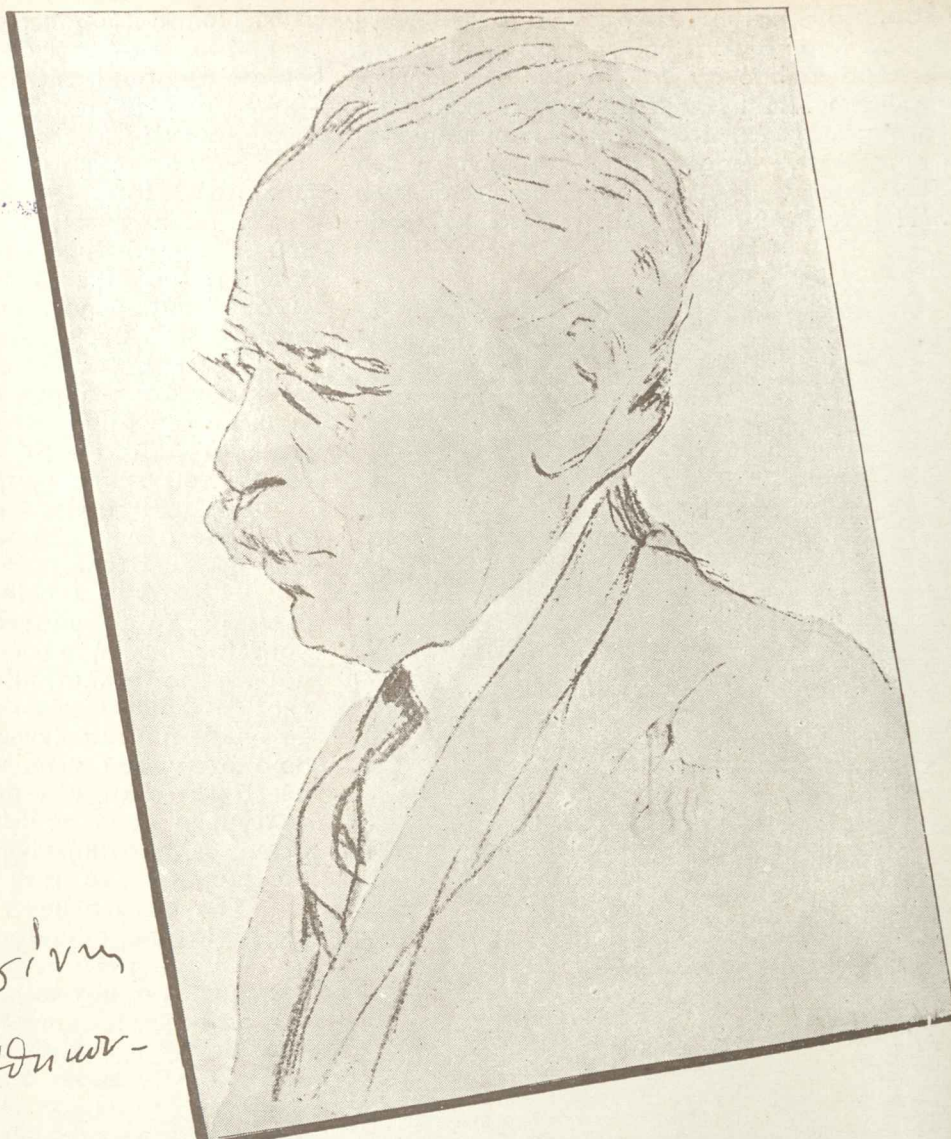
— Μπροστά της στεκόταν ὁ άρχιδούξ. Έγειρε από πάνω της εὐγενικά και τῆς είπε: «Κυρία μου... ξέρω πολὺ καλά τί συμβαίνει αὐτὴ τὴ στιγμή στὴν μητρική καρδιά σας...»

— Έστρεψε και τὸν κοίταξε και στὰ χεῖλη της άνθισε ένα χαμόγελο. Τί μπορούσε, αλήθεια, να ξερῇ αὐτός;...

THOMAS MANN
Βραβείον Νόμπελ 1929

Copyright Περιοδικῷ «Αθήναι»

Γιώργος Σεφέρης
 ως Ηρακλής, Αθηνών.

ΕΝΑ ΣΟΥ ΔΑΚΡΥ

Τῆς ἀπαθῆς, τῆς ἀκαρδῆς
 φορεῖς τὴν προσωπίδα
 μὰ ἐγὼ γιὰ κάτι ποὺ ἄκουσες
 δάκρυ στὰ μάτια σου εἶδα.

Ἦταν ὠραῖο τὸ δάκρυ σου,
 γιὰ τὸ κρύβεις τάχα;
 Θαρρεῖς ἄξιο στολίδι σου
 τὸ γέλιο εἶναι μονάχα;

Ἦταν ὠραῖο τὸ ἄδολο
 καὶ πάναγνό σου δάκρυ,
 ποὺ μιὰ στιγμή διαμάντωσε
 τῶν δυὸ ματιῶν τὴν ἄκρη.

Ἦταν τοῦ πόνου ἀγίασμα
 σταλμένο ἀπ' τὴν ψυχὴ σου,
 κι' ἀνέβηκε σὰν ἄφωνη
 στὰ μάτια προσευχὴ σου.

Τῶν Σεραφεῖμ τὰ δάχτυλα
 πῆραν τὸ δάκρυ ἐκεῖνο.
 Στῆς γῆς τὸ χῶμα ἂν ἔπεφτε,
 θὰ φύτρωνε ἓνα κρίνο.

ΤΟ ΚΑΜΑΡΑΚΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ἄν τῆς ψυχῆς σου δὲ στοχάστηκες
 τὴν πόρτα νάχης σφαιλισμένη,
 κι' ὅ,τι περάσῃ ἀπ' τὸ κατώφλι τῆς
 ξέθαλλα μπαίνει.

Κἂν μιὰ γωνιά, ἓνα καμαράκι τῆς
 κράτα κρυφὸ ἀπὸ μάτια ξένα
 καὶ διπλοκλείδωνέ το κ' ἔχε το
 μόνον γιὰ σένα.

Ὅ,τι ὦραῖο στὸν κόσμῳ ἀπόκτησες
 φύλαγε στ' ἄφωτά του βάθι,
 χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ φαντάζεται
 καὶ νὰ τὸ μάθῃ.

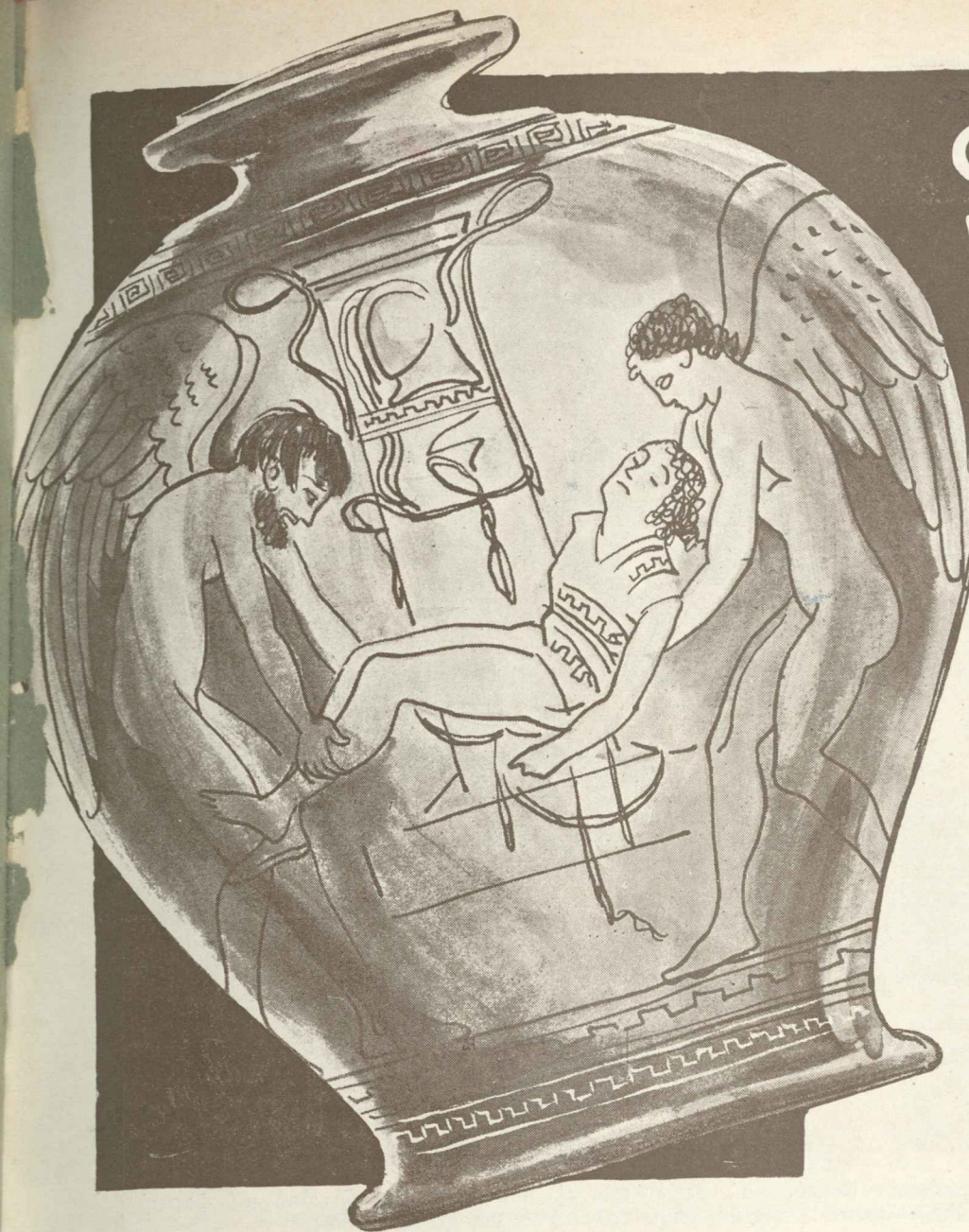
Κι' ὅταν σὲ τριγυρίζουν ἔ' ἄσκημα
 καὶ πουθενὰ τὸ ὦραῖο δὲν εἶναι,
 τὸ καμαράκι σου κρυφάνοιγε
 καὶ πάλι κλείνε!

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

ΥΠΟ ΜΑΕ ΠΙΤΣΜΑΝ (ΜΟΝΕΙΟΝ ΔΡΕΣΔΗΣ)

ΑΘΗΝΑΙ

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΕΚΑΝΑΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΗΣ...

μογελώντας ενώ ξεψυχοῦσε. Γι' αυτόν, όπως και για όλη την αρχαιότητα, ο θάνατος δεν ήταν θλιβερός. Οι Έλληνες τον ζωγράφιζαν σαν έναν άραιο έφηβο, κι' έλεγαν σοφά πως αυτός τον όποιον αγαποῦν οι θεοί πεθαίνει νέος. Η ζωή, γι' αυτούς, ήταν το «ξενοδοχείο μιάς μέρας». Τό να πεθαίνει κανείς τό δώνομαζαν «νά κοιμάται στο τέλος μιάς όμορφης μέρας». Σοφός ήταν εκείνος που ήταν έτοιμος σε κάθε στιγμή για τό μεγάλο ταξίδι.

Οι άρχαίοι τηρούσαν μπροστά στον θάνατο μιά ήρεμη, γαλήνια, κάποτε μάλιστα κοροϊδευτική στάση. Όλος ο κόσμος γνωρίζει τον θάνατο του Σωκράτους, που είπε: «Φίλοι μου, χρεωστούμε έναν κόκκορα στον Άσκληπιό.» Και στην γυναίκα του Ξανθίππη που έκλαιγε βλέποντάς τον να πεθαίνει άθώος, έλεγε ο σοφός Άθηναίος γελώντας: «Προτιμούσες τάχα να πεθάνω ένοχος;».

Ο Διογένης, πάλι, ο έθελούσιος αυτός αλήτης, απάντησε στους φίλους του που τον ρωτούσαν ποιός θα τον θάψει: «Αυτός που θ' αγοράση τό σπίτι μου», έννοώντας φυσικά τό βαρέλι στο όποιον ζούσε.

Πολλές φορές ή ειρωνία ένέπνευσε τις τελευταίες λέξεις των μεγάλων άνδρων. «Φαίνεται πως σε λίγο θα γίνω θεός!», έλεγε ο αυτοκράτωρ Ούεσπασιανός, κοροϊδεύοντας έτσι

την εξαιρετική λατρεία των δορυφόρων του. Κι' ο Φωκίων, σαν άκουσε τον δήμιο να του ζητή την άξια του κωνείου που θα του έδινε, άνεσκήκωσε τούς ώμους και είπε: «Ώστε δεν μπορεί κανείς να πεθάνη τίςμπα στάς Άθήνας!».

Νοιώθω μεγάλο θαυμασμό γι' αυτόν τον άπλο και σεμνό τρόπο του να περνά κανείς τις μοιραίες πύλες του θανάτου. Γιατί τότε μόνο οι άνθρωποι θυμίζουν την μεγαλοψυχία των ζώων που μπροστά στον θάνατο ούτε κλαίνει, ούτε κοιμάσθουν, αλλά κρύβονται σε μιά τρύπα για να πεθάνουν μόνα.

Οι άνατολικοί λαοί, έδειξαν άνέκαθεν τη σεμνότητα αυτή στις τελευταίες τους στιγμές. Ο γιός του Κομφουκιού ψυχορραγώντας υπέφερε τόσο τρομερά που τα παιδιά του θέλησαν να τον μεταφέρουν σ' ένα στρώμα πιο μαλακό, στο όποιο όμως, σύμφωνα με την κινέζικη έθιμοτυπία, δεν έδικαιούτο λόγω της ταπεινής του καταγωγής. «Όχι, άρνήθηκεν ο έτοιμοθάνατος, δεν χρειάζομαι τίποτε άλλο παρά μόνο να πεθάνω σύμφωνα με τούς κανόνες!».

Τέσσερες χιλιάδες χρόνια άργότερα, ο μεγάλος Άγγλος συγγραφέας Όσκαρ Ουάιλντ, στο προσκεφάλο του όποιου θέλανε να φέρουν ένα διάσημο γιατρό, είπε: «Δεν επιθυμώ να πεθάνω υπεράνω των μέσων που διαθέτω».

Σιγά-σιγά όμως, όσο περνούσαν τα χρόνια ή έθιμοτυπία έχανε την παντοδυναμία της κι' ή αρχαιότης τις άνδρικές αρετές της. Έτσι τό περίφημο επιθανάτιο επιφώνημα του αυτοκράτορος Μάρκου-Αυρηλίου «Ένας αυτοκράτωρ πρέπει να πεθαίνει όρθιος!» έχει κάτι τό θεατρικό. Ο ίδιος ο Καίσαρ πέθανε μ' ένα παράπονο στα χείλη: «Καί έσύ, τέκνον, βροδτεί!».

Κι' ο δολοφόνος του Βροδτος, πάλι, ητόκτόνησε προφέροντας την καταιόδοξη αυτή φράση: «Άρετή, δεν είσαι παρά μόνο μιά λέξη!». Ο κόσμος γινόταν τώρα έπίσημος, όπως τό απέδειξαν τό τελευταία λόγια του αυτοκράτορος Σεπίμιου-Σιβήρου: «Υπήρξα τό πάν, και τό πάν είνε τίποτε».

Ο Ίησους πεθαίνοντας φώναζε: «Πάτερ, άφες αυτοίς, ου γάρ οίδασι τί ποιούσι», δίνοντας έτσι τό θείο παράδειγμα της συγγνώμης. Ο αυτοκράτωρ Ίουλιανός ο Παραβάτης, που σ' όλη του τη ζωή πολέμησε τό Χριστιανισμό, πέθανε φωνάζοντας: «Νενίκηκάς με, Ναζωραφέ!».

Ο Μεσαίων είναι γεμάτος από τον φόβο του θανάτου, που

«Τί δυστυχισμένος που είναι κανείς σαν δεν ξέρει να πεθαίνει!», έλεγε ο Σενέκας, ο περίφημος Ρωμαίος φιλόσοφος. Κι' όμως, σήμερα ακόμα, ποιός από μας μπορεί να πη πως ξέρει να πεθαίνει, ποιός από μας άναλογίσθηκε τον μελλούμενο θάνατό του και προετοίμασε τον άποχαιρετισμό του στη ζωή και στους συνανθρώπους του;

Ο θάνατος, που προσπαθούμε να μην τον συλλογίζομαστε, μας βρίσκει πάντα ούρλιάζοντας από φόβο ή βουβούς από κατάπληξη. Κι' αν ακόμα δεν χάσουμε ολότελα τό μυαλό μας και θυμηθούμε πως ή στιγμή αυτή είναι έπίσημη, και θελήσουμε να την τιμήσουμε με μερικές επιθανάτιες λέξεις, δεν θα βρούμε ασφαλώς παρά τις πιο χιλιοειπωμένες κοινοτυπίες. Και τότε μονάχα βλέπει κανείς πόσο δίκαιο είχαν ο άββάς Γκασέντι σαν έλεγε τη στιγμή του θανάτου του: «Γεννήθηκα χωρίς να ξέρω τό γιατί. Έζησα χωρίς να ξέρω τό πως και πεθαίνω χωρίς να ξέρω ούτε τό γιατί, ούτε τό πως!».

Οι σημερινοί άνθρωποι πεθαίνουν όλοι κατά τον ίδιο όμοιάμορφο και κοινότυπο τρόπο. Κι' αυτό, γιατί μας λείπει ή πίστις, μιά όποιαδήποτε πίστις. Δεν μπαρκάρνουμε περήφανοι για τό υπερέραν σαν τούς πατέρες μας που ήσαν άθεοι. Κι' ούτε φεύγουμε με τη θρησκευτική χαρά των θρησκών πάππων μας. Δεν έχουμε σαν κι' αυτούς μιάν απάντηση στο πρόβλημα που θέτει ο θάνατος. Μέσα στον τρελλό χορό της ζωής, ούτε καν σκεπτόμαστε τον χάρο. Μά αν άγγίξει μόνον ο Χάρος με μιάν άρρώστεια, ένα δυστύχημα, την άγωνία ενός αγαπημένου προσώπου, κι' άμέσως την συνήθισμένη μας άδιαφορία την αντικαθιστά ή άπληστία να τά μάθουμε όλα. Και άναρωτούμε τότε τον έτοιμοθάνατο που τίποτε δεν ξέρει, που δεν βρίσκει ανθρώπινες λέξεις για να περιγράψη την υπεράνθρωπη περιπέτειά του, και που δεν μπορεί να μας εξηγήση ούτε τό μυστήριο της άγωνίας του. Γιατί πρέπει να θέσουμε ως βάση αυτή την αρχή: «Κάθε έτοιμοθάνατος που μιλεί, μιλεί για να κάνει έντύπωση σ' όσους τον άκούν». Κοιτάζει τον έαυτό του να πεθαίνει, δεν νοιώθει ότι πεθαίνει. Δεν ξέρει ακόμα τίποτε από την τρομερή διάλυση. Είναι ζωντανός, τόσο ζωντανός όσο κι' εμείς.

Η τέχνη του να πεθαίνει κανείς, εξαφανίσθηκε, δυστυχώς, όπως ή τέχνη του να ζή. Για να τό άποδείξουμε αυτό, πρέπει ν' άναζητήσουμε παραδείγματα στο παρελθόν. Και τότε σαν δοῦμε τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Αύγουστο, να διατάξη τη στιγμή που πέθαινε να τον ντύουν με πορφύρα, να τον κτενίζουν και να τον βάφουν. «Είμαι καλός ήθοποιός;», ρωτούσε χα-

γίνεται ακόμα πιο τρομερός από τον φόβο της καλώςεως. Είναι η εποχή των μακαβρίων χορών, των σκελετών και των κρανίων, των μαγισσών με τα φίλτρα τους και των συμβολαίων με τον Σατανά. Γιά να ξεφύγῃ τὰ βασανιστήρια, τρομοκρατημένος ὁ Γαλιλαῖος, ἀπαρνήθηκε τὴν μεγάλη του ἀνακάλυψη ὅτι ἡ γῆ κινεῖται. Βέβαια, ἀμέσως ὕστερα φώναξε: «Καὶ ὅμως κινεῖται!». Αὐτὸ ὅμως πιθανὸν νὰ συνέβηκε ἀπὸ μιὰν ἀπλή ἀφηρημά-δα σοφοῦ...

Πρέπει νὰ πηδήσουμε δυὸ αἰῶνες γιὰ νὰ ξαναβροῦμε κάποια κομψότητα τῶν ἀνθρώπων μπροστὰ στὸν θάνατο. Δὲν μπορῶ νὰ στερήσω τὸν ἑαυτὸ μου ἀπὸ τὴν εὐχαρίστηση ἀπὸ τοῦ νὰ παραθέσω μερικές ὑπέροχες στὴν ἀπλότητα ἢ στὴν εἰρωνία τοὺς ἐπιθανάτιες προσφώνσεις.

Ἔτσι ὁ μεγάλος συγγραφεὺς Ραμπελαί: «Φαίνεται πὼς οἱ μπόττες μου εἶναι ἔτοιμες γιὰ τὸ μεγάλο ταξίδι!». Ὑστερα προσέθεσε: «Δὲν ἔχω καμμιά περιουσία, χρεωστῶ πάρα πολλά, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀφῆνω στοὺς φτωχοὺς!». Κι' ὕστερα μουρμούρισε, ξεψυχώντας: «Ἡ κωμῶδια ἐτελείωσε. Κλείστε τὴν αὐλαία!».

Ὁ ποιητὴς Ρονσάρ: «Ἀντίο σας, ἀγαπημένοι μου φίλοι! φεύγω πρῶτος γιὰ νὰ ἐτοιμάσω τὰ τῆς ὑποδοχῆς σας!».

Ὁ δικηγόρος Πατρί, πού σηκώνονταν, σὲ ἡλικία 80 χρονῶν, ἀπὸ μιὰ βαρειά ἀρρώστεια: «Ἀλλοίμονο! Ἀξίζει τάχα τὸν κόπο νὰ ξανααντῶ!».

Ὁ συγγραφεὺς Φοντενέλ στὸν γιατρό του: «Δὲν αἰσθάνομαι τίποτε ἄλλο, παρὰ μιὰ μεγάλη δυσκολία στὸ νὰ ζῶ!».

Ἡ κυρία ντὲ Σουμπύς: «Ἐγὼ νόμιζα πὼς ἦταν πολὺ πιὸ δύσκολο νὰ πεθάνῃ κανεὶς!».

Κάποιος μεγάλος Γάλλος βασιλεὺς διεσκέδαζε σὰ νειῶτα τοῦ μαζὶ μὲ τὸν φίλο του τὸν δοῦκα ντὲ λα Ρὸς-Γκυζὸν νὰ μιμοῦνται τοὺς μορφαμοὺς τῶν ἐτοιμοθανάτων. Ἀργότερα ὁ δοῦξ πεθαίνοντας, βρῆκε τὴν δύναμη νὰ πῇ στὸν βασιλῆά του: «Μεγαλειότατε, ἄλλοτε ἐμμούμην τοὺς μορφαμοὺς τῶν ἄλλων ἐτοιμοθανάτων. Ἀσφαλῶς ὅμως ποτὲ δὲν εἶχα τόση ἐπιτυχία ὥςθι σήμερα».

Ὁ δῆμαρχος Μπεγὺ ἔτρεμε μπροστὰ στὴν καρμανιόλα. «Φοβάσαι;», τοῦ φώναξε ὁ ὄχλος. «Ὅχι. κρῶνω!».

Ὁ Δαντὼν φώναξε στὸν δῆμιο πού τὸν ἐμπόδιζε ν' ἀγκαλιάσῃ καὶ νὰ φιλήσῃ τὸν φίλον του Ἐρὼ ντὲ Σεσέλ: «Βλάκα, δὲν θὰ ἐμποδίσῃς τὰ κεφάλια μας νὰ φιλή-θοῦν μέσα στὸ καλάθι τῆς καρμανιόλας!».

Αὐτὰ τὰ πνευματώδη ἀστεῖα, τὰ χαριτωμένα παιγνιδίσματα, προϋποθέτουν μεγάλον ἥρωισμό, γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει μέσα μας δυνατότερο ἔνστικτο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τῆς ζωῆς. Ποιὸς εἶναι ὠραιότερος θάνατος, τοῦ Ἀμερικανοῦ ἔθνικο ἥρωος Νάθαν Χέηλ, πού φώναξε πάνω στὸ ἱκρίωμα: «Λυποῦμαι, πού δὲν ἔχω παρὰ μιὰ μόνο ζωὴ νὰ θυσιάσω γιὰ τὴν πατρίδα μου!», ἢ τοῦ Νέλσωνος πού ἀρκέσθηκε νὰ ζητήσῃ συγγνώμην εὐγενικά: «Πεθαίνω σὲ στιγμή, ὅχι καὶ τόσο κατάλληλη!».

Συχνὰ συμβαίνει, στὸν ἐπιθανάτιο ρόγχο, ὁ ἄνθρωπος νὰ ὁμολογῇ πράγματα πού ἀντιτίθενται σὲ ὅλη του τὴν ζωὴ. Ὁλὸς ὁ κόσμος ἔξερε πὼς ὁ Βολταίρος ἦταν φοβερὰ ἄθεος· κι' ὅμως, προτοῦ πεθάνῃ ζήτησε νὰ μεταλάβῃ! Κι' ὕστερα προσπάθησε νὰ δικαιολογήσῃ αὐτὴ του τὴν χειρονομία, λέγοντας: «Ὅταν πεθαίνῃ κανεὶς στὶς Ἰνδίες, πρέπει νὰ κρατᾷ τὴν οὐρὰ μιᾶς ἀγελάδας στὸ χέρι. Ὅταν πεθαίνῃ στὴ Γαλλία, πρέπει νὰ μεταλαμβάνῃ!».

Ὁ Ἰσπανὸς θεατρικὸς συγγραφεὺς Λόπε ντὲ Βέγκα ρωτοῦσε τὸν γιατρό του ἂν ἦταν βέβαιος πὼς θὰ πεθάνῃ κι' ἂν δὲν ὑπῆρχε καμμιά ἐλπίδα νὰ γλυτώσῃ, κι' αὐτὸ γιὰτὶ ἤθελε νὰ κάνῃ μιὰν ἀποκάλυψη πού ὕστερα ἀπ' αὐτὴν δὲν θὰ μπορούσε πιά νὰ ζήσει. Κι' ὅταν ἐπεβίωθηκε πὼς δὲν τοῦ ἔμεναν παρὰ λίγα λεπτά νὰ ζήσει, εἶπεν ἐπίσημα: «Τότε, μπορῶ νὰ σὰς ἐμπιστευθῶ πὼς ὁ Δάντης εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ἕνας ἡλίθιος!».

Ἀλλὰ τὸ αἰσθημα πού ἐπανερχετο πιὸ συχνὰ στὶς ἐπιθανάτιες αὐτὲς ἐπικλήσεις, εἶναι τὸ παράπονο καὶ ἡ θλίψις. Τὸ χαρακτηριστικότερο καὶ γελοιοδέστερο παράδειγμα εἶναι τοῦ Νέρωνος, πού φώναξε προσπαθώντας τρεῖς φορές καὶ μὴ κατορθώνοντας νὰ αὐτοκτονήσῃ: «Τὶ καλλιτέχνης πεθαίνει ἐν τῷ προσώπῳ μου!».

Ὁ Ἑλληνογάλλος ποιητὴς ὅμως Ἀνδρέας Σενιὲ εἶχε δίκαιο νὰ πῇ μπροστὰ στὴν καρμανιόλα, πού θὰ ἔκοβε τὸ κεφάλι του: «Κι' ὅμως, εἶχα κάτι ἐδῶ μέσα!». Ἐπάνω στὴν ἴδια αὐτὴ καρμανιόλα, ὁ μεγάλος ἐπαναστάτης Δαντὼν φώναξε περήφανα: «Δῆμιε,

δείξε τὸ κεφάλι μου στὸ λαό, τὸ ἀξίζω!». Κι' ὁ Μιραμπὼ στὸν γιατρό του: «Βάστηξέ μου τὸ κεφάλι μου, τὸ λαμπρότερο τῆς Γαλλίας!».

Ὁ Σαβοναρόλας, στὴν Φλωρεντία, ἀκόμα προτοῦ ν' ἀνέβῃ στὸ ἱκρίωμα, ὅπου θὰ τὸν αἶγανε, φώναξε: «Φλωρεντία, τί ἔκανες!».

Μ' ἀρέσει πολὺ λιγώτερο ἢ κραυγὴ τῆς κυρίας Ρολλάν, τὴν στιγμὴ πού ἀνέβαινε στὴν καρμανιόλα, ὅπου εἶχε συνερ-γῆσει νὰ στείλῃ νέους ἀνθρώπους: «Ὡ ἐλευθερία, τί ἐγκλήματα διαπράττονται ἐν ὀνόματί σου!».

Πόσο, ὅμως, πιὸ ἀνθρώπινη καὶ πιὸ συγκινητικὴ ὑπῆρ-ξεν ἡ κραυγὴ τοῦ Ἀγγλοῦ ποιητοῦ Οὐέλκοτ: «Τὰ φτωχὰ μου νειῶτα!».

Ὁ θάνατος δὲν εἶναι πάντα σκληρός. Κάποτε γίνεται δεκτὸς σὰν λυτρωτής. Μὰς γλυτώνει ἀπὸ τὴν κούραση τῆς ζωῆς. «Τὶ ὠρατὶο πράγμα ἡ γαλήνη!», ἐπιθύρουν ὁ ποιη-τῆς Ἀλφρέδος ντὲ Μυσσέ, πού πέθανε σὲ ἡλικία 35 ἐτῶν ὕστερα ἀπὸ μιὰ ζωὴ γεμάτη ἔρωτα, πόνο καὶ ὄργια.

Ὁ θάνατος σταματᾷ τὶς θλίψεις μας. «Μὴ μοῦ μι-λάτε πιά γιὰ τὴ παληοζωή», μουρμούρισε ἡ γλυκεῖα Μαργαρίτα τῆς Σκωτίας.

Ὁ θάνατος γιαιτρεῖ τις ἀγιάτρευτες πληγές: Ὡς ἀνοίξουν τὴν καρδιά μου, εἶπεν ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγ-γλίας Μαρία Τιοδντορ, καὶ θὰ βροῦν μέσα χαραγμένο τὸ ὄνομα Καλαί». Ἦταν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως πού δυὸ αἰῶνες πολεμοῦσαν νὰ τὴν κατακτήσουν οἱ Ἀγγλοὶ ἀπὸ τοὺς Γάλλους.

Ὁ θάνατος ἀνοίγει τὶς πύλες τῆς Γῆς τῆς Ἐπαγ-γελίας γιὰ ὅσους πιστεύουν: «Νὰ ὁ Θεός!», φώναξε πεθαίνοντας ὁ Ζάν-Ζάκ Ρουσώ.

Ὁ Θεόφιλος Γκατιέ ἔλεγε μὲ περιφρόνηση, πὼς θὰ ἐγκατέλειπε τὴν ζωὴ ὅπως ἕνας μασκαρᾶς πού ἐπι-στρέφει μιὰ νοικιασμένη μάσκα.

Ὁ Ταλλεϋράνδος, παλιὸς παπᾶς, μεγάλος ἀρχον-τας, βασιλοκτόνος, πού ὑπῆρξε ὑπουργὸς τοῦ Ναπο-λέοντος καὶ τὸν πρόδωσε γιὰ χάρι τοῦ Λουδοβίκου ΙΗ', βογγοῦσε στὸ κρεβάτι τοῦ μπροστὰ στὸν βασιλῆά: «Ὑποφέρω σὰν ἕνας κολασμένος!...». «Ἀπὸ τώρα;», μουρμούρισε ὁ Λουδοβίκος ΙΗ'.

Καλύτερα λοιπὸν νὰ μὴν ὑπολογίζῃ κανεὶς στὴν καλὴ διάθεση καὶ στὴ καλὴ καρδιά αὐτῶν πού παραστέ-κονται στὴν ἐπιθανάτια ἀγωνία. Ἡ ὑπηρετρία τοῦ ὑπέ-ροχου καὶ γοητευτικοῦ μυθογράφου Λά Φονταίν ἔλεγε γι' αὐτόν: «Ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἔχῃ τὸ θάρρος νὰ τὸν κολάσῃ» ἦταν πιὸ ἡλίθιος παρὰ κακός!».

Κι' ὁ Πιρόν, γυρνώντας ἀπὸ τὴν κηδεῖα τοῦ φίλου του Φοντενέλ, φοβεροῦ γυναικᾶ, εἶπε: «Εἶναι ἡ πρώτη

φορὰ πού ὁ Φοντενέλ βγαίνει ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ γιὰ κάτι ἄλλο παρὰ γιὰ νὰ συναντηθῇ μὲ γυναίκα!».

Ὁ κόσμος διατείνεται πὼς οἱ πνιγόμενοι βλέπουν στὴν ἀγωνία τοὺς νὰ περνᾷ μπρὸς στὰ μάτια τοὺς ὅλη τους ἡ ζωὴ. Θὰ ἤθελα τὴν χάρι αὐτὴ νὰ τὴν εἶ-χαμε ὅλοι μας, καὶ νὰ βρῖσκαμε, τὴν στιγμὴ τοῦ θανάτου μας δυὸ-τρεις λέξεις πού νὰ περιέκλειαν ὅλη μας τὴν ἱστορία. Τέτοιο σπουδαῖο παράδειγμα εἶναι τοῦ Ναπολέοντος πού πνιθύρισε μὲ σφαλιχτὰ τὰ μάτια του: «Ὁ γυιὸς μου... ὁ στρατός... ὁ Ντεζάν!...». Ντεζάν ἦτο ὁ φίλος τῆς νεότητός του, πού σκο-τώθηκε στὸ Μαραγνῶ.

Ἐνας ἄλλος μεγάλος κατακτητὴς, ὁ Σουηδὸς βασιλεὺς Γουσταῦος Ἀδόλ-φος, εἶπε: «Σὲ ἄλλους τώρα ὁ κόσμος!» Ὑπέροχη κραυγὴ μιᾶς μοναδι-κῆς ἐπιθυμίας, πού ματαιώθηκε τὴν στιγμὴ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς.

Ὑπάρχουν τελευταῖες ἐπικλήσεις λιγώτερο μεγαλοπρεπεῖς, μὰ πού προδίδουν πάντοτε... μεγαλεῖο. Εἶναι οἱ ἐπικλήσεις τῶν διαφόρων ἐπαγ-γελματιῶν στὸν ἐπιθανάτιο τοὺς ρόγχο.

Ἔτσι ὁ γραμματικὸς Λιτρέ, τὴν στιγμὴ πού πέθαινε ἄκουσε τὸν γιατρό του νὰ κάνῃ κάποιο λάθος γραμματικὸ. Τότε συνῆλθε, τὸν κεραυνοβόλησε μ' ἕνα βλέμμα καὶ τοῦ εἶπε: «Μά, ποτὲ σου δὲν θὰ μάθῃς γαλλικά, τέλος πάντων!». Καὶ ξεψύχησε. Ὁ περίφημος Παλὲ Βοτανικός Χάλλερ μέτρησε ἴσαμε τὴν τελευταία στιγμὴ τοῦς σφυγμοὺς του: «Ἡ καρδιά λειτουργεῖ... Ἡ καρδιά λειτορ-γεῖ ἀκόμα... Ἡ καρδιά δὲν λειτουργεῖ πιά...».

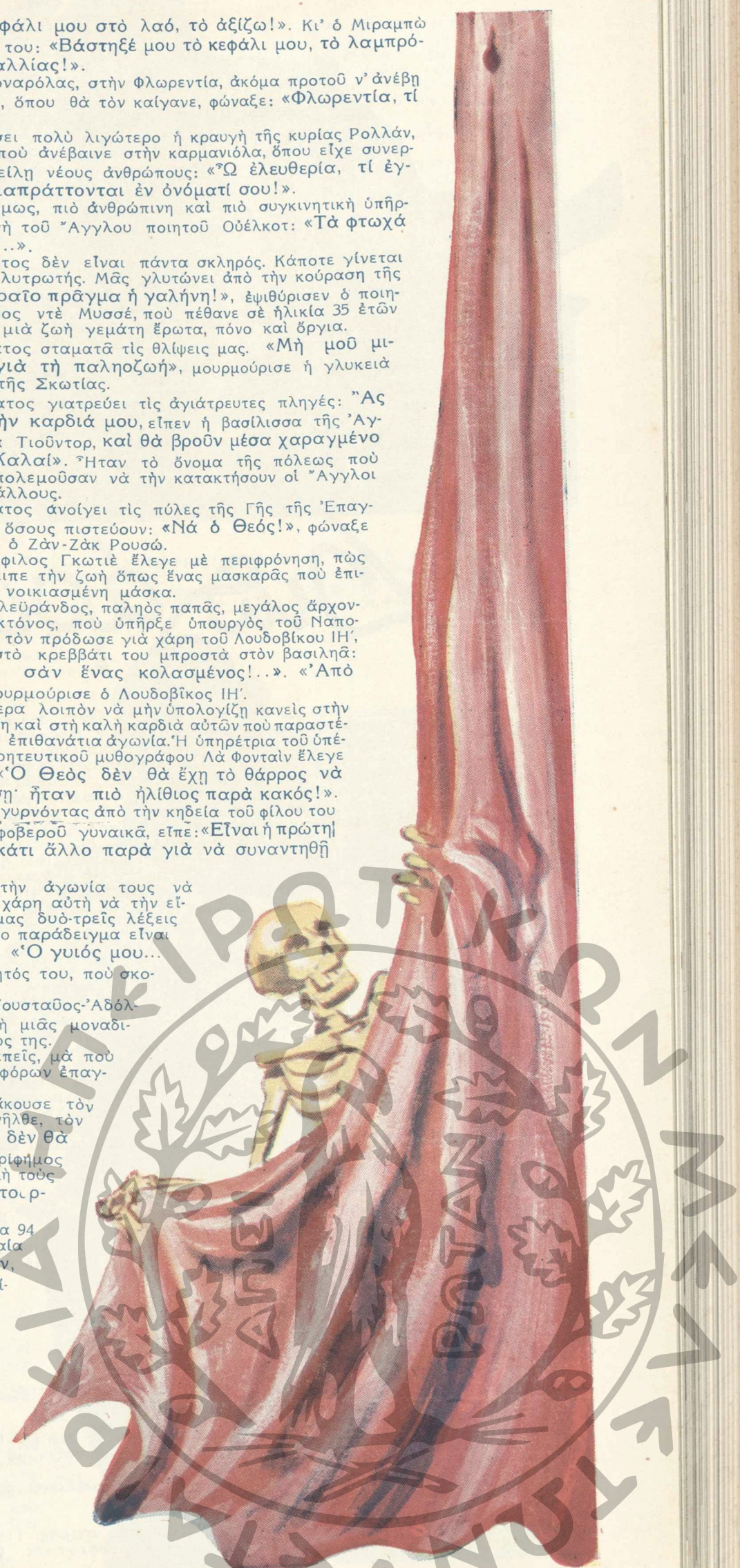
Μιὰ περίφημη κοκέτα, ἡ κυρία Ντουμπλέ, σὲ ἡλικία 94 ἐτῶν, νευρίασε μὲ τὸν παπὰ πού δινόντάς τῃς τὴν τελευταία μετὰληψη τῆς χάλασε τὸ χτένισμα: «Μὰ προσέχετε λοιπὸν, πάτερ, μοῦ χαλάσατε τὸ χτένισμα!» τοῦ εἶπε παραδί-δοντας τὸ πνεῦμα.

Ὁ Γκαίτε πάλι, πού ὅταν πέθανε ὁ γυιὸς του εἶχε φωνάξῃ ἀποφασιστικά: «Ἐμπρὸς πάντοτε, ὑπεράνω τῶν τάφων!», ἀναστένανε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του προφέρων-τας: «Περισσότερον φῶς!».

Ἀς μὴν δίνουμε ὅμως μεγάλη πίστη στὰ ἱστορικὰ λόγια. Πολλὰ πράγματα ἀποδίδονται στοὺς νεκροὺς πού δὲ μποροῦν νὰ διαμαρτυρηθοῦν ἢ νὰ διαφεύσουν! Εἶναι ἄραγε τόσο δύσκολο νὰ σιωπήσῃ κανεὶς πεθαίνον-τας; Ἐγὼ ὁμολογῶ πὼς προτιμῶ τοὺς σιωπηλοὺς θανάτους, τοὺς θανάτους τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων πού δὲν φανερόνουν τὸ μυστικὸ τους, πού τραβοῦν ἀπὸ πάνω μας τὸ βλέμμα τοὺς γιὰ ν' ἀτενίσουν τὸ ἄπειρο. Τὸ μεγαλεῖο αὐτῶν τῶν θανόντων ξε-περνᾷ κάθε ἀνθρώπινο μεγαλεῖο.

PAUL MORAND

Copyright Περιοδικοῦ «ΑΘΗΝΑΙ»

Τό Διαζύγιο

Νά κάτι, πού άσφαλώς πολλοί από σς δέν θά τό έχετε σκεφθῇ. Πώς κατακτᾶται μιὰ γυναίκα, ἕνα κορίτσι. Κατηγορηματική καί σαφής απάντησις δέν μπορεί νά δοθῇ, σ' αὐτό, γιατί υπάρχουν χίλιοι τρόποι, ἄπειρες περιπτώσεις γι' νά τό ἐπιτύχῃ κανείς, χωρίς όμως καί νά εἶναι βέβαιος ὅτι τό κατόρθωσεν ἀπολύτως στό τέλος. Εἶναι, βλέπετε, κι' αὐτό ζήτημα τάξεως. Κι' ἐξηγοῦμαι. Ἀλλοιῶς κατακτᾶται ἡ κυρία τοῦ σαλονιοῦ. Ἀλλοιῶς ἡ φιλόλογος, ἡ ρωμαντική, ἡ μοιραία γυναίκα, κι' ἄλλοιῶς ἡ μοδιστρούλα, ἡ ὑπηρετρία, ἡ μαθήτρια. Πάντως σέ ὅλες τίς περιπτώσεις χρειάζεται καπτασώσυνη, ἐξυπνάδα, φινέτσα. Ὑπάρχει καί ἡ εὐκολός πλευρά τῆς ὑποθέσεως, ἡ εὐκολή νίκη. Ἀρκοῦν δύο κουβέντες, ἕνα χαμόγελο καί ὅλα τελειώνουν κατ' εὐχὴν. Μά τό δυσκολότερο σημεῖο ὅλης αὐτῆς τῆς μανούβρας εἶναι ἡ ἀρχή. Ἡ πρώτη ἐπαφή. Οἱ πρώτες λέξεις. Ἡ στή γλώσσα τοῦ λαοῦ τό «διπλάρωμα». Πόσοι ἔγιναν δυστυχεῖς, πόσοι καταστραφῆκανε, ἐπειδὴ ἀκριβῶς τὴν πρώτη αὐτὴ στιγμὴ δέν ἔκαναν ὅ,τι ἔπρεπε.

«Ἡ ἀρχὴ εἶναι τό ἥμισυ τοῦ παντός!» Κι' ἀλήθεια πόσα δέν ὀφείλονται σέ μιὰ καλὴ ἀρχή!..

Γι' αὐτό οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος κατακτητὰ αὐτό τό προσέχουν περισσότερο ἀπ' ὅτιδήποτε ἄλλο. Ὁ καθένας βεβαίως στὴν τάξί του, σὸ κύκλο τῶν σχέσεών του καί τῶν γνωριμιῶν του. Εἶναι «αἰτίδες». Νά δῆτε μὲ τί τρόπο διαχειρίζονται τὴν ὑπόθεσί τους. Ὡς εἶναι ἕνα πραγματικό γλέντι, κάτι τι, πού σέ διασκεδάζει καί σέ κάνει συγχρόνως νά σκέπτεσαι καί σοβαρά.

Καί βλέπετε τὸν εἰδικό γιὰ τίς κατακτήσεις κυριῶν τοῦ καλοῦ κόσμου. Κομπὴ ἐμφάνισις. Ἀπαραίτητο χαμόγελο στὰ χεῖλη. Ὀλίγη προσποιητὴ σκέψις, ἄφθονα ἀποσπάσματα ἔργων γνωστῶν καί ἀγνωστῶν συγγραφέων, πού πλάσσονται μὲ κάποια δνειρῶδη ἔκφρασι καί σέ στιγμὲς κατὰλληλες, ἡ γύρω ἀπὸ ἕνα χαμηλὸ μοντέρνο τραπέζι, ὅπου ἡ φιάλη ἐνὸς εὐρωπαϊκοῦ λικέρ, ρίχνει χρωματιστὲς ἀνταύγειες στὴν ἐπιφάνεια τοῦ μασονίου τραπέζιου, ἐνῶ ἕνα φῶς, χαμηλὸ, ἕνα ὑπόλοιπο φωτός, μπορεί νά πῇ κανεῖς, προσθέτει ὅ,τι μπορεί στὴν ὅλη ὑπόθεσι, ἡ κάπου σέ μιὰ παραλία, ὅπου ἕνα φεγγάρι χαράκνει τὴ θάλασσα καί λεκιάζει κάθε τι, πού βρίσκεται ἐκεῖ κοντά.

«...Θά πεθάνω ἕνα πένθιμο τοῦ φθινόπωρου δεῖλι μέσ' στὴ κρύα μου κάμαρα...»

ἀπαγγέλει ἡ κυρία τοῦ καλοῦ κόσμου. Κι' ὅταν τελειώσει τό ποίημα, τό ὅποιον δέν τελειώνει ποτέ, διότι ἀπλούστατα ἡ κυρία ἢ δέν τό ξέρεי ἢ δέν τό θυμάται, συμπληρώνει, νιτίζοντας τό κεφάλι τῆς πρὸς τὰ πῶς.

—Ὁ ἀγαπημένος μου ποιητής!

—Ὁ κατακτητὴς δέν μιλά. Χαμογελᾷ καί πέφτει σέ ρέμβη.

—Μά τί ἔχετε; τὸν ρωτᾷ ἡ κυρία.

—Εἰνός ἐξακολουθεῖ νά σκέπτεται.

—Μά ἐπὶ τέλους; τί σὰς συμβαίνει.

—Τῆς πιάνει τὰ χέρια, τὴν κοιτάζει κατάματα καί τῆς λέει:

—Ζηλεύω! Ζηλεύω τὸν ποιητὴ σας! Ἡθελα νά ἦμουν ποιητὴς γιὰ νά γίνω ὁ ἀγαπημένος σας.

Τὸ φεγγάρι ἐκεῖνι τῇ στιγμῇ φωτίζει περισσότερο.

—Κι' ὅμως! Κάποτε ἔγραφα κι' ἐγὼ, ἐξακολουθεῖ ἐκεῖνος. Μά μοῦ ἔλειπε ἡ μοῦσα. Καί πέρνοντας ὕψος ἀνθρώπου πού ζητᾷ ἐνίσχυσι, φωνάζει μὲ ὕψος μελοδραματικό: Γεννῆτε ἡ Μοῦσα μου!

Ἡ κυρία κολακεύεται καί παραδίδεται. Τὸ φεγγάρι τυφλώνει καί τοὺς δύο. Τὸ πρῶτο βῆμα ἔγινε.

Ὑπάρχουν ὅμως καί οἱ κατακτητὰ γυναικῶν τῆς σειρᾶς. Γυναικῶν πού τό περιβάλλον τῆς οἰκογενείας τίς ἔχει κατοστήσει τροσεχτικές. Οἱ εἰδικοί τοῦ

εἰδους αὐτοῦ ἐκμεταλλεύονται τὰ ὄνειρα, τίς βλέψεις ὄλων τῶν φτωχῶν αὐτῶν πλασμάτων.

Ποιὰ γυναίκα δέν θά ἤθελε γιὰ μιὰ στιγμὴ νά βρεθῇ μέσα σ' ἕνα πλούσιο περιβάλλον, νά διασχίσῃ τοὺς Ἀθηναίκοις δρόμους μέσα σέ μιὰ πολυτελὴ κούρσα καί ν' ἀντικρύσῃ τὴ λάμψι ἐνός δακτυλιδιοῦ, ἔστω ἂν αὐτό εἶναι φτιαγμένο ἀπὸ μπρονζο καί ἡ πέτρα του μιὰ ἀπλὴ παλιοκοτρώνα, ἢ ἕνα βότσαλο. Κάθε τέτοια προσφορά τὴν κολακεύει, τὴν κάνει νά πιστεῦῃ ὅτι κάτι ἔκανε, ἄσχετο ἂν ἀρνείται στὴν ἀρχή.

—Δεσποινίς! ἀκούγεται μιὰ φωνὴ κι' ἕνα γαντοφορεμένο χέρι ἀνοίγει τὴν πόρτα μιᾶς κομπῆς κούρσας.

Ἡ δεσποινίς ρίχνει μιὰ ἀγριεμένη ματιά. Κοκκινίζει, ἀλλά δέν ταχύνει τό βῆμα τῆς.

Ἡ πρώτη κρούσις ἔγινε, ἔστω καί ἂν ἀπέτυχε. Ὡς οἱ κατακτητὰ τοῦ εἰδους αὐτοῦ ἔχουν μεγάλη ὑπομονή, γιὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι θά γίνουν κύριοι τοῦ πλάσματος πού κυνηγοῦν. Ἐχουν ἐμπιστοσύνη στὴ «ρόδα» τους.

—Δεσποινίς ἕναν μικρὸ περίπατο;

Ἡ δεσποινίς αὐτὴ τὴ φορὰ δέν ἀγριεύει μόνον, ἀλλά καί βρῖζει.

—Εἰσθε ἀναιδής! Τό καταλάβετε;

Ἡ δεσποινίς ἔχει τὴν ὑποχωρήσεως. Αὐτὸ ἐπερίμενε ὁ κατακτητὴς. Ν' ἀγριεῖ.

—Μά δεσποινίς μπρὸς σέ μιὰ τέτοια ὁμορφιά κι' ὁ θεὸς θά γινότανε ἀναιδής!

—Εἰστε ἕνα κτήνος!

Καί ἐνῶ θά ἔπρεπε, νά προχωρήσῃ, νά φύγῃ, νά χαθῇ, ἡ δεσποινίς κάθεται καί ἐξακολουθεῖ νά ἀπευθύνῃ ὕβρεις πρὸς τὸν ἀναιδὴ ἰδιοκτήτην τοῦ αυτοκινήτου.

Αὐτός, τὰ ἔφερε πειὰ αὐτὰ τὰ κόλπα. Γιατὸ καί δέν τὸν πειράζουν σέ τίποτα. Ἐξακολουθεῖ νά κάθεται λοιπὸν ἀτάραχος καί χαμογελαστός δίπλα στὴν κούρσα, ἐπαναλαμβάνοντας μόνον πού καί πού, μὲ τὰ βλέμματά του φυσικά, τίς προτάσεις πού μιλοῦν στὴν καρδιά τῆς γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι τῶν ὁνείρων τῆς. Ἡ κομψὴ κούρσιτσα τὴν μαγνητίζει, τὴν τραβά. Τὴ συνέχεια ὄλων αὐτῶν τῶν κοσμικῶν ἐπιθετῶν τῆς δεσποινίδος πρὸς τὸν κύριον τὴν ἔξερετε. Εἶνε γνωστὴ. Ὅμοια κι' ἀπαράλλακτη μ' ὅλες, μὲ τὴ διαφορὰ μόνον πού ἀλλάζουν τὰ πρόσωπα. Κάποιο τέτ-ά-τέτ, στὴ γκαρσονιέρα τοῦ «κυρίου» ἢ σέ καμμιὰ ἑξοχή. Τὰ ὄνειρα τῆς δεσποινίδος ἢ τῆς κυρίας ἄρχισαν νά πραγματοποιοῦνται, ἀλλά κατὰ τρόπον τελείως ἀντίθετον ἀπὸ κείνον πού θά ἤθελαν πραγματικά.

Ἀλλὰ ἐκεῖνο πού εἶναι πραγματικό γλέντι εἶναι ἡ κατὰκτησις γυναικὸς τῆς τρίτης τάξεως. Βλέπετε καί οἱ γυναῖκες ἔχουν χωρισθῇ σέ κατηγορίες, σὴν τὰ ταῖ. Ὡς τὶ ἀντιθέσεις βρῖσκει κανεῖς. Τέτοιες, πού εἶναι ἀδύνατον νά τίς συλλάβῃ ἀνθρώπινος νοῦς. Ὁ ἄντρας ἐπιβάλλεται κατὰ ἕνα πρωτοφανὴ τρόπον.

—Ἀκου δὴ κοπέλλα

μου, ἐγὼ μιὰ βολὰ ἔχω

ρίξει συμπάθεια...ἐναντίον

σου καί γουστάρω κι' ἐσὺ νά

μοῦ ἐξηγήσῃς τό ἴδιο.

—Μά δέν μπορεί νά γίνῃ αὐτὸ τό

πράγμα, κύριε Νικολάκη.

—Μπορεῖ δὲ μπορεί νά γίνῃ θά γίνῃ!

—Μά...

Καί ἀντὶ ὁ κ. Νικολάκης ν' ἀπαντήσῃ ἢ νά

ἐπιμεῖνῃ, τὴν ἀπάντησι, τὴ δίνει ἕνα χα-

στούκι εἰς τὰ ἐκπληκτὰ μάγουλα τοῦ εἰδῶλου του.

—Ὅτι λέω γὼ εἶναι νόμος.

Καί πράγματι μετὰ μιὰ—δύο τέτοιες...τρυφερὲς συναντήσεις ἢ... γκομενίτσα στρώνει καί τό ἐκ τῆς σχέσεως ταύτης... «σορόπι» τρέχει ἄφθονο, συνοδευόμενον πάντοτε μὲ καμμιὰ γερὴ κατακεφαλί. Ὑπάρχουν ὅμως καί ἄπειρες ἄλλες περιπτώσεις διπλωμάτας. Τοῦ ψωνιστῆ κοκοτίτσας. Ἀρκεῖ μιὰ ματιά, ἕνα χαμόγελο, ἕνα «ψιτ» κι' ὅλα πέρνουν τὴν ποθητὴ συνέχεια.

—Ψιτ! Δεσποινίς!

—Χά! Χά! ἕνα πνιχτὸ γέλιο ἀπαντᾷ.

—Τί θά λέγατε γιὰ ἕνα σινεμά;

—Χά! Χά!

Ὁ ἐνδιαφερόμενος πείθεται πειὰ ὅτι τό «ψάρι ταμπᾶ» καί πλησιάζει. Περνάει τό χέρι σὸ δικό τῆς. Ἐκεῖνι κάνει πὼς ἐκπλησσεταί, ἀλλά δέν διαμαρτύρεται.

—Θά πάμε σὸ σινεμά, λοιπόν;

—Ποῖο σινεμά; Δέν πάμε σὸ δωμάτιό μου;

—Χά! Χά! Χί! Χί!

Καί ὅλοι καταλαμβάνεται τὴν τρυφερὴ συνεί- χεια...

Ὑπάρχουν ὅμως καί φορές, πού ὁ ἄντρας δέν πρέπει νά καταβάλῃ καμμιὰ προσπάθεια. Κι' αὐτό, γιὰτὶ ἡ γυναίκα πέρνει τὴν πρωτοβουλία.

—Μοῦ ἀρέσει αὐτὸς ὁ νέος! Εἶναι ὁ τύπος μου!

Ἡ δεσποινίς ἔχει μιὰ γυναίκα τίποτε δέν εἶναι ἱκανὸ νά τῆς ἀναχαιτίσῃ τὴν ὁρμὴ τῆς. Μηχανεῖται τό πᾶν. Βρῖσκει χίλιους δυὸ τρόπους κι' ὅταν βλέπει ὅτι πρόκειται νά χάσῃ τό παιχνίδι, γίνεται τρομερὴ, ζετισπώνεται. Ἀδιαφορεῖ γιὰ ὅλα. Παῖει πειὰ νά εἶναι τό σεμνὸ, τό ἀσθενὲς φῶλλον. Στὸ πρόσωπό τῆς ἀντὶ γιὰ τὴν ἰστροπαλότητα καθρεφτίζεται ἡ ἐπιθυμία τῆς νίκης. Καί τότε εἰ- ναι αὐτὴ πού προσπαθεῖ νά τραβήξῃ τὸν ἄντρα κοντὰ τῆς.

—Κύριε, μοῦ ἀρέσετε! Θέλω νά γλεντήσω μαζὺ σας!

Τὸ τελευταῖο αὐτὸ κόλπο πιάνει πάντοτε. Καί οἱ πειὸ σκληροὶ ὑποκύπτουν, παραδίδονται...

Ἀλλὰ αὐτὲς οἱ περιπτώσεις εἶναι πολὺ σπάνιες. Ὁ γενικός κανόνας εἶναι νά «ρίχνεται» ὁ ἄνδρας πρῶτος. Ἀν θέλει ὅμως νά πετύχῃ καί νά κερδίσῃ τὴν συμπάθεια τοῦ κοριτσιοῦ πρέπει νά ἐνεργήσῃ μὲ τρόπο καί λεπτότητα, ὅπως καί στὴν ἀρχὴ ἀναφέραμε, γιὰ νά εἶναι βέβαιος ὅτι σέ λίγο θά ἔχει «διπλάρωσι» τὴ μικρὴ, γιὰτὶ διαφορετικὰ ὅσο ὁμορφος, ὅσο πλούσιος, ὅσο σέξ-ἀπλῇ κι' ἂν ἔχει δέν θά βγῇ ποτέ νικητὴς κι' ἀντάξιός ἀπὸ γονος ἐνός Δὸν Ζουάν κι' ἐνός Καζανόβα...

Β. ΜΕΣΟΛΟΓΙΤΗΣ

Η ΠΡΙΓΚΗΤΙΣΣΑ ΜΑΡΙΝΑ
ΔΟΥΚΙΣΣΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤ

(Προσωπογραφία τοῦ Οὔγγρου
ζωγράφου P. A. LASZLÓ)

Marina

November 29 1934

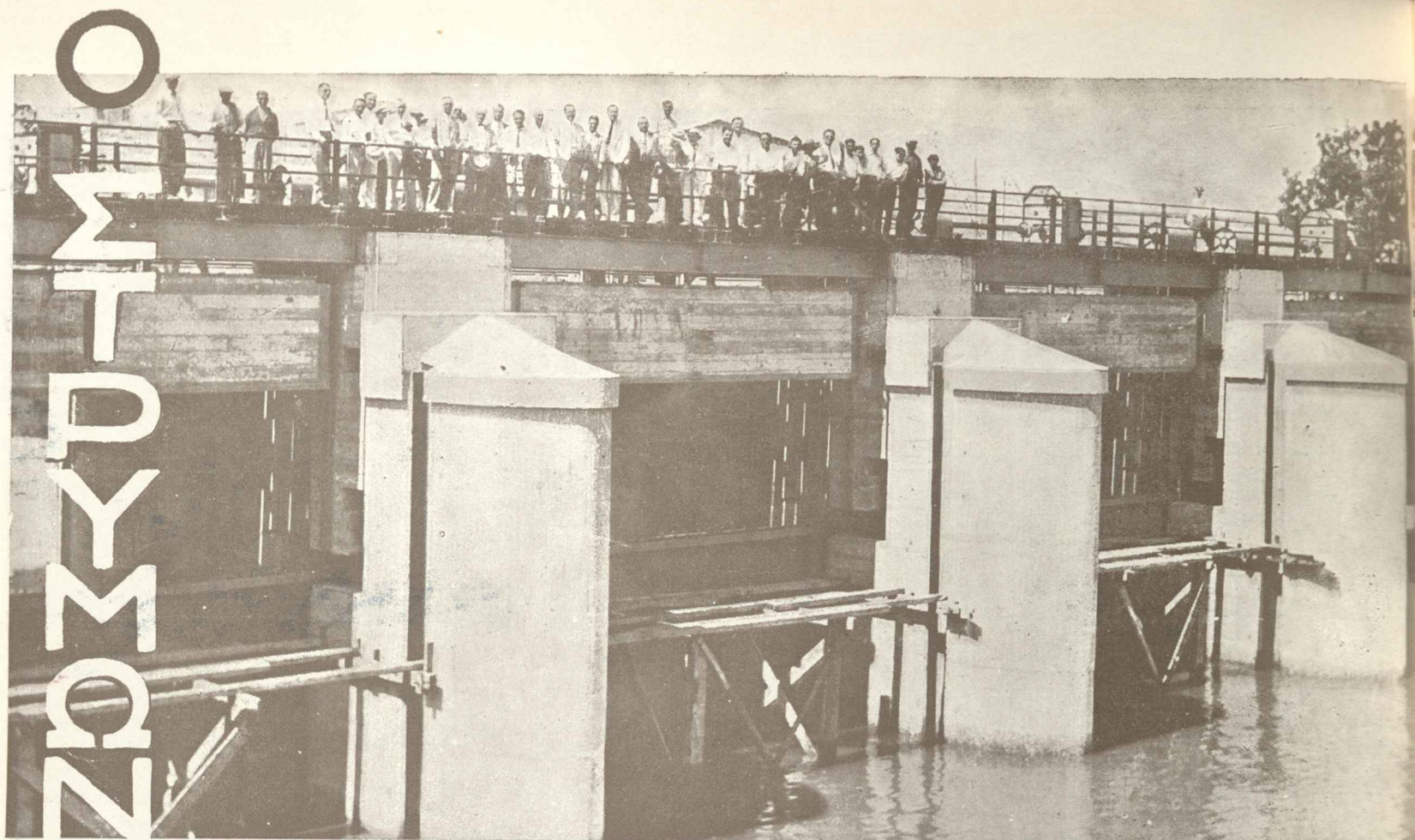

Ο ΠΡΙΓΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΔΟΥΞ ΤΟΥ ΚΕΝΤ

(Προσωπογραφία τοῦ Οὔγγρου
ζωγράφου P. A. LASZLÓ)

George

November 29 1934

ΥΠΟΤΑΣΣΕΤΑΙ

Είναι αλτρωδς τραγική ή μοίρα τής 'Ελλάδος. Τόπος ανέκαθεν πτωχός, βραχώδης, άγονος, στερείται του μεγάλου τούτου άγαθού που λέγεται νερό και που χαρίζει την εύλογιαν εις τά χέρσα, τά νεκρά έδάφη.

Και κατά τραγικήν ειρωνίαν τής τύχης, ή στερουμένη ύδατος ατή χώρα έρημώνετο κάθε τόσο από τις πλημμύρες που προκαλούνται πάντοτε από τά φθινοπωρινά πρωτοβόρδια και από την άνοιξιάτικη τύξι των χιόνων. Αί εκ του λόγου τούτου καταστροφαι ήσαν—και είναι ακόμη δυστυχώς—εις την ήμερσαν διάταξιν, βυθίζουσαι εις πένθος όλοκληρούς περιοχάς και πλήττουσαι δεινότατα την έθνικην οικονομίαν τής χώρας.

Μιά όμως από τάς ευγενεστέρας αποστολάς του ανθρώπου είναι νά παλαίη πρός τά μανιασμένα στοιχεία τής φύσεως, και νά τά υποτάσσει εις την θέλησιν του. Πόσα τέτοια παραδείγματα δέν θά είχαμε νά παρατάξουμε! Τό ανθρώπινον δαιμόνιον έσκέλαβωσε την μανίαν του άνέμου, και την έχρησιμοποίησε διά νά κινήση τά Ιστιοφόρα, διά νά γυρίση τούς άνεμομύλους, διά νά άντλήση νερό από τά βαθύτατα φρέατα. 'Η μυστηριώδης δύναμις του κεραυνού, που ό άντίλαός του έτρομοκράτει τούς πρωτόγονους, άνάβη τάς τούς ήλεκτρικούς λαμπτήρας μας και κινεί τά εργοστάσιά μας. Και με την καθημερινήν πρόδοον των έπιστημών, δέν θ' άργήση ή στιγμή που ό άνθρωπινος νοός θά δαμάση όρμητικώς τάς καταπληκτικές ατάς πηγάς ένεργείας που είναι ό ήλιος, ή έλεις των αστέρων, και αυτό άκόμη τό περίεργον φαινόμενον τής βαρύτητος.

Οί πρώτοι άκόμη άνθρωποι προσεπάθησαν νά δαμάσουν τό υγρό στοιχείο που λέγεται νερό, την τρομεράν ατή δι-

ναμι που φέρνει την εύτυχα αλλά και την καταστροφή. Και όμως, σήμερα ακόμη ό άνθρωπος δέν κατώρθωσε νά κυριαρχήση: τά μεγάλα ύδραυλικά έργα, τά τεράστια φράγματα, αί διευθετήσεις των χειμάρρων, τά αντιπλημμυρικά έργα, ή διόρυξις νέων κοιτών, όλα αυτά είναι έργα δύσκολα και πολυδάπανα, που δέν είναι εύκολον νά γενικευθούν εις μίαν χώραν πτωχήν ως είναι ή 'Ελλάς.

Και όμως! 'Η άρχή έχει γίνει από καιρού. 'Η αποξήρανσις τής λίμνης τής Κωπαίδος άπέτελεσεν ένα σταθμό διά την χώραν μας απ' ατής τής απόψεως. 'Η κατασκευή του φράγματος του Μαραθώνος έπαιξε ζωτικώτατον ρόλον εις την διαμόρφωσιν των 'Αθηνών ως συγχρονισμένης πρωτευούσης, άφου την έπρόοικισεν με τό άνυπέρβλητον τουτο άγαθόν: τό νερό. Και τώρα, μία άναγέννησις σημειούται εις την Βόρειον 'Ελλάδα, την πλουσιωτέρα εκ των έλληνικών χωρών, όπου ύφίστανται όλως ειδικά συνθήκαι.

Πράγματι, ή Μακεδονία και ή Θράκη διαβρέχονται από ποταμούς οι όποιοι, πλησίον των ξηροποτάμων τής υπολοίπου 'Ελλάδος, προσλαμβάνουν την μορφήν άληθινών Νάξων και Μισισσιπήδων. 'Ο 'Αλιάκμων, ό 'Αξιός, ό Στρυμών, ό Νέστος, ό 'Εβρος, άν δέν είναι πλωτοί, δέν παύουν από του νά είναι ποταμοί αξίοι λόγου. Και ένθ' άλλου οι ποταμοί άπέτελουν μίαν εύλογίαν του Θεού, διά την Βόρειον 'Ελλάδα ήσαν άληθινή μαστιξ, Τροφοδοτούμενοι από τά νερά όλοκληρου του Αίμου, έσπειρον την καταστροφήν εις τό κάτω μέρος του ρου των—εις τό έλληνικόν των δηλαδή άκριβώς τμήμα. Διά τούς χωρικούς τής πεδιάδος των Γιαννιτσών, τής Θεσσαλονίκης και των Σερρών, ό «Βαρδάρης» και ό «Στρούμας» — ό 'Αξιός και ό Στρυμών—προσελάμβανον την μορφήν κακοποιών και βλοσυρών δυνάμεων, που έν τη όργη των έσπειραν τόν όλεθρον.

Και όμως, ή υπομονή και ή έπιμονή των ανθρώπων ενίκησαν. Τα έργα τής «Φαουντέσιον» εις την κοιλάδα του 'Αξιού, με την κατασκευήν των αντιπλημμυρικών έργων και την αποξήρανσιν των λιμνών Γιαννιτσών, 'Αματόβου, και 'Αρζάν, εξησφάλισαν την γραφικωτάτην ατήν περιοχήν και έχάρισαν εις την έθνικην οικονομίαν τεραστίας εκτάσεις καταπληκτικής πράγματι αποδόσεως. Τώρα, ή άπέραντος πεδιάς των Σερρών από του δρους Μπέλες μέχρι τής λίμνης 'Αχινού και τής άκτής του Αιγαίου άπηλλάγη από τόν έφιάλτην τής πλημμύρας και αι τεράστια εκτάσεις που ζευαν επί τόσα χρόνια άχρησιμοποίητοι θά καλυφθούν με τό χρυσό χρώμα των σταχυών ή τις άσπρες τοϋφες του βάμβακος.

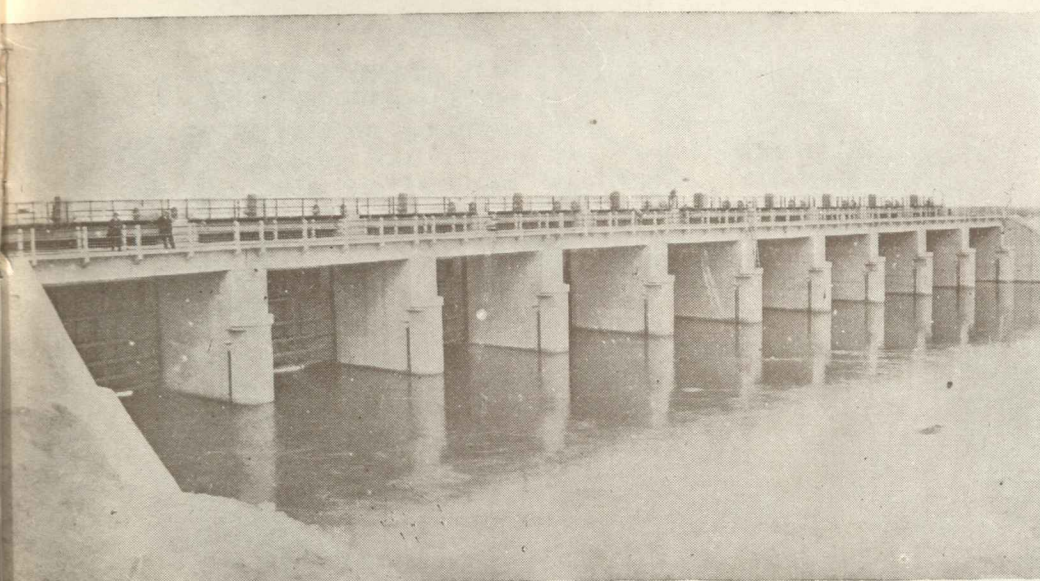
Τά έργα ταυτά δέν πρόκειται μόνον ν' αποδώσουν δεκάδας χιλιάδων στρέμματα εις την έντατικήν καλλιέργειαν και εις την κτηνοτροφίαν. Θά άπαλλάξουν, ή μάλλον άπήλλαξαν ήδη την πεδιάδα των Σερρών από μίαν άλλην μαστιγα, έτι τρομερωτέραν των πλημμυρών, από την έλονοσίαν ή όποία άπεδεκάτιζεν κυριολεκτικώς τούς

*Ανω: 'Εγκρίνια ρουφράκτου Μπανίτης.

Κάτω: Βυθοκόρος έκσκάπτουσα έντός των τεναγών Φιλίππων.

*Εναντι: Κατά σειράν, ρουφράκτης Κερκίνης, μηχανήμα έκσκαφής του ποταμού, διάνοιξις τής διώρυγος 'Αμφιπόλεως.

Κάτω: Ρουφράκτης Μπανίτης.

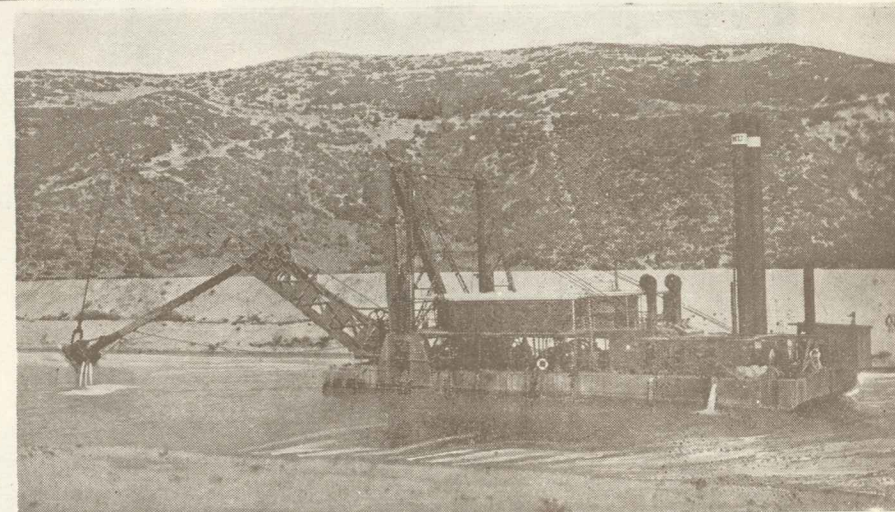
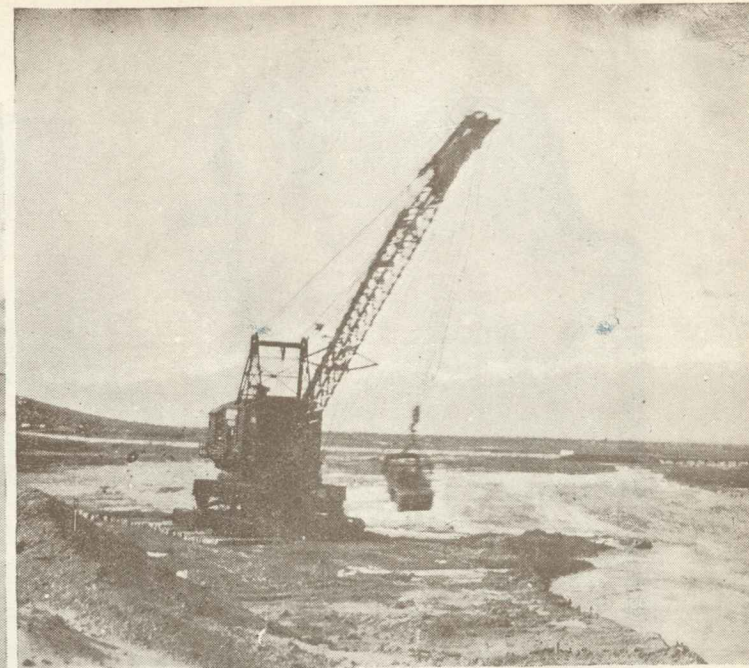

κατοίκους. Τά αποξηραίνόμενα σήμεραν έλη, ή διάνοιξις διωρύγων πρός διοχέτευσιν των λιμναζόντων υδάτων πρός την κοίτην του Στρυμώνος αυτομάτως έπέφερον την καταστροφήν των μολυσμένων έστιών όπου κατά μυριάδας έπληθύνοντο οι άνωφελείς κώνωπες.

Όσοιδήποτε θά έταξίδευαν από Θεσσαλονίκης ή από Νιγρίτης εις Σέρρας, άσφιλώς θά ένθυμούνται νά συνήντησαν, μόλις κατέβαιναν από τά ύψώματα του Λαχανά και διήρχοντο τόν άτέλειωτον κάμπον των Σερρών πυκνά νέφη τά όποία άπέτελούντο από μυριάδας κώνωπων. Τό άγος αυτό έχει πλέον εξαφανισθή όριστικώς και ή έλονοσιακή έστία τής κοιλάδος του Στρυμώνος άνήκει πλέον εις τό παρελθόν, όπως άκριβώς συμβαίνει και διά την άλλην τρομεράν ατήν έστία, ή όποία ύπήρχε εις την περιφέρειαν Γιδα-Πλατύ και πέριξ τής αποξηρανθείσης ήδη λίμνης των Γιαννιτσών. Τό αυτό δέ δύναται νά λεχθή και διά τά τενάγη των Ιστορικών Φιλίππων πλησίον τής Δράμας, όπου έπίσης εργάζεται πρός αποξήρανσιν των ή έταιρία Μόνες-Γιοϋλεν. Τό άποτέλεσμα αυτό έπετεύχθη και με πραγματικές θυσίας του προσωπικού τής 'Εταιρίας, καθ' όσον οι άνωφελείς κώνωπες δέν έφείσθησαν αὐτών, πλείστοι των όποιων προσεβλήθησαν υπό έλονοσίας βαρυτάτης μορφής, καταλήξαντες άργότερον φυματικοί.

Ό 'Ησίοδος εις την κοσμογονίαν του άναφέρει μεταξύ των διαφόρων θεοτήτων που προίστανται των ποταμών, και κάποιον ποταμόν. Κι' έπειδή όταν έγραψεν ό ποιητής όλαι αι κείμεναι πρός βορράν του Πηνειού χώρα ήσαν γνωσται με τό όνομα Θράκη, τόν θεόν αὐτών Στρυμώνα ό 'Ησίοδος τόν ένεφάνιζεν ως έναν άληθινόν Θράκα: άγριον, βάνουσον και σκληρόν πολεμιστήν, όπως είναι ή φύσις τής Ροδόπης, πραγματικής καρδιάς τής Θράκης. Και ό συμβολισμός αὐτός έδικαίωσε την ποιητικήν διαίσθησιν: μήπως ό Στρυμών ποταμός δέν ήτο πρό όλιγου ακόμη άγριος, βάνουσος και σκληρός;

Τώρα όμως τά πράγματα έχουν αλλάξει: Χάρης στην συντελεσθείσαν και έπιτευχθείσαν άναδημιουργικήν εργάσιαν όλόκλη-

ρος ή περιοχή ατή ή κατακλυζόμενη άλλοτε από τις πλημμύρες και μαστιζόμενη από την έλονοσίαν έχει αλλάξει έντελώς όψιν. 'Η βαλτώδεις εκτάσεις έχουν εξαφανισθή. Τά κιτρινοκόκκινα νερά έχουν τιθασρευθή. 'Η τυφή όρμη του ποταμού ύπετάχθη εις τόν ανθρώπινον νοόν. 'Ο Στρυμών έδαμάσθη. Και αντί νά συνεχίση τόν ρουν του, σπείρων τόν όλεθρον και την καταστροφήν, ό πλούσιος αὐτός ποταμός έχει άποβή παράγων πλούτου και εύτυχίας και τά χώματα τά όποία άλλοτε έκαλύπτοντο από τις πλημμύρες και μετετρέποντο εις νοσογόνοιας έστίας, περιμένουν τώρα τόν τιμιον άνθρωπινον ιδρώτα διά ν' αποδώσουν τούς πλούσιους καρπούς των...

Α. ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ

Ἡ Πρωτοχρονιά γιὰ τὸν «ἄνθρωπό» μας ἦταν διπλὴ γιορτὴ. Γιορτὴ μιὰ, ὅμοια μ' αὐτὴν ποὺ γιόρταζε ὅλος ὁ κόσμος. Γιορτὴ διπλὴ, γιατί ἀνήμερα τὴν Πρωτοχρονιά εἶχε γεννηθεῖ.

Κι' ὅπως ἦταν φυσικό, μιὰ ποὺ ἡ γιορτὴ ποὺ γιόρταζε ἦταν διπλὴ, διπλὴ ἦταν κι' ἡ χαρὰ ποὺ ἐννοιοθε κάθε τέτοια μέρα. Χαρὰ διπλὴ. Μιὰ χαρὰ ἀτέρμονη καὶ μεγάλη. Μιὰ χαρὰ ποὺ ἐρχόταν νὰ πλημμυρίσῃ ὅλο τοῦ τὸ εἶναι μὲ μιὰν ἀσύγκριτη εὐχαρίστηση καὶ μὲ μιὰν ἀπεριόριστη εὐδαιμονία.

Μὰ ἡ ἀτέρμονη κι' ἡ μεγάλη αὐτὴ χαρὰ ποὺ ἐννοιοθε κάθε τέτοια μέρα ὁ «ἄνθρωπός» μας, δὲν εἶχε, ὅπως θὰ περίμενε βέβαια κανένας, αἰτία τῆς, τὴν ἀπλὴ καὶ τυπικὴ ἐπέτειο μιᾶς χρονολογίας: τῆς χρονολογίας τῆς γεννήσεώς του. Κάθε ἄλλο. Ἴσως, ἴσως μάλιστα πολλές φορές στὴ ζωὴ του, νὰ βλαστήμησε κι' ὅλας τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμή ποῦχε γεννηθεῖ. Ὅχι, δὲν ἦταν ἡ χρονολογία μιᾶς ληξιαρχικῆς πράξης ἡ αἰτία τῆς χαρᾶς του, μὰ μόνο ἡ ἀφορμὴ. Ἡ ἀφορμὴ ποὺ κάθε τέτοια μέρα τὸν ἔκανε νὰ ξαναγυρίσῃ πίσω, πίσω σὲ ξεχασμένες ἐποχὲς καὶ σὲ λησμονημένους χρόνους, καὶ νὰ ξαναγκαλιᾶσθαι τρυφερὰ ἕναν ὁλάκαίριο κόσμο ἀπὸ θύμησης ποὺ ἔσπερνε μέσα στὸ μυαλό καὶ στὴ ψυχὴ του καὶ ποὺ μονάχα στίς εἰκοσιτέσσερες αὐτὲς ὥρες βρῖσκανε τὴν εὐκαιρία, ξετινάζοντας ἀπὸ πάνω τους τὴ θαμπόσκομη τοῦ παρελθόντος, νὰ ξαναζήσουν μαζὺ τοῦ σὰν καὶ πρῶτα, σὰν καὶ μιὰν ἄλλη φορά, σὰν καὶ τότε... τότε...

Κι' ὁ «ἄνθρωπός» μας ξεκινώντας πάντα ἀπ' τὴ στιγμή ποὺ ἄρχισε νὰ γνωρίζῃ τὴ ζωὴ, τὸν πραγματικό τῆς παλμὸ καὶ τὴν ἀληθινὴ τῆς ἐννοια καὶ φτάνοντας κάθε φορά ἴσαμε τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς καὶ τὴν παραμονὴ τοῦ καινούριου χρόνου τῆς ζωῆς του, ξαναζοῦσε ἕνα, ἕνα τὰ χρόνια τῆς, ξαναζοῦσε ὁλόκαιρο τὸν ἑαυτὸ του... Τέτοια ἦταν ἡ αἰτία τῆς διπλῆς χαρᾶς του, κι' ἀφορμὴ τῆς κάθε φορά ἡ ἀσήμαντη λεπτομέρεια ἐνὸς ἡμεροδείκτου ποὺ ἐρχόταν νὰ τοῦ θυμίσῃ ταυτόχρονα δυὸ ἡμερομηνίες: τὸν ἐρχομὸ τοῦ καινούριου χρόνου ἡ μιὰ, τὸ πέρασμα ἐνὸς ἀκόμα χρόνου ἀπ' τὴ ζωὴ του, ἡ ἄλλη. Μὰ ἂν σ' ὅλες τὶς ἄλλες φορές ποτὲ τοῦ δὲν πρόσεξε—δὲν τὸ θέλησε ἴσως ἡ καὶ δὲν τὸ σκέφτηκε—τὴ μικρὴ αὐτὴ ἀριθμητικὴ λεπτομέρεια, δὲν στάθηκε τὸ ἴδιο καὶ στὴν ἐφετηνὴ παραμονή. Δίχως νὰ ξέρῃ κι' αὐτὸς τὸ «γιατί» καθὼς καθισμένος μπροστὰ στὸ γραφεῖο του—ἴδια σὰν κάθε χρόνο—ξεφύλλιζε τὰ χαρτιά του, τὸ βλέμμα του ἔμεινε καρφωμένο σ' ἕνα νοῦμερο, σ' ἕναν ἀριθμὸ ποὺ ἴσαμε τότε δὲν τὸν εἶχε προσέξει, στὴ χρονολογία τῆς γεννήσεώς του. Καὶ γιὰ δευτέρη φορά κι'

ἐντελῶς ἀνεξήγητα πάλι, ἡ σκέψη τοῦ ἀγκάλιασε τὸ νοῦμερο αὐτό, καὶ τὰ ψηφία τοῦ ἄρχισαν νὰ στριφογυρίζουν μέσα στὸ μυαλό του σ' ἕνα τρελλὸ χορὸ, σ' ἕνα χορὸ πρωτόγονο ἄγριο κι' ἐξωφρενικό. Τὸ ἕνα ψηφίο κτυπιόταν μὲ τὸ ἄλλο, μπερδεύονταν μαζὺ του, πάλευε. Φορὲς, φορὲς γινόταν μικρότερο κι' ἐξαλείφονταν κι' ἄλλες πάλι μεγάλωνε καὶ ζωήρευε. Μὰ ἀνάμεσα ἀπ' τὸν τρελλὸ καὶ παρὰξενό αὐτὸ χορὸ τους, ξεπετοῦσε ἔντονα ἕνας ἀριθμός. Δυὸ ψηφεία: 33...

Κι' ὁ «ἄνθρωπός» μας, ποὺ ποτὲ τοῦ δὲν σκέφτηκε πῶς κάθε φορά ποὺ γιόρταζε πρωτοχρονιά καὶ γεννέθλια, ξεφλοῦσε ταυτόχρονα κι' ἀπὸ ἕναν ἀκόμα χρόνο τῆς ζωῆς του, τώρα ἔστεκε ἀμίλητος καὶ συλλογισμένος, καθὼς ἀναμετροῦσε τὰ τριαντατρία χρόνια τῆς ζωῆς του ποὺ πέρασαν. Καὶ γιὰ πρώτη φορά, μιὰ σκέψη τρύπωσε μέσα τὸ μυαλό του. Μιὰ σκέψη. Μιὰ σκέψη ποὺ μπορούσε νάταν καὶ μιὰ ἀπορία, ἕνα ἐρωτηματικό, μιὰ κατηγορία. Μιὰ σκέψη: τί εἶχε κάνει ἀλήθεια σ' ὅλα αὐτὰ τὰ τριαντατρία χρόνια τῆς ζωῆς του; Κι' ὁ «ἄνθρωπός» μας στὴ προσπάθειά του νὰ δώσῃ μιὰν ἐξήγησι στὴν ἀπορία του, μιὰν ἀπάντησι στὸ ἐρωτηματικό του, μιὰν ἀπολογία στὴν κατηγορία του, αἰσθάνθηκε τέτοια μιὰ κούρασι ποὺ ἔγειρε τὸ κεφάλι του, λὲς καὶ δὲν κατόρθωνε νὰ ὑποφέρῃ καὶ νὰ βαστάξῃ τὸ βάρος ποὺ τὸ πῆζε. Κι' ἀλήθεια, τί εἶχε κάνει ὁ «ἄνθρωπός» μας σ' ὅλα αὐτὰ τὰ τριαντατρία χρόνια; Δὲν μπορούσε βέβαια νὰ μὴν ἔχει κάνει τίποτα. Κάτι θὰχε κάνει! Μὰ τί; Καὶ ξανά ὁ «ἄνθρωπός» μας μ' ὅλο τὸ βάρος ποὺ ἐννοιοθε νὰ τοῦ πῆξῃ τὴν σκέψη καὶ τὴν ψυχὴ, πᾶσχισε νὰ δώσῃ μιὰν ἀπάντησι. Καὶ ξεφύλλισε, ξεφύλλισε προσεκτικὰ ὅλη του τὴ ζωὴ. Ἀπ' τὴν ἀρχὴ ἴσαμε τὸ τέλος. Ἀπ' τὴν πρώτη στιγμή ἴσαμε τὴν τελευταία. Κάθε λεπτομέρεια τῆς. Καὶ τὴν παραμικρότερη...

...Ἦταν παιδί ἀκόμα, σὰν ἔφτιασε τὰ πρῶτα τοῦ ὄνειρου γιὰ τὴ ζωὴ. Τὰ θυμότανε τώρα ἕνα, ἕνα ὅλα τοῦ ἐκεῖνα τὰ ὄνειρα. Θὰ μεγάλωνε καὶ θὰ γινότανε ἕνας σοβαρὸς κύριος, σπουδαῖος, ἐπίσημος. Θὰ φοροῦσε μαῦρο κουστοῦμι κουμπωμένο ἴσαμε τὸ λαιμὸ, σκληρὸ ἄσπρο κολλάρο καὶ ψηλὸ καπέλλο. Θὰχε γένεια καὶ μουστάκια καὶ θὰ φοροῦσε καὶ γυαλιά. Γυαλιά χρυσὰ σὰν αὐτὰ ποὺ φοροῦσε στὴ μύτη του ὁ δάσκαλός του καὶ ποὺ τὰ κρατοῦσε μιὰ ψιλή χρυσὴ ἀλυσσιδίτσα καρφισωμένη στὸ πέτο τῆς ζακέττας του.

Θὰ μιλοῦσε λίγο. Τὰ λόγια τοῦ θὰταν σοφά. Κι' αὐτοὶ ποὺ θὰ τὸν ἀκούαν θὰ σκύβανε τὸ κεφάλι μὲ σεβασμὸ καὶ τὸ στόμα τους θὰμενε ἀνοικτὸ ἀπὸ τὴν ἐκπληξὴ ποὺ θὰ δοκίμαζαν.

Τέτοια ἦταν τὰ πρῶτα τοῦ ὄνειρου. Μὰ λίγο πιὸ

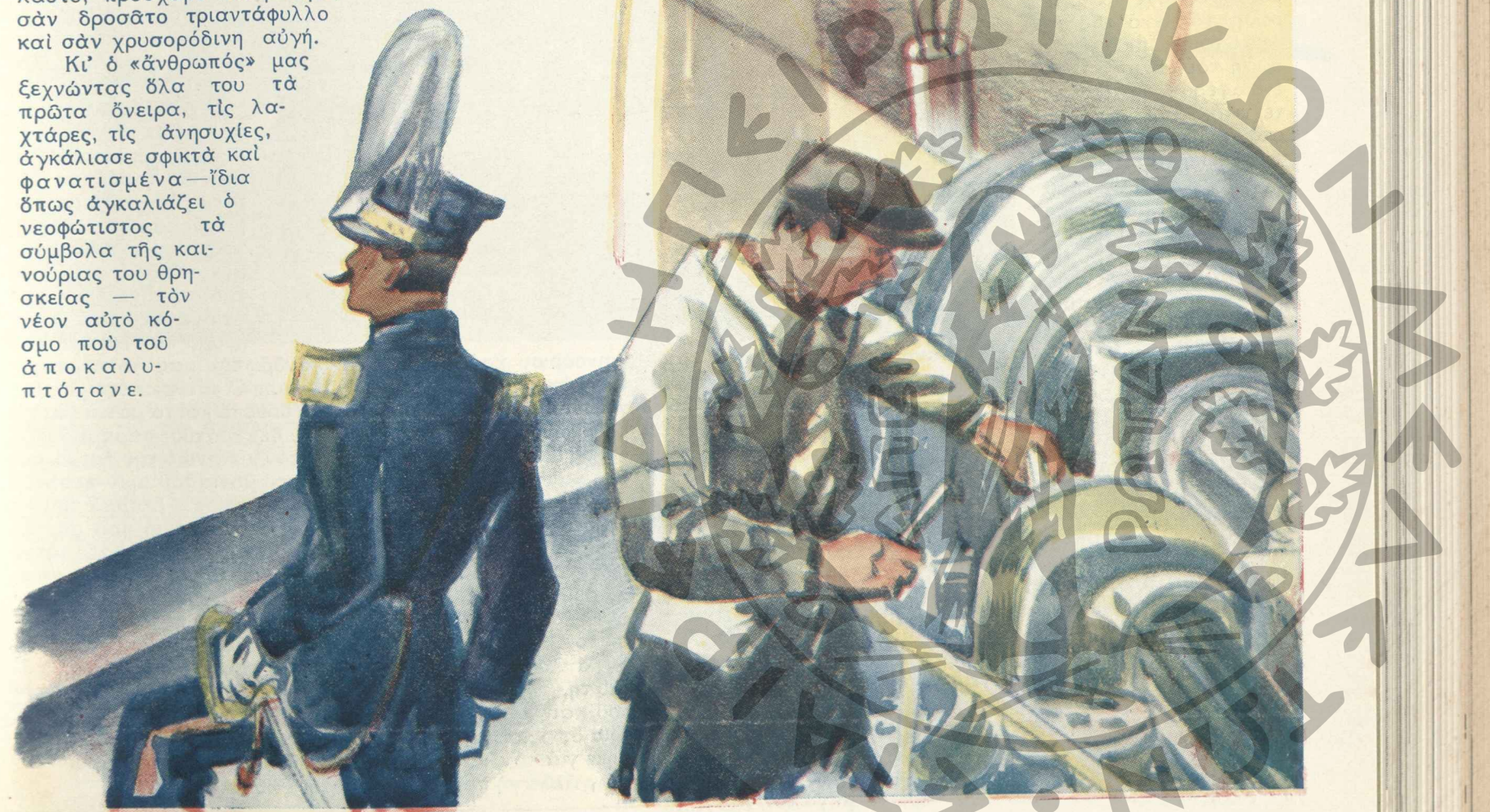
ὕστερα ἄλλαξαν. Τὸν εἶχαν πάει σὲ μιὰ στρατιωτικὴ παράταξι καὶ κεῖ εἶδε ἕνα σωρὸ ἀξιωματικούς, ἄλλους καβάλλα σ' ἄλογα κι' ἄλλους ποὺ πηγαίνανε πεζή. Μὰ ὅλοι τους ὅμως ἦταν ντυμένοι μὲ φορεσιὲς ποὺ λαμποκοποῦσαν ἀπ' τὰ χρυσὰ γαλόνια, τὰ κουμπιά καὶ τὰ παράσημά τους. Κάτι ἀστραφτερά σπαθιά κρεμότανε ἀπ' τὴ μέση τους καὶ πάνω ἀπ' τὰ πηλίκια τους ἀνέμιζαν γαλάζια κι' ἄσπρα φτερά. Καὶ τότε τὰ ὄνειρά τοῦ ἄλλαξαν. Θὰ γινόταν κι' αὐτὸς μιὰν ἡμέρα ἀξιωματικός. Θὰ φοροῦσε χρυσὰ γαλόνια, κουμπιά, παράσημα. Ἀπ' τὴ μέση τοῦ θὰ κρεμότανε ἕνα ἀστραφτερὸ σπαθί καὶ πάνω ἀπ' τὸ πηλίκιό του θ' ἀνέμιζαν τὰ γαλάζια καὶ τ' ἄσπρα φτερά. Δὲν θὰταν τόσο σοβαρὸς κι' ἐπίσημος σὰν τὸ δάσκαλό του, μὰ θὰταν μεγαλοπρεπὴς καὶ ὠραῖος σὰν τὸ νέο ἐκεῖνο ξανθὸ ἀξιωματικό ποὺ καβάλλα σ' ἄλογό τοῦ πηγαινοερχότανε ἀδιάκοπα πάνω κάτω κι' ἔδινε διαταγὰς στὸ παρατεταγμένο στρατό. Οὔτε γυαλιά θὰ φοροῦσε, οὔτε τὰ γένεια τοῦ θὰφινε. Θὰφινε μόνο ἕνα μικρὸ φιλοψαλιδισμένο μουστακάκι. Τίποτα ἄλλο...

Μὰ καὶ τὰ ὄνειρα αὐτὰ σὲ λίγο τὰ παράτησε. Γνώρισε κάποιον ἄλλον. Ἕνα μηχανικό, φίλο τοῦ πατέρα τοῦ. Τὸν ἄκουσε νὰ μιλά γιὰ μηχανές, γιὰ βαπόρια, γιὰ ἐργοστάσια. Κι' ἀμέσως ξεχνώντας ὅλα τοῦ τὰ προηγούμενα ὄνειρα, ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ κι' αὐτὸς μηχανικός μέσα σὲ βαπόρια καὶ σὲ ἐργοστάσια. Μέσα σὲ μηχανές καὶ σὲ ἐργαστήρια. Τ' ἀπεφάσισε καὶ θὰταν ἔτοιμος νὰ γίνῃ, ἂν ξανά πάλι δὲν τύχαινε νὰ γνωρίσῃ ἕνα ζωγράφο, ὕστερα ἕνα χημικό, ἕνα μουσικό, πῶς ἔπειτα, ἕναν... ἕναν... —Θεέ μου πόσους— ποὺ θαρρεῖς καὶ τοὺς εἶχαν βάλει ἐξέπληδες γιὰ νὰρχονται κάθε τόσο νὰ τοῦ ἀναστατώνουν τὴ σκέψη καὶ νὰ τὸν ἀναγκάζουν ν' ἀλλάξῃ ἀποφάσεις καὶ σχέδια καὶ ὄνειρα...

Καὶ στὸ ἴδιο διάστημα μεγάλωνε, μεγάλωνε... Καὶ ἁφνικὰ μέσα στὴ ζωὴ τοῦ αὐτῆς, τὴ γεμάτῃ ἀνησυχίες, ὄνειρα, λαχτάρες, ἦρθε ἕνα ἀνοιξιάντικο πρωτὶ, νὰ φυσίξῃ ἕνας καινούριος ἄνεμος. Ὁ ἄνεμος τῆς ἀγάπης.

Ἐννοιοσε τότες ἕνα καινούριο κόσμο νὰ γεννιέται μέσα του. Ἕνα κόσμο ἄγνωστο, ὠραῖο, τρυφερό. Ἕνα κόσμο χαρούμενο καὶ γελαστό, πρόσχαρο καὶ φωτερό, σὰν δροσὰτο τριαντάφυλλο καὶ σὰν χρυσορόδινη αὐγὴ.

Κι' ὁ «ἄνθρωπός» μας ξεχνώντας ὅλα τοῦ τὰ πρῶτα ὄνειρα, τὶς λαχτάρες, τὶς ἀνησυχίες, ἀγκάλιασε σφικτὰ καὶ φανατισμένα—ἴδια ὅπως ἀγκαλιάζει ὁ νεοφώτιστος τὰ σύμβολα τῆς καινούριας του θρησκείας—τὸν νέον αὐτὸ κόσμον ποὺ τοῦ ἀποκαλύπτότανε.

— Αυτός πρέπει ν'άναι ο προορισμός της ζωής» σκέφτηκε. 'Αγάπη είναι η ζωή. "Ερωτας, τραγωδία, χαρά».

Και με την καινούρια αυτή πίστι ο «άνθρωπος» μας αγάπησε. 'Αγάπησε όχι όπως αγαπάνε οι περισσότεροι άνθρωποι, μ'α μ' ένα δικό του πρωτόγονο τρόπο. 'Αγάπησε όχι συμβατικά, υπολογιστικά, μετρημένα, μ'α παράφορα, μανιακά, σ'άν τρελλός...

Μ'α αν έτσι αγάπησε αυτός, δέν τον αγάπησε τ'ό «ιδιο κι'» ή γυναίκα π'ού θεοποίησε τήν εικόνα της μέσα στη ψυχή του. Και μ'ιάν ήμέρα χώρισαν. Χώρισαν απλ'α και ήρεμα, ήσυχα και βουβά. Α'υτή, γιατί της είχαν π'ει π'ώς οι άνθρωποι της καλής κοινωνίας 'ετσι απλ'α και ήρεμα, ή-συχα και βουβά χωρίζουν. Α'υτός γιατί ο πόνος π'ού τ'ού μάτωνε τήν καρδιά, τ'ού αφαιρούσε κάθε δύναμη ν'α διαμαρτυρηθ'ή και ν'α προφέρ'η 'εστω και τ'ο παραμικρό παράπονο.

Κι' από τή στιγμή εκείνη ο «άνθρωπος» μας 'εμεινε μόνος. Μόνος, κατάμονος ανάμεσα σ' ένα πλήθος ανθρώπων π'ού ζούσαν πλ'αί του και π'ού μ'όλο τ'ο ενδιαφέρον και τήν αγάπη π'ού τ'ουδειχναν, γι'αυτ'όν δέν υπήρχαν.

"Εμεινε λοιπόν και 'εζησε μόνος. Κατάμονος. Α'υτός κι' ο 'εαυτός του. 'Ο 'εαυτός του κι' α'υτός.

Και μ'ιάν ήμέρα 'είτε γιατί βαρέθηκε ν'α κάθεται 'είτε γιατί πίστεψε γι'α μ'ια στιγμή π'ώς ή απασχ'όληση μ'ιας δουλει'ας θ'α μπορούσε, αν όχι ν'α πληρώσει τ'ο κενό της 'αδειας του ζωής, ν'α της δώση τ'ούλάχιστο ένα ενδιαφέρον, 'εστω και τεχνιτό, ξαναγύρισε σ'α πρ'ωτα του όνειρα, τ'α ξεσκάλισε, βρ'ηκε κάποια δουλει'α π'ού τ'ου 'αρεζε περισσότερο κι' αμέσως ρίχτηκε σ' α'υτήν, με τήν ίδια όρμη, π'ού ρίχνεται σ'το νερό μ'ιας πηγής ο διψασμένος 'όδοιπ'όρος μ'ιας 'ερήμου.

"Αρχισε από τότες μ'ια καινούρια ζωή γι'α τ'όν «άνθρωπό» μας. Στην αρχή ή θέρμη π'ού μ'ας δίνει κάθε τ'ο καινούριο, ή πρ'ωτες 'εντυπώσεις, ή πρ'ωτες 'επιτυχίες, τ'όν 'εκαναν ν'α ξεχάσει πρ'ωτα, και σιγά, σιγά 'επειτα ν'α πιστέψ'η π'ώς, αν όχι τίποτα άλλο, 'είχε ξαναβρ'εί τ'όν παλμό της ζωής του, τ'όν προορισμό του, τ'ο δρόμο του... Μ'α κι' α'υτό στάθηκε 'εφήμερο, 'εφήμερο σ'άν όλα. 'Η δουλει'α τ'ού δέν τ'ούδινε καμμι'α χαρά. Δι'ελυε μόνο τήν 'άνια του. Τήν διασκέδαζε. Τίποτα άλλο... Κι' α'υτός, α'υτός ζητούσε τή χαρά. Μόνο τή χαρά. Τή χαρά α'υτή π'ού στάθηκε τ'ο μοναδικό όνειρο της ζωής του. Τή χαρά α'υτή π'ού διαρκ'ώς κυνηγούσε και π'ού διαρκ'ώς τ'ού 'εφέυγε...

Και τ'α χρόνια περνούσαν... περνούσαν... Και κάθε χρόνο, παραμονή πρωτοχρονιάς, 'ετσι 'ίδια σ'άν και φέτος, ξαναζούσε τις θύμησές του, ξαναζούσε τ'όν 'εαυτό του. Κι' ανάμεσα σ'ις στιγμές α'υτές, π'ού 'εκρυσαν γι'α τ'όν «άνθρωπό» μας τήν ιερ'ότητα και τ'ο δ'εος μ'ιας ιεροτελεστίας, 'ανάκατ'η με μ'ιάν ατέρμονη τρυφερότητα, ο «άνθρωπος» μας 'εννοι'ωθε τήν ψυχή του πλημμυρισμένη από 'ερωτα. 'Από έναν 'ερωτα μεγάλο. Μεγαλό-

πρεπο. Γι'αντα. Τί αγαπούσε; Ούτε α'υτός ο 'ίδιος ήξερε. Τί αγαπούσε; Τίποτα τ'ο συγκεκριμένο. Τίποτα. Τ'ο 'απειρο... Κι' όμως ο «άνθρωπος» μας αγαπούσε. 'Αγαπούσε 'ίσως τ'όν 'εαυτό του—τ'ο μόνο π'ού τ'ού 'απόμ'ενε σ'όν κόσμο α'υτ'όν. 'Αγαπούσε τήν ζωή του...

Μ'α ν'α π'ού τ'ώρα, τ'όν 'αφινε κι' ή ζωή. 'Ο μικρός ήμεροδείκτης τ'ού γραφ'είου του αδιάφορος και ψυχρός, 'εστεκε 'εκέι πιστοποι'ώντας του μ'ιάν ήμερομηνία. Μ'ιάν αλήθεια...

— «33 χρονών...». 'Η μισή τ'ού ζωή, 'ίσως, 'ίσως, και τ'α τρία τέταρτα της ζωής του—π'οιός 'εξ'ερε—'είχαν περάσει. Κι' α'υτός τί 'εκανε σ'όλο α'υτό τ'ο διάστημα. Τίποτα.

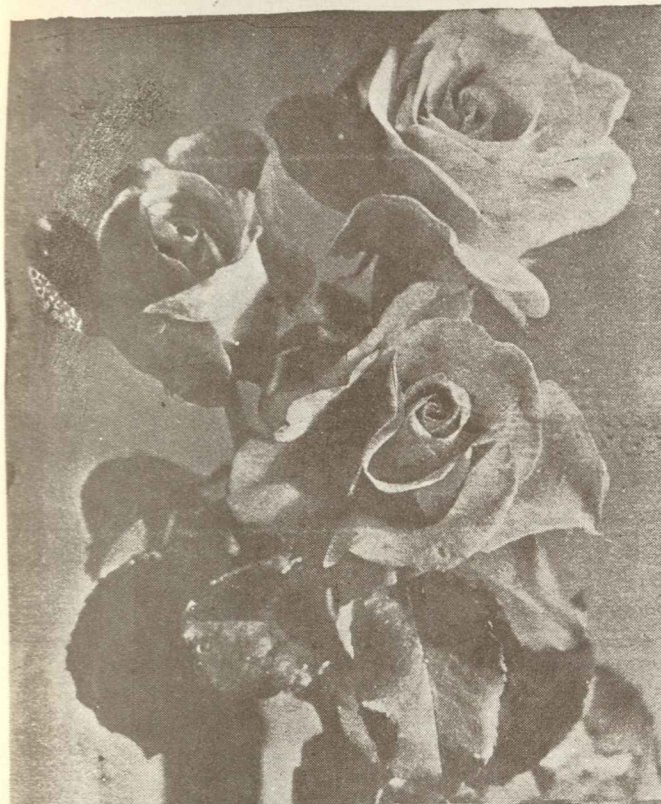
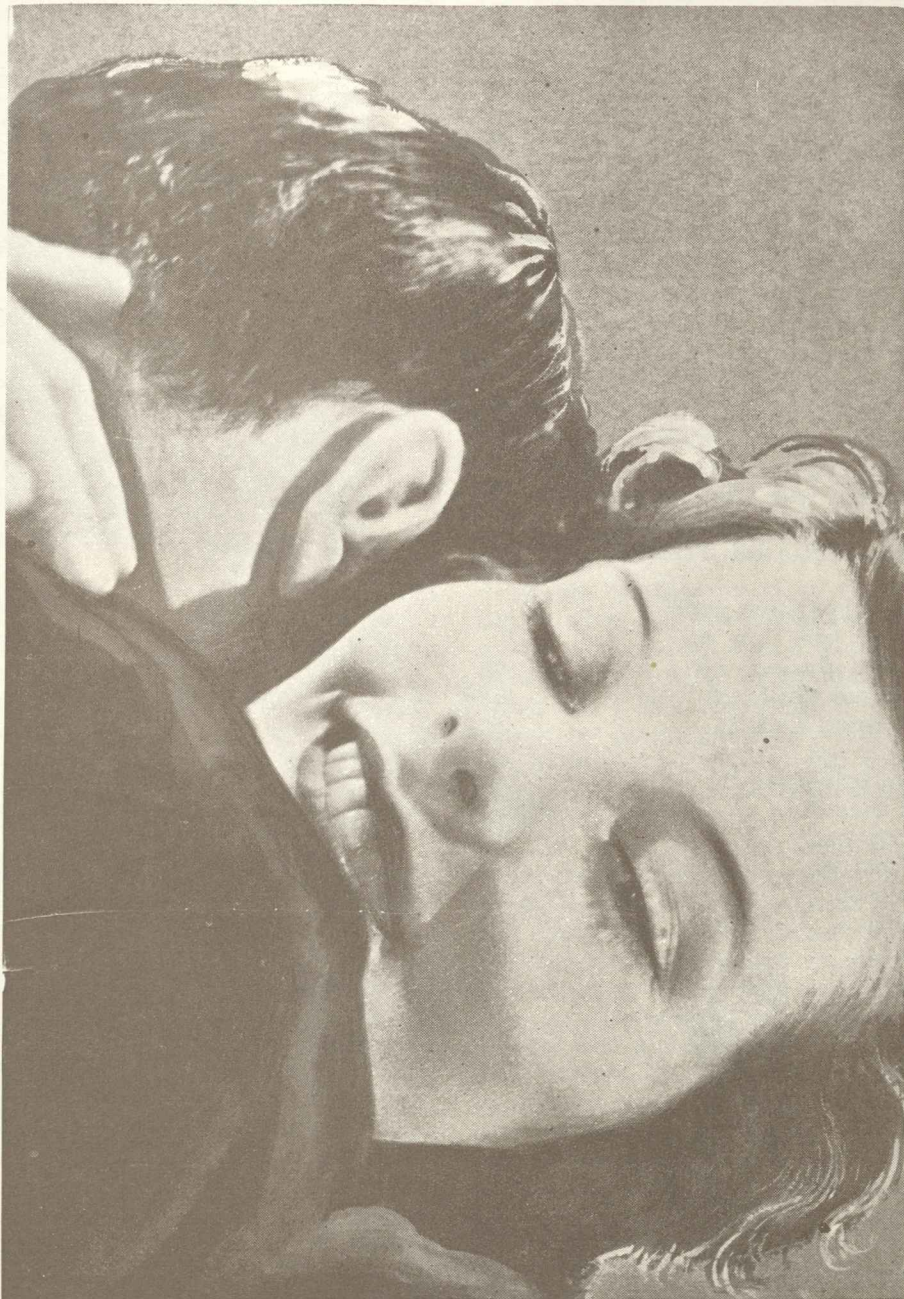
"Ενα μεγάλο τίποτα. 'Η ζωή τ'ού φάνταζε σ'α μάτια του, 'αδεια, κενή, κούφια, δίχως κανένα περιεχ'όμενο, δίχως καμμι'α 'αξία, δίχως κανένα παλμό. Ζούσε, γιατί δέν 'είχε 'ακίμα π'άψει ή καρδιά τ'ού ν'α κτυπ'α. Ζούσε 'ετσι δίχως καμμι'α α'ιτία.

Κι' 'ετσι θάρχ'οτανε μ'ια ήμέρα—'ίσως, 'ίσως κι' α'ύριο—π'ού θ'α π'έθαινε. Θ'α π'έθαινε μόνος μόνος, όπως 'ε-ζήσε και σ'όλη τ'ού τή ζωή. Μόνος, κατά-μονος δίχως μ'ια γυ-ναίκα ν'α γλυκαί'νη τις τελευταίες τ'οι στιγμές με τήν τρυφερότητα μ'ιας αγάπης και τήν 'εύτυχία τ'ών 'αναμνή-σεων μ'ιας χαρούμενης ζωής π'ού περάσανε μ'αζύ. Θ'α π'έθαινε μόνος, κατάμονος δίχως ένα παιδί ν'α παρηγορηί τις τελευταίες τ'οι στιγμές με τή σκέψη π'ώς σ'τήν ζωή τ'ού παι-διού α'υτ'ού θ'α ξανα-ζούσε α'υτός ο 'ίδιος και τ'όνόμα του. Θ'α π'έθαινε μόνος, μόνος όπως 'εξη-σε και σ'όλη τ'ού τή ζωή.

Δώδεκα μονότονοι και ξηροί κρότοι, 'ένος μικρού 'ωρολογι'ού, ήρ-θαν ν'α ταραξούν τήν ήρεμη ατμόσφαιρα της μικρής καμαρούλας τ'ού γραφ'είου του. Δώδεκα μονότονοι και ξηροί κρότοι, π'ού 'ερχ'οτανε ν' αναγγ'είλουνε σ'όν κόσμο τ'όν 'ερχομό τ'ού

καινούριου χρόνου και σ'όν «άνθρωπό» μας τ'ο πέρασμα 'ένος 'ακόμα χρόνου της ζωής του... 'Ο «άνθρωπος» μας 'εννοι'ωσε τήν καρδιά του ν'α κτυπ'α δυνατά και τ'α μάτια του ν'α βουρκώνουν. Μ'α ή συγκίνησή τ'ού δέν κράτησε παρ'α μ'ια σι-γιή. 'Η καρδιά τ'ού ξαναβρ'ηκε τ'όν κανονικό της ήρεμο ρυ-θμό και τ'α δάκρυα στέγνωσαν σ'α μάτια τ'ού πρ'ιν προφτά-ξουν ν'α κυλίσουν. "Εστρεψε μόνο κι' 'αφισε τ'ο βλ'εμμα τ'ού ν'α χαϊδευθ'ή πάνω σ' ένα νούμερο, σ'όν αριθμό π'ού μαρτυ-ρούσε τ'α χρόνια της ζωής του. Και σ'α χ'είλη χάραξε τότες ένα χαμόγελο. "Ενα χαμόγελο 'ανάκατο σαρκασμό. Μ'α ο'υτε α'υτό κράτησε πολύ. Σβ'όστηκε αμέσως όπως κι' ή συγκίνη-σή τ'ού. Κι' ο «άνθρωπος» μας ξαναβρ'ίσκοντας τ'όν 'εαυτό τ'ού απλ'ωσε τ'ό χ'έρι τ'ού και 'εσκιζ'οντας τ'όν παλμό ήμερο-δεικτη, π'ήρε κι' 'εβαλε σ'τή θέση τ'ού 'εναν άλλον, α'υτ'όν τ'ού καινούριου χρόνου π'ού 'αρχιζε, ψυχρά κι' αδιάφορα, 'ίδια όπως συνέχιζε κι' ή ζωή τ'ού... Κι' ή 'αλλαγή α'υτή στά-θηκε γι'α τ'όν «άνθρωπό» μας—'ίδια όπως και σ'το χρόνο—ή μόνη 'αλλαγή π'ού γιν'ότανε σ'τήν ζωή τ'ού...

ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

"Η μονοτονία κι' ή πικρή πάλη της ζωής κόβονται ευεργετικά από τις 'ωραίες 'εορτάσιμες μέρες, π'ού αποτελούν μ'ιάν 'εύθυμη ποικιλία γι'α τήν ανθρωπότητα. Γι'ορτές, μέρες χαρ'ας, μέρες 'ενοιασι'ας κι' 'ετυχίας 'ερχονται και περνούν. Τ'ώρα θαρ'θούν και θ'α φύγουν... Μετά τ'α Χριστούγεννα, ή Πρωτοχρονιά, τ'α Φ'ωτα, ή 'Αποκρ'ή... Κι' όλες οι γιορτάσιμες μέρες 'εχουν 'υποχρέωση ν'α μ'ας 'αφίσουν κάποια χαρά, ν'α μ'ας δώσουν ευχαρίστηση και ν'α μ'ας κάμουν ν'α ξεχάσουμε τήν καθημερινή σκληρή ζωή... Σ'α-λ'idia και δ'ωρα, πλούσια φαγητά, πιστά και γλ'έντια, κάνουν τις μέρες α'υτές π'ιό 'ομορφες, π'ιό ευχάριστες... Μ'α ανάμεσα σ'όλες τις χαρές, κάθε γιορτής, 'εχωρ'ίζει εκείνη π'ού δίνουν τ'α λουλούδια. Μπορεί ν'α νησ'ή γιορτή χωρίς λουλούδια; Μπορεί ν'α περάσει ή πρωτοχρονιά χωρίς ν'α δώσουμε και ν'α μ'ας δώ-σουν 'ανηθ, 'αφθονα και 'ωραία 'ανηθ;...

Πραγματικά τ'α λουλούδια είναι τ'ο ευγενικότερο δ'ωρο. Δέν περιέχουν τήν 'υλική χαρά τ'ών φαγητ'ών, τ'ών φρουτ'ών, τ'ών ποτ'ών. Δέν περιέχουν τήν 'αξία σ'ε χρ'ημα τ'ών μπιζού, τ'ών 'ωραίων κοσμημ'ατ'ών και τ'ών χρ'οσιμ'ων πραγμ'ατ'ών. 'Εχουν τήν 'αξία της 'ομορφιάς και της αν'οιότητός τ'ών. "Εχουν τήν ιερ'ότητα της 'εφήμερης χαρ'ας π'ού φέρνουν. Σ'ήμερα ζ'ούν γιομ'ατα χαρά και χρ'οματα και α'υριο πεθαίνουν σ'το αν'θογυάλι... "Εχουν μ'ια σύντομη ζωήγι'ομάτ'η χαρά. 'Ιερ'α σύμβολα!...

μα τ'ους κι' ή δροσιά τ'ους, τ'ο 'αρωμα κι' ή γοητεία τ'ους μ'ας δένουν... "Επειτα μεγαλ'ωνουμε, μπλέκουμε σ'α βρ'αχία τ'ού 'ερωτα, αντ'ικρ'ύζουμε τήν "Εκείνη μας... Και τ'α λουλούδια 'ε-ρχονται μ'ονα τ'ους ν'α στεφανώσουν τήν αγάπη μας. Πρ'ιν της προσφέρουμε τ'ο πρ'ωτό φιλί, της προσφέρουμε ένα 'αθος, ένα τριαντάφυλλο ή ένα μπουκέτο μενεξ'εδάκια... "Επειτα προχ'ω-ρ'εί ή χαρά της αγάπης μας μέσα σ'ε λουλούδια. Και όταν ο γάμος φέρνει τήν αγάπη μας σ'τήν πεζή πραγματικότητα, 'αγκα-λιές λουλούδια μ'ας 'ακεπάζουν... Οι φίλοι θ'α στείλουν μπου-κέτα απ'άνω σ'ε μπουκέτα... "Ακολουθούν τ'α παιδιά, οι γιορτές, οι χαρές τ'ού σπιτιού... Κάθε φορά λουλούδια και λουλούδια, σ'ε 'αγκαλιές, σ'ε σωρούς θ'α γεμίσουν τ'ο σπίτι... Κάθε χαρά μας θ'α γεμίσει με λουλούδια, κάθε 'εξη χαρά θ'α τ'η στολί-σουμε κι' 'εμείς με τ'ο μπουκέτο μας...

Μ'α όχι μόνο τις χαρές μας και τις γιορτές μας τις στολί-ζουμε με 'ανηθ. 'Ακόμα αν'θοστολίζουμε και τ'ους θρ'ιάμβους μας! Μ'ια 'επιτυχία καλλιτεχνικός σ'το θέατρο ή σ'τη μουσική μαζεύει σωρούς από 'ανηθ. Μ'ια νίκη σ'ε πόλεμο τραβά βροχή από 'ανηθ. Κάθε θρ'ιάμβος, κάθε νίκη, κάθε 'επιτυχία πρ'έπει ν'α αν'θοστοφα-νωθ'ή... Τ'α φύλλα τ'ών τριανταφύλλων και τ'α μπουκέτα τ'ών γι'ασεμι'ων 'ως τ'α π'ιό 'ογκώδη μπουκέτα λ'έει κανείς π'ώς 'επλά-στηκαν γι'α τέτοιους σκοπούς...

"Επειτα ή π'ιό 'εξηρή χαρά μας χωρίς 'ανηθ δέν βρ'ίσκει τήν

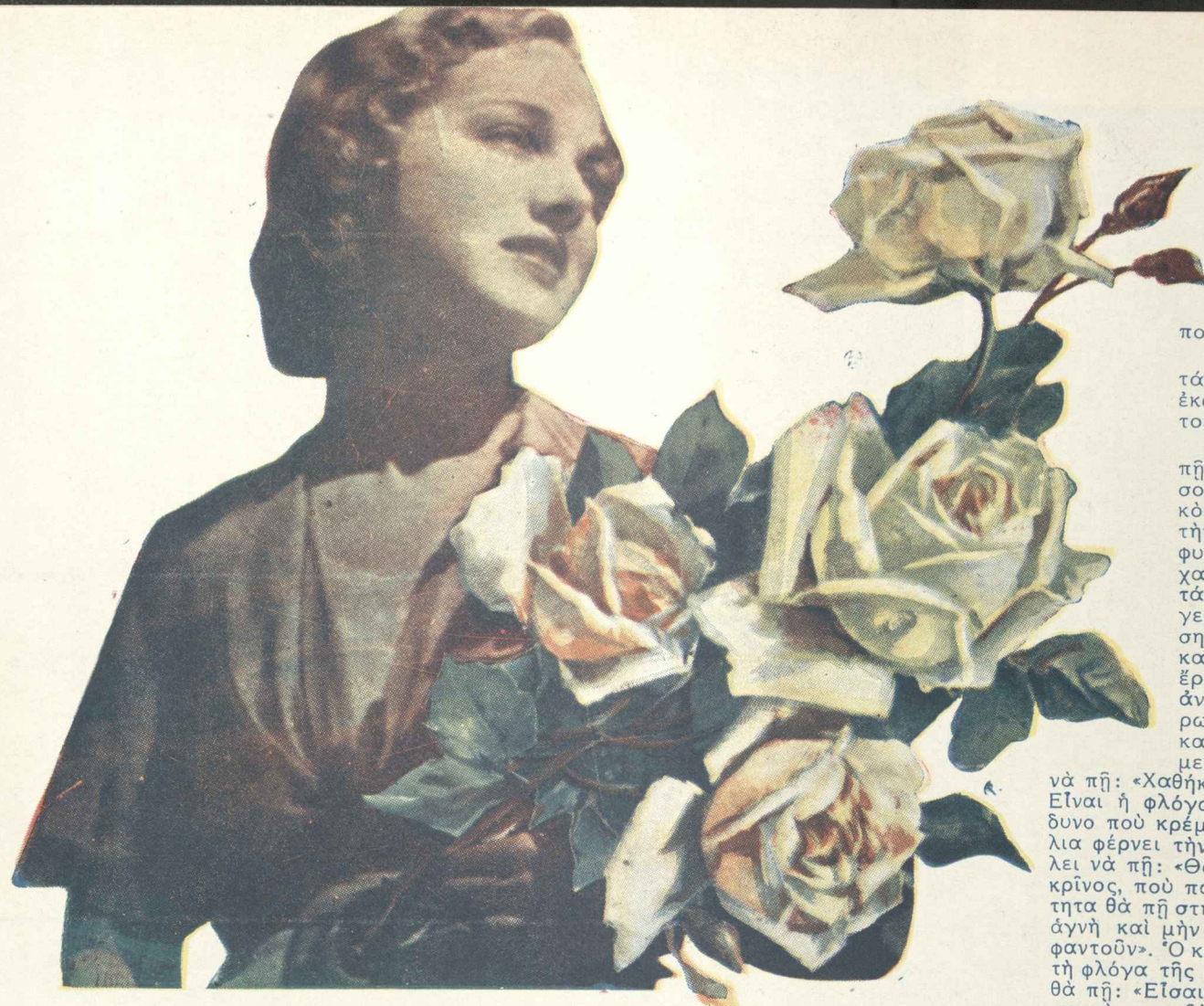
λουλουδια

Μπορεί ν'α μ'ην αγάπησ'η κα-νένας τ'α λουλούδια;

Θ'άναι πρ'αγματικά 'αγριός, με ψυχή 'αποξηραμένη, με καρδιά σκλη-ρή ο άνθρωπος π'ού δέν αισθ'άνεται χαρά κι' ευχαρίστηση σ'τη θέα τ'ών λουλουδι'ων. "Όλος ο κόσμος π'ού αισθ'άνεται αγάπη και χ'αίρεται τ'α 'ομορφα α'υτά δημιουρ'γηματα της φύσεως. 'Η πρ'ωτη χαρά μας όταν 'είμαστε παιδάκια είναι τ'α λουλού-δια. Παίζουμε μ' α'υτά, χ'αιρούμαστε μ' α'υτά, πρ'ιν μ'ας π'ή κανένας τί 'είναι 'ωραίο και τί 'ασημ'ο. Τ'ο χρ'ώ-μα τ'ους κι' ή δροσιά τ'ους, τ'ο 'αρωμα κι' ή γοητεία τ'ους μ'ας δένουν... "Επειτα μεγαλ'ωνουμε, μπλέκουμε σ'α βρ'αχία τ'ού 'ερωτα, αντ'ικρ'ύζουμε τήν "Εκείνη μας... Και τ'α λουλούδια 'ε-ρχονται μ'ονα τ'ους ν'α στεφανώσουν τήν αγάπη μας. Πρ'ιν της προσφέρουμε τ'ο πρ'ωτό φιλί, της προσφέρουμε ένα 'αθος, ένα τριαντάφυλλο ή ένα μπουκέτο μενεξ'εδάκια... "Επειτα προχ'ω-ρ'εί ή χαρά της αγάπης μας μέσα σ'ε λουλούδια. Και όταν ο γάμος φέρνει τήν αγάπη μας σ'τήν πεζή πραγματικότητα, 'αγκα-λιές λουλούδια μ'ας 'ακεπάζουν... Οι φίλοι θ'α στείλουν μπου-κέτα απ'άνω σ'ε μπουκέτα... "Ακολουθούν τ'α παιδιά, οι γιορτές, οι χαρές τ'ού σπιτιού... Κάθε φορά λουλούδια και λουλούδια, σ'ε 'αγκαλιές, σ'ε σωρούς θ'α γεμίσουν τ'ο σπίτι... Κάθε χαρά μας θ'α γεμίσει με λουλούδια, κάθε 'εξη χαρά θ'α τ'η στολί-σουμε κι' 'εμείς με τ'ο μπουκέτο μας...

Μ'α όχι μόνο τις χαρές μας και τις γιορτές μας τις στολί-ζουμε με 'ανηθ. 'Ακόμα αν'θοστολίζουμε και τ'ους θρ'ιάμβους μας! Μ'ια 'επιτυχία καλλιτεχνικός σ'το θέατρο ή σ'τη μουσική μαζεύει σωρούς από 'ανηθ. Μ'ια νίκη σ'ε πόλεμο τραβά βροχή από 'ανηθ. Κάθε θρ'ιάμβος, κάθε νίκη, κάθε 'επιτυχία πρ'έπει ν'α αν'θοστοφα-νωθ'ή... Τ'α φύλλα τ'ών τριανταφύλλων και τ'α μπουκέτα τ'ών γι'ασεμι'ων 'ως τ'α π'ιό 'ογκώδη μπουκέτα λ'έει κανείς π'ώς 'επλά-στηκαν γι'α τέτοιους σκοπούς...

"Επειτα ή π'ιό 'εξηρή χαρά μας χωρίς 'ανηθ δέν βρ'ίσκει τήν

φύλλο είναι κίτρινο, αυτό θα πη: «Είσαι άπιστος!». Μπορεί να δοθῇ και άσπρο άγνό τριαντάφυλλο. Αυτό θα πη: «Μην έχεις καμιά ύποψία άσχημη για μένα». Άν πάλι της δώσουμε ένα μεγάλο έκατόφυλλο, αυτό σημαίνει: «Έχεις πολλές χάρες!».

Όπως μιλούν τα τριαντάφυλλα, όμοια κάθε άνθος εκφράζει κάτι στη γλώσσα του έρωτα.

Τό άγιόκλιμα θέλει να πη: «Μ' έδεσες με τόν έρωτά σου». Ό πλατύφυλλος βασιλικός λέει: «Μπορώ να δεχθώ την αγάπη σου» και ό στενόφυλλος βασιλικός λέει: «Εύχαριστούμαι πολύ να σε κοιτάζω». Ένα κλωνάρι γαζίας γεμάτο σουβλερά άγκάθια σημαίνει: «Μου πλήγωσες την καρδιά με τ' άγκάθια του έρωτά σου!» και ένα κίτρινο άνθάκι γαζίας λέει: «Είμαι άρρωστος και θα γίνω ώχρος και κίτρινος για σένα!». Μιά μεγάλη κόκκινη ντάλια θέλει να πη: «Χαθήκαμε! μάς άνακαλώσανε!».

Είναι ή φλόγα της ειδοποίησης για κίνδυνο που κρέμεται! «Η κίτρινη όμως ντάλια φέρνει την ήρεμία και τη χαρά. Θέλει να πη: «Θά σου γράψω». Ό άσπρος κρίνος, που πάντα συμβολίζει την άγνότητα θα πη στην έρωτική γλώσσα: «Είμαι άγνη και μην πιστεύεις όσους με συκοφαντούν». Ό κόκκινος κρίνος, που ξεπετά τη φλόγα της αγάπης με τό χρώμα του, θα πη: «Είσαι ή πρώτη μου αγάπη!». Ό σεμνός μενεξές έχει προορισμό πιο πρακτικό. Χρησιμεύει αντί για... μεσίτης γάμων. «Η προσφορά του θα πη: «Σέ προτιμώ για γυναίκα μου». «Η παπαρούνα σημαίνει: «Σέ είδα στον ύπνο μου». Και τό νεκρολούδο, δηλαδή τό παλαιό ντόπιο χρυσάνθεμο, έχει θλιβερή σημασία. Θέλει να πη: «Μη λυπάσαι, γιατί θα πεθάνω άν ξεακολουθήσεις νάσαι λυπημένη...».

Μιλούν όμως στον έρωτα κ' ή τσουκνίδα κι' άκόμα και τ' άγκάθι. «Η προσφορά μιάς τσουκνίδας θα πη: «Σ' άρέσει να με πειράζεις», όπως κεντά δηλαδή κ' ή τσουκνίδα. Και τ' άγκάθι σημαίνει: «Είσαι αδιάντροπος» — άπάντησα δηλαδή σε κάπως τολμηρό πείραγμα... Κάθε λουλούδι και φυτό χρησιμεύει στη γλώσσα την βουβή της αγάπης. Όλος ό λουλουδόκοσμος είναι πρόθυμος να μάς εξηγητήση στους έρωτές μας... Γαλέτος σωστός!

Έλατε, λοιπόν, να ίδουμε τώρα αυτόν τόν λουλουδόκομο σ' όλη τη δόξα του. Τόν αντικρύζουμε στους κήπους. Μά οι Άθηναίοι δέν ξέρουν τούς κήπους. Πού να τρέχουν να τούς γυρεύουν; Έχουν πρόχειρα τ' άνθοπωλεία. Έκεί κάτω από την πλατεία του Παλατιού, στην άρχή της όδου Κηφισιάς, μά και στην πλατεία του Κλαυθμόνος και στην Όμόνοια, άλλα και στις βιτρίνες τών άνθοπωλείων της όδου Σταδίου ζή όκόκληρος αυτός ό λουλουδόκοσμος. Όλοι οι σωροί και τά μπουκέτα της δροσιάς και της χαράς, που ή Πρωτοχρονιά κ' οι άλλες γιορτές μεταφέρουν ως τά σπιτία μας... Όλη κείνη ή εύχαρίστηση που ξεχύνει σπάταλα σε χρώματα και σε σχήματα ή μεγάλη Ψυχή της Δημιουργίας...

Κ' είναι και τά λουλούδια σάν τούς ανθρώπους χωρισμένα σε τάξεις... κοινωνικές. Υπάρχουν πλούσια λουλούδια, στολισμένα με χρώματα, με ποικιλίες, με χλιδήν. Τό θυμάστε δά τό της Γραφής:

«Ουδέ ό Σολομών έν όλη αύτου τη δόξη άμφιέντου ως έν τούτων!».

Φαντασθήτε πιά!

Μά υπάρχουν και λουλούδια φτωχά και ταπεινά, με φτωχό χρώμα, με γυρτό κοτσάνι, που στέκονται σεμνά και με τόση δυστυχισμένου προλετάριου...

Άλλα λουλούδια μάς μεθούν με την άφθονη μυρωδιά τους, μάς θαμπώνουν με τά πλούσια και πολυποικίλλα χρώματά τους, με την μεγαλόπρεπη όψη τους. Κι' άλλα μονόχρωμα ή με άχνό χρώμα, κι' άλλα χωρίς άρωμα και χωρίς περηφάνεια αέρνονται ζητώντας την εκτίμησή μας! Έδώ ό κόκκινος κρίνος ύψώνεται με αθάδεα, εκεί τό μενεξεδάκι κρύβεται ντροπαλά κάτω από τά φύλλα... Έδώ τά τριαντάφυλλα ξεχύνουν την γλυκειά μυρωδιά τους και παραπέρα ή μαργαρίτα προσπαθεί να μάς ένοχλήση την μύτη... Έδώ ό πανσές ντύνεται τά πολύχρωμα φορέματά του, τά μοσχομπίζελα παρουσιάζουν χίλιες άποχρώσεις ρόζ, κόκκινου και μώβ κι' άλλα άνθάκια μόλις μπορούν να μάς δώσουν ένα άχνό χρωματάκι μισόσβυστο...

Δέν είναι μονάχα ή εμφάνιση, τό άρωμα, τό χρώμα κ' ή όψη κάθε λουλουδιού που τό τοποθετεί σε μία άλλη κοινωνική βαθμίδα μέσα στο λουλουδόκομο. Είναι και ή πραγματική του

άξία, μετρημένη με κόπο και χρέμα. Άλλα λουλούδια βγαίνουν και ζούν άφθονα και χωρίς κόπο. Αυτά με την άφθονία και την εύκολία τους κατανατούν στον έξευτελισμό... Νά, τά δύστυχα πολύχρωμα σκυλάκια! Αυτά είναι ώραία και παράξενα άνθη. Μά έχουν μεγάλη προθυμία να πολλαπλασιασθούν. Φυτεύεις δύο και σε λίγο καιρό έχεις έκατό. Φυτεύεις στον κήπο και τόν άλλο χρόνο έχουν γεμίσει άπ' αυτά οι διάδρομοι του κήπου, οι κορινζές και ή στέγη του σπιτιού... Μερικά ξεφυτρώνουν κι' άπάνω στην κορυφή της καπνοδόχου. Στο τέλος ή προθυμία τους γίνεται φόρτωμα! Και τά ξεριζώνεις άσπλάχνα δία!

Μά είναι και λουλούδια που θέλουν μαρτύρια για να πετύχουν. Περιποίηση, προφύλαξη, φασαρίες... Δέν άντέχουν σε πολύ ζέστη ή σε πολύ κρύο ή και στά δύο. Ζητούν χώμα και κοπριά και άμμο του γούστου τους. Άπαιτούν περίεργα «σερμπέτια» και παράδοξες χημικές ένώσεις χώματος. Κ' έπειτα βγαίνουν με δυσκολία. Από ένα κρεμμυδάκι ένα άνθος άσθενικό... Τόν άλλο χρόνο δέν βγαίνει ούτε αυτό, με όλες τις περιποιήσεις... Έχει εκφυλισθή!

Και όμως αυτά τά άνθη τά δύσκολα στην καλλιέργεια έχουν έμπορική άξία. Η δυσκολία και ή σπανιότης πληρώνονται! Ένώ τά σκυλάκια, οι μαργαρίτες, οι βιολέττες είναι περιφρονιμένα λουλούδια επειδή είναι άφθονα, οι κάκτοι ξαφνικά, τά κακά φυτά μ' τ' άγκάθια έχουν άξία!

Τώρα τελευταία οι έξινόκακτοι — κάτι περίεργα φυτά σάν άχινιοί γιομάτοι άγκάθια — είναι της μόδας και απολαύουν την εκτίμηση του γυναικόκοσμου. Μά και τά «μη μου άπτου» με τά μικρά μώβ λουλουδάκια είναι σπάνια και περιζήτητα. Έπειτα οι ντάλιες της Όλλανδίας και τά Όλλανδικά γαρύφαλλα ζητούνται ως σπάνια και εκλεκτά άνθη... Και τά Γερμανικά τριαντάφυλλα, άνθη πραγματικά ώραία, είναι περιζήτητα. Αυτά τά άνθη και μερικά άλλα αποτελούν αυτή τη στιγμή την άριστοκρατία του λουλουδόκομου...

Οι ώραίες ντάλιες και τά άφθονα μεγαλόσωμα χρυσάνθεμα έχουν πέσει πιά στην ύπόληψη τών φιλανθών. Αυτά είναι παλιά άριστοκρατία που ξεπέφτει.

Και άκολουθεί ό λαός, ό ώραϊος λαός τών τριανταφύλλων, τών γαρυφάλλων, τών βιολετών, τών πανσέδων, τών μενεξέδων, τών μοσχομπίζελων...

Ό λουλουδόκοσμος αυτός, κάθε κοινωνικής τάξεως, κάθε άξίας λουλούδια, πλημμυρίζουν τ' άνθοπωλεία της Άθήνας... Και δημιουργούν ώραία πολύχρωμα θεάματα στους δρόμους. Η πρωτεύουσά μας έχει γίνει πιά σήμερα ό παρδδειςός τών λουλουδιών!...

Κι' είναι βέβαια ή Άθήνα τό κέντρο του έμπορίου τών λουλουδιών, μά όστόσο οι περισσότεροι κ' οι παλαιότεροι άνθοκόμοι της Άθήνας και τών περιχώρων δέν είναι Άθηναίοι. Παλαιότερα οι καλλιερηγτά λουλουδιών στην Άθήνα και στην

Άττική ήταν Χιώτες. Άργότερα όμως έγιναν πιο πολλοί οι Ναξιώτες. Οι μεγαλύτεροι άνθοήποι τών Άθηνών άνήκουν σήμερα σε Ναξιώτες καλλιερηγτές λουλουδιών. Οι Ναξιώτες και οι Χιώτες, μαζί με μερικούς Συριανούς είναι και οι πρώτοι άνθοκόμοι της Άθήνας. Οι νησιώτες αυτοί από την εποχή της βασιλείας του Όθωνος είχαν εγκατασταθή στην πλατεία της Άγίας Ειρήνης, όπου πωλούσαν λουλούδια, σπόρους και καστανόχωμα... Πέρασαν έκατό χρόνια από τότες, δημιουργήθηκαν τόσες νέες άγορές λουλουδιών, όλη ή Άθήνα άλλαξε, μά ή γωνιά τών λουλουδιών της Άγίας Ειρήνης μένει πάντα άθάνατη γωνιά λουλουδιών...

Τά λουλούδια είναι μία ανάγκη άπόλυτη στη ζωή μας. Στη γέννησή μας λουλούδια, στον έρωτά μας τό ίδιο, στο γάμο, στις γιορτές, στις άρρώστειες, στο θάνατο... Παντού και πάντα λουλούδια, λουλούδια, λουλούδια... Όλη ή ζωή μας συντροφεύεται από τά λουλούδια. Ό λουλουδόκοσμος είναι ή χαρά της, ή εύχαρίστησή της, ή παρηγορία της!...

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

πλήρη της ίκανοποίηση... Στόν ένθουσιασμό μας θέλουμε να βουτηχθούμε στά άνθη, στις μεγάλες μας γιορτές θέλουμε να ριχθούμε στον άνθοπόλεμο. Μέσα στους θριάμβους τών όργίων μας ζητάμε τ' άνθη, τ' άνθη... Νά μάς σκεπάσουν μ' άνθη, να μάς πνίζουν τ' άνθη... Ποθούμε τό θάνατο μέσα σε λουλούδια...

«Κι' όλο άνεβαίνει άκράτητη ή μυστική πλημμύρα που άφρίζει με ροδόφυλλα και πνίγει μ' εύωδιά»...

Για να θυμηθούμε του Γρυπάρη τούς στίχους. Ποθούμε μέσα στο θρίαμβο τών όργίων μας τό ροδοθάνατο του Ρωμαίου αυτοκράτορα:

«Τά ρόδα του 'Ηλιογάβολου, τά ρόδα του Θανάτου!»

Όχι μονάχα οι χάρες μας, μά κ' οι λύπες μας, τά πένθη μας μ' άνθη σκεπάζονται... Κάθε χάσιμο που πληγώνει την ψυχή μας, κάθε θλίψη μας βαθεία ζητάει τ' άνθη. Είπε και ό Σολωμός τό ώραίο:

«Τό χάσμα π' άνοιξ' ό σεισμός εύθους έγέμισ' άνθη!»

Πώς να νοηθί τό πένθος μας, ό σεβασμός στους νεκρούς μας, ή αγάπη σε κείνους που φεύγουν χωρίς άνθη, χωρίς άφθονα λουλούδια; Άτελείωτες σειρές άνθοστέφανα συνοδεύουν τούς νεκρούς στην τελευταία κατοικία... Και άπάνω στά μνήματα σκορπίζονται λουλούδια, φυτρώνουν λουλούδια, ζούν και πεθαίνουν λουλούδια...

Καμιά χαρά και καμιά λύπη μας δέν ύπάρχει χωρίς λουλούδια — όχι μονάχα οι γιορτές μας.

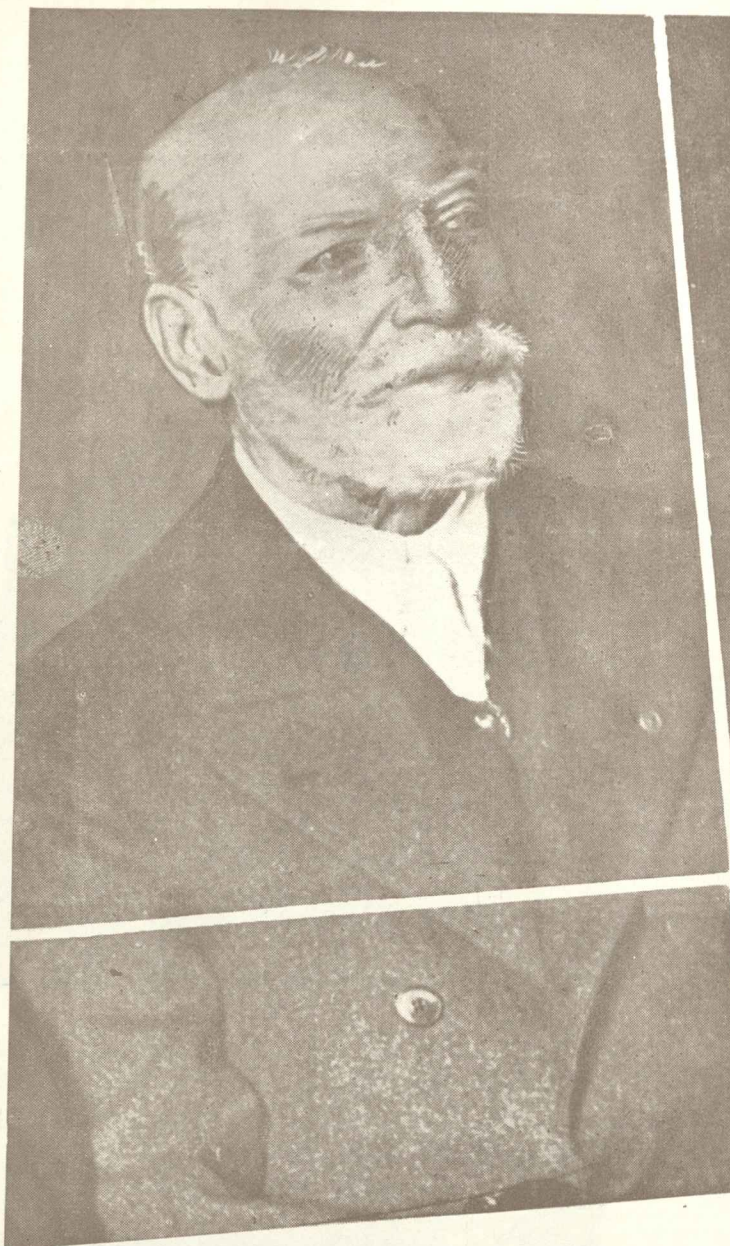
Η θριαμβευτική όμως δόξα τών λουλουδιών δένεται σφιχτά με την αγάπη. Ό έρωτας θέλει λουλούδια, πολλά λουλούδια. Άν δέν προσφέρουμε στην εκλεκτή μας λουλούδια, όλα τ' άλλα είναι πεζά και μάταια... Ένα ζωηρό κόκκινο τριαντάφυλλο έμψυχώνει τό αίθρημα του έρωτα πιο πολύ από χίλια λόγια, πιο πολύ από τούς στίχους του τραγουδιού, από τούς ήχους της μουσικής...

Η μαγεία τών λουλουδιών πλάστηκε τάχα για να ξευπηρετή τόν έρωτα;

Μπορεί νά'ναι αληθινό αυτό. Γιατί ή φύση έταξε βέβαια κάποιους κανόνες στη δημιουργία στο σύνολό της...

Οι άνθρωποι όμως ξέρουν κι' άλλους να μεταχειρίζονται τά λουλούδια στον έρωτά τους... Πιο πρακτικά! Τά λουλούδια αποτελούν μία νέα γλώσσα. Έπειτ' από τη βουβή γλώσσα τών ματιών, άλλη διεθνής γλώσσα του έρωτα, άλλη Έσπεράντο της αγάπης, είναι ή γλώσσα τών λουλουδιών... Αυτή την ξέρουν οι έρωτευμένοι και την εφαρμόζουν ποιητικώτατα, με τίς πιο χαριτωμένες και άπρόοπτες πολλές φορές αλληγορίες...

Άεφα να δταν δίνουμε σ' Εκείνη ή όταν Εκείνη μάς πετά βιαστικά ένα κόκκινο τριαντάφυλλο αυτό θα πη: «Έχω μέσα μου μεγάλη έρωτική φλόγα για σένα!» Μά όταν τό τριαντά-

ΣΑΣ
ΒΛΕΠΩ

ΓΥΡΩ ΜΟΥ

Σας βλέπω γύρω μου να με κυττάτε,
ώ των ήρώων του πνεύματος σωστές εικόνες
ένα φτερούγισμα στη σιγαλιά πλανάται
που αφήκανε στο διάβα τους οι αιώνες.
Το σπουδαστήριό μου το στολίζετε
και με κυττάζετε. Νομίζω πως σαλεύουν
τα χείλη σας, τα μάτια σας μου νεύουν.
'Ω! Ναι, μαντεύω τί μου ψιθυρίζετε,
αυτά τα χείλη σας που διαλαλήσανε
στον κόσμο την αλήθεια και διαλύσανε
τα σκότη και την πλάνη
φαρμάκια άχαριστίας τάχουνε πικράνει.
Τα μέτωπά σας, που λαμπρύνει δόξα τόση
μ' ακάνθινο στεφάνι τάχουνε ματώσει
ό φθόνος, ό τυφλός φανατισμός,
ή παραγνώρισις, ό άγριος διωγμός.
Παραδομένοι μ' άγιον ένθουσιασμό
στών ύψηλών ιδανικών σας το βωμό
κάθε παλμόν έγκόσμιον έδαμάσατε,
κάθε χαρά της γής την θυσιάσατε.
Και πως σας έχουν άνταμείψει;
άλλους με σταύρωμα, άλλους με πυρά,
άλλους στο δεσμοτήριον έχουν ήψει.
'Αλλοι πεθάνανε λησμονημένοι
στη φτώχεια και στη συμφορά.
'Εσπείρατε στην οικουμένη
του πνεύματός σας τα πολύτιμα δώρα
τα χαίρεται όλα ό κόσμος τώρα
άλλα το δωροδότη λησμονεί.
Κι' αν ή φωνή της 'Ιστορίας σας ύμνει,
ποιός πλέον το μικρό ποτήρι
από τα χείλη σας θα τ' άποσύρη;
'Αν τόνομά σας στους αιώνες μένη,
άλλ' ή ζωή σας πέρασε φαρμακεμένη.
Και τ' είναι τ' όνομα; Τ' είν' ύστεροφημία;
Περιγελάστρα ήχώ σ' έρεμικά μνημεία.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

Περικλής
(της 'Ακαδημίας 'Αθηνών)

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΤΣΟΓΙΑΣ
ΙΑΤΡΟΣ
ΒΙΟΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΚΤΟΡΙ ΠΑΡΕΘΕΤΗΘΗΚΟΥ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΚΟΣ Κ. ΚΟΤΖΙΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ "ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ."

ΜΙΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΤΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ

Ο Ντόκτορ ήταν ένας αλήτης, στην ηλικία λιγώτερο από είκοσι χρονών. Άπάνου-κάτου, το σουλουπι του ήταν τέτοιο: Ένα μούτρο στενό και κοντό, κόκκινο όπως μια πληγή. Στα δυο μάγουλα και στο κούτελο μπόλικά μαύρα στίγματα, από κείνα τα συχαμερά σημάδια που κάνουν το πρόσωπο νάναι σαν πιτσιλισμένο με λάσπη. Η μύτη πλατειά και χοντρή κυριαρχεί τόσο άπάνου στο μικρό μούτρο, που όλη η προσωπικότητα του Ντόκτορ εκφράζεται με τη μύτη του. Το κεφάλι του είναι πάντα ξυρισμένο, γλί. Πολλές φορές όμως είδα την ιδιοτροπία του να αφήνει δυο στρογγυλούς βώλους γένεια στα δυο μάγουλα, πλάι στ' άφτιά, ένα είδος φαβορίτες έτσι ξεκρέμαστες, που να θαρρείς πως μόλις τις άγγιξεις θα πέσουν. Κοντούλης τόσοσ δά.

Τόν γνωρίσαμε εγώ κι' οι συντρόφοι μου απ' τις πρώτες μέρες που μας έφεραν οι Τούρκοι αιχμάλωτους στο Κίρκ-Άγας. Ήτανε με την ίδια περιβολή που είχε και τώρα: Τσουβάλια, γυναικεία φουστάνια, σειρίτια χρωματιστά, γραβατίτσα φιόγκος βουτηγμένη στο λάδι και άλλα πολλά τέτοια, κολλημένα άπάνω του με καρφίτσες και με πρόκες. Οι μαφαζάδες τόν περιγελοῦσαν φωνάζοντας. Ο Ντόκτορ τρέχει απ' όλες τις μπάντες που τόν φωνάζουν, θέλει να ευχαριστήσει όλους. Και άρχινά να τραγουδά και να χορεύει. Είναι ένας σκοπός βαρύς, παλαβός και άσυνάρτητος: εκεί που βογγά σαν το μουγκρητό ενός ζώου, άξαφνα μια ψιλή νότια κατρακυλά, τσιρίζοντας, κι' έτσι γίνεται μια περίεργη άρμονία. Όλος ο κόσμος μπηζει τα χάχανα, ο Ντόκτορ όμως δε σταματά. Φέρνει άριες βόλτες μαζί με το σκοπό του, τρικλοποδιάζεται μια και σαρώνεται χάμου. Ύστερα άρχίζει κι' αυτός να γελά με τους μαφαζάδες: κι' ο τελευταίος που σωπαίνει είναι αυτός.

Τί είναι και πώς ξεφύτρωσε εδώ ο Ντόκτορ; Αυτό δεν τόν ξαίρει κανένας, ούτε άκόμα πώς τόν άπόμεινε το «ντόκτορ». Μιλά τα Τούρκικα με την προφορά που έχουν κάτω στην Κόνια, κι' αυτό μας κάνει να υποθέσουμε πώς είναι άπό κεί. Άλλοι πάλι άπό μας, έχουν την ύποψια πώς είναι η Ρωμηός ή Άρμένιος και κρύβεται. Μυστήριο.

Τρώγει απ' τα καζάνια του στρατού κι' όλη τη μέρα τριγυρνά μονάχος του μέσα στα έρημωμένα χαλάσματα της Άρμένικης συνοικίας που έχει καεί. Άν τύχει και τόν δει κανείς, κάνει πώς μαζεύει ξύλα για τη φωτιά. Είναι βέβαιο όμως πώς αυτό είναι μια πρόφαση.

Λοιπόν, ήταν τέτοιες μέρες. Άνήμερα τών Χριστουγέννων μας ήρθε μια συμφορά. Τρεις συντρόφους μας, που ήταν καταδικασμένοι, τούς κρεμάσαν με τα χαράματα καταμεσίς στο χωριό, απ' τα κλωνιά του μεγάλου πλατάνου. Τους έπληραν απ' τα χέρια μας, σαν άρνιά απ' τη στάνη—σαν τάρνια απ' τη στάνη που τα πάν για σφάξιμο. Είμαστε όλοι βουρκωμένοι, άμλλητοι και σοβαροί.

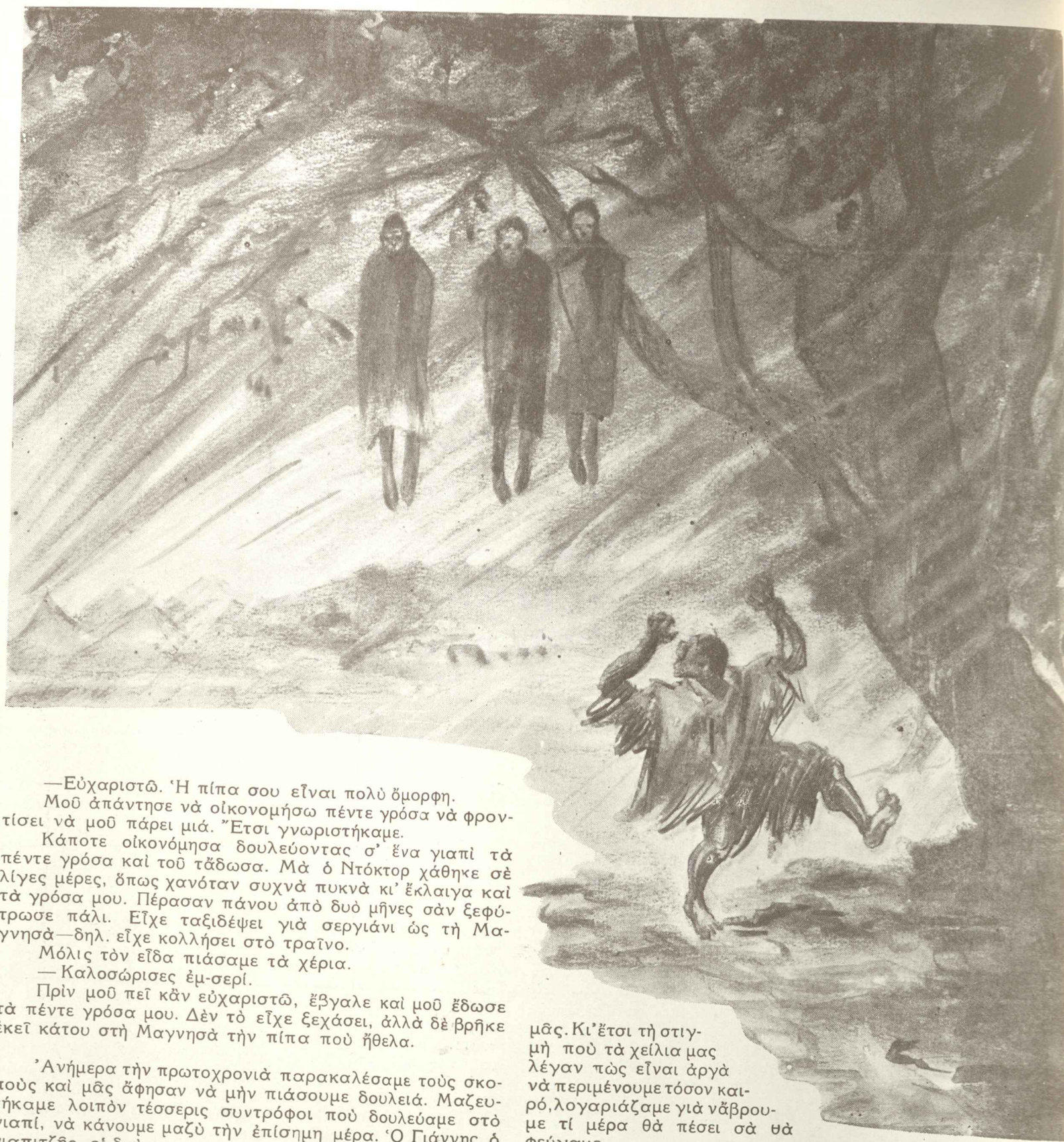
Λοιπόν, εκείνη τη μέρα ο Ντόκτορ έκανε το μεγαλύτερο πατιρντί μες στο χωριό. Μόλις τόν μυρίστηκε πώς τόν πλάτανο κρέμουνταν τρεις άνθρωποι σαν τσαμπιά, ήρθε και τώστρωσε εκεί και δεν τόν κούνησε παρά το βράδυ, όταν κατέβασαν πιά τους κρεμασμένους και τούς θάψαν. Έβρεχε κιόλας. Χιονόνερο. Οι χωριάτες μαζεῦσαν παρέες, παρέες, βλέπαμε με περιέργεια τούς κρεμασμένους, φτούσαν, και φεύγαν ίκανοποιημένοι. Ο Ντόκτορ έκανε ότι περνοῦσε άπό το χέρι του για να δώσει μεγαλύτερη ποικιλία στο θέαμα. Άρχισε να χορεύει. Τραγουδοῦσε τόν παλαβό σκοπό του κι' έκανε τοῦμπες κάτω απ' τούς κρεμασμένους. Ήταν ο ίδιος παλαβός σκοπός, που θύμιζε το μουγκρητό ενός ζώου. Οι κρεμασμένοι είχαν γίνει μούσκεμα απ' τη βροχή και τόν νερό έσταζε απ' τα γυμνά ποδάρια τους. Μερικές άπ' αυτές τις βρώμικες στάλες έπεσαν άπάνω στο σβέρκο του Ντόκτορ. Αυτός για να έκδικηθεί τούς έδινε μια στα ποδάρια με το χέρι του και τα κρεμασμένα κορμιά δόστου γύριζαν και στραζοβόλοῦσαν, σαν τα δέντρα ύστερα απ' τη βροχή.

Παρακολούθησε ως την τελευταία ώρα που τούς θάψανε, όλη τη σκηνή. Στο τέλος γύρεψε με το στανιό κι' έβγαλε απ' τόν πιό μικρό τόν πανταλόνι του—ένα κουρέλι μούσκεμα—και τόν πήρε μαζί του. Μιά βδομάδα ύστερα δεν τόν ματαίδαμε. Είχε χαθεί απ' τα μάτια μας.

Πρίν απ' τόν έπεισόδιο τοῦτο είχα ανταμώσει ένα βράδυ, πηγαίνοντας για να πάρω τάνι, τόν Ντόκτορ, στο στρίψιμο ενός σοκακίου. Είμαστε μονάχοι. Κοίταξε μια γύρω του και με ρώτησε φοβισμένα:

—Έμ-σερ, έχεις καπνό;

Τού είπα πώς δεν είχα. Μου δίνει γρήγορα και στρίβω ένα τσιγάρο μου δίνει και μια πρέζα καπνό και λίγα φύλλα τσιγαρόχαρτο. Στο στόμα του είχε μια μακρουλή πίπα ξύλινη, άνατολίτικη τών πέντε γροσών, που ήταν δουλεμένη με πολύ γούστο. Τού είπα:

—Ευχαριστώ. 'Η πίπα σου είναι πολύ όμορφη. Μοῦ ἀπάντησε νά οἰκονομήσω πέντε γρόσα νά φροντίσει νά μοῦ πάρει μιά. "Ἐτσι γνωριστήκαμε. Κάποτε οἰκονόμησα δουλεύοντας σ' ἕνα γιατί τὰ πέντε γρόσα καί τοῦ τῶδωσα. Μά ὁ Ντόκτορ χάθηκε σέ λίγες μέρες, ὅπως χανόταν συχνά πυκνά κι' ἐκλαιγα καί τὰ γρόσα μου. Πέρασαν πάνου ἀπό δυό μήνες σάν ξεφύτρωσε πάλι. Ἐίχε ταξιδέψει γιά σεργιάνι ὡς τή Μαγνησά—δηλ. εἶχε κολλήσει στό τραῖνο. Μόλις τόν εἶδα πιάσαμε τὰ χέρια. —Καλοσώρισε ἐμ-σερί. Πρὶν μοῦ πεῖ κἂν εὐχαριστώ, ἔβγαλε καί μοῦ ἔδωσε τὰ πέντε γρόσα μου. Δέν τὸ εἶχε ξεχάσει, ἀλλά δὲ βρῆκε ἐκεῖ κάτω στὴ Μαγνησά τὴν πίπα ποῦ ἤθελα.

Ἀνήμερα τὴν πρωτοχρονιά παρακαλέσαμε τοὺς σκοποὺς καί μᾶς ἄφησαν νά μὴν πιάσουμε δουλειά. Μαζευτήκαμε λοιπὸν τέσσερις συντρόφοι ποῦ δουλεύαμε σὸ γιαντί, νά κάνουμε μαζὺ τὴν ἐπίσημη μέρα. Ὁ Γιάννης ὁ γιαντιζῆς, οἱ δυό μαραγκοὶ μας, ὁ Παναγῆς κι' ὁ Στέλιος κι' ἐγώ, ποῦ ἔφικα καὶ κουβαλοῦσα τὴ λάσπη. Τὸ πρῶτ' πλυθήκαμε καί προσευχηθήκαμε. Ἐγὼ ἔλεγα δυνατά, σάν πιδ γραμματιζούμενος, τίς προσευχὲς κι' οἱ ἄλλοι μεῖς ἄκουγαν κι' ἔκαναν τὸ σταυρὸ τους. Ἐκείνη τὴ μέρα εἶπα ὅ, τι τροπάρια μοῦ ἤρθαν σὸ μυαλό. Αὐτὸ βάσταξε κάμποσο, ἔπειτα σῶπασα. Κανείς μας ὅμως δὲν ἔκανε νά μιλήσει. Ἡ προσευχὴ συνεχίστηκε μες τὴ σιωπῇ καί μες τὴν καρδιά τοῦ καθενὸς μας, ἀπ' τὸν καθέναν μας χωριστά. Ἐμεῖς κι' ὁ Θεὸς ξέρεי τί εἶπαμε. Τέλος ὁ Παναγῆς ποῦ ἦταν ὁ πιδ περασμένος στὴν ἡλικία ἔσπασε τὴ σιωπῇ. Φιληθήκαμε ὅλοι ἀναμεταξύ μας κι' εὐχηθήκαμε καλὴ χρονιά καί τὴ λευτεριά μας. Ἐπειτα γυρίσαμε τὴν κουβέντα σὲ διάφορα πράγματα. Ὁ Παναγῆς ξεδιάλυσε τὸν νειρό του: —Δὲ μπορεῖ. Τρεῖς μήνες καί δώδεκα μέρες θά περάσουν. Πιδ μπροστὰ μὴν περιμένετε. "Υστερα, μάλιστα, θά φύγουμε. "Ὅλοι μας εἴμαστε ἀνυπόμονοι, πάει πολὺς καιρὸς, μὰ ἡ πίστη τοῦ συντρόφου μας μῆκε σιγά-σιγά καί σὲ

μᾶς. Κι' ἔτσι τὴ στιγμὴ ποῦ τὰ χεῖλιά μας λέγαν πὼς εἶναι ἀργά νά περιμένουμε τόσο καιρὸ, λογαριάζαμε γιά νᾶβρου-με τί μέρα θά πέσει σὰ νὰ φεύγαμε.

Ὁ χειμῶνας ἐφέτος εἶναι βαρὺς. Ἀπ' τὸ παραθύρι τοῦ ὑπόγειου ποῦ μένουμε βλέπουμε τὰ χιονισμένα δέντρα στὴν αὐλή. Ἀπάνω στὰ κλαδιὰ ἔχουν σκεδιαστεῖ τόσο ὥραϊα πραγματάκια μετὰ τὸ χιόνι—ποῦ νὰ τὰ πεῖς! Κι' ὅμως κάτου ἀπ' αὐτὸ τὸ λευκὸ τάφο ἕνας ρωμαλέος χυμὸς τρέχει σάν κάτι ζωντανό—ὡς καί σὸ πιδ ἀδύνατο κλαδάκι ἀκόμα. Εἶναι μιά ζωὴ ποῦ θά ἀνθίσει, πολὺ πρὶν ξεδιαλύνει τ' ὄνειρο τοῦ συντρόφου μας. Ἐμεῖς θά περιμένουμε καί θ' ἀγωνιοῦμε, μὰ τ' ἄλλο ἐκεῖ εἶναι τόσο σίγουρο καί ἀπλό.

Εἶναι τρομερὸ νὰ μὴν ἔχεις τί νὰ κάνεις καί νὰ συλλογίζεσαι μέσα σ' ἕνα ὑπόγειο. Ὁ Γιάννης ἄναψε τὴν πίπα του καί φέρνει βόλτες ἀπ' τὴ μιά ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη. —Ἐπὶ τέλους βουβαθήκατε; λέει, μιά, καί συνεχίζει τὴ βόλτα του.

Βρήκαμε ὅλοι μας πὼς ἔχει δίκιο· ὁ Παναγῆς λέγει τότε.

—Ἀν τὸ χιόνι δὲ σταματήσει τὴ νύχτα, σίγουρα θά ναι αὐριο ἕνα γόνατο.

—Ὁχ ἀδερφέ, αὐτὸ εἶναι φανερό, ἀπαντᾷ ὁ ἕνας μας.

"Ἀξαφνα τοῦτος ὁ τελευταῖος θυμήθηκε πὼς στὴν προσευχὴ ξεχάσαμε τὸ τροπάρι τ' Ἀγίου Γεωργίου: «Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς καί τῶν πτωχῶν...»

—Τῶπες μωρέ; κάνει ἐμένα.

Κι' ἐπειδὴ δὲν τῶπα, ἀρχίζει καί τὸ λέει μέσα στὰ δόντια του σιγά-σιγά.

"Ὁρες-ὥρες περνᾶν ἀπ' ἔξω ἄλογα τοῦ στρατοῦ. Ἀκοῦμε τὰ γρήγορα ποδοβολητὰ τους ποῦ σβύνουν μες τὸ χιόνι.

—Ὁ γιός μου, λέει ὁ Γιάννης, πέρσυ, σάν σήμερα, εἶπε τὴν πρώτη σωστὴ κουβέντα. Τώρα εἶναι δυόμισι χρονῶ καί θά τὰ λέει ὅλα γραμμῇ. Τί λές ἐσύ;

—Ναί, λέω. Ἐτσι θά ναι.

Κι' ὁ Γιάννης, ποῦ λές, πιάνει τὰ δάκρυα. Τὸ στρώνει σὲ μιά γωνιά καί κλαίει μ' ἕνα δυνατό λυγμό. Πασκίζει νά σταματήσει ἀπὸ περηφάνεια γιατί εἶναι ἄντρας, μὰ δὲν τὸ καταφέρνει παρὰ ἀφοῦ περάσει πολὺ ὥρα.

—Κι' ἐκεῖνο τὸ γουροῦνι ὁ Ντόκτορ! λέει ἄξαφνα ὁ Παναγῆς. Μωρὲ θυμάστε πὼς βλαστήμησε τοὺς κρεμασμένους;

—Τὸν σκυλομούρη, συμπληρώνει ὁ Στέλιος καί βλαστήμησε τὴ φύτρα του.

Ὁ Γιάννης ποῦ ἔχει ἡσυχάσει πιά λέει κι' αὐτὸς τὴν κουβέντα του.

—Μωρὲ σίγουρα, γιά ντρέπεται, γιά μᾶς φοβάται τὸ σκυλί. Ἀπὸ κείνη τὴ μέρα χάθηκε.

Μὲ τέτοιες κουβέντες ἦρθε τὸ μεσημέρι καί φάγαμε. Κατὰ τὸ βράδυ ὁ καιρὸς ἀγρίεψε περισσότερο. Τὸ χιόνι θάνέβαινε ἕνα γόνατο ὡς τὸ πρῶτ'.

Δὲν εἶχαμε χιόνια τὸ χειμῶνα στὴν πατρίδα μας. Ἐκεῖ ἦταν εὐλογημένος τόπος, εἶχαμε μονάχα μεγάλη δάση ἀπὸ ἐλιές, τὴ θάλασσα ποῦ ἔφερνε ἀπὸ μακριὰ τὰ μεγάλα κύματα, νᾶρθουν νά ξεκουραστοῦν ἐκεῖ σὸν ἄμμο, νά ξεκουραστοῦν. Τὸ χειμῶνα ἐκεῖ ἦταν μιά ἀδιάκοπη βουή, ἔτσι ὅπως ταραζούνταν τὸ πέλαγο, ἕνας ἡχος βαθὺς καί μυστηριώδης ποῦ γέμιζε τίς σκοτεινὲς νύχτες καί τίς μέρες, τὸν ἀγέρα καί τὴν καρδιά τῶν ἀνθρώπων. Μὲς' σ' αὐτὸ τὸ ρωμαλέο σφυγμὸ τῶν πραγμάτων, αἰσθάνεσαι νά ὑπάρχεις, νά ζῆς καί νά καταλαβαίνεις, —ὁ θάνατος εἶναι πολὺ μακριά, ἡ ἀνοιξὴ ὅμως θά ἔρθῃ σύντομα. —Γι' αὐτὸ δὲν ἔξεραμε ἐκεῖ, στὰ μέρη μας, τί πένθιμη καί βαρεὶά ποῦ εἶναι ἡ σιωπὴ τοῦ χιονιοῦ.

Αὐτὰ θυμόμαστε σωπαίνοντας ὅσο τὸ βράδυ ὁ λοένα ἐρχόνταν.

"Ἀξαφνα κάποιος χτύπησε τὸ παράθυρο. Εἶδαμε μιά σκιά, ποῦ τράβηξε στὴν πόρτα μας. Ἀνοίξαμε.

"Ἦταν ὁ Ντόκτορ.

Πὼς εἶχε ἀλλάξει σὲ τόσες λίγες μέρες! Ἦταν ἀδύνατος, γεμάτος γένεια καί τὰ χεῖλιά του εἶχαν ἀσπρίσει. Φάνηκε πὼς πενοῦσε καί πὼς μόλις σηκώθηκε ἀπ' τὸ στρώμα. "Ὅλοι μας τὸν κοιτάξαμε σιωπηλοὶ μετὰ θυμό. Μὰ ὁ Ντόκτορ δὲν κατέβασε τὰ μάτια του. Τὰ γύρισε μετὰ τὴ σειρά σ' ὅλους μας καί μᾶς κοίταξε κατάματα. Πόση λύπη ἦταν ἀπλωμένη μέσα σ' αὐτὰ τὰ μάτια! Μᾶς εἶπε: Καλησπέρα ἀδέρφια. Ἐπειτα ἔπιασε θέλοντας καί μὴ ὀλονῶν μας τὰ χέρια μετὰ τὴν ἀράδα γιά νά μᾶς εὐχηθεῖ. Κανείς μας δὲ μιλοῦσε. Τέλος, δίστασε λίγο, πῆγε καί κάθησε σὲ μιά γωνιά.

Εἴμαστε σὲ ἀπορία μ' αὐτὴ τὴν ἀνέλπιστη βίζιτα. Ἐκεῖ ἀπ' τὴ γωνιά τοῦ μᾶς κοιτοῦσε, σάν ἕνα φοβισμένο ζῷο καί κανεὶς δὲν ἔκανε νά τοῦ πεῖ μιά κουβέντα.

Τί νὰ πεῖ κι' αὐτός; Δὲ μιλοῦσε. Ἐβγαλε τὴν ταμπакιέρα του νά κάνουμε τσιγάρο. Δὲν τὸ δεχτήκαμε. Αὐτὴ ἡ σιωπὴ δὲ βάσταξε περισσότερο ἀπὸ πέντε λεφτά. Σηκώθηκε νά φύγει. Τότε ξεκούμπωσε τὸ σακκάκι του κι' ἔβγαλε ἕνα μικρὸ πακέτο. Τὸ ἔβαλε ἀπάνω σὸν πάγκο καί βγήκε ὀξω. Ἐμεῖς μιλιὰ. Παλαβὸς δὲν εἶναι; Τί νὰ τὸν κάνεις; "Ὅταν θᾶχε ἀπομακρυνθεῖ πιά, ὁ Παναγῆς ἀνοίξε τὸ πακέτο. Βγάλαμε τὸ πρῶτο τὸλιγμα κι' ἔπειτα τὸ δεύτερο. Ἐκεῖ μέσα ἦταν καλοδιπλωμένο ἕνα κουρελιασμένο πανταλόνι. Δὲν ξαίραμε τί νὰ ποῦμε. "Ὅλοι μας στεκοῦμαστε ἀπορημένοι, κοιτάζοντας αὐτὸ τὸ κουρέλι, ἐκεῖ στὰ χέρια τοῦ συντρόφου μας.

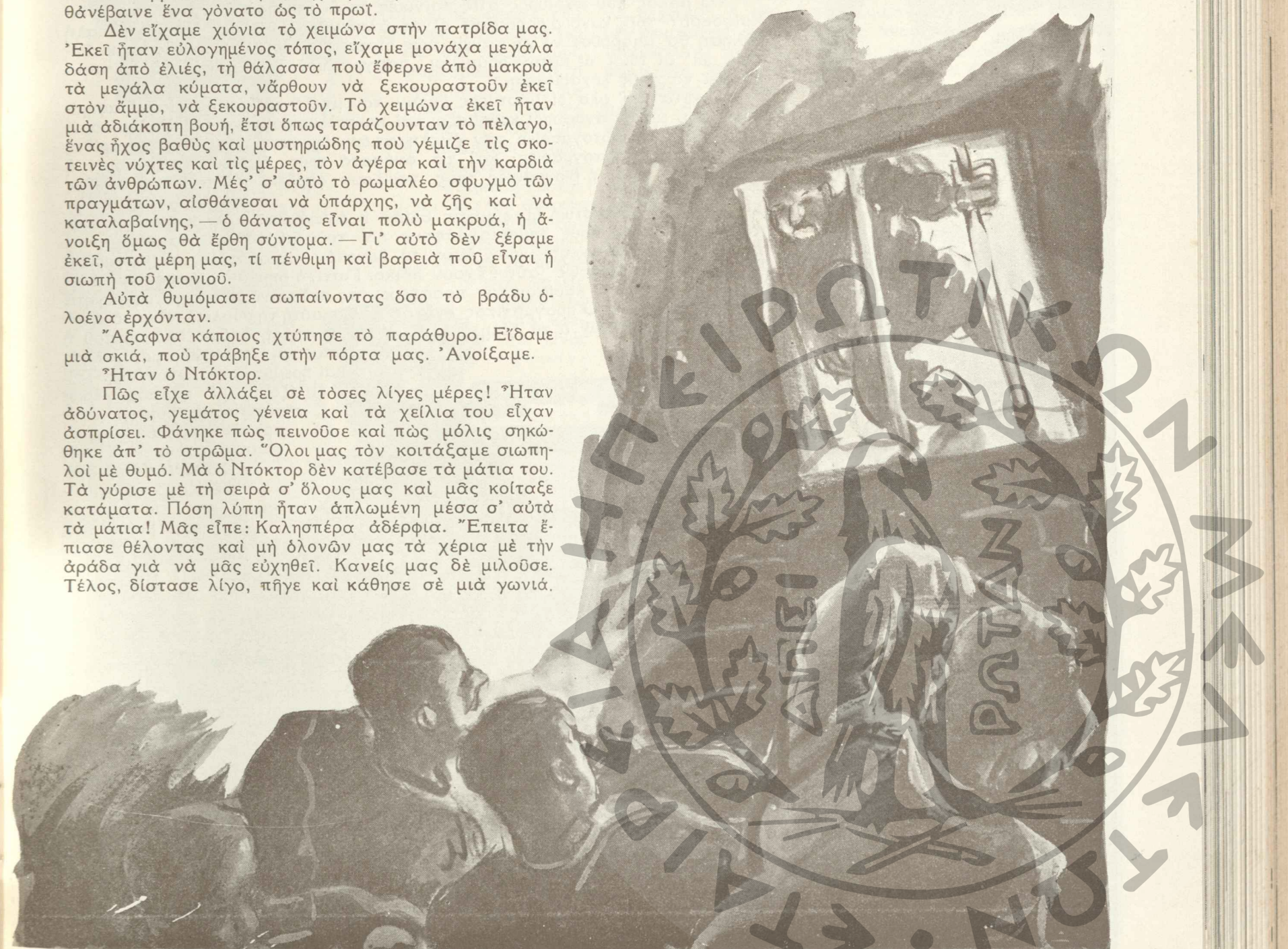
—Τί νᾶναι; μурμουρίσε ἕνας μας.

—Γιὰ κοιτάξετε, λέει τότε ἕνας ἄλλος μετὰ μιά φωνὴ γεμάτη ἐκπληξή. Αὐτὸ δὲν εἶναι...

Δὲν τελείωσε τὴ φράση του. Μὰ ἔμεῖς ὅλοι θυμηθήκαμε τότε καλὰ καί ἤραμε πὼς ἦταν τὸ πανταλόνι τοῦ συντρόφου μας ποῦ κρέμασαν τὰ Χριστούγεννα. Τότε ξεχάσαμε τὴν πίκρα μας γιά τὸν Ντόκτορ καί τὰ μάτια μας βουρκώσανε γιά τοὺς φίλους μας ποῦ εἶχαν κρεμαστεῖ.

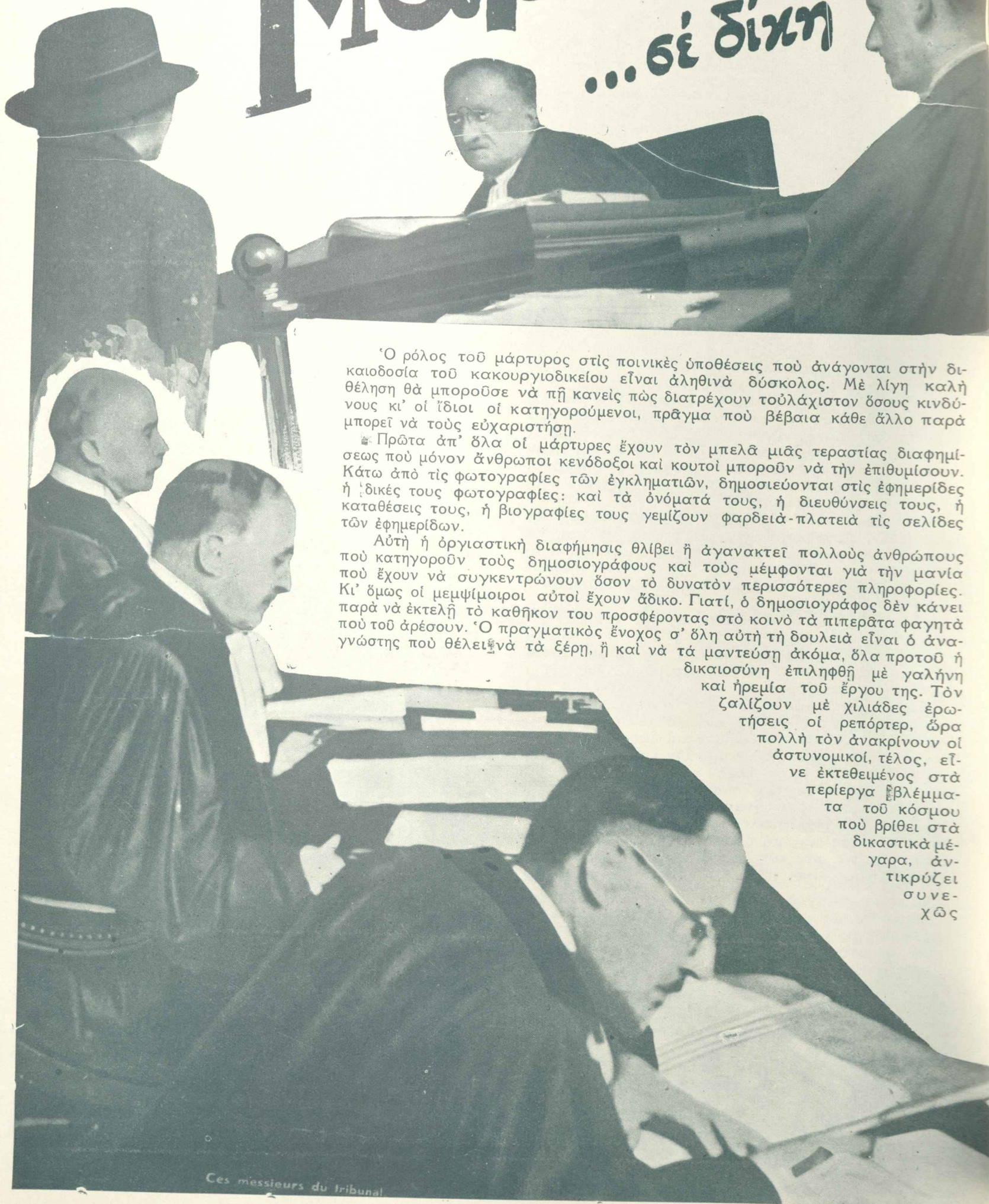
"Ἐτσι πέρασε ἐκείνη ἡ πρωτοχρονιά. Τὸ χιόνι ἔστρωσε ὅλη τὴν νύχτα τὴν αὐλὴν μας κι' ἐπειδὴ ἐμείναμε πολλὲς ὥρες ἀγρυπνοὶ ἐβλέπαμε ἀπ' τὸ παράθυρο τοῦ ὑπόγειου πὼς ἔπεφτε τὸ χιονόνερο καί πὼς ἔτρεμε ὁ ἀγέρας ἀπ' τίς μεγάλες μπαμπακοῦλες...

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ

Μάρτυς

...σέ δική

Ο ρόλος του μάρτυρος στις ποινικές υποθέσεις που ανάγονται στην δικαιοδοσία του κακούργου είναι αληθινά δύσκολος. Με λίγη καλή θέληση θα μπορούσε να πη κανείς πως διατρέχουν τουλάχιστον δσους κινδύνους κι' οι ίδιοι οι κατηγορούμενοι, πράγμα που βέβαια κάθε άλλο παρά μπορεί να τους ευχαριστήσει.

Πρώτα απ' όλα οι μάρτυρες έχουν τον μπελά μιας τεραστίας διαφημίσεως που μόνον άνθρωποι κενόδοξοι και κουτοί μπορούν να την επιθυμίσουν. Κάτω από τις φωτογραφίες των εγκληματιών, δημοσιεύονται στις εφημερίδες ή δικές τους φωτογραφίες: και τα όνόματά τους, ή διευθύνσεις τους, ή καταθέσεις τους, ή βιογραφίες τους γεμίζουν φαρδεϊά-πλατεϊά τις σελίδες των εφημερίδων.

Αυτή η οργανωτική διαφήμιση θλίβει ή αγανακτεί πολλούς ανθρώπους που κατηγορούν τους δημοσιογράφους και τους μέμφονται για την μανία που έχουν να συγκεντρώνουν όσον το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες. Κι' όμως οι μεμψίμοιροι αυτοί έχουν άδικο. Γιατί, ο δημοσιογράφος δεν κάνει παρά να εκτελή το καθήκον του προσφέροντας στο κοινό τα πιπεράτα φαγητά που του άρέσουν. Ο πραγματικός ένοχος σ' όλη αυτή τη δουλειά είναι ο άναγνώστης που θέλει να ξέρη, ή και να τα μαντεύση ακόμα, όλα προτού ή δικαιοσύνη επιληφθή με γαλήνη και ήρεμία το έργο της. Τόν ζαλίζουν με χιλιάδες έρωτήσεις οι ρεπόρτερ, ώρα πολλή τόν ανακρίνουν οι άστυνομικοί, τέλος, είνε εκτεθειμένος στα περίεργα βλέμματα του κόσμου που βρίθει στα δικαστικά μέγαλα, άντικρύζει συνεχώς

τους φακούς των φωτογραφικών μηχανών κινηματογραφικής λήψεως.

Όρες πολλές περιμένει να φθάση ή στιγμή που, κατασυντριμμένος από την κούραση και την συγκίνηση, θα μπη στο γραφείο του ανακριτού που κ' αυτός με τη σειρά του θα τόν τρελλάνη με χίλιες διαφορετικές έρωτήσεις.

Οι δυστυχείς αυτοί άνθρωποι θα πρέπει να βάλουν όλα τα δυνατά τους για να κρατήσουν την ψυχραιμία τους, για να καταθέσουν χωρίς μίσος και χωρίς φόβο, χωρίς πάθος και χωρίς προκατάληψη. Πρέπει ή άναμνήσεις τους να είναι ακριβέστατες και λεπτοζυγισμένες, κι' αυτό άφου υπέστησαν εξαντλητικές ανακρίσεις κι' άφου άκουσαν όλόγυρά τους ή διάβασαν στις εφημερίδες τις πιο άπίθανες και τολμηρές υποθέσεις για την υπόθεση στην όποία άθελά τους άνακατέυθηκαν. Είναι ταυτόχρονα εκτεθειμένοι στην πιο άγρια κατακραυγή, στις πιο έμπαθείς κατηγορίες, όταν πρόκειται για υποθέσεις όπου πυκνός πέπλος μυστηρίου καλύπτει την προσωπικότητα του εγκληματίου ή τους λόγους που τόν έσπρωξαν στο έγκλημα.

Ένας από τους μεγαλύτερους δικηγόρους της Γαλλίας, ο Σαρλ Σενύ, έγραψε κάποτε την εξής φράση που κρύβει τόση αλήθεια για ότι άφορά τους μάρτυρες, κι' αυτό για όλους τους τόπους και όλες τις εποχές: "Όταν μία δικαστική υπόθεση συγκινεί έξαιρετικά ή προκαλεί την αγανάκτηση της κοινής γνώμης, τό να παρστή κανείς μάρτυρα από κοντά είναι επικίνδυνο".

Πέρασαν, έστω και για λίγο διάστημα, από τα διάφορα δικαστήρια, δέν άργούν να πεισθούν για την άπιστευτή άδυναμία της ανθρώπινης μαρτυρίας. Πώς είναι δυνατόν, άνθρωποι μετρίας εύφυας και μετριωτέρας άκόμη μορφώσεως, να μπορούν, χωρίς μεγίστη πιθανότητα λάθους, να βεβαιώσουν, ύστερα από τόσον καιρό, γεγονότα, ήμερομηνίες, ώρες και κάποτε μάλιστα και λεπτά;

Η άλληλοσυγκρουόμενες δθεν μαρτυρίες έξηγούν την συχνότητα των άθωώσεων εις τα κακούργιοδικεία. Οι ένορκοι που είναι πρωτόπειροι άκόμα στην τέχνη του να άπονέμουν δικαιοσύνη, προτιμούν να άθώνουν παρά να διατρέξουν τόν κίνδυνο μιας δικαστικής πλάνης. Στα πλημμελειοδικεία, ο δικαστής βρίσκεται σε πιο εύνοική θέση, άφου τόν καθοδηγεί ή έπαγγελματική του πείρα. Καθημερινώς άκούει μάρτυρες να κάνουν έντελώς αντίθετες καταθέσεις επάνω σε πανομοιότυπα γεγονότα. Ρατούσα κάποτε ένα γέρο Πρόεδρο δικαστηρίου, παληό Παριζιάνο, άνθρωπο σοφό και άνοικτομάτη, που δέν παρσύρετο ποτέ χάρις στον σκεπτικισμό που:

— Πώς κατορθώνετε να βγάξετε άποφάσεις όταν άκούτε καταθέσεις όλότελα αντίθετες επί της ίδιας υποθέσεως;

Κι' ο δικαστής μου άπάντησε μ' ένα καλό χαμόγελο: — Παίρνω τόν μέσον όρον των σφαλμάτων που θεληματικά κάνουν οι μάρτυρες της υπερασπίσεως και οι μάρτυρες της κατηγορίας.

Τέλος πάντων, όταν είναι κανείς μάρτυς σε καμιά μεγάλη πρωτεύουσα, όταν τελειώση ή δική και βγή ή άπόφαση, ο μάρτυς γυρίζει στο σπίτι του και δέν άργεί να ξεχασθή ο ρόλος τόν όποιον έπαιξε. Το ίδιο όμως δέν συμβαίνει στις έπαρχίες όπου το πνεύμα του κουτσομπολιού παίρνει και δίνει εις βάρος του δυστυχούς μάρτυρος. Ίδου σχετικώς ένα περίεργο ανέκδοτο:

Ένας ήσυχος άνθρωπάκος, χωρικός, είχε κληθή ως μάρτυς στο πλημμελειοδικείο. Η εμφάνιση του δικαστικού κλητήρος που έφερνε την κλήση θεωρήθηκε σαν σπουδαίο γεγονός. Το κουτσομπολιό έδωσε και πήρε.

Όταν ο μάρτυς γύρισε από τη πρωτεύουσα του νομού του, όπου είχε πάει για να μαρτυρήσει παρατήρησε κατάπληκτος πως οι παλιοί του φίλοι του γίνονταν τις πλάτες τους. Μία περιφρονητική σιωπή τόν υπεδέχeto όταν πλησίαζε σε καμιά παρέα. Τόν είχαν κυριολεκτικώς έξοστρακίσει. Και την εξήγηση αυτής της συμπεριφοράς την έδιναν οι πρoύχοντες του χωριού οι όποιοι μ' ένα άυστηρό μορφασμό, και με άγανακτισμένο ύφος, έλεγαν σε όσους είχαν κέφι να τούς άκούσουν:

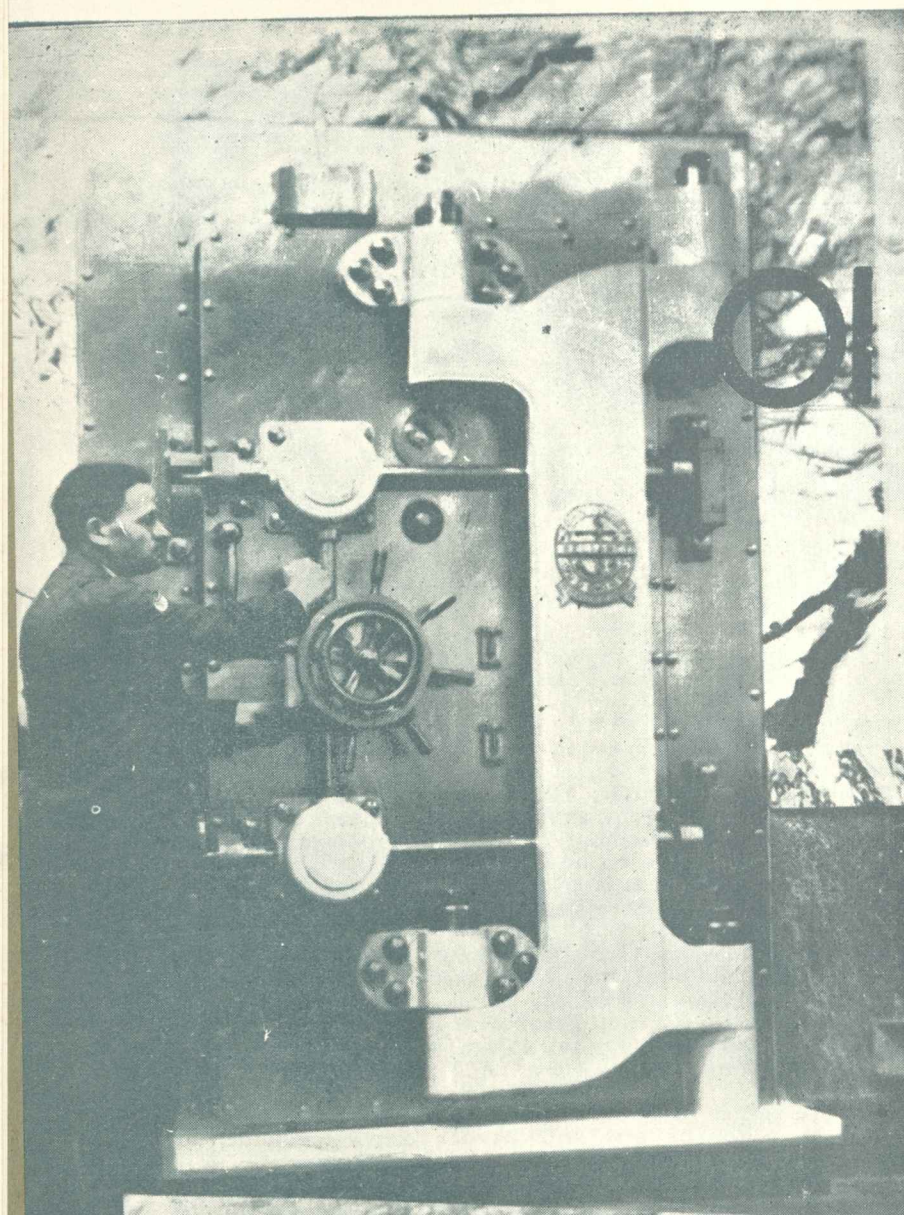
— Μην τούχετε καμιάν έμπιστοσύνη, γιατί κάποτε βρέθηκε μπερδεμένος σε μία βρωμοδουλειά!

Είναι λοιπόν να μη συγκινητά κανείς με την άξιοδάκρυτη μοίρα των δυστυχισμένων μαρτύρων!

HENRI ROBERT
της Γαλλικής Ακαδημίας

Copyright περιοδικού «Αθήναι»

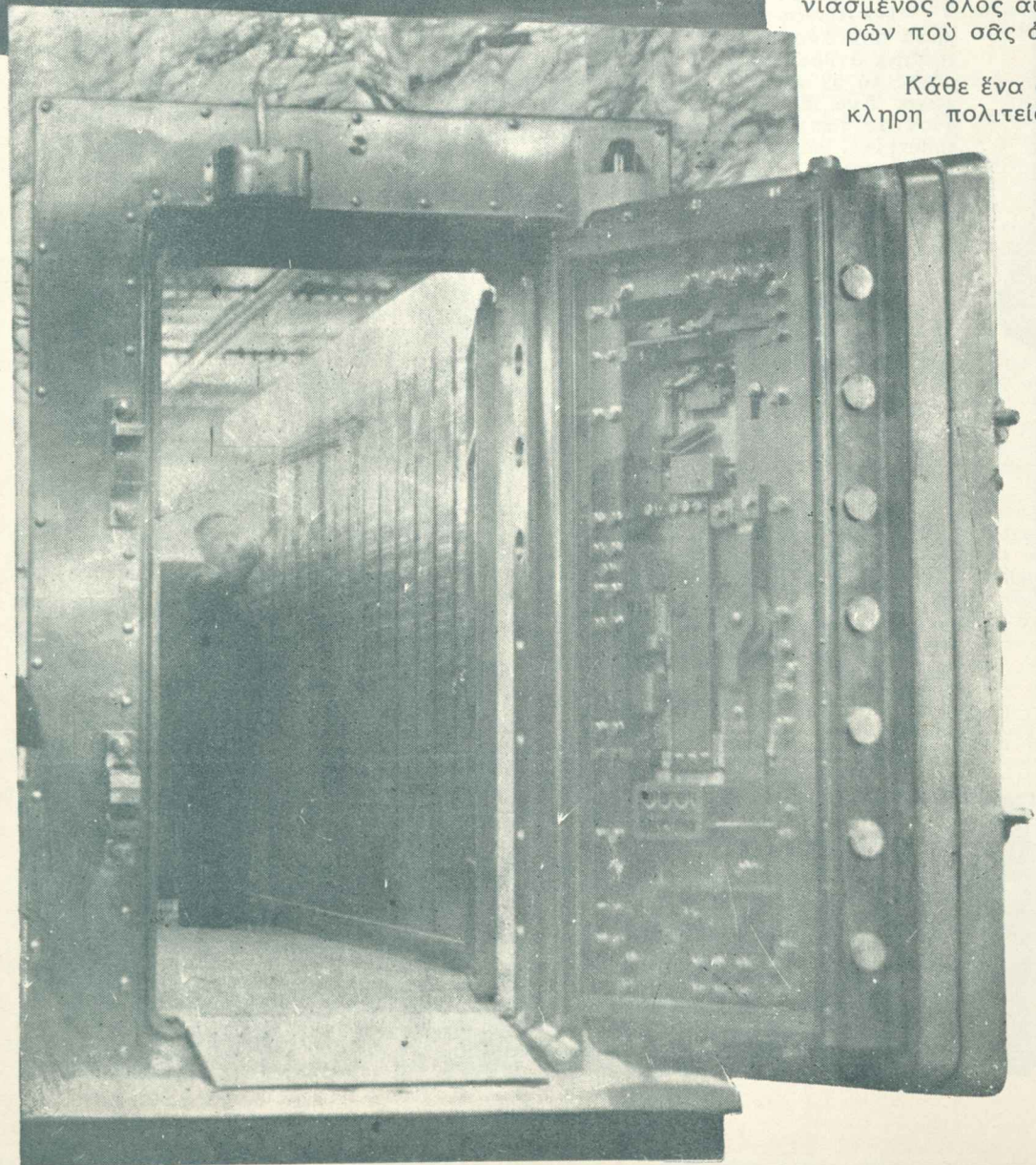

ΟΙ ΜΟΝΤΕΡΝΟΙ ΝΑΟΙ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Σκεφθήκατε άραγες ποτέ, πώς μέσα στην καρδιά της 'Αθήνας, κάτω από τους πιο πολυσύχναστους δρόμους, σέ βάθος 26 μέτρων βρίσκονται θαμμένοι οι θησαυροί ενός ολόκληρου κόσμου; Όλοι αυτοί οι θησαυροί που τούς αποτελούν χρυσάφια, λογίων, λογίων πολύτιμα πετράδια—μαργαριτάρια, διαμάντια, μπριγιάντια—άσήμια καί... καί σίβες ολόκληρες από κολλαριστά καί μη χαρτονομίσματα; Άσφαλώς δέν τό σκεφθήκατε κι' ούτε καί τώρα που τό διαβάζετε τό πιστεύετε. Κι' όμως οι θησαυροί υπάρχουν...

Άλλά πρὸς Θεοῦ μὴ ἐκπλήττεσθε! Οὔτε καμμιάν ἀνακάλυψη ἐκάναμε, οὔτε μάγοι εἴμαστε. Ἀπλῶς, καί μόνον ἀπλῶς, κατερθώσαμε νά εἰσδύσουμε μαζί μέ τόν φωτογραφικόν φακόν μιάς μηχανῆς εἰς τὰ ἀπέραντα ὑπόγεια τῶν Τραπεζῶν, τῶν μοντέρνων αὐτῶν ναῶν τοῦ χρήματος, ἐκεῖ ἀκριβῶς πού βρίσκεται θαμμένος καί καταχωνιασμένος ὁλος αὐτός ὁ ἀμύθητος πλοῦτος τῶν θησαυρῶν πού σᾶς ἀναφέραμε!..

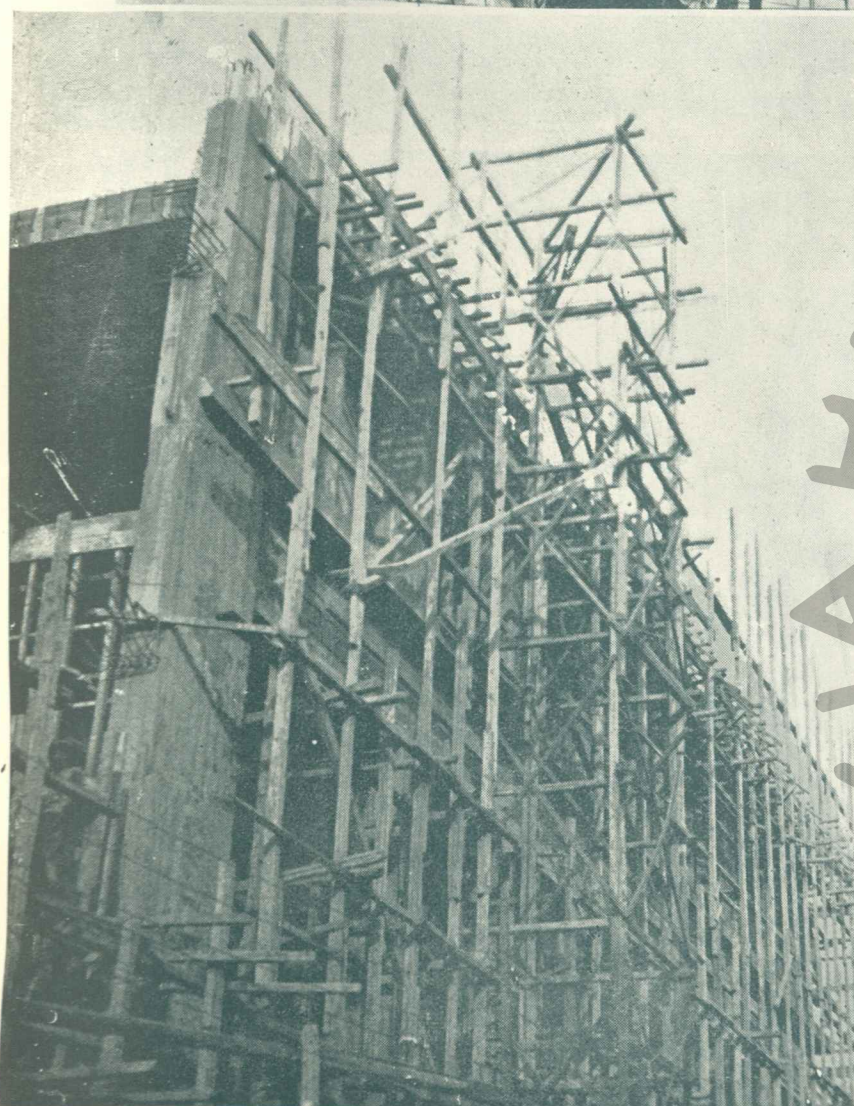
Κάθε ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ ὑπόγεια εἶναι καί μιά ολόκληρη πολιτεία, πού τήν περιβάλλει ἓνα στῶμα νεοῦ. Ἐχει τό ἡλεκτρικό της, τόν ἀέρα της πού ἱδιαίτως ἀνανεώνεται μέ εἰδικά συστήματα, καί μέ μιά λέξη εἶναι ἱκανή νά ἀνθέξῃ σέ μιά μεγάλη πολιορκία. Ἐχει δρόμους μικροῦς καί μεγάλους, πλατεῖες, ὅλα ὅμως αὐτά δέν ἔχουν παρὰ μιά μονάχα ἐξοδὸ καί εἴσοδο. Τό μυστικό τῆς εἰσόδου, καθὼς καί τῆς ἐξόδου, εἶναι τόσο καλὰ φυλαγμένο, ὥστε πολλοὶ λίγοι ἄνθρωποι νά μποροῦν νά ἐπισκέπτονται χωρὶς ὁδηγὸ τοὺς φυλακισμένους αὐτοὺς θησαυρούς. Κι' ἀσφαλῶς κι' ἡ πιὸ τολμηρὴ φαντασία, εἶναι ἀδύνατο, νά συλλάβῃ τήν εἰκόνα τῶν ὑπογείων αὐτῶν πόλεων. Ἀρκεῖ κανεὶς νά ἀναφέρῃ πὼς μόνο τό λουκέτο τῆς κεντρικῆς εἰσόδου τῶν ὑπογείων, ζυγίζει εἰς βάρος, ὅσο ζυγίζει μιά μικρὴ ἀτμομηχανή. Τὰ μικρὰ κασσονάκια, μέ τό πολύτιμο μέταλλο, μόλις περάσουν ἀπ' τήν εἴσοδο αὐτῇ, τοποθετοῦνται ἀμέσως πάνω σέ εἰδικὰ βαγονάκια, πού οἱ τροχοὶ τους εἶναι ἐφοδιασμένοι μέ λάστιχα, γιὰ νά μὴ προκαλοῦν θόρυβο. Ἐνα ἡλεκτρικὸ κουμπί, ἀρκεῖ διὰ νά κλείσῃ ἀμέσως ἡ τεράστια ἐξωτερικὴ πόρτα, καί νά τεθοῦν σέ κίνησι τὰ βαγονάκια μέ τό πολύτιμο φορτίό τους. Ἡ ἀπόσταση πού πρόκειται νά διανύσῃ ὁ μικροσκοπικὸς αὐτὸς συρμὸς μὴ νομίζετε πὼς εἶναι μικρὴ. Διάδρομοι, εὐρεῖς, στενοί, φραγμένοι μέ μεγάλες κιγκλιδωτὲς πόρτες, βαμμένες μέ μολυβὶ χρῶμα, καί ὕστερα τὸ κεντρικὸ διαμέρισμα, πού εἶναι προ-

ΛΕΠΤΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ...

ωρισμένο ἀποκλειστικῶς καί μόνο στὴ φύλαξη τῆς θεότητος αὐτῆς τοῦ Χρήματος, πού, σάν ἀπόλυτος κύριος κι' ἀφέντρα βασιλεύει ἐκεῖ μέσα!

Σιδερένια ράφια, κιγκλιδωτὰ μοιόμορφα ντουλάπια, κι' ἓνα μακρὸ σιδερένιο τραπέζι, πού ἀρχίζει ἀπ' τήν εἴσοδο τοῦ μεγάλου αὐτοῦ δωματίου καί φθάνει ἴσαμε τὴν ἄλλη ἄκρη του. Αὐτὸς εἶναι ὁ διάκοσμος τῆς αἰθούσης. Εἰς τὰ σιδερένια ράφια, εἶναι τοποθετημένα τὰ κασσονάκια πού μέσα τους φυλάσσονται τόννοι ολόκληροι χρυσοῦ σὲ ράβδους. Τὰ ντουλάπια ἔχουν μόνον θήκες γιὰ νομίσματα καί πολύτιμους λίθους, καθὼς καί χαρτονομίσματα, τοποθετημένα, κρατήσατε τὴν ἀναπνοήν σας, κατὰ ἑκατομμύρια.

Μὰ ἐκτὸς ὅμως ἀπ' ὅλες αὐτὲς τίς αἰθούσες, στίς μεγάλες Τράπεζες, ὑπάρχει καί μιά ἄλλη αἰθούσα, πού ἐλάχιστο διαφέρει ἀπ' αὐτὲς πού ἀνεφέραμε παραπάνω. Ἡ αἰθούσα αὕτῃ θυμίζει περισσότερο ἓνα ἐργοστάσιο «ἐν μικρογραφίᾳ». Εἶναι ἡ αἰθούσα, πού περιέχει ἓνα εἰδικὸ κλίβανο πού μέσα του ρίχνονται μικρὰ τεμάχια χρυσοῦ, λυώνονται καί μεταβάλλονται ὑπερώτερα σὲ ράβδους. Ἡ ἐργασία αὕτῃ, ἀπαιτεῖ, ὅπως εἶναι φυσικὸ, ἐμπίλους ἀπ' ἑνὸς ἀνθρώπου, καί ἀπ' ἑτέρου εἰδικούς. Τὰ τεμάχια τοῦ χρυσοῦ, πού προέρχονται εἴτε ἀπὸ κοσμήματα, εἴτε ἀπὸ διάφορα νομίσματα, ἀφοῦ ἐξακριβωθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν καρατιῶν τῆς περιεκτικότητός τους, χωρίζονται, ζυγίζονται, καί ὕστερα τοποθετοῦνται στοὺς εἰδικούς αὐτοὺς κλίβανους, καί ἐκεῖ μέσα κάτω ἀπὸ μιάν ἰσχυρὴ θερμοκρασία, λυώνονται. Ἐπειτὰ ἐπακολουθεῖ ὁ διαχωρισμὸς τους ἀπὸ τὰ ἄλλα τυχόν ἐμπεριεχόμενα μέταλλα, καί τέλος ἀφοῦ ὁ χρυσὸς γίνῃ ἐντελὼς καθαρὸς, χύνεται μέσα σέ εἰδικὰ καλούπια καί παίρνει τὸ σχῆμα τῶν ράβδων. Καί ὅταν κι' αὐτὸ τελειώσῃ ὁ χρυσὸς ζυγίζεται ἐκ νέου, καθὼς καί τὸ ἐξαχθέν ἄλλο τυχόν μέταλλο, σὲ τρόπο πού νά ἀποκλειεῖται τελείως κάθε κλοπῇ.

Οἱ ράβδοι τοῦ χρυσοῦ, μετὰ τὴν καινούργιά αὐτὴ δοκιμασίᾳ παραδίδονται στὴ κεντρικὴν πιά αἰθούσα, ὅπου καί παραμένουν φυλαγμένοι καί θαμμένοι...

Καί ἡ ἐργασία αὕτῃ, πάντα ἡ ἴδια, μονότονη κι' ἀνταρὴ ἐξακολουθεῖ κάθε μέρα, στίς μοντέρνες αὐτὲς πόλεις, πού βασιλεύει ἡ θεότης πού λατρεύεται περισσότερο παντὸς ἄλλου ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον.

Στὸ μεταξύ, τὸ μεγάλο κοινὸ, θὰ ἐξακολουθῇ πάντα νά λαμβάνῃ γνῶσιν ἀπὸ τὰ διάφορα δημοσιεύματα τῶν ἱδρυμάτων αὐτῶν, καί θὰ περνᾷ ἀμέριμνο κι' ἀνυπόπτο πλάι καί πάνω ἀπ' τίς ὑπόγειες αὐτὲς στοῖες, πού ἀνάμεσα σὲ πλατεῖες πού ἀνήγειρε ἡ μηχανικὴ τέχνη, μένουں θαμμένοι ἀμύθητοι θησαυροί, χρυσάφια, μπριγιάντια, μαργαριτάρια, διαμάντια καί σίβες, σίβες ἀπὸ κολλαριστά καί μη χαρτονομίσματα...

ΤΟ ΕΡΓΟ

ΤΟΥ "ΟΙΚΟΥ ΤΩΝ ΤΥΦΛΩΝ", ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

ΜΙΑ ΩΡΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΤΥΦΛΟΥΣ

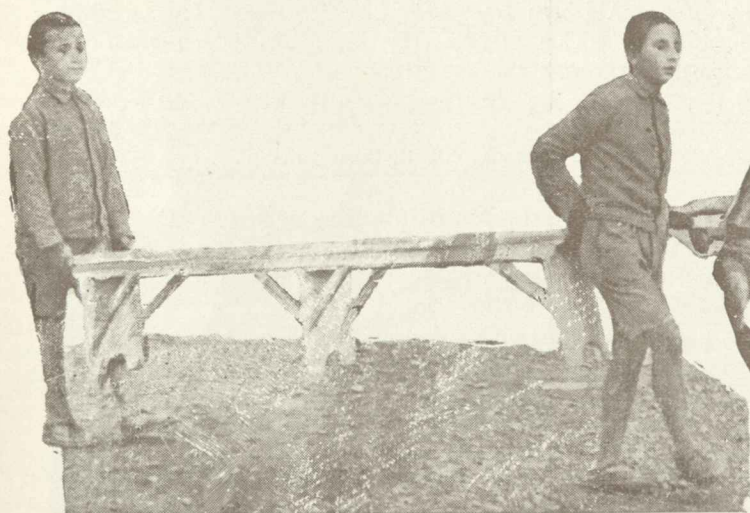

Την 8η Ιανουαρίου 1907 σ' ένα μικρό σπιτάκι της Καλλιθέας ἐγίνονταν τὰ ἐγκαίνια τοῦ πρώτου «οἴκου τυφλῶν» στὴν Ἑλλάδα. Στὰ ἐγκαίνια παρευρίσκονταν οἱ ἡθικοὶ ἰδρυταὶ τοῦ φιланθρωπικοῦ αὐτοῦ ἔργου λογοτέχνη Δ. Βικέλας καὶ Γ. Δροσίνης, ὁ πρόεδρος τῆς ἐφορείας σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόκλητος, ὁ γραμματεὺς, οἱ σύμβουλοι καὶ ἡ δις Εἰρήνη Λασκαρίδου, ἡ καὶ νῦν διευθύντρια τοῦ «Οἴκου τυφλῶν» ποὺ εἶχε μόλις τότε ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ ὅπου εἶχε κάνει εὐρύτατες σπουδὲς γιὰ τοὺς τυφλοὺς καὶ τοὺς διαφόρους τρόπους τῆς ἐκπαιδεύσεώς των.

Σήμερα, ὕστερα ἀπὸ εἰκοσιεπτὰ δόκκληρα χρόνια, ὁ «Οἶκος τυφλῶν» Καλλιθέας, ὑψώνει τὸ ἐπιβλητικὸ ἰδιόκτητο μέγαρό του στὴν στάση Ἀγίας Ἐλεούσας τῆς Καλλιθέας καὶ στεγάζει ἀνω τῶν 100 τροφίμων.

Σὲ διάστημα 27 χρόνων, ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία μιᾶς δραστήριας καὶ φιλάνθρωπης κυρίας, τῆς κ. Εἰρήνης Λασκαρίδου, ἐπετέλεσε ἓνα θαῦμα. Τὸ φτωχὸ σπιτάκι τοῦ 1907 ἀντικατέστησε τὸ σημερινὸ «Ἀμπέτειο Μέγαρον», μέσα στὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς χωρὶς νὰ φανῇ ὑπερβολικός, ὅτι ὅλα τὰ τυφλὰ Ἑλληνόπουλα... βλέπουν τὸ φῶς!

Τὶς μέρες αὐτὲς ποὺ κάθε ἄνθρωπος νοιώθει μέσα του περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορὰ τὴν χαρὰ τῆς ζωῆς, τὶς ἅγιες αὐτὲς μέρες τῶν ἑορτῶν, τῶν Χριστουγέννων, τοῦ Ἀγίου Βασιλείου καὶ τῆς καινούργιας χρονιάς ποὺ μᾶς ἔρχεται καὶ ποὺ τὸ πέρασμά τους ἀφίνει στὴν ψυχὴ μας τὰ ρίγη μιᾶς πα-

Κατὰ σειρὰν: Τυφλὰ παιδάκια μέλη τῆς ὀρχήστρας τοῦ «Οἴκου τυφλῶν» Καλλιθέας. Τυφλὰ παιδάκια εἰς τὸ γυμναστήριον ἐκτελοῦντα δυσκόλους ἀσκήσεις ἰσορροπίας.

Ἐναντι: Μαθηταὶ τοῦ σχολείου τοῦ Ἀσύλου παρασκευαζόμενοι διὰ τὸ μάθημά των. Τὰ σημεῖα τοῦ ἀλφαβήτου τῶν τυφλῶν. Τυφλὴ κόρη ἐργαζομένη εἰς τὸν ἀργαλεῖον. Καὶ ὁ μικρὸς δακτυλογράφος εἰς τὸ ἔργον του.

ράξενης ἡδονῆς, τῆς «ἡδονῆς τοῦ Ζῆν», τὶς μέρες αὐτὲς ποὺ ὁ καθένας μᾶς κάνει ἀνακωχὴ μετὰ τὴν δυστυχίαν, τὴν φτώχειαν, τὴν λύπη καὶ ἀφίνεται στὸ γλυκὸ λίκνισμα τῆς ξεγνοιασιάς, δὲν εἶναι ἀνεπίκαιρο νὰ σκεφτοῦμε γιὰ λίγο κάποια ἀδικημένα ἀπὸ τὴ φύση φτωχὰ πλάσματάκια, καταδικασμένα ἀπὸ μιὰν ἀδυσώπητη μοῖρα νὰ μὴν ἀντικρύσουν ποτὲ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου!

Τὰ τυφλὰ παιδάκια!

Καθὼς διασχίζαμε τὸν κῆπο τοῦ «Οἴκου τυφλῶν» Καλλιθέας γιὰ νὰ μποῦμε στὸ κτίριο, ἓνα τυφλὸ παιδάκι ἀπὸ τὰ πολλὰ ποὺ ἐπαιζαν, ἄκουσε τὰ βήματά μας, μᾶς πλησίασε καὶ ἀφοῦ μᾶς ἔψαυσε μετὰ τὸ χέρι, ρώτησε:

— Εἰσθε ξένος; Τί ζητᾶτε;

— Τὴν διευθύντριά σας.

Τὸ μικρὸ τυφλὸ παιδάκι μᾶς εἶπε ἓνα βιαστικὸ «ἀμέσως» καὶ ἔτρεξε— τί τρεχιά!— ἀφοῦ ἔκανε τὸ κύκλον τοῦ κήπου— νὰ τὴν εἰδοποιήσῃ.

Σὲ λίγο ἡ κ. Εἰρήνη Λασκαρίδου μᾶς περιέφερε σ' ὅλα τὰ διαμερίσματα τοῦ μεγάρου καὶ μᾶς ἔδινε ὅλες τὶς πληροφορίες καὶ ἐξηγήσεις ποὺ τῆς ζητούσαμε.

Τὶ πρῶτα καὶ τί ὕστερα ν' ἀναφέρουμε; Εἶδαμε τόσα ὠραῖα πράγματα ποὺ μᾶς εἶναι φοβερὰ δύσκολο νὰ βροῦμε ἀπὸ ποῦ θάπρεπε ν' ἀρχίσουμε, ποιὸ νὰ πρωτοαναφέρουμε, ποιὸ νὰ ξεχωρίσουμε. Καὶ ὅλα μὲ τάξι, μὲ μέθοδο, μὲ σοφία ὀργανωμένα καὶ βαλμένα σὲ ἐφαρμογὴ. Ἀς ἀρχίσουμε ὅμως—πάντα ἀπὸ κάπου πρέπει ν' ἀρχίσουμε—ἀπὸ τὸ κτίριο, τὴν ὀργάνωση καὶ τὸ προσωπικὸ του.

Ὁ «Οἶκος τυφλῶν» διοικεῖται ἀπὸ μιὰ ἐφορεία, μιὰ κοσμητεία κυριῶν, γραμματεία καὶ τὴν διευθύνουσιν σύμβολόν του κ. Εἰρήνην Λασκαρίδου. Περιλαμβάνει πληρὴς ἐξάταξιο Δημοτικὸν σχολεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκπαιδεύονται ὅλα τὰ τυφλὰ παιδάκια ἀπὸ ἡλικίας 6-14 χρόνων.

Στὴ σχολὴ αὕτη οἱ μικροὶ ἀόμματοι διδάσκονται ἀπὸ ἓνα ἄρτιο προσωπικὸ, μετὰξὺ τοῦ ὁποῖου ὑπάρχουν καὶ 2 τυ-

ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ ΕΚ ΣΤΙΓΜΩΝ

Κατὰ τὸ Βραϊλλεῖον σύστημα ἐφαρμοσθὲν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τῆς Κυρίας Εἰρήνης Λασκαρίδου

α	β	γ	δ	ε	στ
1	2	3	4	5	6
1ος	2ος	ένωτ.	δο	τε	μι
δάκτ.	δάκτ.	σημ.	Ο		
ζ	η	θ	ι	κ	λ
7	8	9	0	1	2
12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29
30	31	32	33	34	35
36	37	38	39	40	41
42	43	44	45	46	47
48	49	50	51	52	53
54	55	56	57	58	59
60	61	62	63	64	65
66	67	68	69	70	71
72	73	74	75	76	77
78	79	80	81	82	83
84	85	86	87	88	89
90	91	92	93	94	95
96	97	98	99	100	101
102	103	104	105	106	107
108	109	110	111	112	113
114	115	116	117	118	119
120	121	122	123	124	125
126	127	128	129	130	131
132	133	134	135	136	137
138	139	140	141	142	143
144	145	146	147	148	149
150	151	152	153	154	155
156	157	158	159	160	161
162	163	164	165	166	167
168	169	170	171	172	173
174	175	176	177	178	179
180	181	182	183	184	185
186	187	188	189	190	191
192	193	194	195	196	197
198	199	200	201	202	203
204	205	206	207	208	209
210	211	212	213	214	215
216	217	218	219	220	221
222	223	224	225	226	227
228	229	230	231	232	233
234	235	236	237	238	239
240	241	242	243	244	245
246	247	248	249	250	251
252	253	254	255	256	257
258	259	260	261	262	263
264	265	266	267	268	269
270	271	272	273	274	275
276	277	278	279	280	281
282	283	284	285	286	287
288	289	290	291	292	293
294	295	296	297	298	299
300	301	302	303	304	305
306	307	308	309	310	311
312	313	314	315	316	317
318	319	320	321	322	323
324	325	326	327	328	329
330	331	332	333	334	335
336	337	338	339	340	341
342	343	344	345	346	347
348	349	350	351	352	353
354	355	356	357	358	359
360	361	362	363	364	365
366	367	368	369	370	371
372	373	374	375	376	377
378	379	380	381	382	383
384	385	386	387	388	389
390	391	392	393	394	395
396	397	398	399	400	401
402	403	404	405	406	407
408	409	410	411	412	413
414	415	416	417	418	419
420	421	422	423	424	425
426	427	428	429	430	431
432	433	434	435	436	437
438	439	440	441	442	443
444	445	446	447	448	449
450	451	452	453	454	455
456	457	458	459	460	461
462	463	464	465	466	467
468	469	470	471	472	473
474	475	476	477	478	479
480	481	482	483	484	485
486	487	488	489	490	491
492	493	494	495	496	497
498	499	500	501	502	503
504	505	506	507	508	509
510	511	512	513	514	515
516	517	518	519	520	521
522	523	524	525	526	527
528	529	530	531	532	533
534	535	536	537	538	539
540	541	542	543	544	545
546	547	548	549	550	551
552	553	554	555	556	557
558	559	560	561	562	563
564	565	566	567	568	569
570	571	572	573	574	575
576	577	578	579	580	581
582	583	584	585	586	587
588	589	590	591	592	593
594	595	596	597	598	599
600	601	602	603	604	605
606	607	608	609	610	611
612	613	614	615	616	617
618	619	620	621	622	623
624	625	626	627	628	629
630	631	632	633	634	635
636	637	638	639	640	641
642	643	644	645	646	647
648	649	650	651	652	653
654	655	656	657	658	659
660	661	662	663	664	665
666	667	668	669	670	671
672	673	674	675	676	677
678	679	680	681	682	683
684	685	686	687	688	689
690	691	692	693	694	695
696	697	698	699	700	701
702	703	704	705	706	707
708	709	710	711	712	713
714	715	716	717	718	719
720	721	722	723	724	725
726	727	728	729	730	731
732	733	734	735	736	737
738	739	740	741	742	743
744	745	746	747	748	749
750	751	752	753	754	755
756	757	758	759	760	761
762	763	764	765	766	767
768	769	770	771	772	773
774	775	776	777	778	779
780	781	782	783	784	785
786	787	788	789	790	791
792	793	794	795	796	797
798	799	800	801	802	803
804	805	806	807	808	809
810	811	812	813	814	815
816	817	818	819	820	821
822	823	824	825	826	827
828	829	830	831	832	833
834	835	836	837	838	839
840	841	842	843	844	845
846	847	848	849	850	851
852	853	854	855	856	857
858	859	860	861	862	863
864	865	866	867	868	869
870	871	872	873	874	875
876	877	878	879	880	881
882	883	884	885	886	887
888	889	890	891	892	893
894	895	896	897	898	899
900	901	902	903	904	905
906	907	908	909	910	911
912	913	914	915	916	917
918	919	920	921	922	923
924	925	926	927	928	929
930	931	932	933	934	935
936	937	938	939	940	941
942	943	944	945	946	947
948	949	950	951	952	953
954	955	956	957	958	959
960	961	962	963	964	965
966	967	968	969	970	971
972	973	974	975	976	977
978	979	980	981	982	983
984	985	986	987	988	989
990	991	992	993	994	995
996	997	998	999	1000	1001
1002	1003	1004	1005	1006	1007
1008	1009	1010	1011	1012	1013
1014	1015	1016	1017	1018	1019
1020	1021	1022	1023	1024	1025
1026	1027	1028	1029	1030	1031
1032	1033	1034	1035	1036	1037
1038	1039	1040	1041	1042	1043
1044	1045	1046	1047	1048	1049
1050	1051	1052	1053	1054	1055
1056	1057	1058	1059	1060	1061
1062	1063	1064	1065	1066	1067
1068	1069	1070	1071	1072	1073
1074	1075	1076	1077	1078	1079
1080	1081	1082	1083	1084	1085
1086	1087	1088	1089	1090	1091
1092	1093	1094	1095	1096	1097
1098	1099	1100	1101	1102	1103
1104	1105	1106	1107	1108	1109
1110	1111	1112	1113	1114	1115
1116	1117	1118	1119	1120	1121
1122	1123	1124	1125	1126	1127
1128	1129	1130	1131	1132	1133
1134	1135	1136	1137	1138	1139
1140	1141	1142	1143	1144	1145
1146	1147	1148	1149	1150	1151
1152	1153	1154	1155	1156	1157
1158	1159	1160	1161	1162	1163
1164	1165	1166	1167	1168	1169
1170	1171	1172	1173	1174	1175
1176	1177	1178	1179	1180	1181
1182	1183	1184	1185	1186	1187
1188	1189	1190	1191	1192	1193
1194	1195	1196	1197	1198	1199
1200	1201	1202	1203	1204	1205
1206	1207	1208	1209	1210	1211
1212	1213	1214	1215	1216	1217
1218	1219	1220	1221	1222	1223
1224	1225	1226	1227	1228	1229
1230	1231	1232	1233	1234	1235
1236	1237	1238	1239	1240	1241
1242	1243	1244	1245	1246	1247
1248	1249	1250	1251	1252	1253
1254	1255	1256	1257	1258	1259
1260	1261	1262	1263	1264	1265
1266	1267	1268	1269	1270	1271
1272	1273	1274	1275	1276	1277
1278	1279	1280	1281	1282	1283
1284	1285	1286	1287	1288	1289
1290	1291	1292	1293	1294	1295
1296	1297	1298	1299	1300	1301
1302	1303	1304	1305	1306	1307
1308	1309	1310	1311	1312	1313
1314	1315	1316	1317	1318	1319
1320	1321	1322	1323	1324	1325
1326	1327	1328	1329	1330	1331
1332	1333	1334	1335	1336	1337
1338	1339	1340	1341	1342	1343
1344	1345	1346	1347	1348	1349
1350	1351	1352	1353	1354	1355
1356	1357	1358	1359	1360	1361
1362	1363	1364	1365	1366	1367
1368	1369	1370	1371	1372	1373
1374	1375	1376	1377	1378	